

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

นางสาวชมนาด บุญอารีย์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4454-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF BUDDHIST FICTION FOR PRE - TEENAGERS

Miss Chommanaad Boonaree

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Library and Information Science

Department of Library Science

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4454-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
โดย   นางสาวชมนาด บุญอารีย์
สาขาวิชา   บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์สุพรรณีย์ วราทร

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภัทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์สุพรรณีย์ วราทร)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผ่องพรรณ ลวนานนท์)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ร้อยโท บรรจบ บรรณรุจิ)

ชมนาด บุญอารีย์ : การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (AN ANALYSIS OF BUDDHIST FICTION FOR PRE-TEENAGERS) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์สุพรรณิ วราทร, 300 หน้า. ISBN 974-17-4454-4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม โดยใช้แบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวน 114 ชื่อเรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้แต่ง ผู้แปลและผู้วาดภาพประกอบหนังสือส่วนใหญ่เป็นฆราวาส ผู้จัดพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นภาคเอกชน แต่หนังสือส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ หนังสือส่วนใหญ่เป็นนวนิยาย โดยเนื้อหาที่พบมากที่สุดคือ เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดก) ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย มีตัวละครเป็นมนุษย์โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ลักษณะเด่นของหนังสือที่พบมากที่สุด คือ หนังสือชุด รองลงมาคือ หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และหนังสือได้รับรางวัล ในด้านการจัดรูปเล่ม พบว่า หน้าปกในเป็นส่วนประกอบที่พบมากที่สุด หนังสือส่วนใหญ่มีขนาด 6 หน้ายก (14.8 x 21 ซม.) ใช้ตัวอักษรขนาด 17 พ้อยท์ และมีปกเป็นปกอ่อนอเนกประสงค์ จำนวนหน้าของหนังสือที่พบมากที่สุดคือ 51-100 หน้า และส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นขาวดำ

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2546	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4380114422 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD : BUDDHIST FICTION / FICTION / PRE – TEENAGERS

CHOMMANAAD BOONAREE : AN ANALYSIS OF BUDDHIST FICTION FOR PRE
– TEENAGERS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SUPANNEE VARATORN,
300 pp. ISBN 974-17-4454-4

The purpose of this research was to analyze Buddhist fiction for pre-teenagers written in Thai language, published during 1972-2001 in terms of producers, publishers, genre, content, style, main character, distinct characteristics and format. Analytical model was used for collecting data from 114 titles of Buddhist fiction for pre-teenagers.

The research results revealed that most of the authors, translators and illustrators of the fiction were individual. Most of the publishers were private sector but most of the books were published by government sector. In terms of genre of literature, most of the books studied were novel. The content found in the largest number of Buddhist fiction for pre-teenagers were Jataka (previous birth stories of the Buddha) and the style of writing mostly used was a narration. Most of the main characters were male human being. Three distinct characteristics mostly found in Buddhist fiction for pre-teenagers were books in series, special-occasion books and award-winning books respectively. As for the format, title page was the part that found the most. Most of the fictions were 14.8 x 21 centimeters, using font size of 17 points and had plastic laminated paperback. It was discovered that most of the books had 51-100 pages and had black and white line-drawing illustrations.

Department / Program Library Science

Student's signature.....

Field of Study Library and Information Science

Advisor's signature.....

Academic year 2003

Co-Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์สุพรรณี วราทร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ตลอดจนสละเวลาอันมีค่าเพื่อตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร้อยโท บรรจบ บรรณรุจิ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผ่องพรรณ ลวนานนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้มอบวิชาความรู้ และขอขอบพระคุณบรรณารักษ์ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่ได้ให้ข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัย และอนุญาตให้ทำการสำรวจหนังสือในหน่วยงาน

ขอขอบคุณบุพการีที่ให้การสนับสนุนในทุกด้าน และคณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนการศึกษา ตลอดจนเพื่อนๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจตลอดเวลาการทำวิทยานิพนธ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัยและประชากรการวิจัย.....	8
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	13
1.7 คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	13
2. ปรัชญานวัตกรรม.....	15
2.1 หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	15
2.1.1 ความต้องการของเด็กก่อนวัยรุ่น.....	15
2.1.2 ความสนใจในการอ่านของเด็กก่อนวัยรุ่น.....	17
2.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	18
2.1.4 ลักษณะทางกายภาพและลักษณะเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	21
2.1.5 องค์ประกอบของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	27
2.2 หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก.....	29
2.2.1 ความสำคัญของหนังสือศาสนาต่อเด็ก.....	29
2.2.2 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	31
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
3.1 การศึกษาวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	67
3.2 การกำหนดขอบเขตและการคัดเลือกประชากร.....	68
3.3 การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.4 การรวบรวมข้อมูล.....	81
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	137
5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	137
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	163
รายการอ้างอิง.....	165
บรรณานุกรม.....	174
ภาคผนวก.....	177
ก แบบวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	178
ข รายชื่อหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	191
ค สาระสังเขปหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	198
ง รายชื่อหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4.....	230
จ ประวัติความเป็นมาของการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก และแจ้งความราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง ประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ประจำปีพุทธศักราช 2546.....	249
ฉ ประวัติและผลงานของผู้แต่ง 3 คนแรกที่ได้รับรางวัลจากการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กมากที่สุด.....	254
ช รายชื่อผู้แต่งและรายชื่อหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก พ.ศ. 2471-2545	258
ช ตัวอย่างหลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์และภาพลายเส้นไทยประเพณี.....	263
ฌ ความหมายของหลักจริยธรรมทั่วไปและหลักธรรมทางพุทธศาสนา.....	269
ฎ หนังสือที่เป็นประชากร จำแนกตามเกณฑ์ในการเลือกหนังสือ.....	283

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ฎ หนังสือพุทธศาสนาซึ่งจัดพิมพ์ในลักษณะหนังสือภาพสำหรับเด็ก.....	288
ฎ รายชื่อหนังสือชุดพระพุทธรูปและจริยธรรม ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา.....	293
ฐ หนังสือที่คณะกรรมการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก ที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์เป็นแบบเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	296
ฑ นามแฝงและนามจริงของผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนา.....	298
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	300

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตินำ

ตาราง	หน้า
1 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะการจัดพิมพ์.....	84
2 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะการเรียบเรียง.....	85
3 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามปีที่พิมพ์	85
4 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามสถานที่พิมพ์	86
5 ผู้แต่งจำแนกตามสถานภาพ.....	87
6 ผู้แต่งจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน.....	89
7 ผู้แปลจำแนกตามสถานภาพ.....	92
8 ผู้แปลจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน.....	93
9 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามการมีภาพประกอบ.....	94
10 ผู้จัดทำภาพประกอบจำแนกตามสถานภาพ.....	95
11 ผู้จัดทำภาพประกอบจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน.....	96
12 ผู้จัดพิมพ์จำแนกตามประเภท.....	98
13 ผู้จัดพิมพ์จำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงานในภาพรวม.....	99
14 ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน.....	100
15 ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน.....	102
16 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์ในภาพรวม.....	103
17 หนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์แบบเรื่องเดียว จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์	105
18 หนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์แบบรวมเรื่อง จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์	106
19 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาในภาพรวม.....	109
20 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง.....	114
21 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาโดยรวมและสถานภาพของผู้แต่ง.....	117

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม การนำเสนอเรื่องในภาพรวม	118
23 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม การนำเสนอเรื่องขงเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง.....	119
24 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามประเภท ตัวละครในภาพรวม.....	120
25 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามประเภท ตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง.....	122
26 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม เพศตัวละครในภาพรวม.....	123
27 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม เพศตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง.....	124
28 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม ลักษณะเด่น.....	125
29 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามรางวัลที่ ได้รับ.....	125
30 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามโอกาส พิเศษที่จัดพิมพ์.....	126
31 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามชื่อชุด	127
32 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม ส่วนประกอบของหนังสือ.....	128
33 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกตาม ส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์.....	130
34 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม ขนาดหนังสือ.....	131
35 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม จำนวนหน้า.....	132

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
36	หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตาม ขนาดตัวอักษร.....	132
37	หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะปก	133
38	หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกตามประเภท ของภาพประกอบ.....	134
39	หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามสีของ ภาพประกอบ.....	135
40	หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกประเภทของ ภาพประกอบและสีของภาพประกอบ.....	136

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลัก 1 ใน 3 สถาบันของชาติ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยทุกแง่มุม พระพุทธศาสนาได้รับการจัดเป็นวิชาสำหรับเรียนรู้โดยสถานะหลัก 2 อย่าง คือ ในฐานะที่เป็นระบบจริยธรรมสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ หรือเป็นแหล่งคำสอนจริยธรรมของประชากรแทบทั้งหมดของประเทศ และในฐานะที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านวัตถุและนามธรรมซึ่งมีอิทธิพลครอบคลุมมากที่สุดอย่างหนึ่งในวิถีสังคม เป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตสำหรับผู้นับถือ และเป็นสภาพแวดล้อมอันกว้างใหญ่ทางสังคมสำหรับผู้มิได้นับถือ(พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2535: 1)

ในอดีตศาสนามีบทบาทต่อสังคมอย่างยิ่งโดยเฉพาะในด้านการศึกษา โดยพระจะเป็นผู้ถ่ายทอดทั้งความรู้และคุณธรรมให้เด็ก หรือทำหน้าที่เป็นครูและวัดเป็นโรงเรียน เด็กจึงได้ทั้งความรู้และคุณธรรมจากสถานที่แห่งเดียว แต่การปฏิรูปการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งส่งผลดีต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กผู้หญิง ก็ได้ทำให้เด็กห่างวัดออกไป โรงเรียนได้ดึงเด็กออกจากบ้าน จากวัด และจากชุมชน ไปสู่โลกกว้างของการศึกษา ไร้พรมแดน ทำให้รากฐานการศึกษาที่เคยมีพุทธศาสนาเป็นแกนได้ถูกละเลยไป การยึดศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจและมาตรฐานทางด้านศีลธรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย ก่อให้เกิดปัญหาในหลายด้านที่สำคัญที่สุด คือ “โรคบกพร่องทางจิตวิญญาณ” ซึ่ง ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน มนสิกุล โอวาทศาสตร์, 2544: 2-3) กล่าวไว้ใน *ยุทธศาสตร์ทางปัญญา และการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤต* ว่า

ศาสนาเป็นระบบปัญญาอันยิ่งใหญ่ เป็นมรดกตกทอดที่มีค่ายิ่ง แต่ค่อนข้างถูกทอดทิ้งในทางความหมายในสังคมสมัยใหม่ที่เป็นสังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ในโลกที่พัฒนาทางวัตถุอย่างเอียงข้างและสุดโต่ง มนุษย์เกิดเป็นโรคบกพร่องทางจิตวิญญาณ จนพูดกันว่าสมัยนี้เป็นวิกฤตการณ์ทางจิตวิญญาณ ทำให้มนุษย์ขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง แล้วก็ต้องเยียวยาอะไรมาเติม เช่น ยาเสพติด ความ

ฟุ่มเฟือย ความรุนแรง ซึ่งกำลังระเบิดไปทั่วโลก และไม่มีที่ท่าว่าจะแก้ไขได้เลยถ้า มนุษย์ยังขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง มนุษย์จะมีความสมบูรณ์ต่อเมื่อพัฒนาครบ ทุกด้านคือ ทางกาย ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ซึ่งทางพุทธเรียกว่า ทางปัญญา

การปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาควรดำเนินการในขณะที่บุคคลมีอายุน้อยซึ่งในทุก ศาสนาการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวเป็นวิธีการที่ส่งผลต่อความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา มากที่สุด (วรรณะ บรรจง, 2542: 36) การอบรมเลี้ยงดูต้องใช้สื่อหลายประเภท หนึ่งในสื่อที่ใช้ ประกอบกับการปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา คือ หนังสือ

หนังสือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายไว้ว่าประชาชนจะเข้าใจ พระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนได้ 3 ทาง คือ ด้วยการฟังธรรมเทศนา ด้วยการสนทนาธรรม และด้วยการ ได้อ่านหนังสือที่เป็นคำสั่งสอน ซึ่งการอ่านหนังสือนั้นดีกว่าการฟังธรรมเทศนาเพราะมีเวลาที่ จะคิดตรึกตรองได้ตามความพอใจและกลับมาทบทวนได้อีกหากลืม ทั้งนี้ความยินดีในธรรมของ คนต่างกัน บางคนยินดีในธรรมที่ลึกซึ้ง บางคนยินดีในธรรมที่ไม่ลึกซึ้ง หนังสือพุทธศาสนาจึงควรมี หลากหลายตามอัธยาศัยของคนที่แตกต่างกัน (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521: 20-21)

ในประเทศไทยมีการใช้หนังสือพุทธศาสนาเพื่ออบรมสั่งสอนเยาวชนมาช้านาน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังความเข้าใจ เกี่ยวกับศาสนาแก่เด็กโดยใช้หนังสือมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2471 โดยทรงเห็นว่าศาสนาพุทธมีจุดด้อย ด้านการเผยแพร่และการสั่งสอน ซึ่งต่างจากศาสนาอื่นที่พยายามดึงคนเข้าสู่ศาสนาโดยใช้กิจกรรม ทางศาสนาผูกชีวิตผู้นับถือศาสนาไว้อย่างเหนียวแน่น จึงทรงดำริให้จัดประกวดหนังสือสอน พระพุทธศาสนาแก่เด็กขึ้นในปี พ.ศ. 2472 เพื่อให้บิดามารดาชาวพุทธมีหนังสือไว้ใช้อบรมลูกหลาน ซึ่งจะช่วยในการปลูกฝังให้เด็กเข้าสู่ระบบจริยธรรมในพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์วัย โดยกำหนดว่า หนังสือที่แข่งขันต้องให้เด็กอายุประมาณ 10 ขวบ อ่านได้ด้วยตนเอง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: 3-5) การประกวดนี้มีการจัดสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยกองศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน รับผิดชอบ จึงนับได้ว่าพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการจัดทำหนังสือ พุทธศาสนาสำหรับเด็กอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก

ในสังคมไทยพระสงฆ์มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนเยาวชนเป็นอันมาก ดังจะเห็นได้จาก ผลงานของพระเถระรูปสำคัญ เช่น พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) พระโพธิญาณเถระ (หลวงพ่อบุชา สุภทโท) สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต) และพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ศีลธรรมของเยาวชน คือสันติภาพของโลก” (นิราลัย, 2536: 189) อันเป็นคำกล่าวที่มีการนำมาจัดทำเป็นโครงการเพื่อ จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กในโอกาสต่อมา ส่วน พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ให้ความสำคัญกับการอบรมเด็กและเยาวชนดังจะเห็นได้จากหนังสือเกี่ยวกับเด็กที่แต่งขึ้นหลาย ชื่อเรื่อง เช่น รักลูกให้ถูกทาง (แปลเป็นภาษาอังกฤษชื่อ *Love Your Children the Right Way*) พ่อเตือนลูก และ ปุจฉาวิสัชนา เรื่อง พระพุทธประวัติสำหรับเด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์ของ พระกับการอบรมเด็กในสังคมไทยในปัจจุบันจึงยังคงมีอยู่ เพียงแต่เพิ่มรูปแบบเป็นหนังสือขึ้นมา

ในวัยเด็กโดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการปรับตัว วัยแห่งปัญหา ตลอดจน เป็นวัยที่เคร่งเครียดทางอารมณ์เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างมาก (Hurlock, 1868: 394) อีกทั้งเป็นวัยที่มีความสามารถทางสมองอย่างเต็มที่ จึงควรให้ การศึกษาด้านพุทธิศึกษาหรือการรู้คิด (Cognitive) ซึ่งเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อเข้าใจในเรื่อง ต่างๆ รวมทั้งศีลธรรมด้วย (เรณู คุปต์ชะเรีเยอร์, ยุพิน เตชะมณี และหัสยา เกียรวิทวัส, 2531: 45) ในสภาพสังคมปัจจุบันเด็กต้องเผชิญปัญหาทั้งทางด้านความเสื่อมโทรมของสังคมและความ รุนแรงของ การขัดแย้งในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ปัญหาเพิ่มพูนขึ้น ผู้ใหญ่ต้องช่วย พัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นเพื่อเป็นผู้ช่วยแก้ปัญหาสังคมเหล่านี้ และสร้างสรรค์สังคมใหม่ให้เปลี่ยนจาก กระแสที่ไม่ดีมาเป็นแนวทางที่ถูกต้อง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2539: 10-11) เด็กในวัยนี้ควร ได้รับการ เอาใจใส่ให้ใกล้ชิดศาสนา โดยหนังสือพุทธศาสนาสามารถเป็นทั้งสื่อกลางในการ นำเด็กทั่วไปเข้าสู่ศาสนา และปลูกจิตสำนึกของเด็กที่เคยกระทำผิดให้อยากเป็นคนดีตามหลัก ศาสนา ดังผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการให้บรรณบำบัดแก่เยาวชนในสถานแรกรับเด็กชาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ เรณู คุปต์ชะเรีเยอร์ ยุพิน เตชะมณี และ หัสยา เกียรวิทวัส (2531: ข)

ด้วยความสำคัญของหนังสือพุทธศาสนาดังกล่าวมา หน่วยงานที่เก็บรวบรวมหนังสือ พุทธศาสนาไว้เป็นจำนวนมาก คือ หอสมุดแห่งชาติ และสภาการศึกษาหมามกุฏราชวิทยาลัยจึง จัดพิมพ์รายชื่อหนังสือพุทธศาสนาเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยค้นหนังสือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 โดย หอสมุดแห่งชาติสมัยในที่เป็นหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ได้จัดพิมพ์รายชื่อหนังสือเล่ม แรกคือ *บาณชีรายชื่อหนังสือในหอพระสมุดวชิรญาณ ภาคที่ 1 แผนกบาฬี พ.ศ. 2459* ต่อมาในปี

พ.ศ. 2508 สภาการศึกษากรมการศึกษานอกโรงเรียน รายงานชื่อหนังสือพุทธศาสนาภาคภาษาไทย ตอน 1 ประกอบด้วยรายชื่อหนังสือพุทธศาสนาที่มีในห้องสมุดต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร รวม 1,799 ชื่อเรื่อง ต่อมาอีก 2 ปี คือในปี พ.ศ. 2510 สภาการศึกษากรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดพิมพ์ รายชื่อหนังสือพุทธศาสนา ภาคภาษาไทย ตอน 2 เพื่อรวบรวมรายชื่อหนังสือต่อจากตอน 1 อีก 1,333 ชื่อเรื่อง (ปรียา ธาดาเดช, 2530: 8-14) และในปี พ.ศ. 2520 หอสมุดแห่งชาติ จัดพิมพ์หนังสือ บัตรรายการหนังสือภาษาไทยของหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 3 หมวดศาสนา 200 ซึ่งรวบรวมรายชื่อหนังสือในหมวดศาสนา (ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพุทธศาสนา) ทั้งหมดที่ลงรายการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509-2517 รวม 2,945 รายการ โดยให้รายละเอียดในรูปแบบบัตรรายการ นอกจากนี้ยังได้จัดทำคำอธิบายการลงรายการชื่อผู้แต่งที่เป็นพระภิกษุสามเณร และรายละเอียดของแผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวิอี๋หมวดพุทธศาสนา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมสำหรับใช้ในหอสมุดแห่งชาติไว้ด้วย (หอสมุดแห่งชาติ, 2520)

หนังสือพุทธศาสนาในประเทศไทยมีการจัดเก็บอยู่ในสถานที่ต่างๆ และในหนังสือหลายประเภท ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพุทธศาสนาซึ่งปรียา ธาดาเดช (2530: 8-21) ได้รวบรวมไว้ซึ่งพบว่ามีถึง 16 เรื่อง งานวิจัยเหล่านี้เกี่ยวข้องกับหนังสือหลายประเภท เช่น หนังสืออ้างอิง หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพ หนังสือแปล หนังสือนวนิยาย และหนังสือหายาก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาที่เฉพาะเจาะจง เช่น การเปรียบเทียบปัญหาของการใช้เลขหมู่หนังสือ 3 ระบบ (ระบบทศนิยมของดิวิอี๋ ระบบรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวิอี๋หมวดพุทธศาสนา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมสำหรับใช้ในหอสมุดแห่งชาติ) ในการจัดหมู่หนังสือพุทธศาสนาภาษาไทย การสำรวจความต้องการในการอ่านหนังสือพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร และการวิเคราะห์วรรณกรรมพุทธศาสนาของนักเขียนเฉพาะบุคคล เช่น พุทธทาสภิกขุ และแพรวเยื่อไม้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีไม่ปรากฏว่ามีผู้วิจัยเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาโดยตรง ปรียา ธาดาเดช (2530) จึงสำรวจและวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทยที่พิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 ซึ่งผลิตโดยแหล่งผลิตหนังสือพุทธศาสนา 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตหนังสือพุทธศาสนามี 3 ประการ คือ 1) เพื่อเผยแพร่ธรรมแก่บุคคลทั่วไป 2) เพื่อเพิ่มพูนตำราในการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุและสามเณร และ 3) เพื่ออนุรักษ์ ปรึกรวรรต และเผยแพร่คัมภีร์พุทธศาสนาสมัยโบราณ ผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย นโยบายในการผลิต ประเภท และเนื้อหาของหนังสือ จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแหล่งผลิตหนังสือแต่ละแห่ง ปัญหาสำคัญ

ในการผลิตหนังสือคือขาดเงินทุน จำนวนหนังสือมี 682 ชื่อเรื่อง ส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดย มหามกุฏราชวิทยาลัย โดยประเภทของหนังสือที่พิมพ์ได้แก่ หนังสือพุทธศาสนาทั่วไป ตำราเรียน พระปริยัติธรรม หนังสืออ้างอิง คัมภีร์พุทธศาสนา และพระไตรปิฎก เนื้อหาของหนังสือซึ่งนิยมแพร่หลายคือเรื่องธรรมะกับชีวิต และการปฏิบัติธรรม พบว่ามีหนังสือพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนเพียง 5 ชื่อเรื่อง (หัวเรื่องพุทธศาสนากับเยาวชน) ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะให้มีการผลิตหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กเพิ่มขึ้น และให้มีการศึกษาถึงการผลิตหรือการวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กหรือเยาวชน หนังสือแปล หนังสืออ้างอิง และหนังสือหายาก เป็นต้น

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า นับตั้งแต่มีการศึกษาเรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน” โดย เฉลิมชัย ศิริภาพร (2509) แล้วยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กอีก แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมในหนังสือสำหรับเด็ก 3 เรื่อง ได้แก่ การวิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมที่พิมพ์เป็นภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2522 (วิจิตรา สุภากร, 2523) การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น (จินตนา เกษรบัวขาว, 2528) และการศึกษาทัศนคติทางจริยธรรมในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พุทธศักราช 2515-2527 (วัชรินทร์ บรรณเกียรติ, 2529) นอกจากนี้พบว่ามีงานวิจัยด้านหนังสือสำหรับเด็กและวัยรุ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นอีก 6 เรื่อง ได้แก่ การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11-14 ปีที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2522 (รัชนี แพรณมิตร, 2523) หนังสืออ่านสำหรับเยาวชน (นิตา ชูโต, กลุ่มจิตต์ พลายเวช และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ, 2524) การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กที่แปลเป็นภาษาไทย พ.ศ. 2520-2525 (จันทนีย์ พานิชผล, 2526) หนังสือสำหรับเด็กในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 (กลุ่มจิตต์ พลายเวช, 2532) และการวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 (ทิพวัลย์ ชันธมะ, 2545)

แม้ว่าหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทยจะมีประวัติความเป็นมายาวนาน และมีการตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือประเภทนี้ แต่ก็ยังไม่มี การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับหนังสือประเภทนี้เลย นอกจากงานวิจัยระดับปริญญาบัณฑิตของ เฉลิมชัย ศิริภาพร (2509) เพียงเรื่องเดียว ซึ่งจัดทำมาเป็นเวลานานมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเป็นมาและวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดี ซึ่งนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินอันเป็นสิ่งจูงใจให้อ่านโดยง่ายแล้ว หนังสือบันเทิงคดียังให้คุณค่าด้านประสบการณ์

ชีวิต ภาษา คติธรรม และความรู้ด้วย โดยศึกษาหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ภาษาไทย ที่มีการจัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง ในรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งเรียบเรียงขึ้นใหม่และแปลจากภาษาต่างประเทศ และจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีหนังสือสากลถึงปี พ.ศ. 2544 เพื่อเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์ในการจัดหาและให้บริการหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น เป็นแนวทางในการผลิตหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม

สมมติฐาน

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาดก มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า และมีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

1. ผู้จัดทำ
  - 1.1 ผู้แต่ง
  - 1.2 ผู้แปล
  - 1.3 ผู้จัดทำภาพประกอบ
2. ผู้จัดพิมพ์
  - 2.1 ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ
  - 2.2 ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน
3. รูปแบบการประพันธ์
  - 3.1 นิทาน
  - 3.2 เรื่องสั้น

3.3 นวนิยาย

4. เนื้อหา

- 4.1 หลักจริยธรรมทั่วไป (เช่น ความรับผิดชอบ และความเมตตากรุณา)
- 4.2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา (เช่น ขันติโลภวิจยะ และ สปัปฺริสธรรม 7)
- 4.3 ประวัติ
- 4.4 คัมภีร์พระพุทฺธศาสนา
- 4.5 เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ได้แก่ ชาดก และธรรมบท)
- 4.6 นักบวชในพุทธศาสนา
- 4.7 หน้าที่ของชาวพุทธ
- 4.8 ที่ระลึกทางศาสนา (เช่น สถานที่ทางศาสนา และวันสำคัญทางศาสนา)

5. การนำเสนอเรื่อง

- 5.1 เรื่องเล่า
- 5.2 บรรยาย
- 5.3 จดหมายหรือบันทึก

6. ตัวละคร

- 6.1 ประเภท (เช่น มนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ เป็นต้น)
- 6.2 เพศ

7. ลักษณะเด่นของหนังสือ

- 7.1 หนังสือได้รับรางวัล
- 7.2 หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ
- 7.3 หนังสือชุด

8. การจัดรูปแบบ

- 8.1 ส่วนประกอบของหนังสือ
- 8.2 ขนาดหนังสือ
- 8.3 จำนวนหน้า
- 8.4 ขนาดตัวอักษร
- 8.5 ลักษณะปก
- 8.6 ภาพประกอบ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ประเภทบันเทิงคดีที่มีการจัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง ในรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งเรียบเรียงขึ้นใหม่หรือแปลจากภาษาต่างประเทศและจัดพิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2515 ถึงปี พ.ศ. 2544

ประชากรการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2515-2544 ที่มีรูปแบบการประพันธ์เป็นนิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองที่แต่งหรือแปลและจัดพิมพ์เป็นภาษาไทย ทั้งจัดพิมพ์แบบเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง รวมประชากร จำนวน 114 ชื่อเรื่อง (รายชื่อคู่มือภาคผนวก ข หน้า 192-197) ซึ่งคัดเลือกจากแหล่งข้อมูล 3 ประเภท รวม 19 แหล่ง ตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1 แหล่งข้อมูล

1.1 คู่มือ บรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์หนังสือ 7 รายการ ได้แก่

นิตยา ชูโต, กล่อมจิตต์ พลายเวช และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ. หนังสือสำหรับเด็ก: รายชื่อและบรรณนิทัศน์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2524.

วรรณิ ศิริสุนทร. บรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2528.

วรรณิ ศิริสุนทร. บรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2530.

วิทยากร เชียงกุล และคณะ. สารานุกรมแนะนำหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน. กรุงเทพฯ: สายธาร, 2544.

สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน. โครงการคัดสรรหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. 500 เล่มหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: บ้านบนต้นไม้ แปลนบุ๊กเน็ต, 2542.

องค์การค้ำของครุสภา. รายการสินค้า: หนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การ, 2544.

องค์การค้ำของครุสภา. รายการสินค้า: หนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การ, 2544.

1.2 ห้องสมุดของหน่วยงานที่มีการจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก 9 แห่ง ได้แก่

1.2.1 ห้องสมุดของหน่วยงานราชการ 3 แห่ง

1.2.1.1 หอสมุดแห่งชาติ

1.2.1.2 ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.2.1.3 ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน

1.2.2 ห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการเปิดสอนวิชาหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน 3 แห่ง

1.2.2.1 ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.2.2 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2.2.3 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.2.3 ห้องสมุดหน่วยงานทางพุทธศาสนาระดับชาติ 3 แห่ง

1.2.3.1 ห้องสมุดยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

1.2.3.2 ห้องสมุดพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

1.2.3.3 ห้องสมุดองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

1.3 รายชื่อหนังสือของสำนักพิมพ์เอกชนที่จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก 3 แห่ง

1.3.1 สำนักพิมพ์ธรรมสภา

1.3.2 สำนักพิมพ์ต้นอ้อ แกรมมี

1.3.3 สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น

2. ขั้นตอนการคัดเลือกประชากร

2.1 รวบรวมรายชื่อหนังสือที่จะใช้เป็นประชากรเบื้องต้น

2.1.1 รวบรวมรายชื่อหนังสือหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจากคู่มือ บรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์หนังสือ 7 รายการ โดยพิจารณาหนังสือที่มีเนื้อหาชื่อเรื่องและ/หรือชื่อชุดที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้รายชื่อหนังสือที่ไม่ซ้ำกัน 35 ชื่อเรื่อง

2.1.2 รวบรวมรายชื่อหนังสือเพิ่มเติมจากห้องสมุดของหน่วยงานที่มีการจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก 9 แห่ง ได้รายชื่อหนังสือเพิ่มขึ้นอีก 206 ชื่อเรื่อง โดยสืบค้นข้อมูล 3 วิธี คือ

2.1.2.1 ค้นคืนจากระบบอัตโนมัติของห้องสมุด ในกรณีที่ห้องสมุดมีบริการโดยพิจารณาหนังสือในหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและวรรณกรรม

2.1.2.2 สืบค้นจากบัตรรายการหรือรายชื่อหนังสือ ในกรณีที่ห้องสมุดมีการจัดทำบัตรรายการหรือรายชื่อหนังสือ โดยพิจารณาหนังสือที่มีหัวเรื่อง ชื่อเรื่อง และ/หรือชื่อชุดที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

2.1.2.3 พิจารณาหนังสือที่ละเล่มจากชั้นหนังสือบนเตียงคิ ในกรณีที่ห้องสมุดไม่มีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้น เช่น บัตรรายการหรือรายชื่อหนังสือ

2.1.3 รวบรวมรายชื่อจากสำนักพิมพ์ ได้รายชื่อหนังสือ 18 ชื่อเรื่อง

การรวบรวมรายชื่อหนังสือจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 ประเภท รวม 19 แหล่ง ได้รายชื่อหนังสือ 259 ชื่อเรื่อง

2.2 พิจารณาตัวเล่มของหนังสือจำนวน 259 ชื่อเรื่องโดยดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 พิจารณาตัวเล่มของหนังสือโดยอ่านคำนำ คำปรารภ หรือข้อความบนปกที่แจ้งว่าเป็นหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กและ/หรือเยาวชน

2.2.2 พิจารณารูปแบบการประพันธ์ของหนังสือ ว่าเป็นหนังสือประเภทบันเทิงคดีที่แต่งขึ้นใหม่หรือเรื่องแปลที่มีรูปแบบเป็นนิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง

เมื่อเสร็จขั้นตอนที่ 2.2.2 ได้รายชื่อหนังสือเบื้องต้นจำนวน 117 ชื่อเรื่อง

2.3 กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกประชากร ประกอบด้วยเกณฑ์ 2 ด้าน คือ เนื้อหาและด้านรูปแบบ ดังนี้

2.3.1 เกณฑ์ด้านเนื้อหา

2.3.1.1 แก่นเรื่อง ต้องมีธรรมะในพุทธศาสนาเป็นแก่นของเรื่อง หรือมีเนื้อหาอยู่ในขอบเขตของแผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวิชั่นหมวดพุทธศาสนา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมสำหรับใช้ในหอสมุดแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (เลขหมู่ 394.3) หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นอาจมีความคิดรวบยอดหลายประเด็น หรือเนื้อหาอาจมีจุดเน้นหลายเรื่อง แต่จุดเน้นเหล่านั้นต้องเกี่ยวเนื่องกันไป หรือความคิดรวบยอดในแนวเดียวกัน

2.3.1.2 จำนวนภาษา ใช้จำนวนภาษาที่ง่ายหรือไม่ยากเกินกว่าที่เด็กก่อนวัยรุ่นจะเข้าใจได้

2.3.2 เกณฑ์ด้านรูปแบบ

2.3.2.1 ปกหนังสือ มีความเด่นสะดุดตา โดยการใช้สีหรือภาพประกอบ

2.3.2.2 รูปเล่ม มีขนาดกะทัดรัด (ประมาณ 13 x 18.5 ซม.)

2.3.2.3 ขนาดตัวอักษร ไม่ต่ำกว่า 16 พ้อยท์

2.3.2.4 ภาพประกอบ มีภาพประกอบ

2.3.2.5 กิจกรรมท้ายเล่ม มีกิจกรรมท้ายเล่ม เช่น คำถาม เนื้อเพลง การอธิบายคำศัพท์ หรือรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.4 คัดเลือกหนังสือ 117 ชื่อเรื่องเพื่อใช้เป็นประชากรโดยอ่านหนังสือและพิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด หนังสือที่ผ่านการพิจารณาจะต้องมีลักษณะตามเกณฑ์ด้านเนื้อหาครบทั้ง 2 ข้อ และมีลักษณะตามเกณฑ์ด้านรูปแบบอย่างน้อย 2 ข้อจาก 5 ข้อ ในขั้นตอนนี้ได้หนังสือที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์จำนวน 114 ชื่อเรื่อง โดยคัดหนังสือออกจำนวน 3 ชื่อเรื่องออกไปเนื่องจากมีสำนวนภาษาที่ยากเกินกว่าที่เด็กก่อนวัยรุ่นจะเข้าใจได้และมีขนาดตัวอักษรที่เล็กมาก

วิธิดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา ทำการวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2515-2544 จำนวน 114 ชื่อเรื่อง โดยใช้แบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนในการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาจากหนังสือ บทความวารสาร เอกสาร งานวิจัยฐานข้อมูลเพื่อการวิจัย และเว็บไซต์ต่างๆ

2. กำหนดขอบเขตและคัดเลือกประชากรที่จะศึกษา

2.1 กำหนดแหล่งข้อมูล และขั้นตอนการเลือกประชากร

2.2 รวบรวมรายชื่อหนังสือที่จะใช้เป็นประชากรในเบื้องต้น

2.3 กำหนดเกณฑ์การเลือกประชากรและพิจารณาตัวเล่มหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.4 นำรายชื่อหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่รวบรวมได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสนาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

3. สร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัยรุ่น โดยศึกษาจากตำรา แบบวิเคราะห์ของงานวิจัยอื่นๆ และคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ แบบวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นมี 2 ประเภทคือ แบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดียว แบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง แบบวิเคราะห์ทั้ง 2 ประเภท มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบเลือกตอบ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดียว มี 9 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

ตอนที่ 5 เนื้อหา

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง

ตอนที่ 7 ตัวละคร

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

3.2 แบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ใช้วิเคราะห์รวม และส่วนที่วิเคราะห์โดยจำแนกตามเรื่องย่อย

3.2.1 ส่วนที่ใช้วิเคราะห์รวม คือ แบบวิเคราะห์รวม มี 6 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

3.2.2 ส่วนที่วิเคราะห์โดยจำแนกตามเรื่องย่อย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เรื่องย่อย และตารางบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์เรื่องย่อยซึ่งมี 3 ตอน

ตอนที่ 5 เนื้อหา

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง

ตอนที่ 7 ตัวละคร

4. ทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบวิเคราะห์ โดยนำแบบวิเคราะห์ไปทดสอบกับหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2471-2514 จำนวน 10 ชื่อเรื่อง และปรับปรุงแบบวิเคราะห์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. วิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น โดยใช้แบบวิเคราะห์ที่จัดทำขึ้น ซึ่งมี 2 ชนิด ได้แก่

5.1 แบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดียว

5.2 แบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง

6. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแบบวิเคราะห์
7. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
8. รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล
9. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เป็นแนวทาง

1. สำหรับบรรณารักษ์ในการจัดหาและให้บริการหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
2. ในการผลิตหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เด็กก่อนวัยรุ่น หมายถึง เด็กอายุ 12-14 ปี เป็นกลุ่มวัยที่กำหนดตามประเภทหนังสือในการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปีในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ (พ.ศ. 2521 ถึงปี พ.ศ. 2544) อายุของเด็กแต่ละคนที่เข้าสู่วัยนี้อาจแตกต่างกัน โดยอาจเริ่มเมื่ออายุ 10-12 ปี และสิ้นสุดเมื่ออายุประมาณ 14 ปี

ชีวประวัติ หมายถึง หนังสือประวัติบุคคลสำคัญในพุทธศาสนา มีรูปแบบการประพันธ์เป็นบันเทิงคดี 2 แบบ คือ นิทานและนวนิยาย

นิทานชีวประวัติ คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในพุทธศาสนา โดยสอดแทรกเหตุการณ์ที่อาจจะไม่สมจริงหรือเหนือธรรมชาติ

นวนิยายชีวประวัติ คือ เรื่องแต่งเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญทางพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบของนวนิยาย

ผู้แต่ง คือ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือ เช่น ผู้เขียน ผู้รวบรวม และผู้เรียบเรียง และหมายรวมถึงบรรณารักษ์ ในกรณีที่ไม่มีภาระระบุชื่อผู้รับผิดชอบอื่น

หลักจริยธรรมทั่วไป หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ดั่งามถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์หรือแนวทางที่ สังคมยอมรับ นิยมใช้ตัดสินว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม (รายละเอียดในภาคผนวก ฉ หน้า 270-271)

หลักธรรมทางพุทธศาสนา หมายถึง หมวดหมู่ของหลักธรรมทางพุทธศาสนาจาก พระไตรปิฎกซึ่งกำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทราบ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ใช้วิเคราะห์ เนื้อหาของหนังสือในกรณีที่หนังสือนี้ระบุหมวดของหลักธรรมในศาสนาหมวดใดหมวดหนึ่งอย่าง ชัดเจน) (รายละเอียดในภาคผนวก ฉ หน้า 272-282)

เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก หมายถึง อรรถกถาชาดก และอรรถกถาธรรมบท ซึ่งในที่นี้เรียกโดยย่อว่า ชาดก และ ธรรมบท

ลักษณะเด่นของหนังสือ หมายถึง ลักษณะเกี่ยวกับการจัดพิมพ์ที่ทำให้หนังสือน่าสนใจ มากขึ้น ได้แก่ การจัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ หนังสือชุด และการได้รับรางวัล

หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ หมายถึง ข้อเขียนหรือเอกสารที่ผู้จัดพิมพ์ตีพิมพ์ไว้ใน หนังสือเพื่อแสดงที่มาของหนังสือ ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏในหนังสือที่มีการจัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ เช่น จดหมายโต้ตอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประกวดหนังสือ และคำจารึกหรือถ้อยคำใน โอกาสได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นต้น (ตัวอย่างดูที่ภาคผนวก ซ หน้า 264-265)

ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์ หมายถึง ภาพที่ตีพิมพ์ในหนังสือเพื่อแจ้งถึง โอกาสในการจัดพิมพ์นั้นๆ เช่น หนังสือที่คณะกรรมการประกวดของราชบัณฑิตยสถานแต่ละปีจะมีภาพ พระพุทธรูปและภาพผู้แต่งหนังสือ และหนังสือที่ระลึกในโอกาสสมโภชหรือถ้อยคำมีภาพพระสงฆ์ รูปที่ได้รับสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นต้น (ตัวอย่างดูที่ภาคผนวก ซ หน้า 266)

หนังสือเรื่องเดียว หมายถึง หนังสือบันเทิงคดี 1 ชื่อเรื่อง que จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีโครงเรื่องและ ตัวละครชุดเดียว

หนังสือรวมเรื่อง หมายถึง หนังสือบันเทิงคดี 1 ชื่อเรื่อง ที่มีเรื่องย่อยเป็นนิทานหรือ เรื่องสั้นซึ่งประกอบด้วยโครงเรื่องและตัวละครมากกว่า 1 ชุด มาพิมพ์รวมไว้ด้วยกัน

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น” มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไปนี้

1. หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
  - 1.1 ความต้องการของเด็กก่อนวัยรุ่น
  - 1.2 ความสนใจในการอ่านของเด็กก่อนวัยรุ่น
  - 1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
  - 1.4 ลักษณะทางกายภาพและลักษณะเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
  - 1.5 องค์ประกอบของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

2. หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก
  - 2.1 ความสำคัญของหนังสือศาสนาต่อเด็ก
  - 2.2 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
    - 2.2.1 ลักษณะของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
    - 2.2.2 ประเภทของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
    - 2.2.3 ประวัติความเป็นมาของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทย

เด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทย

- 2.2.4 แหล่งจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

ในประเทศไทย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยของไทย
  - 3.2 งานวิจัยของต่างประเทศ

1. หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

1.1 ความต้องการของเด็กก่อนวัยรุ่น

เด็กก่อนวัยรุ่น คือ เด็กอายุ 12-14 ปี หรือช่วงระหว่างวัยประถมปลาย ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยแห่งการปรับตัว วัยแห่งปัญหา ตลอดจนเป็นวัยที่เคร่งเครียดทางอารมณ์เนื่องจากการ

เปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างมาก (Hurlock, 1986: 394) ในการปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เด็กมีความต้องการในด้านต่างๆ ซึ่งจะเป็นผลที่สืบเนื่องไปสู่ความสนใจในการอ่าน 11 ประการ ได้แก่ (Pilgrim and McAllister, 1968: 69-119)

1. ต้องการความมั่นใจว่าตนเป็นผู้ปกติทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม
2. ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นอิสระทางอารมณ์จากผู้ใหญ่
3. ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว
4. ต้องการความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องการเป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในด้านการประกอบอาชีพ การตั้งหลักฐานและการสร้างครอบครัว
5. ต้องการมีความสัมพันธ์อันน่าพึงพอใจกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งสองเพศ
6. ต้องการที่จะเข้าใจความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัวและเรียนรู้วิธีการที่จะควบคุมสิ่งเหล่านั้นให้เป็นที่ต้องการ
7. ต้องการได้รับความสำเร็จ ทั้งจากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมโดยการบอกเล่าหรือการอ่าน
8. ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาทัศนคติและการปฏิบัติตนในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ต้องการความช่วยเหลือในการแสวงหาแนวทางหรือปรัชญาชีวิตที่จะใช้ยึดถือในอนาคต
10. ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาสุนทรียภาพในศิลปะต่างๆ
11. ต้องการโอกาสในการพักผ่อนและสนุกบันเทิง

ความต้องการในการแสวงหาแนวทางหรือปรัชญาชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กจะใช้ยึดถือในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ต่อไปในอนาคต จะเกิดกับเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นการคิดในเชิงนามธรรม ซึ่งอยู่ในวัย 11-14 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็กแต่ละคน (Tucker, 1990: 144) เด็กในวัยนี้จะเริ่มมีความสามารถในการคิดในเชิงนามธรรมพอๆ กับเชิงรูปธรรม เริ่มรู้จักใช้วิจารณญาณในการอ่าน เด็กจะเริ่มผ่านจากกระบวนการแสวงหาและเก็บความรู้ ไปสู่การ “คิด” เกี่ยวกับความรู้นั้น โดยเริ่มตั้งคำถามต่อความรู้หรือความเชื่อที่ได้ทราบมาว่าถูกหรือผิด น่าเชื่อถือหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น เด็กจะแสวงหาคำตอบจากบุคคลรอบข้างและหนังสือจนกว่าจะได้คำตอบที่พอใจ ซึ่งเด็กจะพัฒนาเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมให้แก่ตนเอง เมื่อเกิดความจำเป็นต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับจริยธรรม (moral judgement) เด็กจะนำมาตรฐานที่ตนมีมาใช้ มาตรฐานในทางจริยธรรมหรือหลักศีลธรรมทางศาสนาที่เด็กก่อนวัยรุ่นต้องการจึงต้องเป็นคำสอนที่ช่วยตอบปัญหาที่สงสัยได้อย่างมีเหตุผล มีใช้การสอนให้เชื่อตามโดยไร้การอธิบาย

ตามหลัก เหตุผล (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527: 54; สุชา จันท์เอม, 2540: 156; Hurlock, 1955: 289)

1.2 ความสนใจในการอ่านของเด็กก่อนวัยรุ่น

สืบเนื่องจากการที่เด็กก่อนวัยรุ่นมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้น และมีความต้องการในด้านต่างๆ ดังกล่าวมา สำหรับเด็กที่อ่านหนังสือได้คล่อง ช่วงระยะเวลาจะเป็นช่วงที่เด็กสนใจการอ่านอย่างแท้จริง โดยเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะแยกอ่านหนังสือตามความสนใจของตนเอง เด็กหญิงชอบเรื่องรัก เรื่องตลกขบขัน ชีวิตในครอบครัว และอาชีพ เด็กชายชอบเรื่องเกี่ยวกับกีฬา การผจญภัย และเครื่องยนตร์กลไกต่างๆ นอกจากนี้ยังชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น คือ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติศึกษา งานอดิเรก เด็กในวัยนี้เริ่มบูชาวีรบุรุษและวีรสตรี ดังนั้นเด็กจะชอบหนังสือชีวประวัติที่เน้นชีวิตในวัยเด็ก นอกจากนี้เด็กยังชอบนิทานชาดกหรือนิทานคติธรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมและเจตคติที่ดีงาม และจะสนใจเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะอื่นๆ ที่กว้างขวางขึ้น (รัญจวน อินทรกำแหง, 2517: 96-97; จินตนา ไบกาซูยี, 2534: 40-41; Tucker, 1990: 144-145)

ข้อพึงสังเกตสำหรับเด็กวัยนี้คือ จะเลิกอ่านหนังสือทันทีที่รู้สึกว่าการอ่านที่ตนเองกำลังสั่งสอนหรือดูถูกความสามารถของผู้อ่าน เพราะเด็กก่อนวัยรุ่นไม่ชอบการสั่งสอนโดยตรงหรือการอธิบายที่ยืดเยื้อ ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องใช้ศิลปะที่แนบเนียนจนผู้อ่านไม่สามารถจับเจตนาได้ (กลุ่มจิตต์ พลายเวช, 2532: 129; จินตนา ไบกาซูยี, 2534: 41) การสั่งสอนโดยตรง (didacticism) จึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น แม้ในการเขียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ในปัจจุบันมีการวิจัยพบว่า หนังสือบันเทิงคดีแบบสมจริงสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 14 ปีที่ได้รับรางวัลระดับชาติในอเมริกา ซึ่งส่วนใหญ่มีการกล่าวถึงศาสนา มีลักษณะของการสั่งสอนน้อยมาก (Nosworthy, 1991)

การสั่งสอนโดยตรงที่ปรากฏน้อยลงในวรรณกรรมสมัยใหม่ในอเมริกา เกิดจากความตั้งใจของผู้แต่งหนังสือซึ่งตระหนักถึงความรู้สึกต่อต้านของเด็กดังกล่าว ผู้แต่งที่มีความสามารถได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับจิตวิญญาณและศาสนาไปในวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นอย่างชาญฉลาด ด้วยการทำตนเป็นผู้เล่าเหตุการณ์หรือผู้สังเกตการณ์ ไม่ใช่ผู้สอน และโดยการนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ผ่านปัญหาที่เด็กต้องเผชิญในช่วงวัยรุ่น หนังสือจึงไม่เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระทางศาสนาเหมือนหนังสือรุ่นเก่า และได้ผลตอบรับที่น่าพอใจจากผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น เรื่อง *Are You There God? It's Me Margaret* ของ Judy Blume ซึ่งได้รับความนิยมสูงเป็นอันดับ 3 จากการสำรวจความสนใจในการอ่านของเยาวชนอายุระหว่าง 11-20 ปี ในห้องสมุดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1979 (Bodart, 1979 อ้างถึงใน ทศนา สลัดยะนันท์ และลัดดา รุ่งวิสัย,

2537: 9) นอกจากนี้ยังมีผู้แต่งบางคนสามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยการแต่งเฉพาะวรรณกรรมทางศาสนาสำหรับเยาวชน เช่น Kathryn Lay (2001) แต่งเรื่องสั้นในแนวดังกล่าวมาแล้ว 475 เรื่อง และได้รับจดหมายชื่นชมจากผู้อ่านเสมอ เมื่อเรื่องที่แต่งขึ้นสามารถช่วยให้เด็กจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ เช่น ปัญหาการดื่มเหล้า การลักขโมย การโกหก การปฏิบัติไม่ดีต่อผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะรักบุคคลที่ไม่น่ารัก เป็นต้น

หนังสือที่ได้รับการยอมรับในคุณค่าจากผู้อ่าน และผู้อ่านแต่ละคนสามารถอ่านได้อย่างมีความสุข ถือเป็นลักษณะหนึ่งของหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก Arbutnot (1957: 598) กล่าวว่า “ไม่มีหนังสือเล่มใดจะจัดว่าเป็นหนังสือที่ดีได้ ถ้าเด็กไม่ชอบ” เช่นเดียวกับ Spink (1989: 74) ซึ่งกล่าวว่า “หนังสือที่ดีต้องมีความหมายสำหรับผู้อ่านแต่ละคนและช่วยให้บุคคลนั้นค้นหาความหมายของเหตุการณ์ที่ประสบในชีวิตประจำวันได้” นอกจากนี้ ในการจัดทำหนังสือที่ดีมีคุณภาพ ผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือเป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อคุณภาพของหนังสือเป็นอย่างยิ่ง

1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ดีมีคุณภาพ ในเบื้องต้นต้องเกิดขึ้นจากผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือที่ดี ผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทย มีดังนี้

1.3.1 ผู้จัดพิมพ์หนังสือ

ผู้จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ และผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน (ณรงค์ ทองปาน, 2526: 148)

ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ

ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐที่ทำหน้าที่เหมือนสำนักพิมพ์มีเพียงแห่งเดียว คือ องค์การคำของคุรุสภา ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดพิมพ์แบบเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ก็มีการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กด้วย เช่น หนังสือชุดนิทานสำหรับเด็กเล่มเล็ก หนังสือชุดภาพและการ์ตูน หนังสือชุดภาพพระบายสี และหนังสือชุดความรู้ไทย เป็นต้น หนังสือที่พิมพ์โดยองค์การคำของคุรุสภา จำหน่ายในราคาย่อมเยา และมีคุณภาพดีทั้งเนื้อเรื่องและศิลปะ แต่มีข้อด้อยด้านคุณภาพของกระดาษซึ่งอาจเป็นผลมาจากข้อจำกัดเรื่องราคา (ณรงค์ ทองปาน, 2526: 148)

ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน

ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก หนังสือที่จัดพิมพ์ส่วนใหญ่มีคุณภาพดี แต่ราคาค่อนข้างสูงสำหรับเด็กทั่วไป การจัดพิมพ์หนังสือของผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนต้องคำนึงถึงเงื่อนไขทางธุรกิจ เช่น กลุ่มผู้อ่านหรือตลาด ค่าลิขสิทธิ์ เงินลงทุน ระยะเวลาในการจัดพิมพ์ ค่าวัสดุ ค่าจ้างแรงงาน การตลาด การจัดจำหน่าย และการจัดการกับหนังสือค้างสต็อก นอกจากนี้ ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนยังต้องศึกษามาตรฐานและกฎหมายด้านการพิมพ์ เพื่อให้โอกาสและความยุติธรรมกับนักเขียน ตลอดจนมีการสื่อสารที่ดีกับกองบรรณาธิการและฝ่ายศิลป์หรือผู้จัดทำภาพประกอบ เพื่อสร้างผลงานเป็นหนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณภาพสูงส่งคม (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527: 163; จินตนา ไบกาชฎี และคณะ, 2543: 331)

1.3.2 ผู้จัดทำหนังสือ

หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้จัดทำจึงต้องมีความเข้าใจในความสนใจและความต้องการของเด็กวัยนี้ ผู้จัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ประกอบด้วย ผู้แต่ง ผู้แปล และผู้จัดทำภาพประกอบ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบทบาทและคุณสมบัติดังนี้

ผู้แต่ง

ผู้แต่งหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น หมายถึง ผู้เรียบเรียงเนื้อเรื่องของหนังสือจากความรู้ ความคิดและจินตนาการของตนด้วยสำนวนภาษาของตนเอง โดยให้ความสำคัญแก่ผู้อ่าน คือ เด็กก่อนวัยรุ่น ผู้แต่งหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ดีควรมีความเข้าใจในธรรมชาติและความสนใจของเด็กวัยนี้ มีจิตใจละเอียดอ่อนและใส่ใจในเรื่องราวของเด็กก่อนวัยรุ่น และถ่ายทอดได้อย่างชวนอ่านโดยสามารถสอดแทรกข้อคิดที่มีได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้แต่งหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรมีคุณสมบัติพื้นฐานของนักเขียนที่ดี ได้แก่ การมีความรู้ในเรื่องที่จะเขียน มีประสบการณ์ รักการอ่าน กล้าเขียน มีความคิดและจินตนาการ มีความสามารถในการใช้ภาษา มีการศึกษางานที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นงานเขียนที่ดี และฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอ ในการจัดทำหนังสือ ผู้แต่งควรร่วมปรึกษารื้อกับผู้จัดทำภาพประกอบและสำนักพิมพ์หรือบรรณาธิการเพื่อวางแผนในการจัดทำภาพประกอบให้

ตรงกับจินตนาการของตนด้วย เพราะภาพประกอบยังคงมีความสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527 ก: 157-158; ลมุน รัตตากร, 2529: 42-47; ไพโรจน์ บุญประกอบ, 2539: 8-10)

ผู้แปล

ผู้แปล หมายถึง ผู้ทำการถ่ายทอดเนื้อเรื่องของหนังสือจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ผู้แปลที่ดีจะใช้ความสามารถทางภาษา ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ในการถ่ายทอดเนื้อเรื่องออกมาได้ตรงหรือใกล้เคียงกับความหมายที่เจ้าของภาษาเดิมต้องการสื่อ ผู้แปลต้องมีจรรยาบรรณในเรื่องลิขสิทธิ์ และควรระบุชื่อเรื่องเดิมและชื่อผู้แต่งไว้ในหนังสือฉบับแปลด้วย (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527 ข: 220)

ผู้จัดทำภาพประกอบ

ผู้จัดทำภาพประกอบ หมายถึง ผู้วาดภาพประกอบ ผู้ถ่ายภาพ รวมทั้งผู้จัดทำภาพประกอบด้วยเทคนิคอื่นๆ เพื่อให้ได้ภาพประกอบที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นภาพประกอบมีความสำคัญ เพราะเด็กวัยนี้ยังคงให้ความสนใจกับภาพประกอบและภาพปก ผู้จัดทำภาพประกอบที่ดีควรได้อ่านเนื้อเรื่องอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถเข้าถึงเรื่องที่จะจัดทำภาพประกอบได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับสีและลักษณะของภาพที่เด็กชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ ประณีต และมีความสามารถในการจัดทำภาพประกอบเพื่อสะท้อนเนื้อหาและอารมณ์ของเรื่อง (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527 ก: 161-162; จินตนา ไบกาชุย, 2534: 68) ในประเทศไทยผู้มีอาชีพในการจัดทำภาพประกอบโดยเฉพาะยังมีเป็นจำนวนน้อย จากการรวบรวมชีวประวัตินักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กของ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 ข) ในปี พ.ศ. 2527 พบว่า มีผู้จัดทำภาพประกอบสำหรับเด็ก 7 ราย เป็นชาวไทยเพียง 3 ราย ต่อมา วรณี ศิริสุนทร (2534) พบว่า ในปี พ.ศ. 2534 มีนักวาดภาพประกอบชาวไทย 56 ราย เป็นชาย 47 ราย และเป็นหญิงเพียง 4 ราย

1.4 ลักษณะทางกายภาพและลักษณะเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

ผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กทุกกลุ่มวัย รวมทั้งผู้มีหน้าที่คัดเลือกและจัดหาหนังสือให้แก่เด็กต้องมีหลักในการพิจารณาจัดทำหรือเลือกสรรหนังสือที่เหมาะสม ชูติมา สัจจามันท์ และคณะ (2543: 115-117) ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าหนังสือสารคดีและบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัย 12-14 ปี เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นทั้งประเภทสารคดีและบันเทิงคดี โดยแยกพิจารณาใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางกายภาพ และลักษณะเนื้อหา ดังนี้

1.4.1 ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพของหนังสือสำหรับเด็กวัย 12-14 ปี มีรายละเอียดซึ่งต้องพิจารณาในด้านต่างๆ ได้แก่ ส่วนประกอบของหนังสือ ขนาดหนังสือ จำนวนหน้า ตัวอักษรปกหนังสือ และภาพประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

ส่วนประกอบของหนังสือแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ส่วนหน้าของหนังสือ ส่วนเนื้อหา และส่วนท้ายของหนังสือ แต่แต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้ (จินตนา ไบกาซูยี, 2534: 73-78 ; จินตนา ไบกาซูยี และคณะ, 2543: 251-268)

ส่วนหน้าของหนังสือ (preliminary pages) มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ หน้าคำนำ และหน้าสารบัญ ทั้งหมดนี้จัดเรียงตามลำดับ ไม่นิยมใส่เลขหน้าในส่วนนี้ แต่หากเป็นหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นซึ่งมีความหนาอาจใช้สัญลักษณ์อื่นๆ เช่น ตัวอักษรหรือเลขโรมันซึ่งแตกต่างจากเลขหน้าธรรมดา ส่วนหน้าของหนังสือประกอบด้วยหน้าต่างๆ ดังนี้

หน้าปกใน (title page) อยู่ทางด้านขวามือเสมอ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่หนังสือทุกเล่มต้องมี และเป็นหน้าที่ให้ข้อมูลสำคัญของหนังสือ ได้แก่ ชื่อเรื่องของหนังสือที่สมบูรณ์ ชื่อผู้รับผิดชอบในการจัดทำหนังสือ เช่น ผู้แต่ง ผู้แปล ผู้รวบรวม ผู้จัดทำภาพประกอบ ผู้จัดพิมพ์ และรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือ

หน้าลิขสิทธิ์ (copyright page) อยู่ด้านหลังของหน้าปกใน เป็นหน้าที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์การพิมพ์ การจำหน่าย ราคาหนังสือ และเลข ISBN

หน้าคำนิยม/คำปรารภ/คำชี้แจง (foreword) หน้านี้ไม่จำเป็นต้องมีในหนังสือทุกชื่อเรื่อง ข้อความที่เขียนอาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหนังสือ แต่เป็นการอธิบายจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของหนังสือชื่อเรื่องนั้น อาจเขียนโดยผู้แต่งหรือบุคคลอื่น

หน้าคำนำ (preface) เป็นหน้าที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเตรียมการจัดทำหนังสือ รวมทั้งคำขอบคุณผู้ที่ให้ความร่วมมือ (acknowledgements) ในกรณีที่ไม่มี การ จัดพิมพ์แยกไว้ต่างหาก นอกจากนี้ อาจมีข้อมูลแจ้งให้ผู้อ่านทราบในกรณีที่มีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา

หน้าสารบัญ (contents/table of contents) ส่วนใหญ่จะอยู่ต่อจากคำนำ มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำเนื้อหาหนังสือโดยทั่วไป โดยแสดงให้เห็นทราบว่า เนื้อเรื่องของหนังสือแบ่งย่อยในลักษณะใด จะหาเนื้อเรื่องตอนต่างๆ ได้ที่หน้าใดของเล่ม

ส่วนเนื้อเรื่อง (text matter / body of the book) ส่วนเนื้อเรื่อง เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของหนังสือ เริ่มตั้งแต่หน้าแรกไปจนจบเล่ม หน้าแรกของเนื้อเรื่องมักจะเป็นหน้าขวามือ ส่วนนี้จะเป็นส่วนที่มีมากกว่าส่วนใดของเล่ม

ส่วนท้ายของหนังสือ (endmatter) เป็นส่วนที่ให้ประโยชน์ในการค้นคว้าเพิ่มเติม และเสริมเนื้อหาหนังสือ รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ ที่ไม่ได้ไว้ในเนื้อหาของหนังสือเพราะจะทำให้เนื้อเรื่องไม่ต่อเนื่อง หนังสือที่จำเป็นต้องมีส่วนท้ายนี้มักเป็นหนังสือสารคดี ส่วนท้ายของหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไป ประกอบด้วยส่วนย่อยดังนี้

บรรณานุกรม (bibliography) คือ รายชื่อของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ประกอบการเรียบเรียงเนื้อเรื่องทั้งหมด รวมทั้งเชิงอรรถที่ปรากฏในส่วนเนื้อเรื่อง

อภิธานศัพท์ (glossary) เป็นการนำคำศัพท์ต่างๆ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องมารวบรวมไว้ และอธิบายความหมาย มักเรียงคำศัพท์ตามลำดับอักษร

ภาคผนวก (appendix) เป็นส่วนเสริมเนื้อเรื่องของหนังสือ โดยอาจเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างยาว และไม่สะดวกที่จะจัดพิมพ์ไว้ในเนื้อเรื่อง เนื่องจากจะทำให้เนื้อความสะดุด ไม่ราบรื่น

กิจกรรมท้ายเล่ม (suggested activities) เป็นส่วนที่บรรจุข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น แบบฝึกหัด เนื้อเพลง และรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อเป็นการทบทวนและเสริมความเข้าใจในเนื้อเรื่อง

1.4.1.2 ขนาดหนังสือ

ขนาดของหนังสือมีส่วนส่งเสริมหรือบั่นทอนความสนใจในการอ่านของเด็กก่อนวัยรุ่น (Pilgrim and McAllister, 1968: 58) เด็กวัยนี้ชอบหนังสือขนาดกะทัดรัด ไม่ชอบหนังสือที่มีขนาดใหญ่เพราะดูเหมือนหนังสือเรียนหรือหนังสือสำหรับเด็กเล็ก

หนังสือที่พิมพ์ในประเทศไทยในปัจจุบันมีหลายขนาด สิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดขนาดของสิ่งพิมพ์คือ การเลือกใช้กระดาษแผ่นสำหรับพิมพ์ กระดาษขนาดที่นิยมใช้กันแต่ดั้งเดิมหรือที่เรียกว่าขนาดธรรมดา คือ ขนาด 31 x 43 นิ้ว เมื่อพิมพ์เสร็จแล้วจะได้หนังสือขนาดที่เรียกว่า 8 หน้ายก 16 หน้ายก และ 32 หน้ายก กระดาษอีกขนาดหนึ่งคือ ขนาด 24 x 35 นิ้ว เป็นขนาดซึ่งองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) กำหนดเป็นมาตรฐานของกระดาษและสิ่งพิมพ์ เมื่อพิมพ์เสร็จแล้วจะได้หนังสือขนาดที่นิยมเรียกตามชื่อชุดของกระดาษ คือ ชุดเอ (A) และชุดบี (B) ซึ่งจะมีตัวเลขกำกับหลังตัวอักษรตั้งแต่ A0-A10 และ B0-B10 ขนาดที่พบเห็นทั่วไปในปัจจุบันคือ ขนาด A4 และ ครึ่งหนึ่งของขนาด A4 คือ ขนาด A5 หากเลือกใช้กระดาษเหมาะสมกับขนาดสิ่งพิมพ์ที่ออกแบบไว้จะส่งผลให้มีการตัดเจียนน้อยในขั้นตอนสุดท้ายของการพิมพ์ ซึ่งช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ ขนาดของหนังสือที่พิมพ์ออกมาในประเทศไทยจึงมีหลากหลาย อีกทั้งคำที่ใช้เรียกขนาดหนังสือขนาดเดียวกันยังสามารถเรียกได้หลายแบบ ดังนี้ (จินตนา ไบกาชุยี, ม.ป.ป.: 200-201; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530: 12-18; สมควร เพียรพิทักษ์, 2544: 52-57)

ขนาดหนังสือ (ซม.)	คำที่ใช้ที่เรียกขนาด		
	ธรรมดา	มาตรฐาน ISO	โรงพิมพ์คุรุสภา
11.3 x 18	พอกเก็ตบุ๊ก		
13 x 18.5	16 หน้ายก		แบบเรียนขนาดเล็ก
14.8 x 21	16 หน้ายกใหญ่	A5	แบบเรียนธรรมดา
18.5 x 26	8 หน้ายก		แบบเรียนขนาดใหญ่
21 x 29.7	8 หน้ายกใหญ่	A4	แบบเรียนมาตรฐาน

1.4.1.3 จำนวนหน้า

จำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นควรสัมพันธ์กับขนาดของรูปเล่มซึ่งมีความกะทัดรัด จำนวนหน้าที่เหมาะสม คือ ไม่เกิน 200 หน้า (สำหรับรูปเล่มขนาด 16 หน้ายก) (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527: 142; รัญจวน อินทรกำแหง, 2517: 99)

1.4.1.4 ตัวอักษร

ตัวอักษรเป็นส่วนสำคัญของหนังสือ เพราะผู้แต่งต้องอาศัยตัวอักษรในการถ่ายทอดความคิดไปยังผู้อ่าน ตัวอักษรจึงต้องออกแบบให้อ่านได้ง่ายและมีขนาดเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ลักษณะของตัวอักษรที่ควรใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก มีดังนี้ (ปราณี เชียงทอง, 2526: 128)

1. ตัวอักษรขนาดโต เส้นหนา พอเหมาะกับสายตาของเด็ก
2. ตัวอักษรเป็นแบบ (font) ที่เหมาะสมกันทั้งส่วนสูงและความหนา
3. น้ำหนักของตัวอักษรสม่ำเสมอ ไม่ขาด มีหัวชัดเจน
4. ตัวอักษรแต่ละตัวเรียงตัวติดกันได้ดีเมื่อสร้างเป็นคำ และมีลักษณะที่อ่าน

สบายตา

5. ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ควรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อแสดงความสำคัญของข้อความนั้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องได้ดีกว่าการไม่เน้นตัวอักษร

6. การเลือกแบบของตัวอักษร ต้องคำนึงถึงความอ่านง่ายและอ่านออกเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงการใช้ตัวอักษรแบบที่นิยมใช้กันทั่วไป ซึ่งจะช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับลักษณะและขนาดตัวอักษร และสามารถอ่านหนังสืออื่นๆ ได้กว้างขวาง

ขนาดของตัวอักษรนิยมใช้สำหรับหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น คือ ระหว่าง 16-17 พ้อยท์ ทิววัลย์ ชันธมะ (2545) วิจัยพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 จำนวนมากที่สุดใช้ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์

1.4.1.5 ปกหนังสือ

ปกหนังสือ โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะคือ ปกอ่อนและปกแข็ง ลักษณะที่ดีของปกทั้งสองชนิดมีดังนี้ (จินตนา ไบกาชฎี และคณะ, 2543: 251-252)

ปกอ่อน (soft covers) ต้องมีความแข็งแรงและยืดหยุ่นเพียงพอเพื่อปกป้องหน้าหนังสือภายในเล่ม และต้องออกแบบให้ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านด้วย

ปกแข็ง (cases) มีความแข็งแรงกว่าปกอ่อน และมีสันหนังสือซึ่งตอนบนนิยมใส่ชื่อเรื่องของหนังสือ และหากมีเนื้อที่เหลืออาจใส่ชื่อผู้แต่งไว้ด้วย

Marshall (1988: 221-222) รวบรวมผลการสำรวจในต่างประเทศซึ่งกระทำก่อนปี ค.ศ. 1988 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยรุ่นจะแสดงความชอบหนังสือปกอ่อนซึ่งพิมพ์ขนาดปกเกือบคู่คี่ มากกว่าหนังสือปกแข็ง ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1. ความน่าสนใจของปก ปกของฉบับที่เป็นปกอ่อนมักได้รับการออกแบบให้แตกต่างจากฉบับที่เป็นปกแข็ง และมักจะสวยงามกว่าเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อในวงกว้าง

2. ขนาด หนังสือปกอ่อนมักมีขนาดกะทัดรัด จึงดูน่าเกรงขามน้อยกว่า และดูจะอ่านง่ายกว่าฉบับที่เป็นปกแข็ง อีกทั้งพกพาไปอ่านยังที่ต่างๆ ได้สะดวกด้วย
3. ลักษณะทางกายภาพโดยรวม ดูไม่เหมือนหนังสือเรียนซึ่งทำให้มีผลทางจิตวิทยาว่าน่าสนุก
4. ราคา ถูกกว่าฉบับปกแข็ง ทำให้ซื้อเป็นเจ้าของได้ง่าย
5. การจำหน่าย หนังสือปกอ่อนมักมีวางจำหน่ายทั่วไป เช่น แผงขายหนังสือพิมพ์ ร้านค้า ร้านขายหนังสือ และร้านหนังสือของโรงเรียน

1.4.1.6 ภาพประกอบ

ภาพประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรมีภาพประกอบบ้างตามความเหมาะสม (จินตนา ไบกาชูยี, 2534: 31) เด็กวัยนี้ยังเห็นความสำคัญและชอบหนังสือที่มีภาพประกอบ ภาพประกอบที่ดีจะต้องชัดเจน ถูกต้อง ประณีต และมีปริมาณเหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งอาจจะเป็นภาพสีหรือภาพขาวดำก็ได้ ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไปทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2515: 155-156; รัชนี แพรณิณี, 2523: 59; สมพร จารุณี, 2541: 114-120)

1. ช่วยเสริมเนื้อหาสาระ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวและเหตุการณ์อย่างชัดเจน รู้จักตัวละคร เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร รวมทั้งเห็นภาพฉากทั้งเวลาและสถานที่ที่เป็นที่เกิดของเหตุการณ์
2. ช่วยดึงดูดความสนใจ ความน่าสนใจของภาพประกอบอยู่ที่คุณภาพของภาพ ทั้งในแง่ความสวยงาม ความถูกต้อง และความชัดเจน และหากภาพประกอบนั้นมีรายละเอียดที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือเรื่องราว ก็จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจให้ผู้อ่านทำให้หนังสือที่น่าสนใจมากขึ้น
3. ช่วยเสริมจินตนาการ ภาพประกอบที่ผู้วาดใช้สี เส้น แสง และเงา ที่สวยงาม สะท้อนฉาก เหตุการณ์ และความรู้สึกของตัวละคร ประกอบกับการบรรยายด้วยถ้อยคำที่ให้ความรู้สึกและอารมณ์สอดคล้องกับภาพ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามและเกิดจินตนาการที่กว้างไกลยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสถานที่ เวลา เหตุการณ์ และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

4. ช่วยสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะ ภาพประกอบในหนังสือบางชื่อเรื่องช่วยสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะบางอย่าง เช่น ชักนำไปสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพและเรื่อง ล้อเลียนเปรียบเทียบ สรุปลง อภิปราย และขยายความคิด เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่จุดมุ่งหมายของผู้แต่งว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสใดจากการอ่านหนังสือ

ภาพที่นิยมนำมาใช้เป็นภาพประกอบหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก มีหลายประเภทดังนี้ (สมพร จารุณัฐ, 2541: 114-120; จารุพรรณ ทรัพย์ปรง, 2543: 3-10; จินตนา ไบกาชฎี, 2543: 273)

1. ภาพวาดหรือภาพเขียน คือ ภาพที่วาดขึ้นด้วยดินสอ ดินสอสี ปากกาสี หมึกสีต่างๆ หรือเครื่องพ่นสี (air brush) ทำให้เกิดเป็นภาพที่มีน้ำหนักอ่อนแก่ตามความต้องการของผู้วาด ภาพวาดมีลักษณะเฉพาะ คือ สามารถควบคุมการนำเสนอให้เห็นหรือไม่ให้เห็นรายละเอียดได้ตามความต้องการ

2. ภาพถ่าย คือ ภาพที่ผลิตขึ้นโดยใช้ฟิล์มบันทึก อาจเป็นภาพขาวดำหรือภาพสี จุดเด่นของภาพถ่าย คือ การสะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งถ้าเป็นภาพสีจะยิ่งมีผลดีเพิ่มขึ้น

3. ภาพลายเส้น คือ ภาพที่เกิดจากการใช้ปากกา พู่กัน แท่งสี ชอล์กสี หรือวัสดุใดๆ ทำให้เกิดเส้นที่คม ชัดเจนบนกระดาษ ภาพจะไม่มีส่วนที่เป็นสีเทาหรือระดับสีเหมือนภาพวาด ภาพลายเส้นทำได้หลายวิธีและหลายสี พิมพ์บนกระดาษได้แทบทุกชนิด ทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพิมพ์ภาพวาด จึงเป็นที่นิยมใช้ในการพิมพ์มาก

ภาพลายเส้นมีหลายลักษณะ เช่น ภาพลายเส้นเหมือนจริง ภาพลายเส้นการ์ตูน และภาพลายเส้นไทยประเพณี ซึ่งส่วนใหญ่เขียนเป็นภาพพุทธประวัติ ชาดก ภาพจากวรรณคดีไทย และตำราต่างๆ ภาพแบบไทยประเพณี คือ ภาพจิตรกรรมประเภทหนึ่งซึ่งวาดขึ้นตามคติความเชื่อของช่างจิตรกรรมไทยตั้งแต่สมัยโบราณจนเป็นแบบฉบับสืบต่อกันมา มีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นภาพ 2 มิติ คือ มีแต่ส่วนสูงกับส่วนกว้าง ไม่มีส่วนลึก ท่วงท่าของสิ่งต่างๆ เป็นแบบประดิษฐ์ซึ่งจัดระเบียบขึ้นใหม่ให้ดูง่าย และเขียนแบบย่อส่วนเพื่อพรรณนาเรื่องได้มากในพื้นที่จำกัด (กรมศิลปากร, 2510: 1-13; พจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อักษร ช-ฉ, 2530: 144-145; สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 13, 2537: 54-55) ดังตัวอย่างในภาคผนวก ช หน้า 267-268

1.4.2 ลักษณะเนื้อหา

ลักษณะเนื้อหาของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ต้องพิจารณาได้แก่ เนื้อเรื่อง แนวการเขียน และภาษา ดังนี้ (ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ, 2543: 115-117)

ในด้านเนื้อเรื่อง ต้องให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการ และช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี นอกจากนี้เนื้อหายังควรส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วย ในด้านแนวการเขียน โครงเรื่องต้องสอดคล้องกับแก่นของเรื่อง มีการเริ่มเรื่องน่าสนใจ การดำเนินเรื่องชวนติดตาม การจบเรื่องน่าประทับใจ มีการสร้างตัวละครที่ดี ตัวละครแสดงพฤติกรรมสมจริง และการสร้างฉากสอดคล้องตามเนื้อเรื่อง ในด้านภาษา ต้องมีความสละสลวย การใช้ภาษาสอดคล้องกับลักษณะของเรื่อง ช่วยให้เกิดความรู้สึกล้อลอยตาม มีความสมจริง และช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน

1.5 องค์ประกอบของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือบันเทิงคดี มีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการ (กอบกุล อิงคุทานนท์, 2540: 60; ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 17-21) ได้แก่ โครงเรื่อง การนำเสนอเรื่อง (ทัศนะของผู้แต่ง) แนวการเขียน (ทำนองแต่ง) เนื้อหา แก่นเรื่อง (แนวคิด) ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ในการวิจัยนี้ พิจารณาองค์ประกอบ 3 ส่วน ซึ่งเป็นตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การนำเสนอเรื่อง เนื้อหา และตัวละคร ซึ่งในด้านเนื้อหาได้กล่าวถึงแล้วในหัวข้อ 1.4.2 ส่วนด้านการนำเสนอเรื่องและตัวละคร มีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 การนำเสนอเรื่อง

การนำเสนอเรื่อง คือ วิธีการเขียนที่ผู้แต่งใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราว หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยทั่วไปมีวิธีการนำเสนอเรื่อง 3 แบบ ได้แก่ (จินตนา ไบกาชุย, ม.ป.ป.: 191-194; รัถพร ชังธาดา, 2531: 119-120)

1. แบบเรื่องเล่า คือ การนำเสนอเรื่องโดยมีการใช้สรรพนามระหว่างผู้อ่านกับผู้แต่งซึ่งทำหน้าที่เล่าเรื่อง โดยผู้เล่าอาจเป็นตัวละครในเรื่อง เป็นผู้แต่งโดยตรง หรือเป็นบุคคลที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในเรื่องก็ได้ ตัวอย่างเช่น ท.เลียงพิบูลย์ (2529) แต่งเรื่องสั้นชุด *คนมีบาป* หรือ *กฎแห่งกรรม* โดยนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า ใช้สรรพนามแทนตัวว่า “ข้าพเจ้า” และเรียกผู้อ่านว่า

“ท่าน” และ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2530) นำเสนอเรื่อง *ปี่ซังข้าวน้อย* โดยใช้ตัวละครเอกเป็น ผู้เล่าเรื่อง ใช้สรรพนามว่า “ผม” เป็นต้น

2. แบบบรรยาย คือ การนำเสนอเหตุการณ์และพฤติกรรมต่างๆ ของ ตัวละครโดยที่ผู้แต่งเป็นผู้บรรยายสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ตัวอย่างเช่น การนำเสนอเรื่อง *ใต้ร่มกาสาพัสตร์* ของ สุชีพร ุญญาณูภาพ (2537) และ *องค์ลิมลิม* ของสมิคร บุรวาศ (2537) เป็นต้น

3. แบบจดหมายหรือบันทึก คือ การนำเสนอเรื่องราวโดยใช้วิธีเขียนเป็น จดหมายหรือบันทึกเหตุการณ์ โดยอาจเป็นจดหมายที่เขียนฝ่ายเดียวหรือจดหมายโต้ตอบก็ได้ ส่วนบันทึกมักเขียนในทำนองเล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็น ตัวอย่างเช่น การนำเสนอเรื่อง *การงานที่ปราศจากโทษ* (2523) ของ พูลศรี เจริญพงษ์ และ *เนกขัมมบารมี* (2540) ของ พระพจนารถ ประภาโส เป็นต้น

1.5.2 ตัวละคร

ตัวละคร คือ ผู้มีบทบาทและแสดงพฤติกรรมตามลักษณะนิสัยไปตามเหตุการณ์ ในเรื่อง ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ อมนุษย์ (เช่น ยักษ์ เทวดา) สัตว์ หรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ ในหนังสือ บันเทิงคดี ตัวละครจะเป็นศูนย์กลางของเรื่อง เรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แต่งสร้างเป็นเค้าโครงเรื่อง ขึ้นจะผูกพันวนเวียนอยู่ที่ตัวละคร จึงต้องสร้างบุคลิกตัวละครให้ชัดเจน โดยทั่วไปการสร้าง ตัวละครแบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ (จินตนา ไบกาชูยี, 2534: 59; สมพร จารุณัฐ, 2541: 52-53)

1. ตัวละครที่มีลักษณะเพียงด้านเดียว (flat character) คือ ตัวละครที่ แสดงออกถึงลักษณะนิสัยที่ดีหรือไม่ดีเพียงด้านเดียว โดยอาจมีความดีตามอุดมคติอยู่ตลอดเวลา หรือร้ายตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องไม่มีการเปลี่ยนแปลง

2. ตัวละครที่มีลักษณะหลายด้าน (round character) คือ ตัวละครที่มี ความเป็นปุกขนมมากกว่าแบบแรก คือ อาจจะมีคุณสมบัติทั้งดีและไม่ดีอยู่ในตัว ตัวละครแบบนี้จะ ทำให้เรื่องชวนอ่านมากกว่าแบบแรก เพราะมีชีวิตชีวาสมจริง อย่างไรก็ตามตัวละครเอกควรมี คุณสมบัติที่ดีมากกว่าไม่ดี

หนังสือบันเทิงคดีที่มีลักษณะสมจริงและน่าสนใจนั้นมักแต่งให้ตัวละครมี พัฒนาการ เช่น ในเรื่อง *ปี่ซังข้าวน้อย* ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2530) ตอนต้นเรื่องตัวละครเอก

เป็นคนไม่อดทน แต่เมื่อเผชิญปัญหาและความยากลำบากมากเข้าก็ได้สำนึก จนเห็นคุณค่าของ ความอดทนอดกลั้นในที่สุดเมื่อจบเรื่อง ตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นอาจมีจำนวนมาก และลักษณะตัวละครแต่ละตัวอาจจะซับซ้อนกว่าตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กเล็ก โดยอาจจะมี ลักษณะขัดแย้งอยู่ภายในตัวละครซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และหนังสือที่มีโครงเรื่องซับซ้อน ตัวละครเอกในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นอาจเป็นผู้ใหญ่ เพื่อแสดงตัวอย่างของการมองจาก เบื้องหลังของเหตุการณ์ ให้เด็กที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่มีมุมมองเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ โดยใช้ การคิดวิเคราะห์มากขึ้น (Tucker, 1990: 144)

2. หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก

2.1 ความสำคัญของหนังสือศาสนาต่อเด็ก

หนังสือเป็นเครื่องสะท้อนสังคม เมื่อเด็กอ่านหนังสือย่อมจะได้เรียนรู้ถึงแบบอย่างและ บรรทัดฐานของสังคมที่หนังสือในสังคมนั้นๆ สะท้อนให้เห็นทั้งข้อควรกระทำ ข้อห้าม กฎเกณฑ์ ศีลธรรม และจรรยาบรรณต่างๆ เด็กจะค่อยๆ เรียนรู้ เลียนแบบ และสะสมไปที่ละเล็กละน้อย จนกระทั่งยึดเป็นแนวทางปฏิบัติเมื่อเติบโต ดังนั้นหนังสือที่เด็กอ่านจึงมีบทบาทที่สำคัญในการปู พื้นฐาน แนวความคิด และค่านิยมต่างๆ ให้แก่เด็กโดยเฉพาะในวัย 10-14 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น ตอนต้นหรือก่อนวัยรุ่น อันเป็นวัยที่รับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้รวดเร็ว เด็กจะแสวงหารูปแบบและ ค่านิยมทางศีลธรรมจากผู้ที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด คือ พ่อแม่และครู (นิตยา ชูโต และกล่อมจิตต์ พลายเวช, 2527: 2-3; วัชรวิ ภูธรรม, 2528: 131) หนังสือที่พ่อแม่และครูจัดหาให้เด็กในวัยนี้ ซึ่งเป็นวัยสูงสุด ของเด็กก่อนก้าวเข้าสู่วัยรุ่น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 308) จึงมีความสำคัญ ต่อการสร้างสังคมในอนาคตอย่างมาก

ทุกศาสนาในโลกใช้หนังสือเป็นสื่อในการปลูกฝังหลักธรรมคำสอนในศาสนาแก่ศาสนิกชน ดังปรากฏชัดเจนจากประวัติของการพิมพ์ โดยการพิมพ์ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในโลกตะวันออกเป็น การพิมพ์คัมภีร์ทางพุทธศาสนา คือ คัมภีร์ธรรณี จัดพิมพ์โดยจักรพรรดินีโชโตกุแห่งญี่ปุ่น และ การพิมพ์ในโลกตะวันตกครั้งแรก ผลงานของกูเตนเบิร์ก คือ คัมภีร์ไบเบิลของคริสตศาสนา หรือ แม้แต่การพิมพ์ที่เริ่มมีขึ้นในประเทศไทย ก็นำเข้าโดยมิชชันนารีเนื่องจากการเผยแพร่ศาสนาด้วย เช่นกัน (ศิริพงษ์ พยอมน้อย, 2530: 11) หนังสือศาสนาที่พิมพ์เผยแพร่มีระดับความยากง่าย แตกต่างไปตามระดับอายุของศาสนิกชนกลุ่มเป้าหมาย ในต่างประเทศได้มีการจัดทำหนังสือ ศาสนาสำหรับเด็กเป็นจำนวนมาก และมีการนำมารวบรวมจัดพิมพ์เป็นบรรณนิทัศน์ เช่น *Classic Religious Books for Children* (Campbell, 2001) จัดพิมพ์โดย สมาคมห้องสมุดโบสถ์คริสต์และ

โบสถ์ยิวอเมริกัน (Church and Synagogue Association) และ *Children's Books about Religion* (Dole, 1999) จัดพิมพ์โดยบริษัท Library Unlimited เป็นต้น

ในต่างประเทศ หนังสือศาสนาที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยเฉพาะมีประโยชน์สำคัญ 3 ประการ คือ (สโตนเบิร์ก, 2526: 73-74; Reynolds, 1981: 1-6; Mendt, 1996; Wood 1999: 1)

1. เป็นตัวกำหนดทางสังคม (mechanism of social ordering) ในสหรัฐอเมริกา หนังสือที่เขียนขึ้นในสมัยแรกๆ ที่มีการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กคือ ในสมัยเพียวริแทน (Puritans) จะมีลักษณะของการสั่งสอนและวางกรอบในการมองโลกและจักรวาลตามแนวทางของคัมภีร์ไบเบิลอย่างเคร่งครัด เรื่องแต่งหรือบันทึทศเป็นสิ่งที่ต้องห้ามเพราะขัดขวางการเข้าสู่ประตูสวรรค์เมื่อสิ้นชีวิต ต่อมาเมื่อมีการปฏิวัติอเมริกา วรรณกรรมศาสนาก็มีการเปลี่ยนแปลงไป มีการเริ่มใช้เรื่องเล่าจากเอเชีย (oriental tales) และกลวิธีการแนะนำสั่งสอนโดยผ่านเทวดานางฟ้า (visionary mode) ในการเขียนเรื่องเกี่ยวกับศาสนา กลวิธีของบันทึทศเหล่านี้ค่อยๆ ซึมซับเข้าสู่แวดวงวรรณกรรมและต่อมาก็พัฒนาเป็นเรื่องแต่งสมจริงดังเช่นในปัจจุบัน ซึ่งคำนึงถึงความหลากหลายในด้าน เชื้อชาติและศาสนามากขึ้น และไม่มีลักษณะของการสั่งสอนโดยตรง

2. ช่วยในการค้นหาตัวตนของเด็ก (identity definition) การเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นเป็นวิกฤติช่วงหนึ่งของชีวิต โดยเด็กก่อนวัยรุ่นจะต้องละทิ้งวัยเด็กไปและพยายามค้นหาหรือให้คำจำกัดความถึงลักษณะของตัวตนที่ตนต้องการเป็นในวัยผู้ใหญ่ ในกระบวนการนี้เด็กจะมีความสับสนทางอารมณ์เพราะต้องเริ่มตัดสินใจเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กสามารถใช้การอ่านเพื่อช่วยในการปรับตัวและค้นหาแนวคิดที่ชอบเพื่อสร้างตัวตนขึ้นมาได้ ดังตัวอย่างจดหมายจากผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กหญิงวัย 13 ปี ถึง Judy Blume (2001) ฉบับหนึ่งที่ว่า "...หนูไม่รู้ว่าจะยืนอยู่จุดไหนบนโลก ไม่รู้ว่าตนเองเป็นใคร นั่นเป็นเหตุผลที่หนูอ่านหนังสือ มันคือการค้นหาตัวเอง" ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาวิชาภาษาและวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นในอเมริกาจึงนิยมใช้หนังสือเกี่ยวกับจิตวิญญาณและศาสนาเพื่อช่วยในการปรับตัวของเด็กในวัยนี้ ตัวอย่างของหนังสือเหล่านี้ ได้แก่

A Day No Pigs Would Die	โดย Robert Newton Peck
A Wrinkle in Time	โดย Madeleine L'Engle
Are You There, God? It's Me, Margaret	โดย Judy Blume
The Chocolate War	โดย Robert Cormier

3. เป็นเครื่องมือในการบำบัดฟื้นฟูจิตใจ (rehabilitation) ในสหรัฐอเมริกามีการใช้หนังสือเกี่ยวกับศาสนาสำหรับกรจัดการปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาทางอารมณ์ รวมทั้งปัญหาทางร่างกายของบุคคลทุกเพศทุกวัยมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1840 มีการเสนอว่าควรจัดกระบวนการบำบัดด้วยหนังสือ หรือ “บรรณบำบัด” (bibliotherapy) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของงานบริการในห้องสมุด บริการนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีหน่วยงานในหลายวงการให้ความสำคัญ เช่น สมาคมห้องสมุดโบสถ์คริสต์และโบสถ์ยิวอเมริกัน จัดพิมพ์หนังสือ *Helping Children through Books: A Selected Book List* ขึ้น หนังสือนี้จัดพิมพ์แล้วถึง 4 ครั้ง อีกทั้งได้รับการอ้างถึงในฐานะข้อมูลทางการศึกษา (ERIC REC Bibliographies, 2002) และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเพื่อฟื้นฟูผู้ที่มีความพิการระดับนานาชาติ (Global Vision Project: Global Vision of Rehabilitation and Recreation for People with Disability in the 21st Century, 2002)

2.2 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

ในประเทศไทยซึ่งมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงเล็งเห็นประโยชน์ในการใช้หนังสือเพื่อปลูกฝังความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนาแก่เด็ก จึงทรงดำริให้จัดประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กขึ้นในปี พ.ศ. 2472 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: คำปรารภ) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นบันเทิงคดีหรือสารคดีก็ได้ นับเป็นการให้กำเนิดแนวคิดในการแต่งหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก และส่งผลให้มีการแต่งหนังสือประเภทนี้สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน (รายละเอียดเกี่ยวกับการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กดูที่ภาคผนวก จ ฉ และ ข หน้า 250-262) หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทยมีลักษณะ ประเภท และประวัติความเป็นมา ดังนี้

2.2.1 ลักษณะของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายลักษณะของ “หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก” ที่พระองค์ทรงพระประสงค์ ดังนี้ “หนังสือที่ต้องการนั้นปรากฏในข้อบังคับการประกวดว่า “ต้องให้ขนาดอายุประมาณ 10 ขวบ อ่านเข้าใจได้” หมายความว่าต้องให้เด็กอ่านเข้าใจได้เองโดยตลอด โดยไม่ต้องถามผู้ใหญ่เลย” (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: 17) และ “การแต่งหนังสือให้เด็กอ่าน สำนวนเป็นของสำคัญมาก ถ้าแต่งยืดยาวหรือวาววน หรือจืดชืด ก็ทำให้เด็กเบื่อหน่ายจนอาจถึงกับหลับคาหนังสือ การที่จะบังคับให้อ่านก็เป็นกรยากและได้ผลน้อย

เพราะไม่ซีมีซาบ ถ้าแต่งให้มีรสอย่างหนังสือที่แจกฉบับนี้ ก็ยอมจะได้ผลดีกว่ามาก” (จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย, 2537: 80)

ส่วน รื่นฤทัย สัจพันธ์ (อ้างถึงใน วิทยากร เชียงกุล และคณะ, 2544: 156) กล่าวถึง “หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก” ไว้ในบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง *พระพุทธเจ้าของฉัน* ของ สันติสุข โสภณศิริ ว่าเป็นหนังสือประเภทที่ไม่สู้จะมีผู้ใดสนใจเขียนนัก หนังสือเรื่องที่วิจารณ์นี้มีลักษณะของหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่ดีคือ ใช้ภาษาที่ง่าย ไม่มีราชาศัพท์หรือคำศัพท์ที่เข้าใจยากมากนัก บทสนทนาเป็นภาษาพูดที่ใช้กันในชีวิตปกติ อีกทั้งมีบทสนทนาสลับกับบทบรรยายและเดินเรื่องอย่างรวดเร็ว และมีจุดเด่นที่ทำให้มีความน่าติดตามคือ การสร้างภาพของ เจ้าชายสิทธัตถะให้เป็นตัวละครที่มีชีวิต เพราะมีความขัดแย้งในใจ มีอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบเหมือนมนุษย์ธรรมดา

พรพิไล เลิศวิชา (อ้างถึงใน วิทยากร เชียงกุล และคณะ, 2544: 344) กล่าวถึง หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กอีกเล่มหนึ่งคือ *องค์อุลิมาล* ของ สมัคร บุรวาศ ว่าเป็นเรื่องที่คนชอบเล่าและนำเล่าให้เด็กฟังเพราะโครงเรื่องสนุก ซึ่งหากจะกล่าวในแง่ของนิทานหรือละคร *องค์อุลิมาล* ถือเป็นนิทานสำหรับเด็กที่มีโครงเรื่องดีที่สุดเล่มหนึ่ง ดังข้อความ

...องค์อุลิมาลเป็นจอมโจรที่โหดร้ายที่สุด ขณะที่อีกด้านหนึ่ง พระพุทธเจ้าก็เป็นตัวแทนของความดีที่สุด ภาพที่องค์อุลิมาลเที่ยวไล่ฆ่าคน แล้วเอานี้ว์ร้อยห้อยคอไว้ เป็นภาพที่ขู่ให้เด็ก ๆ เกรงกลัวจิตวิญญาณอันโหดร้าย สามารถนึกจินตนาการเหมือนกับผีร้ายหรือยักษ์กินคนอะไรสักอย่างหนึ่ง ส่วนภาพที่พระพุทธเจ้าสยบองค์อุลิมาลได้สำเร็จนั้น ก็เป็นเสมือนข้อความบรรทัดเดียวที่บอกให้เด็กเข้าใจว่า ธรรมะย่อมชนะอธรรม และในที่สุดเมื่อสำนึกตน คนชั่วก็สามารถกลับใจเป็นคนดีได้

หนังสือ *องค์อุลิมาล* นี้เกิดจากเจตนาของผู้แต่ง ซึ่งเห็นว่า การสอนศีลธรรมนั้น ต้องฟังศิลปะเป็นอย่างมาก เพราะศิลปะในการแต่งนวนิยายคือ วิธีในการจูงใจคนให้มีความยินยอมพร้อมใจไปสู่ความเข้าใจในคำสอนของศาสนาที่ผู้เขียนและผู้จัดพิมพ์มุ่งหมายไว้ หนังสือนี้แต่งขึ้นตามความประสงค์ของสภาพระธรรมกถึกซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเผยแพร่ศีลธรรมตามหลักของพุทธศาสนา การพิมพ์หนังสือ *องค์อุลิมาล* นี้สภาพระธรรมกถึกมุ่งให้เกิดประโยชน์ 4 ข้อ ได้แก่ (สมัคร บุรวาศ, 2537: คำปรารภ)

1. ชวนให้เด็กอ่านหนังสืออันเป็นสาระ
2. ให้พบหลักธรรมที่ควรประพฤติอย่างง่าย ๆ

3. จูงใจให้เข้าถึงพระพุทธศาสนา
4. คนทุกชั้นสามารถอ่านได้ เพราะใช้สำนวนภาษาง่ายๆ

หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กทั้งสองเรื่อง คือ พระพุทธเจ้าของฉัน และ องค์กุหลิมาล จัดเป็นหนังสือบันเทิงคดีเพราะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อแสดงความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตโดยมุ่งให้ความบันเทิงเป็นอันดับแรก (บุญยงค์ เกศเทศ, 2536: 92; ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา, 2542: 107) แต่หนังสือพุทธศาสนาแม้จะเป็นบันเทิงคดีก็มักแฝงไว้ด้วยสาระมากกว่าหนังสือบันเทิงคดีประเภทอื่น ซึ่งสาระนี้ถือเป็นการบันเทิงรูปแบบหนึ่งซึ่งบางบุคคลอาจเห็นว่าเป็นความสนุกสนานบันเทิง (ทางปัญญา) ของตน เพราะความบันเทิงมีความหมายหรือนัยแตกต่างกันไปตามอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยม และทักษะของแต่ละบุคคล (ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 14-15)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น หมายถึง หนังสือบันเทิงคดีเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ผู้เขียนมีเจตนาเขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอ่าน เด็กในที่นี้หมายถึงเด็กในวัยที่สามารถอ่านหนังสือเองได้คล่องแล้ว คืออายุ 10 ขวบขึ้นไป จนกระทั่งถึงวัยเด็กก่อนวัยรุ่น หรือวัยรุ่นตอนต้น คือ อายุไม่เกิน 14 ปี

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ดี ผู้เขียนจะใช้กลวิธีต่างๆ ในการเรียบเรียงเพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น การใช้ภาษาที่ง่าย การดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว การใช้โครงเรื่องที่น่าสนใจ และการสร้างตัวละครให้มีชีวิตชีวาสมจริง เป็นต้น หนังสือบางเล่มจะระบุกลุ่มเป้าหมายของหนังสือว่าเป็นเด็กในระดับอายุหรือระดับการศึกษาใด หรือเป็นหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ แต่หากไม่มีการระบุ สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบอื่นๆ ของหนังสือ ซึ่งเป็นลักษณะของหนังสือสำหรับเด็ก เช่น ภาพประกอบ การใช้ภาษา ขนาดของตัวอักษร รูปเล่ม ลักษณะปก และกิจกรรมท้ายเล่ม เป็นต้น

2.2.2 ประเภทของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กจำแนกตามลักษณะการนำเสนอ ได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ นิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น และการ์ตูน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ณรงค์ ทองปาน, 2526: 35; วินัย รอดจ่าย, 2540: 9)

2.2.2.1 นิทาน

นิทาน คือ เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยการเล่าด้วยวาจาหรือที่เรียกว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ แต่ก็มียุ่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งมักบันทึกด้วยสำนวนการเล่าด้วยปากเช่นเดิม ภาษาที่ใช้ในนิทานจึงมีลักษณะเป็นภาษาปากมากกว่าวรรณกรรมประเภทอื่นๆ นักเขียนมักใช้คำว่า “นิทาน” เพื่อบ่งชี้ลักษณะของลีลาโวหารซึ่งเป็นลีลาแบบกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา ซึ่งผู้เล่าจะถือโอกาสสอดแทรกอารมณ์และความคิดเห็นลงไปได้โดยไม่ลำบากใจ นอกจากนี้ นิทานมักมีโครงเรื่อง ไม่ซับซ้อน ส่วนมากใช้วิธีเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์หรือเวลา และไม่เน้นความสมจริง (กิ่งแก้ว รัตนากร, 2519: 11)

นิทานเป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจประเภทแรกๆ ของมนุษยชาติ จุดประสงค์ดั้งเดิมในการเล่านิทานของมนุษย์ คือ ความต้องการเครื่องบันเทิงใจในยามว่างงาน และผลสืบเนื่องมาจากศาสนาซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์ ศาสนาจึงเป็นบ่อเกิดของนิทานมากมาย (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2519: 99) ซึ่งในศาสนาพุทธจะเห็นได้ชัดเจนจาก นิทานชาดก และนิทานธรรมบท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นิทานชาดก

ชาดก มาจากคำว่า ชาดก (Jataka) แปลว่า การกล่าวถึงเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระโพธิสัตว์ที่เกิดในชาติต่างๆ ก่อนจะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เนื้อหาของชาดกจะแสดงถึงคุณธรรมที่พระองค์ปฏิบัติในแต่ละชาติ สันนิษฐานว่าชาดกเป็นนิทานพื้นเมืองของอินเดียซึ่งมีมาก่อนพุทธกาล จึงน่าจะถือว่าเป็นชุมชนนิทานโบราณที่พระพุทธเจ้าทรงหยิบยกมาใช้เพื่อการบรรยายหลักธรรมในแง่ต่างๆ มากกว่าจะถือว่าเป็นพุทธวจนะล้วน ชาดกเริ่มเข้ามาในแผ่นดินไทยในสมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัด แต่พบหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในสมัยสุโขทัย คือ มหาชาติคำหลวง และในวรรณกรรมสำคัญชิ้นอื่น เช่น ไตรภูมิพระร่วง ก็มีกรกล่าวถึงชาดก ชาดกแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ นิบาตชาดก และชาดกนอกนิบาตหรือพาหุชาดก (วรรณศิริสุนทร, 2539: 16; สืบพงศ์ ธรรมชาติ, 2542: 4-5, 180-181; ศักดิ์ศรี แย้มนัตดา, 2543: 30)

นิบาตชาดก คือ ชาดกที่แต่งเป็นร้อยกรองหรือคาถาภาษาบาลีล้วนจำนวน 547 คาถา* ในพระไตรปิฎก ต่อมามีการแต่งอธิบายขยายความเป็นร้อยแก้วและเพิ่มเรื่องราวเพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเรียกว่า อรรถกถาชาดก ซึ่งชาวไทยนิยมเรียกว่า นิทานชาดก

ชาดกในพระไตรปิฎกจะมีเฉพาะคาถา แต่อรรถกถาชาดกหรือนิทานชาดกที่แต่งขยายความขึ้นใหม่โดยพระอรรถกถาจารย์จะมีโครงสร้างเพิ่มขึ้นอีก 3 ส่วน เมื่อรวมคาถาจะกลายเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (ปัญญา บริสุทธ์, 2534: 31-32)

1. ปรรณเรื่อง (ปัจจุบันวัตถุ) คือ การปรรณถึงที่มาก่อนเล่าเรื่องชาดก ว่าใครทำอะไรที่ไหน พระพุทธเจ้าทรงปรรณเรื่องอะไร หรือมีใครนำเรื่องมาราบพูล จึงตรัสชาดกนั้น
2. เล่าเรื่อง (อดีตวัตถุ) คือ การเล่าเรื่องของชาดก
3. อธิบายคาถา (คาถา) คือ การอธิบายความของคาถาในนิบาตชาดกที่ยกมาแทรกไว้ในแต่ละตอนด้วยภาษาง่ายๆ
4. สรุปเรื่อง (สโมธาน) คือ การสรุปเรื่องชาดกซึ่งมักมี 2 ตอนคือ สรุปว่าผู้ฟังชาดกในสมัยพุทธกาลนั้นได้บรรลุธรรมผลขั้นใด และสรุปเกี่ยวกับการกลับชาติว่าใครในชาดกเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาล และใครเป็นพระโพธิสัตว์

เรื่องในนิบาตชาดกซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของคนไทย คือ ทศชาติชาดก ซึ่งเป็นเรื่องที่แสดงพระชาติสำคัญ 10 พระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าในพระชาติสุดท้าย คือ พระเวสสันดร

ชาดกนอกนิบาต หรือพานิกรชาดก คือ ชาดกที่มีเนื้อเรื่องไม่ตรงกับนิบาตชาดก เป็นเรื่องที่ถูกแต่งชาดกสร้างสรรค์ขึ้นมาเองหรือได้แนวคิดจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแต่แต่งเลียนแบบนิบาตชาดกทุกประการ ชาดกนอกนิบาตซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของคนไทย คือ ปัญญาสชาดก หรือพระเจ้าห้าสิบชาติ ซึ่งพระภิกษุชาวเชียงใหม่ได้แต่งขึ้นในราวปี พ.ศ. 2000-2200 ปัจจุบันพบว่ามีทั้งหมด 61 เรื่อง มีได้มี 50 เรื่องดังชื่อแต่อย่างใด หนังสือปัญญาสชาดกเป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีไทยหลายเรื่องในสมัยต่อมา เช่น สมุทโฆษคำฉันท์ พระสุธนคำฉันท์ สรรพสิทธิ์คำฉันท์ และบทละครนอกเรื่อง คาวี สังข์ทอง และ รถมเสน เป็นต้น ในประเทศไทยจึงมีหนังสือชาดกรวม 2 ชุดคือ นิบาตชาดก และปัญญาสชาดก ซึ่งกรมศิลปากรได้จัดพิมพ์ออกมาในชื่อ เชียงใหม่ปัญญาสชาดก (2541)

* เดิมน่าจะมี 550 คาถา แต่ต่อมาหายไป 3 คาถา (ศักดิ์ศรี แย้มนันทดา, 2543: 30)

นิทานธรรมบท

ธรรมบท (Dhammapada) แปลตามตัวว่า หัวข้อธรรม หรือ บทธรรม เป็นการนำคาถาหรือพุทธภาษิตที่พระพุทธเจ้าตรัสต่างที่ต่างเวลามาแยกเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาของสุภาษิตนั้นๆ แบ่งเป็น 26 หมวด รวม 423 คาถา ธรรมบทเป็นร้อยกรองที่มีทั้งความไพเราะและสาระที่ทุกคนสามารถนำมาปฏิบัติได้ทุกยุคและมีลักษณะพิเศษคือ เป็นการสอนด้วยอุปมาอุปมัยง่ายๆ เช่น ทรงสอนสามเณรรูปหนึ่งว่า (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2525: (19))

ชาวนา ไขน้ำเข้านา

ช่างศร ดัดลูกศร

ช่างไม้ ถากไม้

บัณฑิต ผูกตน

ธรรมบทบางคาถาจึงเป็นบาลีสุภาษิตที่ชาวไทยนิยมใช้จนถึงปัจจุบัน เช่น อาริหุญยปรมาลาภา (ลาภทั้งหลายมีความไม่มีโรคเป็นลาภสูงสุด) และ อตุตานํ อูปมํ กเร (พึงประพฤติดนให้เป็นตัวอย่าง) เป็นต้น นอกจากนี้ธรรมบทยังเป็นคัมภีร์ทางพุทธศาสนา คัมภีร์หนึ่งที่รู้จักกันมากที่สุดในโลก เนื่องจากเป็นคัมภีร์บาลีเล่มแรกที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ และได้รับความนิยมมาก จึงมีการแปลเป็นหลายภาษาและหลายสำนวน เฉพาะภาษาอังกฤษปัจจุบันมีไม่ต่ำกว่า 30 สำนวน (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2525: (1)-(20)) สำหรับภาษาไทยมีการแปลออกมาหลายสำนวนเช่นกัน ที่ได้รับความนิยมคือ *พุทธวจนะในธรรมบท* ของเสฐียรพงษ์ วรรณปก ซึ่งแปลครบ 2 ภาษา คือ จากบาลีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ธรรมบทในพระไตรปิฎกมีเฉพาะคาถาเหมือนกับชาดก พระอรรถกถาจารย์จึงแต่งเรื่องราวเพื่อขยายความคาถาขึ้น เรียกว่า อรรถกถาธรรมบท หรือที่ชาวไทยนิยมเรียกว่า นิทานธรรมบท ซึ่งมีความแตกต่างจากนิทานชาดก คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าและพุทธสาวกในชาติปัจจุบัน มีชื่อดีตชาติ (ศักดิ์ศรี แยมันดดา, 2543: 32) ตัวอย่างของหนังสือที่มีที่มาจากนิทานธรรมบท คือ *นางบาป* ของ จำเนียร สรฉัตร (2517) ซึ่งชนะการประกวดวรรณกรรมไทยประเภทร้อยกรองของธนาคารกรุงเทพ ในปี พ.ศ. 2515 เนื้อหาเป็นพระชาติปัจจุบันของพระพุทธเจ้า คือ เป็นพุทธประวัติช่วงหนึ่ง ตัวเอกคือ พระนางสามาวดี มเหสีเอกของกษัตริย์แห่งแคว้นโกสัมพี ซึ่งเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรมแต่ถูกพระนางมาคันทิยา มเหสีองค์ที่ 3 กลั่นแกล้งด้วยความริษยาจนสิ้นชีวิต และด้วยความพยายามที่พระพุทธเจ้าเคยปฏิเสธที่จะรับนางเป็นบาทบริจาริกา ตามที่บิดาของนางเสนอ นางได้ว่าจ้างอินทพาลให้ตามด่าทอเหล่าภิกษุสงฆ์จนพระอานนท์ทูลขอให้พระพุทธเจ้าย้ายที่ประทับ

2.2.2.2 นวนิยาย

นวนิยายอิงพุทธศาสนา คือ นวนิยายที่มีโครงสร้างตามแบบของนวนิยายโดยทั่วไป คือ โครงเรื่อง การนำเสนอเรื่อง (ทัศนะของผู้แต่ง) แนวการเขียน (ทำนองแต่ง) เนื้อหา แก่นเรื่อง (แนวคิด) ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา แต่ส่วนที่แตกต่างคือ การนำเสนอหลักคำสอนทางพุทธศาสนาในเนื้อเรื่องตามโอกาสที่ผู้เขียนเห็นว่าเหมาะสม หลักธรรมที่สอดแทรกอย่างมีศิลปะในนวนิยายจะซึมซาบสู่ผู้อ่านอย่างเป็นธรรมชาติ (สมัคร บุราวาศ, 2537: คำปรารภ; วัฒนา มุลเมืองแสน, 2539: 7) นวนิยายอิงพุทธศาสนามักแต่งโดยพระภิกษุหรือผู้ที่เคยบวชเรียนมาแล้ว เช่น สุชีพ ปุญญานุภาพ ธรรมโฆษ (แสง จันทรงาม) และวศิน อินทสระ เป็นต้น (บุญยงค์ เกศเทศ, 2536: 112)

นวนิยายอิงพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเล่มสำคัญ คือ *ใต้ร่มกาสาวพัสตร์* ของ สุชีพ วัณณิกขุ (สุชีพ ปุญญานุภาพ: 2537) ซึ่งเป็นนวนิยายอิงพุทธศาสนาเล่มแรกของไทยที่แต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2487 แม้ว่าหนังสือนี้จะมีได้เขียนขึ้นสำหรับเด็กโดยตรงแต่เนื้อหา ภาษาที่ใช้ รวมทั้งความยาวของเรื่อง (121 หน้า) มีความเหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น นอกจากนี้ยังมีนวนิยายอิงพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นอีก 3 ชื่อเรื่องที่มีความสำคัญและมีการจัดพิมพ์จนถึงปัจจุบัน ได้แก่

องค์ลีมาล ของ สมัคร บุราวาศ เป็นหนังสือบันเทิงคดีพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเรื่องแรกจากการค้นคว้า (แต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2494) เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการแต่งให้เด็กอ่านโดยเฉพาะ

พุทธประวัติสำหรับยุวชน ของ พุทธทาสภิกขุ แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาอังกฤษซึ่งแต่งขึ้นเพื่อสอนพุทธศาสนาแก่เด็กในประเทศศรีลังกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 และได้รับความนิยมมากในประเทศไทยตั้งแต่มีการจัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497 จนถึงปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าของฉัน ของ สันติสุข โสภณสิริ เป็นหนังสือบันเทิงคดีพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีสำนวนการแต่งดี และมีวัตถุประสงค์ในการแต่งให้เด็กอ่านโดยตรงเนื่องในปีเด็กสากล พ.ศ. 2522

2.2.2.3 เรื่องสั้น

เรื่องสั้น หมายถึง เรื่องแต่งแบบร้อยแก้วขนาดสั้น มีความยาวจำกัดเพียง 1,000-15,000 คำ มีการผูกเรื่องโดยใช้องค์ประกอบเดียวกับนวนิยายแต่สั้นกระชับกว่า เรื่องสั้นมีแก่นเรื่องและจุดสนใจเพียงจุดเดียว อาจจบโดยคลี่คลายเรื่องให้เป็นที่เข้าใจ หรือจบแบบพลิกความคาดหมาย การเขียนเรื่องสั้นสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้ (ณรงค์ ทองปาน, 2526: 41)

1. ควรใช้การนำเสนอแบบเรื่องเล่า
2. บทบาทของตัวละครในเรื่องมีความสำคัญกว่าโครงเรื่อง
3. ควรมีความเพลิดเพลิน ตื่นเต้น และสอดแทรกคุณธรรมหรือบทขบขันตามความเหมาะสมกับกับลักษณะของเรื่องที่เขียน
4. ตอนจบของเรื่องจะจบแบบธรรมดาหรือหักมุมก็ได้

เรื่องสั้นที่มีลักษณะดังกล่าว และได้รับความนิยมจากผู้อ่านทั้งเด็กและผู้ใหญ่มากเป็นเวลานาน คือ รวมเรื่องสั้นชุด *กฎแห่งกรรม* หรือ *ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว* ของ ท. เลียงพิบูลย์ ซึ่งเริ่มเขียนขึ้นเพื่อพิมพ์แจกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 และยังคงมีการจัดพิมพ์จนถึงปัจจุบัน โดยองค์การคำ-ของคุรุสภาได้รวบรวมจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2543 (ท. เลียงพิบูลย์, 2543) จากการสำรวจโดยกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2519 พบว่าเรื่องสั้นชุดนี้ได้รับความนิยมจากเด็กก่อนวัยรุ่นเช่นกัน โดยจากการสำรวจความสนใจในการอ่านของเด็กและเยาวชนด้วยการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จากโรงเรียน 12 แห่งในกรุงเทพมหานคร รวม 3,350 คน พบว่า *กฎแห่งกรรม* เป็นเรื่องทางศาสนาที่ชอบมากที่สุด (ทัศนาศิลป์ สลัดยะนันท์ และลัดดา รุ่งวิสัย, 2537: 8)

ปัจจุบันหนังสือ *ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว* ฉบับพิมพ์ปี พ.ศ. 2505 ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน หนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2544) เนื่องจากเขียนได้อย่างมีชีวิตชีวา แม้ชื่อจะชวนให้คิดว่าเป็นหนังสือธรรมะที่ชวนให้คนทำแต่ความดีเลิกทำความชั่วและน่าจะมีโครงเรื่องซ้ำๆ กัน แต่กลับพบว่ามีความหลากหลาย แม้แนวคิดใหญ่จะคล้ายกัน แต่มีแนวคิดย่อย ตัวละคร และตอนจบที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังมีทั้งความสมจริงและจินตนาการค่อนข้างสูง ซึ่งผู้แต่งเล่าได้อย่างเห็นภาพกระจ่างชัด และเขียนอย่างมีวรรณศิลป์ คือ ไม่มุ่งยึดเยียดคำสอนทางศีลธรรมให้ผู้อ่านแต่เน้นเรื่องมโนสำนึกของคน จึงอ่านได้อย่างเพลิดเพลิน จัดว่าเป็นเรื่องสั้นเชิงคติธรรมที่อ่านได้ทั้งความสนุกและเนื้อหาмаกเล่มหนึ่ง

2.2.2.4 การ์ตูน

การ์ตูน หมายถึง ภาพวาดในลักษณะง่ายๆ ซึ่งผิดไปจากความเป็นจริง โดยการลดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความหมายแทนตัวหนังสือ หรือเป็นตัวแทนในการพูดหรือการแสดงออก หรือใช้ประกอบการเล่าเรื่องทั้งบันเทิงคดีและสารคดี การ์ตูนมีความสำคัญต่อหนังสือและการพิมพ์ใน 2 ลักษณะ คือ ในฐานะศิลปะลายเส้น และในฐานะงานวรรณกรรม เนื่องจากการ์ตูน เป็นสื่อที่ใช้ในการเล่าเรื่องซึ่งอาศัยเทคนิคในการนำเสนอเรื่องที่มีขั้นตอน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะสูง เปรียบได้กับงานวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องด้วยตัวหนังสือ (literature) ดังนั้นจึงถือว่าการ์ตูน โดยเฉพาะประเภทนิยายภาพ (illustrated tale) เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์, 2540: 77-78)

การ์ตูนสามารถดึงดูดผู้อ่านได้จากภาพที่สวยงามและอารมณ์ขันของภาพและข้อความที่นำเสนอ เด็กจะอ่านหนังสือประเภทนี้โดยไม่คำนึงว่าเนื้อหาจะดีหรือไม่ จากความจริงดังกล่าว นักเขียนซึ่งเดิมอาจมีอคติต่อสื่อประเภทนี้จึงเริ่มประยุกต์ใช้การ์ตูนในการเขียนหนังสือมากขึ้น โดยให้มีลักษณะบันเทิงในทางสร้างสรรค์ สอดแทรกคุณธรรม ความรู้ วิทยาการต่างๆ ลงไปในรูปแบบสาระบันเทิง นิยายภาพในลักษณะหนังสือการ์ตูนที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงเกิดขึ้นมากมาย (หทัย ต้นหยง, 2525: 319)

ปัจจุบันมีการใช้การ์ตูนในหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก เพื่อช่วยให้เรื่องที่น่าสนใจได้ยากเข้าใจได้ง่ายขึ้นทั้งในหนังสือสารคดีและบันเทิงคดี ตัวอย่างหนังสือการ์ตูนประเภทสารคดี เช่น *พุทธธรรมสำหรับนักเรียน* ของ ประจักษ์ (2529) ซึ่งเป็นหนังสือในชุดการ์ตูนธรรมะของสำนักพิมพ์ สุขภาพใจ และบันเทิงคดีที่สำคัญ เช่น *พุทธประวัติ* (2 เล่ม) เรียบเรียงโดย วิสูตร นวพันธ์ ภาพโดย สละ นาคบำรุง วัฒน์ ทองอร่าม และ วิรัตน์ หีกขุนทด *นิทานสมานวัย: พระเวสสันดรผู้ยิ่งใหญ่ด้วยทานบารมี* เรื่องและภาพโดย เจตน์ มหาเกตุ (2540) และ *พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช* (2542)

สำหรับ *พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน* เป็นการ์ตูนพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ภาพการ์ตูนวาดโดย ชัย ราชวัตร พิมพ์ครั้งแรกเป็นสี่ขาวดำ (2542) ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นภาพสีในปี พ.ศ. 2543 โดยทรงจัดทำคำบรรยายภาษาอังกฤษท้ายหน้าด้วย โดยทรงค้นเรื่องโดยตรงจาก *มหาชนกชาดก* ในพระไตรปิฎกและทรง

พระราชนิพนธ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษแล้วจัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2531 ต่อมาทรงโปรดให้ศิลปินไทยชั้นนำวาดรูปประกอบแล้วจัดพิมพ์อีกครั้งในโอกาสเฉลิมฉลองกาญจนาภิเษกในปี พ.ศ. 2539 การจัดพิมพ์ครั้งนี้เป็นที่ชื่นชมโดยทั่วไป แต่ก็อ่านค่อนข้างยาก ทำให้มีการวิจารณ์ตีความกันไปต่างๆ ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ (พ.ศ. 2542) จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จัดพิมพ์ *พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน* ขึ้น ซึ่งเด็กเก้าขวบสามารถอ่านเข้าใจได้ และผู้ใหญ่วัย 70 ปีก็บอกว่าอ่านสบายขึ้น(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2543: 3)

2.2.3 ประวัติความเป็นมาของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทย

หนังสือสำหรับเด็กของไทยมีต้นกำเนิดจากวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบต่อกันมา มิได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ ต่อมาจึงมีการบันทึกลงในสมุดข่อย (พ.ศ. 2364) เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กของไทยในระยะแรกๆ นั้นคล้ายกับหนังสือสำหรับเด็กของชาติอื่นๆ ที่เริ่มต้นด้วยนิทานและเรื่องสอนศีลธรรม นิทานของชนชาติไทยซึ่งนับถือพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน จึงมีที่มาจากพุทธศาสนา คือ นิทานชาดก ไม่ว่าจะเป็นนิบาตชาดก (ชาดกในพระไตรปิฎก) เช่น *พระเวสสันดร สุวรรณสาม มโหสถ โคฉกโคกนิบาต และพระยาจกทัณฑ์* หรือชาดกนอกนิบาต (ชาดกที่มีเนื้อเรื่องไม่ตรงกับนิบาตชาดก) ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกแต่งชาดกสร้างสรรค์ขึ้นมาเองโดยมีแนวการแต่งเหมือนชาดก เช่น *สังข์ทอง พระรถเมรี และพระสุธนมนโธราห์* เป็นต้น (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527: 28) นิทานเหล่านี้มีโครงเรื่องซึ่งแสดงถึงหลักสำคัญ 3 ประการ ประการแรกคือ หลักจริยธรรมทั่วไปในพุทธศาสนา เช่น การไม่ทำความชั่ว ทำความดี ชำระจิตใจให้ผ่องแผ้ว และหลักกรรม เป็นต้น ประการที่สองคือ หลักความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์และการเวียนว่ายตายเกิด และประการที่สาม คือ หลักความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาดกกับนิทานชาวบ้าน (วรรณณี ศิริสุนทร, 2539: 16)

ดังนั้นหนังสือสำหรับเด็กเล่มแรกๆ ของไทยซึ่งแต่งโดยสุนทรภู่ ใน พ.ศ. 2364-2370 คือ สวัสดิรักษา เพลงยาวถวายโอวาท และ สุภาสิตสอนหญิง รวมทั้งหนังสืออื่นๆ ที่พิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2387 เป็นต้นมา (หทัย ดันหยง, 2525: 495-498) ล้วนมีหลักธรรมในพุทธศาสนาแทรกอยู่ แต่หนังสือ พุทธศาสนาสำหรับเด็กของไทยเริ่มมีประวัติความเป็นมาอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2471 เมื่อมีการจัดพิมพ์หนังสือสอนศาสนาแก่เด็กตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: คำปรารภ)

ประวัติความเป็นมาของหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้มีขอบเขตเฉพาะหนังสือที่มีลักษณะเน้นเรื่องมากกว่าภาพ จึงไม่รวมถึงหนังสือภาพสำหรับเด็กซึ่งมีการจัดพิมพ์เป็นจำนวนมากตั้งแต่อดีต ดังการวิจัยของเฉลิมชัย ศิริภาพร (2509) ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ. 2509 มีหนังสือนิทาน นวนิยาย และตำนานเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่อยู่ในระดับที่เยาวชนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 จะอ่านเข้าใจได้จำนวน 162 เล่ม และในปัจจุบันก็มีการจัดพิมพ์เป็นจำนวนมาก*

ความเป็นมาของหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นของไทยแบ่งตามระยะเวลาได้เป็น 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2471–2500 เป็นช่วงที่เริ่มมีการจัดทำหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก ถึงปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นปีที่มีการฉลอง 25 พุทธศตวรรษ

ระยะที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2501–2521 เป็นช่วงหลัง 25 พุทธศตวรรษถึงก่อนปีเด็กสากลซึ่งรวมถึงปีที่สำคัญคือ พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีหนังสือสากลด้วย

ระยะที่ 3 ตั้งแต่ พ.ศ. 2522–2534 เป็นช่วงปีเด็กสากล พ.ศ. 2522 ถึงปี 2534 ซึ่งเป็นปีก่อนครบรอบ 100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะที่ 4 ตั้งแต่ พ.ศ. 2535–2544 เป็นช่วงครบรอบ 100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ

รายละเอียดของหนังสือในแต่ละระยะมีดังนี้

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2471–2500

ในปี พ.ศ. 2471 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริริเริ่มให้นำหนังสือเรื่อง *พุทธมามกะ* ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มาจัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชาประจำปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2472 ทรงมีพระราชดำริให้กรมราชบัณฑิต (ราชบัณฑิตยสถานในปัจจุบัน) จัดการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก** และนำหนังสือที่ชนะการประกวดมาจัดพิมพ์เพื่อพระราชทานใน

*ตัวอย่างรายชื่อในภาคผนวก ก หน้า 289-292

**รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ข้อบังคับในการประกวด ผู้แต่ง และรายชื่อหนังสือที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ดูที่ภาคผนวก จ ฉ และ ช หน้า 249-262

งานพระราชพิธีวิสาขบูชาในปีนั้น เนื่องจากทรงมีพระดำริว่า การเผยแพร่ให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมของพุทธศาสนาในหมู่เด็กและเยาวชนไทย ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร โดยทรงรับสั่งถึงลักษณะการเรียบเรียงหนังสือว่า “การแต่งหนังสือให้เด็กอ่าน สำนวนเป็นของสำคัญมาก ถ้าแต่งยืดยาว หรือวากวน หรือจืดชืด ก็ทำให้เด็กเบื่อหน่ายจนอาจถึงกับหลับคาหนังสือ การที่จะบังคับให้อ่านก็เป็นการยากและได้ผลน้อย เพราะไม่ซึมซาบ” (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: 80) ลักษณะของหนังสือที่จะส่งประกวดจึงสามารถเป็นได้ทั้งบันเทิงคดีและสารคดีที่มีสำนวนการแต่งดี นับเป็นการประกวดและจัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กเป็นครั้งแรก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2472 จนถึงปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้นำหนังสือที่ชนะการประกวดของราชบัณฑิตยสถานมาจัดพิมพ์เป็นแบบเรียนและกำหนดเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน โดยเลือกบางเรื่องมาจัดพิมพ์ในปีเดียวกันกับที่ได้รางวัลและบางเรื่องก็จัดพิมพ์ภายหลังหนังสือที่ชนะการประกวดและได้มีการจัดพิมพ์ซึ่งสำรวจได้ในปัจจุบันจากห้องสมุดกรมวิชาการมีจำนวน 13 ชื่อเรื่อง* นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2474 กระทรวงศึกษาธิการในสมัยที่เป็นกระทรวงธรรมการ ได้จัดพิมพ์หนังสือ *นิทานไทย* ซึ่งดัดแปลงจากปัญญาสชาดกให้ง่ายขึ้น (เรวัต การพจน์, 2524: 87 ; หทัย ต้นหยง, 2525: 500) ประกอบด้วยเรื่อง *พระสมุทรมโฆษ* (สมุทรมโฆษชาดก) เรียบเรียงโดยพระยาอุปกิตศิลปสาร และอีก 4 เรื่อง ได้แก่ *พระรถเสน* (รถเสนชาดก) *พระสุธน* (สุธนชาดก) *สังข์ทอง* (สุวรรณสังข์ชาดก) และ *พระสรรเพชญ์* (สรรเพชญ์ชาดก) เรียบเรียงโดย หลวงศรีอมรญาณ หนังสือ *นิทานไทย* นี้ได้รับการพิมพ์ซ้ำหลายครั้งและได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2544)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2487 สุชีโวภิกขุ (สุชีพ ปุญญานุภาพ) แต่งนวนิยายอิงพุทธศาสนาขึ้นเป็นเรื่องแรก คือ *ไต้ร่มกาสาฬหพัศตร์* โดยได้รับแรงบันดาลใจจากวรรณกรรมอมตะเรื่อง *กามนิตวาสิฏฐี* ซึ่งแต่งโดย คาร์ล เจเรรูป (Carl Gjellerup) และ เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป นำมาแปลเป็นภาษาไทย *กามนิตวาสิฏฐี* เป็นวรรณกรรมที่อาศัยเค้าโครงเรื่องจากคัมภีร์พุทธศาสนาทั้งทางฝ่ายมหายานและเถรวาท และคัมภีร์อุปนิษัตถ์ทิวาทนตะของศาสนาฮินดู (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2537: คำชี้แจง) แต่ *ไต้ร่มกาสาฬหพัศตร์* เป็นนวนิยายอิงพุทธศาสนานิกายเถรวาทล้วนๆ สุชีโวภิกขุได้เรียบเรียงลงพิมพ์เป็นตอนๆ ใน *วารสารธรรมจักษุ* ลงพิมพ์ครั้งแรกปี พ.ศ. 2484 และพิมพ์รวมเล่มครั้งแรกโดยมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2487 หนังสือเล่มนี้ได้รับการต้อนรับด้วยดีจากผู้อ่านสมดังความตั้งใจของผู้จัดพิมพ์ซึ่งกล่าวไว้ว่า

*รายชื่อหนังสือดูที่ ภาคผนวก รุ หน้า 297

ธรรมะในพระพุทธศาสนา แม้จะมีมากมายครบถ้วนทุกชั้นทุกประการแล้วก็ตามจริง แต่โดยมากแล้วหลักฐานก็ยังอยู่ในตำราซึ่งไม่ใช่ภาษาไทย และเป็นหนังสือคัมภีร์ใหญ่ ยากที่จะดูให้ทั่วถึงได้ ก็เหมือนกับนानาวัตตะ และนानามัจฉาปาณกชาติที่ยังอยู่ในมหาสมุทธรุ่นเอง วัตถุเหล่านั้นจะเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ได้ก็ต้องมีผู้ไปนำมา แม้ธรรมะในพระพุทธศาสนาก็เหมือนกัน จะเปิดเผยปรากฏคุณแก่มหาชนได้ ก็ต้องอาศัยผู้รู้นำมาแสดงให้เหมาะสมกับกาลสมัย ฉะนั้น (สุชีโวภิกขุ, 2498: ๑)

แม้ว่า *ไตร่รวมกาสาวพัสตร์* จะมีได้เขียนขึ้นสำหรับเด็กโดยตรงแต่เนื้อหา ภาษาที่ใช้ รวมทั้ง ความยาวของเรื่อง (121 หน้า) มีความเหมาะสมสำหรับเด็ก ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการจึง กำหนดให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงนับได้ว่า *ไตร่รวมกาสาวพัสตร์* เป็นนวนิยายอิงพุทธศาสนาสำหรับเด็กเล่มหนึ่ง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 หลวงวิจิตรวาทการ (2493) ได้เขียน *วรรณคดีชาดก ฉบับหลวง-วิจิตรวาทการ* ขึ้นตามคำขอของสำนักพิมพ์ซึ่งต้องการให้มีหนังสือนิทานชาดกที่อ่านได้ง่ายสำหรับบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะเด็ก เพื่อให้ซึมซับหลักศีลธรรมตั้งแต่เยาว์วัย ทั้งนี้หลวงวิจิตรวาทการเห็นว่า เรื่องชาดกที่เขียนให้เด็กอ่านนั้นมีเขียนกันไว้มากแล้ว จึงเขียนให้เป็นหนังสือศึกษาวรรณคดี คือให้อ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยใช้ถ้อยคำง่าย ๆ เพื่อให้เด็กอ่านได้ แต่แทรกหลักวิชาซึ่งบางครั้งอาจเกินความคิดของเด็กไปบ้าง ซึ่งหากผู้ปกครองช่วยเหลือโดยการอธิบายให้ฟังเด็กก็จะเข้าใจได้ และถ้าเป็นเด็กที่เก่งอาจไม่ต้องการความช่วยเหลือของผู้ใหญ่เลย คำบาลีบางคำได้คงไว้บ้าง เพราะเป็นคำที่ควรรู้ เท่ากับเป็นการเรียนรู้ภาษาบาลีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น *วรรณคดีชาดก ฉบับหลวงวิจิตรวาทการ* จึงเหมาะสำหรับทั้งเด็กและผู้ใหญ่

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กเล่มแรกของไทย เริ่มมีการจัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2494 คือเรื่อง *องคุลิมาล* ของ สมัคร บุราวาศ ราชบัณฑิตสาขากฎหมาย สมัคร บุราวาศ เขียนนวนิยายอิงพุทธศาสนาเรื่องนี้ขึ้นตามความต้องการของสภาพระธรรมทูต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ศีลธรรมตามหลักพุทธศาสนาแก่ประชาชนทั่วไป และปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชน โดยใช้นิยาย (สมัคร บุราวาศ, 2537: คำปรารภ) นวนิยายอิงพุทธศาสนาเรื่องนี้มีลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กคือ มีความยาวไม่มากนักเพียง 125 หน้า ใช้ภาษาที่ง่าย และมีภาพประกอบ ปัจจุบัน *องคุลิมาล* ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน (วิทยากร เชียงกุล และคณะ, 2544)

ในปี พ.ศ. 2494 มหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถานศึกษาและดำเนินการเผยแพร่พุทธศาสนาที่สำคัญ ได้จัดพิมพ์หนังสือชุด *ศาสนบรรณเรียงสำหรับเยาวชน* เพื่อส่งเสริมให้มีการแต่งและพิมพ์หนังสือประเภท “นวนิยายเจ็ดคติธรรม” เพื่อสืบทอดวิธีการแต่งเรื่องเป็นนวนิยายหรือชาดกซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีสอนธรรมะของพระพุทธเจ้า 9 วิธี (นวัคส์ตฤศาสน์) ก่อนหน้านั้น มหามกุฏราชวิทยาลัยได้ริเริ่มจัดพิมพ์หนังสือประเภทนี้ คือเรื่อง *ไตรัมภกาสาวพัสตร์* ซึ่งได้รับความนิยมมาก จึงต้องการให้มีเรื่องสำหรับเด็กโดยเฉพาะด้วย ดังที่พระพรหมมุนี ผู้อำนวยการมหามกุฏราชวิทยาลัยกล่าวไว้ในหนังสือชุด *ศาสนบรรณเรียงสำหรับเยาวชน* (พระมหาสุพจน์ ธรรมโชติ, 2474: คำชี้แจง) ว่า

...มหามกุฏฯ ได้เริ่มดำริให้มีการแต่งและพิมพ์หนังสือนิยายเจ็ดคติธรรมขึ้น อนุวัตรที่ท่านได้ทำมาแต่เก่าก่อนดังกล่าวแล้ว แต่หนังสือที่พิมพ์แล้วเป็นเรื่องสำหรับผู้ใหญ่อ่าน ยังขาดหนังสือสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะ จึงได้ดำริหาหนังสือที่แต่งเป็นนิยายเช่นนั้นซึ่งระคนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ใช้ถ้อยคำง่ายๆ ช่วยให้เด็กอ่านได้อย่างเพลิดเพลิน

บัดนี้ พระมหาสุพจน์ ธรรมโชติ ป. 5 วัดโมลีโลกยาราม จังหวัดธนบุรี ได้ทราบความดำรินี้ ได้นำเรื่องที่แต่งขึ้นมามอบให้ได้อ่านตรวจและแนะนำผู้แต่งให้แก้ไขตามสมควร เสร็จแล้วได้นำเข้าสู่กรรมการอำนวยการ ที่ประชุมกรรมการอำนวยการพิจารณาเห็นสมควร จึงได้ดำเนินการพิมพ์ขึ้นและได้ตั้งชื่อว่า “ศาสนบรรณเรียง” สำหรับเยาวชน หนังสือนี้ผู้เขียนได้เขียนทำนองนิยายสมัยใหม่ ได้พยายามแทรกบทธรรมคำสอนที่เหมาะสมแก่เยาวชนจะพึงรู้และนำไปปฏิบัติตาม...

หนังสือชุดนี้แบ่งเป็น 3 ภาค ได้แก่

ภาค 1 เรื่อง ความผันแปรของคนเรา

ภาค 2 เรื่อง กรรมสนองกรรม

ภาค 3 เรื่อง นำเทียนรกสวรรค์

ระหว่าง พ.ศ. 2494-2495 มหามกุฏราชวิทยาลัยได้ทยอยจัดพิมพ์ภาค 1 ออกมาจนครบ 4 เล่ม (เล่ม 1-4) แต่ละเล่มมีความยาวประมาณ 70 หน้า เมื่อครบ 4 เล่มแล้วเย็บรวมเล่มเข้าปกแข็งจำหน่าย ซึ่งในการเข้าเล่มปกแข็งยังคงปกอ่อนเดิมของแต่ละเล่มไว้ ปกเหล่านี้เป็นภาพสี่สีสวยงาม หนังสือเล่ม 1 ของภาค 1 มีประกอบ 1 ภาพ เป็นภาพลายเส้นเหมือนจริง 3 สี (น้ำเงินแดง ดำ) แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้จัดพิมพ์ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กชุดนี้ให้มีคุณภาพ

แต่จากการค้นคว้าในแหล่งสารนิเทศ 17 แหล่ง ไม่พบหนังสือภาคที่ 2 และ 3 จึงคาดว่าอาจไม่มีการจัดพิมพ์จำหน่ายต่อเนื่องจากภาคที่ 1

ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 พุทธทาสภิกขุในนามกองตำราคณะธรรมทาน ได้แปลและเรียบเรียง *พุทธประวัติสำหรับเยาวชน* จากต้นฉบับภาษาอังกฤษซึ่งแต่งโดย ภิกษุสี่ลาจารย์ (J.F. McKechnie) เพื่อสอนพุทธศาสนาแก่เด็กในประเทศศรีลังกา พุทธทาสภิกขุได้ใช้หนังสือนี้เป็นเครื่องมือในการสอนพุทธประวัติแก่พระภิกษุ โดยให้อ่านและวิจารณ์ ต่อมาพบว่าหนังสือนี้มีข้อความที่ไม่ตรงกับพุทธประวัติที่ศึกษากันในประเทศไทยถึง 27 เรื่อง จึงพิจารณาแก้ไขบางเรื่องที่เป็นและอธิบายไว้ที่คำบันทึกท้ายเล่ม พร้อมทั้งได้จัดทำทานุกรมท้ายเล่มเพื่อให้ค้นเรื่องต่างๆ ได้สะดวก

กองตำราคณะธรรมทานได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497 หนังสือเรื่องนี้ได้รับความนิยมมาก มีการปรับปรุงเนื้อเรื่องและรูปเล่มรวมทั้งจัดพิมพ์ซ้ำอีกหลายครั้งจนปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2498 ยิวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์จึงได้เรียบเรียงเนื้อหาใหม่ และจัดทำภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น วาดโดย ปยุต เงากระจ่าง แล้วจึงจัดพิมพ์เป็นหนังสือชุด (7 เล่ม) โดยเปลี่ยนชื่อเป็น *พุทธประวัติประกอบภาพสำหรับเยาวชน* ในจำนวนหนังสือทั้ง 7 เล่มมีการบันทึกสถิติการพิมพ์อย่างเป็นทางการเฉพาะเล่มแรก มีการพิมพ์มาแล้ว 8 ครั้ง จำนวนรวม 17,000 เล่ม ต่อมา ยิวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยร่วมกับ กองทุนมูลนิธิธรรมจัดพิมพ์รวมเล่มเป็นเล่มเดียว จากนั้นในปี พ.ศ. 2538 ธรรมสภาได้นำมาพิมพ์ใหม่อีกครั้งในชื่อ *พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน* โดยจัดทำภาพประกอบใหม่เป็นภาพตัดปะพิมพ์ 4 สีสวยงาม ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 ธรรมสภาได้จัดพิมพ์ *พุทธประวัติสำหรับเยาวชน* ขึ้นอีกครั้งเพื่อรักษาต้นฉบับเดิมที่สมบูรณ์ และเพื่อฉลองมงคลกาล 100 ปีของพุทธทาสภิกขุ (ปี พ.ศ. 2549) เมื่อพิจารณาจากประวัติในการจัดพิมพ์นี้พบว่าหนังสือเรื่อง *พุทธประวัติสำหรับเยาวชน* เป็นหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่มีความเป็นอมตะ (classic) เล่มหนึ่งของไทย เพราะมีการปรับปรุงและจัดพิมพ์ซ้ำต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานถึง 47 ปี (พ.ศ. 2497-2544)

ในปี พ.ศ. 2500 มีการจัดงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการประกวดแบบเรียนพุทธประวัติขึ้น ซึ่งหนังสือเรื่อง *พระพุทธประวัติ* เรียบเรียงโดย คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ชนะการประกวดแบบเรียนพุทธประวัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานฉลองครั้งนี้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 กรมวิชาการได้จัดพิมพ์ซ้ำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับประถมศึกษา โดยเพิ่มภาพประกอบซึ่งวาดโดย วิภาวี บริบูรณ์

ระยะที่ 2 พ.ศ. 2501-2521

ในปี พ.ศ. 2501 ศาลาวันเด็ก สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้จัดการสัมมนาเพื่อวางรากฐานในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก (หทัย ต้นหยง, 2525: 503) ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 สมาคมฯ ได้จัดพิมพ์หนังสือขนาดเล็กพิเศษ คือ 8.5 x 13 เซนติเมตร เรื่องที่น่าสนใจคือ *ดาไล ลามะ* (2503) เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับเด็กซึ่งได้เป็น ดาไล ลามะ เนื้อหาแสดงถึงความเชื่อทางพุทธศาสนาของชาวทิเบตซึ่งมีความน่าสนใจแตกต่างจากพุทธศาสนาในแบบที่ชาวไทยนับถือ หนังสือนี้มีภาพประกอบเล็กน้อย ในปีเดียวกัน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดพิมพ์ *นิทานคติธรรมประจำชั้นประถมปีที่ 3-4* มีเรื่องที่น่าสนใจมาจากนิทานชาดกโดยตรง ดังนี้ คือ *พญาจันทันต์ ลูกนกคุ้ม* *ลิงกับจระเข้* และ *ลูกเนื้อทรายสองตัว* ส่วนนิทานเรื่องอื่นที่มีใช้นิทานเรื่องสัตว์นั้นก็นำมาจากนิทานชาดกแทบทั้งสิ้น (เฉลิม มากนวล, 2518: 121)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 องค์การค้ำของคุรุสภา จัดพิมพ์หนังสือรวมเรื่องของ เกษม บุญศรี (2504) คือเรื่อง *สอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก* บางเรื่องเป็นเรื่องราวที่ได้รับรางวัลจากราชบัณฑิตยสถาน เช่น *ความเชื่อ* (พ.ศ. 2487) *ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง* (พ.ศ. 2490) และ *ปรานความเพียร 4* (พ.ศ. 2502) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเอกชนให้ความสำคัญกับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นด้วย คือ โรงเรียนพุทธจักรวิทยา จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง *นายพัดกับเด็กชายพร* (2508) ซึ่งแต่งโดย พระราชสุทฺธิโมลี เจ้าอาวาสวัดหัวลำโพง เพื่อเป็นวิทยาทานและเป็นอนุสรณ์ในวันเด็ก 9 มกราคม พ.ศ. 2508 จากนั้นในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีหนังสือสากล ธนาคารกรุงเทพ จำกัด จัดการประกวดวรรณกรรมบัวหลวงขึ้น และหนังสือเรื่อง *นางบาป* ของ จำเนียร สรจักร ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดประเภทร้อยกรอง *นางบาป* เรียบเรียงมาจากธรรมบทภาษาบาลี เป็นเหตุการณ์ช่วงหนึ่งในพุทธประวัติ ซึ่งปริญาพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองที่ชนะการประกวดของธนาคารกรุงเทพ (สุรีย์ โรจน์สกุลพานิช, 2520) กล่าวถึงว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าด้านความรู้และสติปัญญาอย่างมาก เนื่องจากผู้แต่งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเรื่องในพระธรรมบทซึ่งเป็นภาษาบาลี มาแต่งเป็นกลอนซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาในวงกว้าง นอกจากนี้ยังมีคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ เนื่องจากผู้แต่งมีความสามารถในการเลือกคำมาใช้ในการประพันธ์ให้เกิดความงามทางภาษาทั้งในด้านเสียงและความหมาย นอกจากนี้ *นางบาป* ยังมีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นเหมือนจริงทั้งงดงามและมีชีวิตชีวา วาดโดยผู้แต่งซึ่งเป็น นักวาดภาพปกฝีมือดี (เอนก นาวิกมูล, 2545: 95)

ระยะที่ 3 พ.ศ. 2522–2534

ในปี พ.ศ. 2522 สหประชาชาติ กำหนดให้เป็นปีเด็กสากล จึงมีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั่วโลก ในประเทศไทย มีการตื่นตัวในเรื่องการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กเช่นกัน สำนักพิมพ์ต่างๆ ได้จัดพิมพ์หนังสือออกมาเป็นจำนวนมาก ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดมอบโล่เพื่อเป็นเกียรติแก่หนังสือเด็กและวารสารสำหรับเด็กที่มีคุณสมบัติดีเด่น (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527: 32) และในปีต่อมาคณะกรรมการอุดมการณ์ของชาติได้มีมติว่า ควรจะมีการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีการจัดจำหน่ายอยู่ในตลาดหนังสือ โครงการวิจัยครั้งนี้เป็นโครงการประเภทเร่งด่วน จึงมีการขอบุคลากรจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ นิศา ชูโต, กล่อมจิตต์ พลายเวช และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ มาทำการศึกษาเรื่อง “หนังสืออ่านสำหรับเด็กเยาวชน” (2524) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

สำหรับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก มูลนิธิโกมลคีมทอง ได้ร่วมฉลองปีเด็กสากลด้วยการมอบหมายให้ สันติสุข โสภณศิริ ขณะเมื่อยังบวชเป็นพระภิกษุนามว่า พระสันติสุข สันติสุขโข เรียบเรียงหนังสือธรรมะสำหรับเด็กขึ้นคือเรื่อง *พระพุทธเจ้าของฉัน* ซึ่งต่อมาในการจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 ได้มีการแก้ไขข้อความให้กระทัดรัดชัดเจนยิ่งขึ้น และเขียนภาพประกอบใหม่ทั้งหมดเพื่อให้เป็นหนังสือพุทธประวัติสำหรับเด็กเยาวชนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านเนื้อหา ภาษา และภาพประกอบ หนังสือนี้มีการจัดพิมพ์มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ 5 (พ.ศ. 2543) ยังคงใช้เนื้อหาและภาพประกอบเดิมซึ่งวาดโดย พิชัย เลิศสุวรรณศรี หนังสือเรื่องนี้ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องสำหรับเด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน (วิทยากร เชียงกุล และคณะ, 2544)

ในช่วงปี พ.ศ. 2521–2526 มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กของ พูลศรี เจริญพงษ์ หลายชื่อเรื่อง เช่น *ใครหนอรักเราเท่าชีวี* (2521) *การงานที่ปราศจากโทษ* (2523) และ *รางวัลความดี* (2526) โดยหนังสือเรื่อง *การงานที่ปราศจากโทษ* ได้รับพระราชทานรางวัลที่ 2 จากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กประจำปี พ.ศ. 2519 และเรื่อง *รางวัลความดี* ได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย สาขาศิลปะ จาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2523 หนังสือที่จัดพิมพ์โดยมูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัยเหล่านี้ไม่มีการสงวนลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์จำนวนมาก คือ ครั้งละ 5,000-10,000 เล่ม และจำหน่ายในราคาย่อมเยา (6-8 บาท) เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ในวงกว้าง

ในปี พ.ศ. 2523 กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จัดพิมพ์หนังสือ *นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น* ซึ่งเป็นงานในโครงการแปลวรรณกรรมที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรมในประเทศใกล้เคียง เนื่องจากวัฒนธรรมด้านจริยธรรมของชาวตะวันออกมีเอกลักษณ์ ที่การเน้นความกตัญญูซึ่งเห็นได้ชัดจากนิทานคติธรรม หนังสือนี้ได้รวบรวมนิทานซึ่งแสดง คุณธรรมเรื่องความกตัญญูทุกตัวของ ไทย จีน และญี่ปุ่น ชาติละ 10 เรื่อง รวมเป็น 30 เรื่อง

ช่วงปี พ.ศ. 2528-2530 กรมวิชาการได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเสริม ประสบการณ์* ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาชั้น 4 ชุด รวม 36 ชื่อเรื่อง โดยมอบหมายให้ผู้แต่งที่มีความสามารถในการแต่งหรือแปลหนังสือสำหรับเด็ก และหนังสือพุทธศาสนา เช่น สุชีพ ปุญญานุภาพ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นงไฉน ปริญาธวัช และทรรศนียา กัลยาณมิตร รวมทั้งผู้วาดภาพประกอบ เช่น เกริก ยุ้นพันธ์ สมชาย ปานประชา และคำณวน ชานันโท แต่งหนังสือและจัดทำภาพประกอบหนังสือซึ่งมีทั้ง บันเทิงคดีและสารคดี (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก หน้า 294-295)

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2530 คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่งตั้งคณะทำงานจัดพิมพ์หนังสือพระพุทธศาสนา ในวโรกาสทรงเจริญ พระชนมพรรษาครบ 5 รอบ เพื่อจัดพิมพ์หนังสือขึ้น 1 ชุด (60 ชื่อเรื่อง) ในจำนวนนี้มี 7 ชื่อเรื่อง ที่ แต่งเป็นบันเทิงคดี ได้แก่ *พรหมวิหารธรรม* (วัชระ คงอดิศักดิ์) *พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย* (ประภาศรี สีหอำไพ) *แก้วตา-ขวัญใจ* (พุลศรี เจริญพงษ์) *แม่ของฉัน* (พุลศรี เจริญพงษ์) *ธรรมจริยา : การประพฤติธรรม* (อดิศักดิ์ ทองบุญ) และ *สองคนยลรอบทิศ* (ชนิตา รัชพลเมือง)

*หนังสือเสริมประสบการณ์ คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ แต่ไม่ได้ กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน โรงเรียนจะจัดหาไว้บริการครูและนักเรียนโดยคำนึงถึงการช่วยให้นักเรียนศึกษา หาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของภาษา เสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน และช่วย เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตร หนังสือเสริมประสบการณ์แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (จินตนา ไบกาซูยี, 2534: 17-20)

1. หนังสืออ่านนอกเวลา (External reading)
2. หนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplementary reading)
3. หนังสืออุเทศหรือหนังสืออ้างอิง (Reference book)
4. หนังสือส่งเสริมการอ่าน (Children's book)

ในปีเดียวกันสำนักพิมพ์ปลาตะเพียนจัดพิมพ์หนังสือ *บารมีสิบทิศ* แต่งโดย สุวรรณา เกரியไกรเพ็ชร ซึ่งผู้แต่งตั้งใจในครั้งแรกว่าจะแต่งให้เป็นเรื่องสำหรับเด็กโดยตีความให้ง่ายขึ้น แต่พบว่า *บารมีสิบทิศ* หรือ ทศชาติชาดก มีความลึกซึ้งเกินกว่าจะตีความตามแนวคิดสมัยใหม่ ได้ จึงเพียงนำเสนอด้วยภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ แต่รักษาเค้าโครงของเรื่องทศชาติชาดก ทุกประการ หนังสือนี้มีจุดเด่นที่ภาพประกอบ 4 สี ซึ่งเป็นภาพลายเส้นไทยประเพณีแบบ ภาคเหนือสวยงามมาก เป็นผลงานของ เนาวรัตน์ เทพศิริ

หลังจากปี พ.ศ. 2530 มีการจัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยผู้ จัดพิมพ์ภาคพิมพ์เอกชน ตัวอย่างหนังสือบางเรื่องที่ถูกจัดพิมพ์ได้ เช่น

สำนักพิมพ์ต้นอ้อ จัดพิมพ์ *เล่านิทานคำกาพย์ พระเวสสันดร* (2532) โดย อภัย จันทวิมล

สำนักพิมพ์โลกทิพย์ จัดพิมพ์ *เรื่องของดาวเด่น* (2533) โดย สุภาพ ทัศน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงค์าราม จัดพิมพ์ *นิทานธรรมะ* (2534)

ศิลปินกลุ่มใบระกา เรียบเรียงและจัดพิมพ์ *นิทานชาดกชุด “เมืองคนดี”* (2534)

ระยะที่ 4 พ.ศ. 2535–2544

ช่วงแรกของการจัดพิมพ์หนังสือในระยะที่ 4 นี้ ผู้จัดพิมพ์ที่มีบทบาทสำคัญคือ ผู้จัดพิมพ์ ภาคเอกชน 2 ราย คือ สำนักพิมพ์ธรรมสภา และชมรมพุทธศาสน์ วัดพระธรรมกาย โดย สำนักพิมพ์ธรรมสภา จัดพิมพ์หนังสือหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นออกมาเป็นจำนวนมากในช่วงปี พ.ศ. 2535-2542 ภายหลังจากมรณภาพของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) โดยสำนักพิมพ์ได้นำคำสอนที่ว่า “ศีลธรรมของยุวชน คือ สันติภาพของโลก” (นิราลัย, 2536: 189) มาจัดทำเป็นโครงการเพื่อจัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กรวม 4 ชื่อเรื่อง (รวม 18 เล่ม) ซึ่งมีทั้งในลักษณะเรื่องเดี่ยวและหนังสือชุด ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2535 สำนักพิมพ์ธรรมสภา จัดพิมพ์หนังสือ 2 ชื่อเรื่อง ได้แก่ *หนังสือชุด ทศบารมี* 10 เล่ม และ *หนังสือสมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า* ซึ่งจัดพิมพ์ทั้งในลักษณะหนังสือชุด 10 เล่ม และนำมารวมเป็นเล่มเดี่ยว หนังสือทั้ง 2 ชื่อเรื่องเรียบเรียงโดย บรรจบ บรรณรุจิ และ จัดทำภาพประกอบโดย ไพบูลย์ อินทศรี และปกรณ์ กล่อมเกลี้ยง ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้จัดพิมพ์หนังสืออีก 2 ชื่อเรื่อง เรื่องแรก คือ *หนังสือชุดนิทานธรรม* ซึ่งไม่ระบุชื่อผู้เรียบเรียง ประกอบด้วยหนังสือรวมนิทาน 7 เล่ม แต่ละเล่มประกอบด้วยนิทานที่มีที่มาจากชาดก 15 เรื่อง เรื่องที่สอง คือ *สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์ภาพเขียนทางพุทธศาสนา* โดย *ครูเหม เวชกร* ซึ่งเป็นหนังสือเก่าที่นำมาจัดพิมพ์ใหม่ หนังสือนี้เกิดขึ้นจากพระดำริของสมเด็จพระอริยวงศาคต

ญาณสมเด็จพะสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริ) โดยทรงมอบหมายให้ เหม เวชกร เขียนภาพตามหนังสือ *ปฐมสมโพธิ* ฉบับสมเด็จพะมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส จำนวน 80 ภาพ และจัดพิมพ์เป็นหนังสือ 4 สีสวยงาม ต่อมีการจัดพิมพ์อีกหลายครั้ง แต่ยังเป็นที่ต้องการของประชาชนทั่วไป จึงมีการจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2540 อีกครั้ง ซึ่งครั้งนี้จัดพิมพ์ด้วยสีเดียวคือ สีเทาอมม่วง และเข้าเล่มปกแข็งโดยวิธีเย็บกึ่งเพื่อความคงทนและสวยงาม

ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนอีกรายหนึ่งคือ ชมรมพุทธศาสตร์ วัดพระธรรมกาย ได้จัดพิมพ์หนังสือชุดนิทานชาดก ขึ้นในปี พ.ศ. 2537 โดยรวบรวมจากพระธรรมเทศนาของ พระเมตตา ทตฺตชีโว ซึ่งแสดงทุกบ้ายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกายโดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดกทุกเรื่อง หนังสือชุดนี้จัดพิมพ์เป็น 7 เล่ม และมีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นสวยงามวาดโดย ปยุต เงากระจ่าง

ผู้จัดพิมพ์รายอื่นนอกเหนือจาก 2 รายข้างต้น ได้จัดพิมพ์หนังสือที่เคยพิมพ์แล้วซ้ำหลายชื่อเรื่อง โดยในปี พ.ศ. 2537 สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย จัดพิมพ์หนังสือ *เที่ยวกรรมฐาน และวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น* หนังสือนี้รวมข้อเขียนของพระภิกษุ 2 รูป รวม 2 เรื่อง เรื่องแรกคือเรื่อง *เที่ยวกรรมฐาน* เป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติของพระบุญนาคน โฆโส ซึ่งเขียนเล่าเรื่องจากประสบการณ์เดินทางธุดงค์ ปฏิบัติวิปัสณากรรมฐานอยู่ในป่าแถบภาคอีสานและประเทศลาวเพียงลำพังในช่วง พ.ศ. 2470-2475 มีการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้เพื่อแจกจ่ายหลายครั้งซึ่งมิได้มีการบันทึกไว้ พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย มีความประทับใจในงานเขียนนี้ซึ่งส่งเสริมการปฏิบัติกรรมฐานโดยตรง แต่อ่านสนุก น่าติดตาม และเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับเยาวชน จึงปรับปรุงเพิ่มเชิงอรรถเกี่ยวกับภาษาบาลีให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นแล้วจัดพิมพ์เป็นการส่วนตัวครั้งหนึ่ง ต่อมาได้เพิ่มข้อเขียนของตนสมัยที่ใช้นามว่า ฐิตวณฺโณ ภิกษุ เรื่อง *วิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น* ไว้ตอนท้าย แล้วจึงมอบให้มหามกุฏราชวิทยาลัยพิมพ์จำหน่ายในปี พ.ศ. 2537 และ 2538

ในปีเดียวกัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์ *ประมวลหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานพุทธศักราช 2471-2477* เพื่อเป็นที่ระลึก ครบรอบ 100 ปี แห่งพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในพิธีเปิดอาคารประชาธิปไตยพระณี ในวันที่ 4 สิงหาคม 2537 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนังสือนี้รวบรวมหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก 7 ชื่อเรื่องแรก (พ.ศ. 2471-2477) ซึ่งปัจจุบันเป็นหนังสือหายาก ได้แก่

พุทธมามกะ	โดย สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ศาสนคุณ	โดย ม.จ.หญิงพูนพิศมัย ดิศกุล
อริยทรัพย์	โดย พระวินิจวรรณการ (แสง สาลิตุล)
ทศ 6	โดย พระครูวิจิตรธรรมคุณ (วาสน์ นิลประภา)
อบายมุข 6	โดย รองอำมาตย์เอกพล้อย พรปรีชา
ทิวสุธัมมิกัตถประโยชน์ 4	โดย จั๊บ อึ้งประทีป
สัมปรายิกัตถประโยชน์ 4	โดย อ่ำ ศรีเปารยะ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 องค์การคำของคุรุสภาจัดพิมพ์ *นิทานภาพพุทธรักษา* เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี *นิทานภาพพุทธรักษา* เป็นนิทานร้อยกรองประกอบภาพแต่งโดย สุระปะนีย์ นาครทรรพ ซึ่งลงพิมพ์ใน *วารสารพุทธรักษา* ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ หนังสือ *นิทานภาพพุทธรักษา* มีการจัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2524 และได้รับรางวัลหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นประเภทคำประพันธ์ จากการประกวดหนังสือสำหรับเด็กในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2524 โดยการพิมพ์ครั้งแรกมีนิทานรวม 19 เรื่อง และปัจจุบันได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน สำหรับฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2538 ได้รวบรวมนิทานจาก *วารสารพุทธรักษา* เพิ่มขึ้นเป็น 60 เรื่อง และจัดพิมพ์เป็นปกแข็งอามันเย็บก้อยอย่างแข็งแรงสวยงาม

หลังจากปี พ.ศ. 2538 มีหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่น่าสนใจ 2 ชื่อเรื่อง คือ *ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก* และ *นิทานทศชาติ* เนื่องจากหนังสือทั้งสองจัดพิมพ์ซ้ำมากกว่า 5 ครั้ง ภายในเวลา 9 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง จึงได้รับการจัดพิมพ์ซ้ำอย่างต่อเนื่อง โดย หนังสือเรื่อง *ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก* เรียบเรียงโดย สุทัสสา อ่อนค้อม (สุจิตรา อ่อนค้อม) พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2535 และจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์ธรรมสภา *ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก* เป็นนวนิยายขนาดสั้น (136 หน้า) ที่เขียนจากเรื่องจริงที่ผู้แต่งได้รับฟังมาจาก หลวงพ่อจรัญ ฐิตะธัมโม (พระเทพสิงหบุราจารย์) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมเรื่อง ความกตัญญูตเวที และแสดงความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม โดยการเล่าด้วยภาษาที่ง่ายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของ “แป๊ะเตี๋ยว” ผู้ยึดอาชีพเชือดหมูขายและไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม กับบุตรชายผู้เชื่อมั่นในกฎแห่งกรรมและต่อสู้กับบิดาทุกวิถีทางเพื่อบวชอุทิศกุศลให้บิดา หนังสือนี้ปัจจุบันได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในชื่อ *The Story of Old Man Tiow*

หนังสือเรื่อง *นิทานทศชาติ* เรียบเรียงโดย ทานตะวัน (จิตต์นิภา ศรีไสย) พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2539 และจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 6 ในปี พ.ศ. 2542 โดยสำนักพิมพ์ดับเบิลนายน์ พรินติ้ง มีความน่าสนใจคือ เขียนด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่าย และมีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นแบบไทย ประเพณีที่การ์ตูนซึ่งมีทั้งความสวยงามและอารมณ์ขัน วาดโดย สมบัติ คิ้วสอก (ตัวอย่างภาพใน ภาคผนวก ข หน้า 267-268)

2.2.4 แหล่งจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทย

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในประเทศไทยมีอยู่ในแหล่งจัดเก็บหลายแห่งซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ห้องสมุดหน่วยงานราชการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการเปิดสอนวิชาหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน และห้องสมุดหน่วยงานทางพุทธศาสนาในระดับชาติ รวม 9 แห่ง ดังนี้

2.2.4.1 ห้องสมุดหน่วยงานราชการ

ประกอบด้วย ห้องสมุด 3 แห่ง ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ ทำวาสุกรี มีภารกิจหลัก คือ เก็บรวบรวมและสงวนรักษาทรัพย์สินทางปัญญา วิทยาการ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ และให้บริการเกี่ยวกับการอ่าน การค้นคว้าและการวิจัย รวมทั้งการดำเนินการทางวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดยให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป (หอสมุดแห่งชาติ, 2547) หอสมุดแห่งชาติจัดเก็บหนังสือทางด้านศาสนาไว้ที่ ห้องทั่วไป ปรัชญา ศาสนา (หนังสือหมวด 000-200) เนื่องจากพระราชบัญญัติการพิมพ์กำหนดให้หนังสือทุกเล่มที่จัดพิมพ์ในประเทศไทยต้องส่งให้หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติจึงเป็นแหล่งจัดเก็บและให้บริการหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่สำคัญแหล่งหนึ่ง โดยมีหนังสือชนะการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กมากกว่า 30 ชื่อเรื่อง รวมทั้งหนังสือภาพ เรื่องสั้น และนวนิยายอิงพุทธศาสนาอีกจำนวนหนึ่งด้วย

ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดเก็บและให้บริการหนังสือที่กรมวิชาการจัดพิมพ์ รวมทั้งหนังสือที่ผู้จัดพิมพ์เอกชนจัดพิมพ์และกรมวิชาการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน การจัดเก็บหนังสือแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ห้องหนังสือกระทรวง ห้องแบบเรียน ห้องหนังสือคณะกรรมการประกวด และห้องหนังสือทั่วไป เนื่องจากกรมวิชาการเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานทางการศึกษาของประเทศ หนังสือที่กรมวิชาการมอบหมายให้องค์การค้ำของคุรุสภาจัดพิมพ์ จึงครอบคลุมเนื้อหาวิชาทุกด้านรวมทั้งด้านศาสนาด้วย ซึ่งหนังสือชุดสำคัญ คือ หนังสือเสริมประสบการณ์ ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา รวม 36 ชื่อเรื่อง (รายชื่อในภาคผนวก ก ฎ หน้า 294-295) อนึ่ง ใน พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการ มีการปรับโครงสร้างขององค์กร กรมวิชาการ เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดกรมวิชาการ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น ห้องสมุดสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ตามหน่วยงานต้นสังกัด

ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน

ราชบัณฑิตยสถาน ชื่อเดิมคือ กรมราชบัณฑิต เปลี่ยนชื่อเป็น ราชบัณฑิตยสถานในปี พ.ศ. 2476 ปัจจุบันมีสถานภาพเป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง โดยมีฐานะเป็นกรม มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กอง ได้แก่ สำนักงาน เลขาธิการกรม กองธรรมศาสตร์และการเมือง กองวิทยาศาสตร์ และกองศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถานมีหน้าที่ในการค้นคว้าและบำรุงสรรพวิชาให้เป็นประโยชน์แก่ชาติและประชาชน ติดต่อและแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่นๆ และให้ความเห็น คำปรึกษา และปฏิบัติการเกี่ยวกับวิชาการตามความประสงค์ของรัฐบาล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547) ดังนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริในการจัดประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กในปี พ.ศ. 2472 ราชบัณฑิตยสถาน (กรมราชบัณฑิตในสมัยนั้น) จึงรับสนองพระบรมพระบรมราชดำริในการจัดประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก รวมทั้งการนำหนังสือที่คณะกรรมการประกวดมาจัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชาในแต่ละปี ด้วย โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดประกวด คือ กองศิลปกรรม ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วจะนำหนังสือที่จัดพิมพ์ไปเก็บไว้ที่ห้องสมุด ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถานจึงเป็นแหล่งสารนิเทศที่จัดเก็บหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กไว้มากที่สุด

2.2.4.2 ห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มี การเปิดสอนวิชาหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน

ประกอบด้วย ห้องสมุด 3 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และหอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนวิชา ทรัพยากรสารสนเทศสำหรับเด็กและวัยรุ่น ในระดับปริญญาบัณฑิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547) สถาบันวิทยบริการในฐานะเป็นหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย จึงจัดหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile Collection) ไว้ให้บริการแก่ผู้ใช้ทั่วไป หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กในส่วนนี้จึงมีตั้งแต่หนังสือภาพไปจนถึงหนังสือพุทธศาสนาที่เป็นวรรณกรรมอมตะ เช่น *พุทธประวัติสำหรับเด็ก* ของ พุทธทาสภิกขุ เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กจึงมีจำนวนมาก และกระจายอยู่ในส่วนต่างๆ อีก ได้แก่

1. หนังสือหายาก (Rarebook Collection) บริการหนังสือหายาก ของสถาบันวิทยบริการ จัดเก็บและให้บริการหนังสือที่คณะกรรมการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งบางเล่มมีความเก่าแก่และมีคุณค่าจนถือได้ว่าเป็นหนังสือหายาก
2. ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา (ห้องสมุดคณะครุศาสตร์) จัดเก็บหนังสือเสริมประสบการณ์ ชุดพระพุทธรูปและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
3. ศูนย์สารนิเทศมนุษยศาสตร์ (ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์) จัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวนหนึ่ง เช่น *นิทานภาพพุทธรักษาไฟไหนเล่าร้อนเท่าไฟนรก* และ *พุทธประวัติสำหรับเด็ก* เป็นต้น
4. ห้องสมุดธรรมสถาน จัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญ คือ *หนังสือชุดนิทานชาดก* ของ พระเผด็จ ทตตชีโว และ *หนังสือชุดนิทานธรรม* ของสำนักพิมพ์ธรรมสภา

หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดหลักสูตรปริญญาบัณฑิต สาขาวิชา วรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถในการค้นคว้า ใช้ประโยชน์ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ รวมทั้งสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเข้าสู่วิชาชีพด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547) หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงแบ่งห้องหนึ่งในหอสมุดสำหรับจัดเก็บ หนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะคือ ห้องมาเรีย (ตั้งเพื่อเป็นที่ระลึกแก่ ศาสตราจารย์ ดร. มาเรีย เหล่าสุนทร) ซึ่งเน้นหนังสือภาพสำหรับเด็ก นอกจากนี้ยังมีห้องพุทธธรรมซึ่งจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนา โดยเฉพาะ แต่เป็นหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงพบหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ ชุดพระพุทธรูปและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดสอนวิชา วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น ในระดับปริญญาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547) เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตาม เป้าหมายและหลักสูตรที่กำหนดไว้ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงจัดเก็บหนังสือสำหรับเด็กไว้จำนวนหนึ่ง โดยจัดแยกประเภทเป็นหนังสือเยาวชน (Juvenile book) ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นวรรณกรรมภาษาต่างประเทศ หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่พบส่วนใหญ่เป็น หนังสือสอนพระพุทธรูปสำหรับเด็กของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งหอสมุดจัดเก็บแยกเป็นหนังสือ ได้รับรางวัล (Award book) เช่น เรื่อง *อธิปไตย 3 วาจาสุภาสิต* และ *ปธานความเพียร 4 เป็นต้น*

2.2.4.3 ห้องสมุดหน่วยงานทางพุทธศาสนาระดับชาติ

ประกอบด้วย ห้องสมุดยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ห้องสมุดพุทธสมาคม แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และ ห้องสมุดองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ซึ่ง แต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

ห้องสมุดยวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ยวพุทธิกสมาคมฯ มีกำเนิดมาจากเยาวชนชาวพุทธที่มีความสนใจทางด้านพระพุทธศาสนา โดยจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมในปี พ.ศ. 2493 เพื่อมุ่งชักจูงเยาวชนหนุ่มสาวให้ สนใจพระพุทธศาสนา และแก้ความเข้าใจผิดว่าศาสนาเป็นของคนมีอายุ โดยพระศรีวิสุทธิญาณ หรือสุชีโวภิกขุ (สุชีพ ปุญญานุภาพ) แห่งวัดกันมาตุยาราม ได้เมตตาอนุญาตให้ใช้พระอุโบสถเป็นสำนักงาน ก่อนจะย้ายมาอยู่ที่ตั้งในปัจจุบันในปี พ.ศ. 2523 วัดอุปพระสงฆ์ที่สำคัญของสมาคม คือ การเป็นองค์กวีเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดหลักพระธรรมวินัย มุ่งส่งเสริมการศึกษา พุทธธรรม การปฏิบัติธรรม และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทาง สติปัฏฐาน 4 และพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมและมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้กับประเทศชาติ กิจกรรมของสมาคมในปัจจุบันจึงครอบคลุมทั้งประชาชนทั่วไปและเยาวชน ในส่วนกิจกรรมที่เน้นเยาวชน เช่น หลักสูตรค่ายพุทธบุตรเพื่อชีวิตใหม่ หลักสูตรพัฒนาจิตสำหรับเยาวชน และหลักสูตรบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน มีเยาวชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ห้องสมุดของสมาคม คือ ห้องสมุดพระธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย จึงเน้นการจัดเก็บและบริการสารนิเทศที่มีลักษณะเป็นธรรมบันเทิง โดยมีเป้าหมายในการเป็นศูนย์รวมด้านเอกสาร เทป และวีดีทัศน์ เพื่อรองรับและพัฒนากิจกรรมที่มี คุณค่าให้สอดคล้องกับยุคสมัย (ยวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ, 2547) หนังสือบันเทิงคดีในห้องสมุดจึงมีเป็นจำนวนมาก ในส่วนของหนังสือสำหรับเด็ก ก่อนวัยรุ่นมีหลากหลายทั้งหนังสือชุด หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถาน และหนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน เช่น หนังสือของ พูลศรี เจริญพงษ์ (แก้วตา-ขวัญใจ และ แม่ของฉัน) ซึ่งจัดพิมพ์โดยมูลนิธิอิทธิพรมหาธาตุวิทยาลัย และหนังสือของวิชัย สุธีรชานนท์ (นางวิสาขาผู้สร้างโลกปราสาท) ซึ่งผู้แต่งจัดพิมพ์เอง

ห้องสมุดพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2508 โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ได้แก่ เพื่อสนับสนุนกิจการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ เพื่อศึกษา เผยแพร่ และส่งเสริมเชิดชูหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมสามัคคีธรรม และเพื่อปฏิบัติการสาธารณกุศล และสังคมสงเคราะห์ โดยได้จัดตั้งห้องสมุดขึ้นให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป และกำหนดหน้าที่ของบรรณารักษ์ไว้ในข้อบังคับของสมาคม (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2547) ในปี พ.ศ. 2511 พุทธสมาคมฯ ได้จัดพิมพ์วารสารพุทธศาสนาสำหรับเด็กขึ้น คือ วารสารพุทธรักษา เพื่อสนองพระราชปราชญ์ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่พระราชทานแก่กรรมการของสมาคมว่า “พุทธสมาคม น่าจะได้จัดทำวารสารสำหรับเด็กๆ เพื่อให้เยาวชนไทยได้เข้าใจซึมซับในหลักและธรรมะของ พระพุทธศาสนาพอควรแก่สภาพความรู้ในรุ่นในชั้นของตนด้วยวิธีให้อ่านได้เพลิดเพลิน ไม่ทำให้ เบื่อหน่าย ไม่เห็นเป็นเรื่องบังคับให้อยู่ในอิวาท สามารถจะรับเอาไว้ได้ตามครรลองแห่งเหตุผล ให้ เป็นการชี้ทางดำรงตนไปในทางที่ดี...” (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2538: คำนำจากสำนักพิมพ์)

วารสารพุทธรักษา หยุตพิมพ์ในเวลาต่อมา แต่นิทานร้อยกรองประกอบ ภาพซึ่งลงพิมพ์ในวารสาร คือ นิทานภาพพุทธรักษา เป็นหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดี สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีความสำคัญ เนื่องจากได้รับรางวัลหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นประเภท คำประพันธ์ จากการประกวดหนังสือสำหรับเด็กในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2524 และได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2544) อย่างไรก็ตามเนื่องจากกิจกรรมของพุทธสมาคมฯ มิได้เน้นที่ เยาวชนมากนักจึงมีหนังสือที่พุทธศาสนาสำหรับเด็กไม่มาก โดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือสอน พระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถาน และหนังสือของ พูลศรี เจริญพงษ์ (*ใครหนอรักเรา เท่าชีวิต* การงานที่ปราศจากโทษ และ รางวัลความดี)

ห้องสมุดองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2493 ที่ประเทศ ศรีลังกา มีวัตถุประสงค์สำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ ส่งเสริมและเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่พุทธศาสนิกชนโดยการร่วมมือกับองค์การอื่นๆ ซึ่ง ประกอบกิจการที่มีความมุ่งหมายใกล้เคียงกัน ปัจจุบันองค์การฯ มีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศไทย และเคยมีประธานองค์การเป็นคนไทย คือ หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์ และศาสตราจารย์ประภาส อวยชัย กิจกรรมขององค์การประกอบด้วย การ ประชุม การสังคมนาการ การปาฐกถา การสนทนาธรรม และการสอนกรรมฐานเป็น ภาษาอังกฤษ (องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก, 2537) เนื่องจากกิจกรรมมิได้เน้นที่เยาวชน และมิได้เน้นบริการของห้องสมุดเหมือนหน่วยงานทางพุทธศาสนาอื่น ห้องสมุดขององค์การจึงมี หนังสือ พุทธศาสนาสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเพียง 1 ชื่อเรื่อง คือ *นายพัดกับเด็กชายพร* (2508) ซึ่ง แต่งโดย พระราชสุทโธโมลี เจ้าอาวาสวัดหัวลำโพง ซึ่งโรงเรียนพุทธจักรวิทยาจัดพิมพ์เพื่อเป็น วิทยาทานและเป็นอนุสรณ์ในวันเด็กประจำปี พ.ศ. 2508

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมี 13 เรื่อง เป็นงานวิจัยของไทย 11 เรื่อง และงานวิจัยของต่างประเทศ 2 เรื่อง ดังนี้

3.1 งานวิจัยของไทย

งานวิจัยของไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น มี 11 เรื่อง จำแนกได้เป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ หนังสือพุทธศาสนา การวิเคราะห์เนื้อหา ด้านจริยธรรมในหนังสือสำหรับเด็ก และหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือพุทธศาสนา

งานวิจัยในหัวข้อนี้มี 3 เรื่อง ดังนี้

เฉลิมชัย ศิริภาพร* (2509 อ้างถึงใน ปรียา ธาดาเดช, 2530: 10-11) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน” เพื่อสำรวจและศึกษาหนังสือพุทธศาสนาประเภทต่างๆ ที่เยาวชนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 จะอ่านเข้าใจได้ จากห้องสมุดต่างๆ ร้านจำหน่ายหนังสือของสำนักพิมพ์ และสัมภาษณ์นักการศึกษาและครูผู้สนใจด้านพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า มีหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเยาวชนทั้งหมด 885 เล่ม เป็นหนังสืออ่านประกอบแบบเรียนจำนวน 81 เล่ม หนังสือเกี่ยวกับพระพุทธรูปเจ้าและพุทธสาวก 64 เล่ม หนังสือนิทาน นวนิยาย ตำนาน 162 เล่ม หนังสือหลักธรรมและปรัชญาทางพุทธศาสนา 362 เล่ม มีวารสารพุทธศาสนา 29 ชื่อเรื่อง ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงหนังสือและวารสารพุทธศาสนาในด้านรูปเล่ม ตัวพิมพ์ กระดาษ และภาพประกอบ

ปรียา ธาดาเดช (2530) ศึกษาเรื่อง “หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทยซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520 – 2527” ในด้านวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย นโยบาย ของแหล่งผลิตหนังสือ

---

* ปริญญาธิพนธ์ ครูศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน” ของ เฉลิมชัย ศิริภาพร ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2509 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ได้คัดออกจากห้องสมุด และบริจาคให้ห้องสมุดสถาบันราชภัฏธนบุรีและสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แต่สถาบันทั้งสองแห่งไม่ได้เก็บปริญญาธิพนธ์นี้ไว้เนื่องจากเก่ามากและเป็นปริญญาธิพนธ์ระดับปริญญาตรี และจากการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ไม่สามารถหาตัวเล่มพบ จึงไม่มีรายละเอียดอื่นของปริญญาธิพนธ์นี้ นอกจากที่ได้จากการอ้างถึงในวิทยานิพนธ์เรื่องต่างๆ ซึ่งจัดทำในช่วงปี พ.ศ. 2525-2530

พุทธศาสนา 11 แห่ง และศึกษาจำนวนหนังสือที่พิมพ์ ประเภท และเนื้อหาของหนังสือซึ่งพิมพ์โดยแหล่งผลิตหนังสือเหล่านั้น ผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้พบว่า จำนวนหนังสือที่พิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าวมี 682 ชื่อเรื่อง หนังสือส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัย ประเภทของหนังสือที่พิมพ์ ได้แก่ หนังสือพุทธศาสนาทั่วไป ตำราเรียนพระปริยัติธรรม หนังสืออ้างอิง คัมภีร์พุทธศาสนา และพระไตรปิฎก เนื้อหาของหนังสือซึ่งนิยมแพร่หลายคือ เรื่องธรรมะกับชีวิตและการปฏิบัติธรรม และพบว่ามีหนังสือพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับเยาวชนเพียง 5 ชื่อเรื่อง ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมให้มีการพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กให้มากขึ้น เช่น นิทานคติธรรม หนังสือภาพหรือการ์ตูนที่เป็นเรื่องชาดก พุทธประวัติ เรื่องเกี่ยวกับพุทธสาวกและพุทธสาวิกา ซึ่งแสดงถึงหลักธรรมทางศาสนา ตลอดจนพุทธศาสนสุภาษิต คติธรรมต่างๆ โดยเขียนให้อ่านง่ายและเน้นภาพประกอบให้สวยงาม ประณีต น่าสนใจด้วย

วัฒนา มุลเมืองแสน (2539) ศึกษาเรื่อง “นวนิยายอิงพุทธศาสนา: วรรณกรรมคำสอนร่วมสมัย” เพื่อวิเคราะห์นวนิยายอิงพุทธศาสนาของไทยในฐานะวรรณกรรมคำสอนร่วมสมัยของนักเขียนนวนิยาย 4 คน คือ สุชีพร ปุญญาอนุภาพ “ธรรมโฆษะ” ทวี วรคุณ และวศิน อินทสระ ซึ่งมีผลงานเป็นนวนิยายอิงพุทธศาสนาจำนวน 22 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธปรัชญามีอิทธิพลต่อนวนิยายอิงพุทธศาสนา นักเขียนใช้พุทธปรัชญาเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง หลักพุทธปรัชญาเหล่านี้ ได้แก่ ความเป็นอนิจจังของชีวิต การแสวงหาวิถีการคลายความทุกข์ สัมมาทิฐิ กฎแห่งกรรม และความสันโดษ นอกจากนี้ยังแทรกการสอนจริยธรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ควรประพฤติ คือ ความกตัญญู ความเพียรเพื่อความสำเร็จ ความเมตตาและการให้อภัย ความเสียสละ และความเป็นกัลยาณมิตร ส่วนที่ควรระวัง คือ ความรัก และส่วนที่ควรละ คือ อบายมุข

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหนังสือสำหรับเด็ก

งานวิจัยในหัวข้อนี้มี 3 เรื่อง ดังนี้

วิจิตรา สุภากร (2523) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2520-พ.ศ. 2522” เพื่อหาประเภทของคุณธรรมจัดอันดับของคุณธรรม และทดสอบประเภทของคุณธรรมที่ปรากฏอยู่ในหนังสืออ่านสำหรับเด็กจำนวน 103 เล่ม ว่าขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสือหรือไม่ พบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ หนังสืออ่านสำหรับเด็กประเภทวรรณกรรมปัจจุบัน ปรากฏคุณธรรมด้านความเมตตาคุณธรรมมากที่สุด

จินตนา เกษรบัวขาว (2528) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ที่พิมพ์ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2524 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2526 ไม่รวมหนังสือแปล นิทาน และตำนาน พบว่าจากหนังสือจำนวน 38 ชื่อเรื่อง คุณธรรมหลักของเรื่องที่ปรากฏมากที่สุดคือ การให้ ร่องลงมา ได้แก่ ความเมตตา กรุณา การคบคนดีเป็นมิตรและไม่คบคนชั่ว และความขยันหมั่นเพียร

วัชรินทร์ บรรณเกียรติ (2529) ศึกษาเรื่อง “การศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พุทธศักราช 2515-2527” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมในหนังสือดังกล่าว โดยศึกษาหนังสือรวม 135 เล่ม ซึ่งเป็นหนังสือสำหรับเด็ก 4 กลุ่ม เป็นหนังสือสำหรับเด็กระดับก่อนวัยรุ่น 53 เล่ม พบผลวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏมากที่สุดในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นคือ ความเมตตา กรุณา และมโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในหนังสืออ่านสำหรับเด็กทั้ง 4 กลุ่มเลยคือ ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน

หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

งานวิจัยในหัวข้อนี้มี 5 เรื่อง ดังนี้

รัชณี แพรนิมิตร (2523) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11-14 ปีที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2522” เพื่อวิเคราะห์หนังสือดังกล่าวในด้านเนื้อหา ลีลาการเขียน และรูปเล่มของหนังสือ โดยให้เด็กกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา ลีลาการเขียน และรูปเล่มของหนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลินสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี จำนวน 29 เล่ม พบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ รูปเล่มของหนังสือที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 เล่ม มีลักษณะตรงกันคือ ตัวอักษรมองเห็นชัดเจน และมีภาพประกอบสวยงามชัดเจนและสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังเห็นความสำคัญและมีความชอบหนังสือที่มีภาพประกอบอยู่ไม่ว่าจะเป็นภาพประเภทใด

นิตา ชูโต, กล่อมจิตต์ พลายเวช และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2524) ศึกษาเรื่อง “หนังสืออ่านสำหรับเด็กเยาวชน” โดยวิเคราะห์เนื้อหาหนังสืออ่านเพื่อความบันเทิงสำหรับเด็กที่มีจำหน่ายในตลาดหนังสือในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2523 เพื่อให้ทราบถึงปริมาณ ประเภท เนื้อหาสาระของหนังสือ และสาระที่เด็กได้จากการอ่าน พบผลวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ หนังสือสำหรับเด็กวัย 9-12 ปี จำนวน 314 เล่ม เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่มากที่สุด ร่องลงมาคือ สารคดี และวรรณกรรมพื้นบ้าน

เนื้อหาของหนังสืออ่านเล่นสมัยใหม่ส่วนใหญ่คือ การให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และให้คุณธรรมบางประการ คุณธรรมที่ปรากฏจำนวนมากที่สุดคือ การใช้สติปัญญาและความฉลาดเพื่อช่วยให้พ้นภัย รองลงมา ได้แก่ ความกตัญญู ความกล้าหาญ และการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผู้วิจัยเสนอแนะให้ปรับปรุงเนื้อหา คุณภาพ และปริมาณของหนังสือให้มากขึ้นโดยเฉพาะหนังสือหมวดศาสนานั้นขาดแคลนมาก จำเป็นต้องรีบส่งเสริมเป็นกรณีเร่งด่วน

จันทนีย์ พานิชผล (2526) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็ก ที่แปลเป็นภาษาไทย พ.ศ. 2520-2525” เพื่อสำรวจและวิเคราะห์เนื้อเรื่องและเนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-14 ปี ที่แปลเป็นภาษาไทย และพิมพ์ขึ้นในประเทศไทยโดยสำนักพิมพ์เอกชน 7 ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2525 จำนวน 115 ชื่อเรื่อง พบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ หนังสือที่มีเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคมและคุณธรรมคือ ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเสียสละ ความสุภาพอ่อนน้อม ความกล้าหาญ และความเมตตากรุณา และเนื้อหาที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาคือ ความมีไหวพริบปัญญา

กลุ่มจิตต์ พลายเวช (2532) วิจัยเรื่อง “หนังสือสำหรับเด็กในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529” เพื่อสำรวจปริมาณ ประเภท เนื้อหา และการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กของไทยซึ่งจัดพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2525-2529 จำนวน 1,578 ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีหนังสือพุทธศาสนาเพียง 6 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือรวมนิทานชาดกและรวมนิทานธรรม หนังสือที่จัดพิมพ์ในช่วงดังกล่าวเป็นหนังสือสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 12-14 ปี จำนวน 385 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือบันเทิงคดี 215 ชื่อเรื่อง มีทั้งเรื่องแต่งและเรื่องแปล เรื่องแต่งส่วนใหญ่มีตัวละครเอกเป็นเด็กและเยาวชน รองลงมาเป็นสัตว์ หนังสือส่วนใหญ่มีขนาด 16 หน้ายก (13 x 18.5 ซม.) ปรากฏนามผู้แต่งและนามผู้วาดภาพประกอบทั้งนามจริงและนามแฝง ผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นสำนักพิมพ์เอกชน

ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544” เพื่อวิเคราะห์หนังสือดังกล่าวในด้านผู้จัดทำ เนื้อหา แนวคิด ตัวละคร ฉาก วิธีการนำเสนอเรื่องสำนวนภาษา และองค์ประกอบของหนังสือ โดยวิเคราะห์หนังสือจำนวน 78 ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในด้านผู้จัดทำ ผู้แต่งหนังสือทั้งหมดเป็นบุคคล ผู้จัดพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นสำนักพิมพ์เอกชน ในด้านเนื้อหา หนังสือจำนวนมากที่สุดมีเนื้อหาเรื่องครอบครัว และมีแนวคิดเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ด้านตัวละคร หนังสือส่วนใหญ่มีตัวละครเป็นคน หนังสือส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า ด้านองค์ประกอบของหนังสือ หนังสือส่วนใหญ่มีหน้าลิขสิทธิ์ หน้าคำนำ และหน้าปกใน ส่วนใหญ่มีภาพประกอบ ภาพประกอบส่วนใหญ่เป็นภาพวาดลายเส้น ส่วนใหญ่ใช้สี

ขาวดำ ส่วนใหญ่มีปกเป็นปกอ่อนและมีขนาด 13 x 18.5 ซม. (16 หน้ายก) หนังสือจำนวนมากที่สุดมีจำนวนหน้า 101-150 หน้า และจำนวนมากที่สุดใช้ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์

3.2 งานวิจัยของต่างประเทศ

Rahn (1986) วิจัยเรื่อง “The Expression of Religious and Political Concepts in Fantasy for Children” เพื่อศึกษาการแทรกแนวคิดด้านศาสนาและการเมืองในเรื่องแต่งเชิงจินตนาการสำหรับเด็ก พบว่า Hans Christian Andersen เป็นนักเขียนคนแรกที่ประยุกต์ใช้นิทานพื้นบ้าน (folklore) เพื่อเสนอความคิดของตน ในเรื่อง *The Little Mermaid* ในเวลาต่อมา นักเขียนคนอื่นๆ เช่น Nathaniel Hawthorn, Rudyard Kipling, E. Nesbit และ Beatrice Potter ต่างก็ใช้เรื่องแต่งเชิงจินตนาการเพื่อนำเสนอความคิดด้านศาสนาและการเมืองของตน เหตุผลที่หนังสือประเภทนี้สามารถใช้อธิบายเรื่องที่มีความซับซ้อนเข้าใจยากเช่นศาสนาและการเมืองได้มากกว่าการใช้วิธีแต่งแบบสมจริง (mimetic mode of fiction) คือ เรื่องแต่งเชิงจินตนาการหรือจินตนิยาย ใช้การพรรณนาแบบง่าย ๆ สนุกสนาน และใช้เทคนิค เช่น การใช้ตัวละครเป็นอมมนุษย์ที่ไม่มีตัวตนอยู่บนโลกจริง และการจบเรื่องด้วยความสุขมาเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของเด็ก

Nosworthy (1991) วิจัยเรื่อง “The Role of Religion in Children’s Realistic Fiction” เพื่อวิเคราะห์บทบาทของศาสนาในหนังสือบันเทิงคดีประเภทสมจริงสำหรับเด็ก ซึ่งจัดพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ.1979-1984 และได้รับรางวัลระดับชาติในสหรัฐอเมริกา โดยไม่รวมหนังสือที่มีตัวละครอายุเกิน 14 ปี หรือหนังสือที่จัดพิมพ์นอกสหรัฐอเมริกา พบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ จากหนังสือที่ศึกษา 93 ชื่อเรื่อง พบการอ้างถึงศาสนาอย่างน้อยที่สุด 1 ประเด็นในหนังสือ 59 ชื่อเรื่อง การอ้างถึงที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ การสวด การรวมกลุ่มทางศาสนา และการร่วมศาสนพิธี การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าศาสนายังคงมีบทบาทในหนังสือบันเทิงคดีแบบสมจริงสำหรับเด็ก อีกทั้งการมีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาในเนื้อเรื่องยังมิได้เป็นข้อจำกัดในการตัดสินใจให้รางวัลของคณะกรรมการ นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวละครในหนังสือมิได้มีผู้ที่มีอิทธิพลต่อตัวละครอื่น กล่าวคือ มีลักษณะของการสั่งสอน (didacticism) น้อยมาก การปรากฏของเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาส่วนใหญ่จะเป็นในแง่บวกมากกว่าแง่ลบ ตัวละครที่แสดงทัศนคติในแง่ลบมักพบในหนังสือที่ตัวละครเอกมีอายุมากที่สุดในเรื่อง และในหนังสือซึ่งมีตัวละครที่แสดงทัศนคติในแง่บวกรวมอยู่ด้วย

ผลการศึกษางานวิจัยทั้ง 13 เรื่องมีประเด็นเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น สรุปได้ 8 ประเด็นดังนี้

1. ผู้แต่ง

งานวิจัยของ กลุ่มมจิตต์ พลายเวช (2532) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12–14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525–2529 ส่วนใหญ่ระบุชื่อผู้แต่ง ซึ่งมีทั้งนามจริงและนามแฝง ส่วนงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521–2544 มีผู้แต่งเป็นบุคคลทั้งหมด

2. ผู้จัดทำภาพประกอบ

งานวิจัยของ กลุ่มมจิตต์ พลายเวช (2532) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12–14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525–2529 ส่วนใหญ่ระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ ซึ่งมีทั้งนามจริงและนามแฝง ส่วนงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2521–2544 ส่วนใหญ่ระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ และผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่เป็นบุคคล

3. ผู้จัดพิมพ์

งานวิจัยของ กลุ่มมจิตต์ พลายเวช (2532) พบว่า สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12–14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525–2529 ส่วนใหญ่เป็นสำนักพิมพ์ของเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2521–2544 ส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอกชน

4. รูปแบบการประพันธ์

งานวิจัยของ จันทนีย์ พานิชผล (2526) พบว่าหนังสือสำหรับเด็กอายุ 11–14 ปี ที่แปลเป็นภาษาไทย และพิมพ์ขึ้นในประเทศไทยโดยสำนักพิมพ์เอกชน 7 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520–2525 ส่วนใหญ่เป็นนวนิยายสมจริง

5. เนื้อหา/แนวคิด

งานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 มีแนวคิดเรื่องความเมตตาคุณนามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรา สุภากร (2523) ซึ่งพบว่าหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่พิมพ์เป็นภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2522 ประเภทวรรณกรรมปัจจุบัน ปรากฏคุณธรรมด้านความเมตตาคุณนามากที่สุด และงานวิจัยของ วัชรินทร์ บรรณเกียรติ (2529) ซึ่งพบว่ามโนทัศน์ทางจริยธรรมในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2515-2527 ที่พบในหนังสือสำหรับเด็กระดับก่อนวัยรุ่น คือ ความเมตตาคุณนามา

จินตนา เกษรบัวขาว (2528) พบว่า คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ที่พิมพ์ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2524 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2526 ที่ปรากฏมากที่สุดคือ การให้ ร่องลงมา ได้แก่ ความเมตตาคุณนามา และวัฒนา มูลเมืองแสน (2539) พบว่าหลักคุณธรรมที่ควรประพฤติที่พบในนวนิยายอิงพุทธศาสนาของไทยในฐานะวรรณกรรมคำสอนร่วมสมัยของนักเขียนนวนิยาย 4 คน ได้แก่ ความกตัญญู ความเพียรเพื่อความสำเร็จ ความเมตตา และการให้อภัย ความเสียสละ และความเป็นกัลยาณมิตร

ส่วนปรีญา ธาดาเดช (2530) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมให้มีการพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กให้มากขึ้นโดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับชาดก พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ตลอดจนคุณพุทธศาสนสุภาษิต และคติธรรมต่างๆ Nosworthy (1991) พบว่า บทบาทของศาสนายังคงมีอยู่ในหนังสือบันเทิงคดีประเภทสมจริงสำหรับเด็กซึ่งได้รับรางวัลระดับชาติในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1979-1984 แสดงให้เห็นว่าการมีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาในเนื้อเรื่องมิได้เป็นข้อจำกัดในการตัดสินรางวัลของคณะกรรมการ

6. การนำเสนอเรื่อง

งานวิจัยของทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า

7. ตัวละคร

งานวิจัยของ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532) พบว่าตัวละครเอกในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน งานวิจัยของทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าตัวละครเอกในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 - พ.ศ. 2544 เป็นคน และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย Nosworthy (1991) พบว่า ตัวละครในหนังสือบันเทิงคดีประเภทสมจริงสำหรับเด็กซึ่งได้รับรางวัลระดับชาติในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ.1979-1984 ไม่พยายามจะมีอิทธิพลต่อตัวละครอื่น หรือมีลักษณะของการสั่งสอน (didacticism) น้อยมาก ส่วน Rahn (1986) พบว่าการใช้เทคนิค เช่น การใช้ตัวละครเป็นอมมนุษย์ที่ไม่มีตัวตนอยู่บนโลกจริง ในเรื่องแต่งเชิงจินตนาการเป็นวิธีที่ได้ผลในการแทรกแนวคิดด้านศาสนาและการเมืองในหนังสือสำหรับเด็ก

8 การจัดรูปเล่ม

8.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

งานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีหน้าลิขสิทธิ์ รองลงมาคือหน้าคำนำ และหน้าปกใน

8.2 ขนาดหนังสือ

งานวิจัยของ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 ส่วนใหญ่มีขนาด 13 x 18.5 ซม. (16 หน้ายก) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีขนาด 16 หน้ายก

8.3 จำนวนหน้า

งานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 จำนวนมากที่สุดมีจำนวนหน้า 101-150 หน้า

8.4 ขนาดตัวอักษร

งานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 จำนวนมากที่สุดใช้ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์

8.5 ปก

งานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่เป็นปกอ่อน

8.6 ภาพประกอบ

งานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) พบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพวาดลายเส้น และส่วนใหญ่เป็นภาพขาวดำ เฉลิมชัย ศิริภาพร (2509) เสนอแนะว่า ควรปรับปรุงหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเยาวชนในด้านภาพประกอบ เช่นเดียวกับ ปรียา ธาดาเดช (2530) ซึ่งเสนอแนะว่าภาพประกอบในหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กควรเน้นให้มีความสวยงาม ประณีต และน่าสนใจ และรัชนี แพรนิมิตร (2523) ซึ่งพบว่ารูปเล่มของหนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลินสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2522 ที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 เล่ม มีลักษณะตรงกันคือ มีภาพประกอบสวยงามชัดเจนและสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องเนื่องจากเด็กวัยนี้ยังเห็นความสำคัญและมีความชอบหนังสือที่มีภาพประกอบ อยู่ไม่ว่าจะเป็นภาพประเภทใด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็ก ก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม เพื่อให้การวิจัยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. การศึกษาวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดขอบเขตประชากร
3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย ฐานข้อมูล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของเด็กก่อนวัยรุ่น วรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น รวมทั้งความหมาย ความสำคัญ และประวัติความเป็นมาของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็ก

1.2 ศึกษาค้นคว้าจากการสอบถามและรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อรวบรวมข้อมูลในส่วนที่ไม่อาจหาได้จากเอกสารทั่วไป คือ ประวัติความเป็นมาของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็ก บุคลากรและหน่วยงานเหล่านี้* ได้แก่

- 1.2.1 นักวรรณศิลป์ กองศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน
- 1.2.2 นักวิชาการ (ด้านสังคมศึกษา) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 1.2.3 บรรณารักษ์ ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

- 1.2.4 บรรณารักษ์ ห้องสมุดยวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- 1.2.5 ผู้อำนวยการ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
- 1.2.6 ผู้จัดการห้องสมุดศาลาเจ้าปรีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎิ์

2. การกำหนดขอบเขตและการคัดเลือกประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2515-2544 ที่มีรูปแบบการประพันธ์เป็นนิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองที่แต่งหรือแปลและจัดพิมพ์เป็นภาษาไทย ทั้งจัดพิมพ์แบบเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง รวมประชากร จำนวน 114 ชื่อเรื่อง (รายชื่ออยู่ที่ภาคผนวก ข หน้า 192-197) ซึ่งคัดเลือกจากแหล่งข้อมูล 19 แหล่ง ตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการคัดเลือกหนังสือเป็นประชากร มี 3 ประเภท รวม 19 แหล่ง ดังนี้

- คู่มือ บรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์หนังสือ 7 รายการ ได้แก่
  - นิตยา ชูโต, กลุ่มมจิตรต์ พลายเวช และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ. หนังสือสำหรับเด็ก: รายชื่อและบรรณนิทัศน์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2524.
  - วรรณิ ศิริสุนทร. บรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2528.
  - วรรณิ ศิริสุนทร. บรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2530.
  - วิทยากร เชียงกุล และคณะ. สารานุกรมแนะนำหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องสำหรับเด็กและเยาวชน. ไทยควอรอ่าน. กรุงเทพฯ: สายธาร, 2544.
  - สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน. โครงการคัดสรรหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. 500 เล่มหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: บ้านบนต้นไม้ แปลนบูคเน็ต, 2542.
  - องค์การค้ำของคุรุสภา. รายการสินค้า: หนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การ, 2544.
  - องค์การค้ำของคุรุสภา. รายการสินค้า: หนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การ, 2544.

2. ห้องสมุดของหน่วยงานที่มีการจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก 9 แห่ง ได้แก่

2.1 ห้องสมุดของหน่วยงานราชการ 3 แห่ง

- 2.1.1 หอสมุดแห่งชาติ
- 2.1.2 ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 2.1.3 ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน

2.2 ห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการเปิดสอนวิชาหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน 3 แห่ง

- 2.2.1 ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.2.2 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2.2.3 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.3 ห้องสมุดหน่วยงานทางพุทธศาสนาระดับชาติ 3 แห่ง

- 2.3.1 ห้องสมุดพระธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย ยวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- 2.3.2 ห้องสมุดพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- 2.3.3 ห้องสมุดองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

3. รายชื่อหนังสือของสำนักพิมพ์เอกชนที่จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก 3 แห่ง

- 3.1 สำนักพิมพ์ธรรมสภา
- 3.2 สำนักพิมพ์ต้นอ้อ แกรมมี
- 3.3 สำนักพิมพ์สุวิริยาสาน

การคัดเลือกหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจากแหล่งข้อมูลข้างต้นนี้ ดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – มีนาคม 2545

2.2 ขั้นตอนการคัดเลือกประชากร

1. รวมรายชื่อหนังสือที่จะใช้เป็นประชากรเบื้องต้น

1.1 รวมรายชื่อหนังสือหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจากคู่มือ บรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์หนังสือ 7 รายการ โดยพิจารณาหนังสือที่มีเนื้อหาชื่อเรื่องและ/หรือชื่อชุดที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้รายชื่อหนังสือที่ไม่ซ้ำกัน 35 ชื่อเรื่อง

1.2 รวมรวมรายชื่อหนังสือเพิ่มเติมจากห้องสมุดของหน่วยงานที่มีการจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก 9 แห่ง ได้รายชื่อหนังสือเพิ่มขึ้นอีก 206 ชื่อเรื่อง โดยสืบค้นข้อมูล 3 วิธี คือ

1.2.1 คำนึงจากระบบอัตโนมัติของห้องสมุด ในกรณีที่ห้องสมุดมีบริการ โดยพิจารณาหนังสือในหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและวรรณกรรม

1.2.2 สืบค้นจากบัตรรายการหรือรายชื่อหนังสือ ในกรณีที่ห้องสมุดมีการ จัดทำบัตรรายการหรือรายชื่อหนังสือ โดยพิจารณาหนังสือที่มีหัวเรื่อง ชื่อเรื่อง และ/หรือชื่อชุดที่ เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

1.2.3 พิจารณาหนังสือที่ละเล่มจากชั้นหนังสือบนเตียงคด ในกรณีที่ ห้องสมุดไม่มีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้น เช่น บัตรรายการหรือรายชื่อหนังสือ

1.3 รวบรวมรายชื่อจากสำนักพิมพ์ ได้รายชื่อหนังสือ 18 ชื่อเรื่อง การรวบรวมรายชื่อหนังสือจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 ประเภท รวม 19 แหล่ง ได้รายชื่อ หนังสือ 259 ชื่อเรื่อง

2. พิจารณาตัวเล่มของหนังสือจำนวน 259 ชื่อเรื่องโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 พิจารณาตัวเล่มของหนังสือโดยอ่านคำนำ คำปรารภ หรือข้อความบนปกที่ แจ้งว่าเป็นหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กและ/หรือเยาวชน

2.2 พิจารณารูปแบบการประพันธ์ของหนังสือ ว่าเป็นหนังสือประเภทบนเตียงคดที่ แต่งขึ้นใหม่หรือเรื่องแปลที่มีรูปแบบเป็นนิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อย กรอง

เมื่อเสร็จขั้นตอนที่ 2 ได้รายชื่อหนังสือเบื้องต้นจำนวน 117 ชื่อเรื่อง

3. กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกประชากร ประมวลจากคู่มือต่อไปนี้

จินตนา ไบกาชฎี. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2534.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม.

กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร, 2527.

รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

ดวงกมล, 2520.

การคัดเลือกหนังสือที่เป็นประชากรประกอบด้วยเกณฑ์ด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบดังนี้

3.1 เกณฑ์ด้านเนื้อหา

3.1.1 แก่นเรื่อง ต้องมีธรรมะในพุทธศาสนาเป็นแก่นของเรื่อง หรือมีเนื้อหา อยู่ในขอบเขตของแผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิอ็ห์มวดพุทธศาสนา ฉบับแก้ไข เพิ่มเติมสำหรับใช้ในหอสมุดแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (เลขหมู่ 394.3) หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

อาจมีความคิดรวบยอดหลายประเด็น หรือเนื้อหาอาจมีจุดเน้นหลายเรื่อง แต่จุดเน้นเหล่านั้นต้องเกี่ยวเนื่องกันไป หรือความคิดรวบยอดในแนวเดียวกัน

3.1.2 จำนวนภาษา ใช้จำนวนภาษาที่ง่ายหรือไม่ยากเกินกว่าที่เด็กก่อนวัยรุ่นจะเข้าใจได้

3.2 เกณฑ์ด้านรูปแบบ

3.2.1 ปกหนังสือ มีความเด่นสะดุดตา โดยการใช้สีหรือภาพประกอบ

3.2.2 รูปเล่ม มีขนาดกะทัดรัด (ประมาณ 13 x 18.5 ซม.)

3.2.3 ขนาดตัวอักษร ไม่ต่ำกว่า 16 พ้อยท์

3.2.4 ภาพประกอบ มีภาพประกอบ

3.2.5 กิจกรรมท้ายเล่ม มีกิจกรรมท้ายเล่ม เช่น คำถาม เนื้อเพลง การอธิบายคำศัพท์ หรือรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4. คัดเลือกหนังสือ 117 ชื่อเรื่องเพื่อใช้เป็นประชากรโดยอ่านหนังสือและพิจารณา คุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด หนังสือที่ผ่านการพิจารณาจะต้องมีลักษณะตามเกณฑ์ด้านเนื้อหาครบทั้ง 2 ข้อ และมีลักษณะตามเกณฑ์ด้านรูปแบบอย่างน้อย 2 ข้อจาก 5 ข้อ ในขั้นตอนนี้ได้หนังสือที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์จำนวน 114 ชื่อเรื่อง โดยคัดหนังสือออกจำนวน 3 ชื่อเรื่องออกไป เนื่องจากมีจำนวนภาษาที่ยากเกินกว่าที่เด็กก่อนวัยรุ่นจะเข้าใจได้และมีขนาดตัวอักษรที่เล็กมาก หนังสือที่เป็นประชากรจึงมีจำนวน 114 ชื่อเรื่อง ซึ่งจำแนกตามแหล่งข้อมูลได้ดังนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก ก หน้า 284-287)

แหล่งข้อมูล	หนังสือที่พบ	หนังสือที่เป็นประชากร
1. บรรณานุกรม		
1.1 รายการหนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	19	19
1.2 บรรณนิทัศน์สิ่งพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน เล่ม 1 และ เล่ม 2	10	3
1.3 หนังสือสำหรับเด็ก : รายชื่อและบรรณนิทัศน์	2	2
1.4 500 เล่มหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน	1	0
1.5 สารานุกรมแนะนำหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องสำหรับเด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน	3	2
รวม	35	26
2. ห้องสมุด		
2.1 หน่วยงานราชการ		
2.1.1 หอสมุดแห่งชาติ	35	26

แหล่งข้อมูล	หนังสือที่พบ	หนังสือที่เป็นประชากร
2.1.2 ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	30	8
2.1.3 ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน	13	12
2.2 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐใน กทม.ที่เปิดสอนวิชาหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน		
2.2.1 ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	54	28
2.2.2 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	17	0
2.2.3 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	34	3
2.3 หน่วยงานทางพุทธศาสนาระดับชาติ		
2.3.1 ห้องสมุดยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย	16	4
2.3.2 ห้องสมุดพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย	7	7
2.3.3 ห้องสมุดองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก	0	0
รวม	206	88
3. รายชื่อหนังสือของสำนักพิมพ์เอกชน		
3.1 ธรรมสภา	18	0
3.2 ดันอ้อ แกรมมี่	0	0
3.3 สุวีริยาสาส์น	0	0
รวม	18	0
รวมหนังสือที่รวบรวมได้เป็นประชากร (ชื่อเรื่อง)	259	114

3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวิเคราะห์หนังสือ ซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ แบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดี่ยว และแบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง

3.1.1 แบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดี่ยว

ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของหนังสือเรื่องเดี่ยว 9 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลหนังสือ ผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม โดยใช้แบบวิเคราะห์ 1 ชุด ต่อหนังสือ 1 ชื่อเรื่อง (ภาคผนวก ก หน้า 179-183)

3.1.2 แบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง

มี 2 ส่วน ได้แก่ แบบวิเคราะห์รวมและแบบวิเคราะห์เรื่องย่อย

แบบวิเคราะห์รวม ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของหนังสือรวมเรื่อง 1 ชื่อเรื่อง ใน 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลหนังสือ ผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม (ภาคผนวก ก หน้า 184-186) ส่วนข้อมูลอีก 3 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง และตัวละคร (ตอนที่ 5, 6 และ 7) วิเคราะห์โดยใช้แบบวิเคราะห์เรื่องย่อย

แบบวิเคราะห์เรื่องย่อย ใช้ในการวิเคราะห์เรื่องย่อยแต่ละเรื่องในหนังสือรวมเรื่อง ใน 3 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง และ ตัวละคร โดยใช้แบบวิเคราะห์เรื่องย่อย 1 ชุดต่อเรื่องย่อย 1 เรื่อง (ภาคผนวก ก หน้า 187-188) แบบวิเคราะห์เรื่องย่อยนี้ ใช้ร่วมกับตารางบันทึกข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือเสริมในการรวบรวมและสรุปข้อมูลทั้ง 3 ด้านจากแบบวิเคราะห์เรื่องย่อย โดยใช้ตาราง 1 ชุด ต่อหนังสือ 1 ชื่อเรื่อง (ภาคผนวก ก หน้า 189-190)

3.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลในการกำหนดหัวข้อและการสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัย ดังนี้

จินตนา ไบกาชุกี. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2534.

จินตนา ไบกาชุกี และคณะ. คู่มือบรรณารักษ์: สำหรับนักเขียน บรรณารักษ์ และผู้พิมพ์.

กรุงเทพฯ: สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, 2543.

ชุติมา สัจจามันท์ และคณะ. การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ:

สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ, 2543.

รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

ดวงกมล, 2520.

สมควร เพียรพิทักษ์. เขาทำหนังสือกันอย่างไร. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2544.

สมพร จารุณี. คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2541.

Marshall, Margaret R. An introduction to the world of children's books. 2nd ed.

Aldershot: Gower, 1988.

3.2.2 การกำหนดหัวข้อเนื้อหา

ผู้วิจัยจัดกลุ่มเนื้อหาหนังสือพุทธศาสนาแบบบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยประมวลและสรุปประเด็นเนื้อหาจากคู่มือต่างๆ แล้วจำแนกเป็นหัวข้อใหญ่ในแต่ละหัวข้อจำแนก

เป็นหัวข้อย่อย จากนั้นจึงนำหัวข้อที่จัดกลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ร้อยโท บรรจบ บรรณรุจิ พิจารณาและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำมาใช้จริง ในการกำหนดหัวข้อเนื้อหาใช้ คู่มือ ดังนี้

ประทีน อภินทรมิต. การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พิฑูร มลิวัลย์. แบบเรียนวิชาธรรม สำหรับนักเรียนและธรรมศึกษาชั้นตรี. กรุงเทพฯ: กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา, 2540.

วิจิตรา สุภากร. วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2522. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรพระพุทธรูประดับมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: 2535.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธรูปตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://202.29.141.18/cdc/buddhism001.html> [5 กุมภาพันธ์ 2545]

ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: กรมฯ, 2535.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมฯ, 2535.

หัวข้อที่ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น 8 หมวดใหญ่ และ หมวดย่อย ซึ่งแต่ละหมวด มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักจริยธรรมทั่วไป

1.1 ความมีเหตุผล	1.8 ความเสียสละ
1.2 ความรับผิดชอบ	1.9 ความกตัญญูกตเวที
1.3 ความเมตตากรุณา	1.10 ความซื่อสัตย์สุจริต
1.4 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	1.11 ความยุติธรรม
1.5 ความขยันหมั่นเพียร	1.12 การพึ่งตนเอง
1.6 ความอดทน อดกลั้น	1.13 ความประหยัด
1.7 ความมีระเบียบวินัย	1.14 ความใฝ่รู้

1.15 การรู้จักประมาณตน	1.18 ความกล้าทางจริยธรรม
1.16 การมีสัจจะและความจริงใจ	1.19 ความเป็นผู้มีวิถึฉนธรรม
1.17 ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบ ชั่วดี	1.20 อื่นๆ

2. หลักธรรมทางพุทธศาสนา

2.1 หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป

- 2.1.1 พระรัตนตรัย
- 2.1.2 ขันติโสรัจจะ
- 2.1.3 โอวาท 3
- 2.1.4 บุญกิริยาวัตถุ 3
- 2.1.5 ศีล 5 ธรรม 5
- 2.1.6 อื่นๆ

2.2 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา

- 2.2.1 อิทธิบาท 4
- 2.2.2 สมรวาสนธรรม 4
- 2.2.3 สปัจริศธรรม 7
- 2.2.4 มรรคมีองค์ 8
- 2.2.5 อื่นๆ

2.3 หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ

- 2.3.1 อกุศลมูล 3
- 2.3.2 กุศลมูล 3
- 2.3.3 ทุจจริต 3
- 2.3.4 สุจจริต 3
- 2.3.5 อบายมุข 4
- 2.3.6 อื่นๆ

2.4 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ

- 2.4.1 ทิฏฐธัมมิกัตถะ 4
- 2.4.2 จักร 4
- 2.4.3 อื่นๆ

2.5 หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม

- 2.5.1 โลกบาลธรรม 2
- 2.5.2 สังคหวัตถุ 4
- 2.5.3 พรหมวิหาร 4
- 2.5.4 มิตรแท้มิตรเทียม 4
- 2.5.5 คารวะ 6
- 2.5.6 อื่นๆ

3. ประวัติ

- 3.1 ประวัติ ความสำคัญ และประโยชน์ของพุทธศาสนา
- 3.2 ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา
- 3.3 พุทธประวัติ
- 3.4 ประวัติพุทธสาวก
- 3.5 ประวัติพุทธสาวิกา
- 3.6 ประวัติอุบาสก
- 3.7 ประวัติอุบาสิกา
- 3.8 อื่นๆ

4. คัมภีร์พระพุทธศาสนา

- 4.1 พระไตรปิฎก
- 4.2 ภาษามาลีและคำศัพท์ทางพุทธศาสนา (ระบุ)

5. เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก

- 5.1 ชาดก
  - 5.1.1 ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก
  - 5.1.2 นิบาตชาดก
  - 5.1.3 ชาดกนอกนิบาต
- 5.2 ธรรมบท
- 5.3 อื่นๆ

6. นักบวชในพุทธศาสนา

- 6.1 พระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์
- 6.2 การปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์

7. หน้าที่ของชาวพุทธ

- 7.1 การทำนุบำรุงศาสนา
- 7.2 การบริหารจิตและเจริญปัญญา
- 7.3 มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธี
- 7.4 อื่นๆ

8. ที่ระลึกทางศาสนา

- 8.1 วันสำคัญทางศาสนา
- 8.2 สถานที่ทางศาสนา
- 8.3 จิตรกรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา
- 8.4 อื่นๆ

3.2.3 การสร้างแบบวิเคราะห์

กระทำโดยนำข้อมูลในส่วนของสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ (ข้อ 3.2.1) และการกำหนด หัวข้อเนื้อหา (ข้อ 3.2.2) มาจัดทำเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของหนังสือเรื่องเดี่ยวและหนังสือรวมเรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดี่ยว

มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบเลือกตอบ แบ่งเป็น 9 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

- 1.1 ชื่อเรื่อง
- 1.2 ปีที่พิมพ์
- 1.3 สถานที่พิมพ์
- 1.4 ลักษณะการจัดพิมพ์
- 1.5 ลักษณะการเรียบเรียง

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

- 2.1 ผู้แต่ง
- 2.2 ผู้แปล
- 2.3 ผู้จัดทำภาพประกอบ

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

- 3.1 ชื่อผู้จัดพิมพ์
- 3.2 ประเภทของผู้จัดพิมพ์

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

- 4.1 นิทาน
- 4.2 เรื่องสั้น
- 4.3 นวนิยาย

ตอนที่ 5 เนื้อหา

- 5.1 หลักจริยธรรมทั่วไป
- 5.2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา
- 5.3 ประวัติ
- 5.4 คัมภีร์พระพุทธรศาสนา
- 5.5 เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก
- 5.6 นักบวชในพุทธศาสนา
- 5.7 หน้าที่ของชาวพุทธ
- 5.8 ทัศนะทางศาสนา

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง

วิธีการนำเสนอเรื่อง

ตอนที่ 7 ตัวละคร ประกอบด้วย

- 7.1 ประเภท
- 7.2 เพศ

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

- 8.1 หนังสือได้รับรางวัล
- 8.2 พิมพ์ในโอกาสพิเศษ

8.3 หนังสือชุด

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

9.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

9.2 ขนาดหนังสือ

9.3 จำนวนหน้า

9.4 ขนาดตัวอักษร

9.5 ลักษณะปก

9.6 ภาพประกอบ

แบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง

ประกอบด้วย ส่วนย่อย 2 ส่วน ได้แก่

1. แบบวิเคราะห์รวม เป็นแบบวิเคราะห์ที่สร้างโดยปรับปรุงจากแบบวิเคราะห์หนังสือเรื่องเดี่ยว แต่แยกตอนที่ 5 ตอนที่ 6 และตอนที่ 7 ออกไป แบบวิเคราะห์ชุดนี้มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบเลือกตอบ แบ่งเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

2. แบบวิเคราะห์เรื่องย่อย เป็นแบบวิเคราะห์ที่ใช้วิเคราะห์ ตอนที่ 5, 6 และ 7 ของเรื่องย่อยแต่ละเรื่องในหนังสือรวมเรื่อง แบบวิเคราะห์ชุดนี้มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบเลือกตอบ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 5 เนื้อหา

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง

ตอนที่ 7 ตัวละคร

แบบวิเคราะห์เรื่องย่อยนี้ ใช้ร่วมกับตารางบันทึกข้อมูลซึ่งใช้รวบรวมและสรุปข้อมูลการวิเคราะห์ตอนที่ 5, 6 และ 7 จากแบบวิเคราะห์เรื่องย่อยของหนังสือประเภทรวมเรื่องแต่ละชื่อเรื่อง ตารางนี้แบ่งเป็น 3 ตอน เช่นเดียวกับแบบวิเคราะห์เรื่องย่อย โดยใช้ตาราง 1 ชุด ต่อหนังสือรวมเรื่อง 1 ชื่อเรื่อง

3.3 การทดสอบความน่าเชื่อถือของของเครื่องมือ

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ กระทำโดยนำเครื่องมือทั้งหมดไปทดลองใช้กับหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2510-2514 จำนวน 10 ชื่อเรื่อง

รายชื่อหนังสือที่ใช้ในการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ มีดังนี้

หนังสือเรื่องเดียว

บุญหยุด พันธุ์เพ็ง. หนังสือแสดงพระพุทธรูปศาสนาแก่เด็ก เรื่อง ความเป็นผู้สดับมาก.

พระนคร: โรงพิมพ์สามมิตร, 2510. 80 หน้า. ภาพประกอบ.

พระครูธรรมมาธิการ (พื้น ปาสาทิโก) กตัญญูตเวที: หนังสือสอนพระพุทธรูปศาสนาแก่เด็กฉบับที่ได้รับพระราชทานรางวัลชั้นที่ 1 พ.ศ. 2489. พระนคร: นิธิเผยแพร่พุทธธรรม วัดราชบพิธ, 2503. 71 หน้า.

พระมหาสุพจน์ ธรรมโชติ. ศาสนบรรณเรื่องสำหรับเยาวชน ภาคหนึ่ง เล่ม 1. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2494. 70 หน้า. ภาพประกอบ.

พระราชวิสุทธินิโธ. นายพัดกับเด็กชายพร. พระนคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2508. 84 หน้า.

ภิกษุสีลาจารย์. พุทธประวัติสำหรับเยาวชน. แปลและเรียบเรียงโดย กองตำรา คณะธรรมทาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์ธรรมทาน, 2505. 205 หน้า.

อดิศักดิ์ ทองบุญ. หนังสือสอนพระพุทธรูปศาสนาแก่เด็ก เรื่อง การสงเคราะห์บุตร-ภริยาฉบับที่ได้รับพระราชทานรางวัลชั้นที่ 1 ประจำปี 2513-14. พัทลุง, 2514. 134 หน้า.

หนังสือรวมเรื่อง

ธรรมโฆษ (นามแฝง) นิทานปรัชญาชีวิต. พระนคร: บันดาลสาส์น, 2511. 328 หน้า. ภาพประกอบ.

พระศรีศิลป์สุนทรวาที. นิทานชีวิต. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยมิตร, 2504. 494 หน้า.

เรื่องอุไร กุศลาลัย. เล่าเรื่องทศชาติ. พระนคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2513. 80 หน้า. ภาพประกอบ.

วิจิตรวาทการ, หลวง. วรรณคดีชาดก ฉบับหลวงวิจิตรวาทการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: คลังวิทยา, 2499. 428 หน้า.

การทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบวิเคราะห์ ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งได้นำมาปรับปรุงแบบวิเคราะห์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านตัวละคร

- หัวข้อ 7.1 ประเภทของตัวละคร แบ่งหัวข้อใหม่ จากเดิมแบ่งเป็น “บุคคล” “นักบวช” และ “สัตว์” เป็น “มนุษย์” “อมมนุษย์” “สัตว์” และ “อื่นๆ (ระบุ)”
- หัวข้อ “มนุษย์” แบ่งเป็น “ฆราวาส” และ “นักบวช”

2. ด้านเนื้อหา

- หัวข้อ 5.5 เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก เพิ่มหัวข้อย่อยในหัวข้อ “ชาดก” จาก “นิบาตชาดก” และ “ชาดกนอกนิบาต” เป็น “ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก” “นิบาตชาดก” และ “ชาดกนอกนิบาต”

3. ด้านการจัดรูปเล่ม

- หัวข้อ 9.1 ส่วนประกอบของหนังสือ เพิ่มหัวข้อ “ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์” และ “หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ”

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวน 114 ชื่อเรื่อง ระหว่างเดือนตุลาคม 2545 – มกราคม 2546 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือที่เป็นประชากรให้ถูกต้องครบถ้วน
2. อ่านตัวเล่มหนังสือเพื่อบันทึกข้อมูล โดยหนังสือเรื่องเดียวใช้แบบวิเคราะห์ 1 ชุด ต่อหนังสือ 1 ชื่อเรื่อง หนังสือรวมเรื่องใช้แบบวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่องซึ่งมี 2 ส่วน คือ ใช้แบบวิเคราะห์รวม 1 ชุด ต่อหนังสือรวมเรื่อง 1 ชื่อเรื่อง ในส่วนข้อมูลหนังสือ ผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม และใช้แบบวิเคราะห์เรื่องย่อย 1 ชุด ต่อ 1 เรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง ในหัวข้อเนื้อหา การนำเสนอเรื่อง และตัวละคร แล้วรวบรวมข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เรื่องย่อยของหนังสือแต่ละชื่อเรื่องบันทึกลงในตารางบันทึกข้อมูล เพื่อสรุปเป็นข้อมูลของหนังสือประเภทรวมเรื่อง 1 ชื่อเรื่อง
3. จัดทำสาระสังเขปของหนังสือแต่ละชื่อเรื่อง
4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลที่รวบรวมจากแบบวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม มาทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ $P =$ อัตราส่วนร้อยละ

$f =$ ตัวแปร

$n =$ จำนวนหนังสือ

2. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอเรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม ในรูปคำบรรยายประกอบตารางในบทที่ 4 โดยหนังสือเรื่องเดียว เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 8 ตอน ตามลำดับหัวข้อ ส่วนหนังสือรวมเรื่อง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม ตามลำดับหัวข้อ รวมกับหนังสือเรื่องเดียว

2.2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา การนำเสนอเรื่อง และตัวละครของหนังสือรวมเรื่องแต่ละชื่อเรื่องในภาพรวม โดยประมวลข้อมูลของเรื่องย่อยทั้งหมดจากตารางบันทึกข้อมูลและสรุปจากประเด็นที่พบว่ามีค่าสูงสุด (44 ชื่อเรื่อง) การนำเสนอกระทำโดยเปรียบเทียบกับหนังสือเรื่องเดียว เพื่อให้ได้ภาพรวมของหนังสือทั้งหมด (114 ชื่อเรื่อง)

2.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา การนำเสนอเรื่อง และตัวละครของเรื่องย่อยแต่ละเรื่องในหนังสือรวมเรื่อง จากแบบวิเคราะห์เรื่องย่อยแต่ละเรื่อง (จำนวนรวม 614 เรื่อง)

3. นำเสนอข้อมูลทางบรรณานุกรมและสาระสังเขปของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ในภาคผนวก ค หน้า 199-229

4. สรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในบทที่ 5

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น โดยใช้แบบวิเคราะห์ที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายเป็น 9 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ ประกอบด้วย ลักษณะการจัดพิมพ์ ลักษณะการเรียบเรียงปีที่พิมพ์ และสถานที่พิมพ์ นำเสนอผลการวิจัยในตารางที่ 1-4

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้จัดทำ ประกอบด้วย ผู้แต่ง ผู้แปล และผู้จัดทำภาพประกอบ นำเสนอผลในตารางที่ 5-11

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้จัดพิมพ์ ประกอบด้วย ประเภทของผู้จัดพิมพ์ และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ นำเสนอผลในตารางที่ 12-15

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปแบบการประพันธ์ ประกอบด้วย รูปแบบการประพันธ์ในภาพรวม รูปแบบการประพันธ์ของหนังสือเรื่องเดียว และรูปแบบการประพันธ์ของหนังสือรวมเรื่อง นำเสนอผลในตารางที่ 16-18

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา ประกอบด้วย เนื้อหาในภาพรวม เนื้อหาของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง และเนื้อหาในภาพรวมและสถานภาพของผู้แต่ง นำเสนอผลในตารางที่ 19-21

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำเสนอเรื่อง ประกอบด้วย การนำเสนอเรื่องในภาพรวม และการนำเสนอเรื่องของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง นำเสนอผลในตารางที่ 22-23

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านตัวละคร ประกอบด้วย ประเภทของตัวละครในภาพรวม ประเภทตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง เพศตัวละครในภาพรวม และเพศตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง นำเสนอผลในตารางที่ 24-27

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะเด่นของหนังสือ ประกอบด้วย ลักษณะเด่นของหนังสือในภาพรวม หนังสือที่ได้รับรางวัล หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และหนังสือชุด นำเสนอผลในตารางที่ 28-31

ตอนที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดรูปเล่ม ประกอบด้วย ส่วนประกอบของหนังสือ ส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์ ขนาดหนังสือ จำนวนหน้า ขนาดตัวอักษร และภาพประกอบ และประเภทและสีของภาพประกอบ นำเสนอผลในตารางที่ 32-40

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ในด้านข้อมูลหนังสือ นำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ลักษณะการจัดพิมพ์ ลักษณะการเรียบเรียง ปีที่พิมพ์ และสถานที่พิมพ์ ปรากฏผลดังนี้

1.1 ลักษณะการจัดพิมพ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นวิเคราะห์ตามลักษณะการจัดพิมพ์เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เรื่องเดี่ยว และรวมเรื่อง พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 70 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 61.40) จัดพิมพ์เป็นเรื่องเดี่ยว และหนังสือจำนวน 44 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.60) จัดพิมพ์เป็นรวมเรื่อง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกตามลักษณะการจัดพิมพ์*

ลักษณะการจัดพิมพ์	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
เรื่องเดี่ยว	70	61.40
รวมเรื่อง	44	38.60
รวม	114	100.00

1.2 ลักษณะการเรียบเรียง

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นวิเคราะห์ตามลักษณะการเรียบเรียง เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เรื่องแต่งและเรื่องแปล พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 108 ชื่อเรื่อง

*รายชื่อหนังสือดูที่ภาคผนวก ง หน้า 231-232

(ร้อยละ 94.74) มีลักษณะการเรียบเรียงเป็นเรื่องแต่ง และจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.26) มีลักษณะการเรียบเรียงเป็นเรื่องแปล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะการเรียบเรียง

ลักษณะการเรียบเรียง	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
เรื่องแต่ง	108	94.74
เรื่องแปล	6	5.26
รวม	114	100.00

1.3 ปีที่พิมพ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 วิเคราะห์ตามปีที่พิมพ์โดยจำแนกเป็น 5 ช่วง ช่วงละ 6 ปี พบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุด 43 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 37.72) จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2539-2544 รองลงมา จำนวน 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 34.21) จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2527-2532 จำนวน 22 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 19.30) จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2533-2538 และน้อยที่สุดจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) เท่ากัน จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2515-2520 และ 2521-2526 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามปีที่พิมพ์*

ครั้งที่พิมพ์	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
2515-2520	5	4.39
2521-2526	5	4.39
2527-2532	39	34.21
2533-2538	22	19.30
2539-2544	43	37.72
รวม	114	100.00

*รายชื่อหนังสือดูที่ภาคผนวก ง หน้า 233-234

1.4 สถานที่พิมพ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นวิเคราะห์ตามสถานที่พิมพ์พบว่า หนังสือเกือบทั้งหมด จำนวน 112 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 98.25) จัดพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร มีหนังสือเพียง 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) จัดพิมพ์ในจังหวัดอื่น คือ ขอนแก่น และลพบุรี จังหวัดละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 50.00) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามสถานที่พิมพ์

สถานที่พิมพ์	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	112	98.25
จังหวัดอื่น	2	1.75
ขอนแก่น	1	50.00
ลพบุรี	1	50.00
รวม	114	100.00

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำโดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แต่ง ผู้แปล และผู้จัดทำภาพประกอบ ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผู้แต่ง

ผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นครอบคลุมทั้งผู้แต่งและผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือ คือ บรรณาธิการ ซึ่งจากหนังสือจำนวน 114 ชื่อเรื่อง ส่วนใหญ่ จำนวน 104 ชื่อเรื่องปรากฏชื่อผู้แต่ง และ 10 ชื่อเรื่องไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง การวิเคราะห์นำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สถานภาพของผู้แต่ง และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้แต่ง ปรากฏผลดังนี้

2.1.1 สถานภาพของผู้แต่ง

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้แต่ง โดยจำแนกเป็น 2 สถานภาพ ได้แก่ นักบวช และฆราวาส พบว่า มีผู้แต่งรวม 62 ราย ผู้แต่งส่วนใหญ่ จำนวน 45 ราย (ร้อยละ 72.58) เป็นฆราวาส

รองลงมาจำนวน 15 ราย (ร้อยละ 24.19) เป็นนักบวช และ น้อยที่สุดจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 3.23) เป็นบุคคลในสถานภาพอื่นๆ คือ กลุ่มบุคคล

ผู้แต่งที่เป็นนักบวชส่วนใหญ่ จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 93.33) เป็นชาวไทย จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 6.67) เป็นชาวต่างประเทศ

ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสส่วนใหญ่ จำนวน 26 ราย (ร้อยละ 57.78) เป็นฆราวาสชาย จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 42.22) เป็นฆราวาสหญิง ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสชายเกือบทั้งหมดจำนวน 25 ราย (ร้อยละ 96.15) เป็นชาวไทย จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 3.85) เป็นชาวต่างประเทศ และ ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสหญิงส่วนใหญ่ จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 94.74) เป็นชาวไทย จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 5.26) เป็นชาวต่างประเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผู้แต่งจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพของผู้แต่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
นักบวช	15	24.19
ชาวไทย	14	93.33
ชาวต่างประเทศ	1	6.67
ฆราวาส	45	72.58
ฆราวาสชาย	26	57.78
ชาวไทย	25	96.15
ชาวต่างประเทศ	1	3.85
ฆราวาสหญิง	19	42.22
ชาวไทย	18	94.74
ชาวต่างประเทศ	1	5.26
อื่นๆ	2	3.23
รวม	62	100.00

2.1.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้แต่ง

การวิเคราะห์หนังสือที่เป็นผลงานของผู้แต่ง พบว่า หนังสือส่วนใหญ่จำนวน 104 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 91.23) ปรากฏชื่อผู้แต่ง มีหนังสือจำนวน 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 8.77) ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

หนังสือที่ปรากฏชื่อผู้แต่งทั้ง 10 ชื่อเรื่อง จำแนกตามสถานภาพของผู้แต่งเป็น 2 สถานภาพ ได้แก่ นักบวช และฆราวาส ปรากฏว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 76 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.08) แต่งโดยฆราวาส รองลงมา จำนวน 26 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.00) แต่งโดยนักบวช นอกจากนี้ ยังมีหนังสือจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.92) แต่งโดยผู้แต่งอื่นๆ คือ กลุ่มบุคคล

ในกลุ่มหนังสือที่แต่งโดยฆราวาส พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 47 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 61.84) แต่งโดยฆราวาสชาย มีหนังสือ 29 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.16) แต่งโดยฆราวาสหญิง

การวิเคราะห์ผู้แต่งแต่ละกลุ่มและหนังสือที่เป็นผลงาน ปรากฏผลดังนี้

ในกลุ่มผู้แต่งที่เป็นนักบวช (15 ราย) ผู้ที่มีผลงานมากที่สุด คือ พระเมธีจ ตุตตชีโว จำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 26.92) รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.54) คือ พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ลีตญาโณ) และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.69) เท่ากัน มี 3 ราย ได้แก่ พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ลีตญาโณ) แต่งร่วมกับจาร์ส ดวงธิสาร พระพจนารถ ประภาโส และณวมพุทธ ผู้แต่งที่เป็นนักบวชนอกนอกเหนือจากนี้ (10 ราย) มีผลงานรายละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.85 เท่ากัน) ในจำนวนนี้เป็นชาวต่างประเทศ 1 ราย คือ ภิกษุสีลาจารย์ (ชาวอังกฤษ)

ในกลุ่มผู้แต่งที่เป็นฆราวาส (45 ราย) เป็นฆราวาสชาย 26 ราย และฆราวาสหญิง 19 ราย ฆราวาสชายที่มีผลงานมากที่สุด คือ บรรจบ บรรณรุจิ จำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.40) รองลงมา จำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 17.02) คือ วัชรระ คงอดิศักดิ์ จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 6.38) คือ วศิน อินทสระ และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.26) เท่ากัน มี 2 ราย ได้แก่ สุชีพ ปุญญานุภาพ และอดิศักดิ์ ทองบุญ ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสชายนอกเหนือจากนี้ (40 ราย) มีผลงานรายละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.13) เท่ากัน ในจำนวนนี้เป็นชาวต่างประเทศ 1 ราย คือ เซอร์เอ็ดวิน อาร์โนลด์ (ชาวอังกฤษ) และเป็นบรรณารักษ์ 1 ราย คือ ชำเลียง วุฒิจันทร์

ในกลุ่มผู้แต่งที่เป็นฆราวาสหญิง ผู้ที่มีผลงานมากที่สุดคือ พูลศรี เจริญพงศ์ จำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 17.24) รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.34) คือ สุระปะนีย์ นาครทรรพ และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 6.90) เท่ากัน มี 4 ราย ได้แก่ นางไฉน ปริญญาวิช สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ สลวย วิจารณ์โรช และสุมน อมรวิวัฒน์ ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสหญิงนอกเหนือจากนี้ (13 ราย) มีผลงานรายละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.45) เท่ากัน ในจำนวนนี้เป็นชาวต่างประเทศ 1 ราย คือ เจน แฮมิลตัน-เมอริท (ชาวอเมริกัน) ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผู้แต่งจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน

ผู้แต่ง (N=62)	จำนวน (ชื่อเรื่อง) (N=114)	ร้อยละ
ปรากฏชื่อผู้แต่ง	104	91.23
นักบวช (15 ราย)	26	25.00
<u>ชาวไทย (14 ราย)</u>		
พระເຜີ້ຈ ທຕຸຕື້ໄວ	7	26.92
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ สฐิตญาโณ)	3	11.54
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ สฐิตญาโณ)	2	7.69
และ จำรัส ดวงธิสาร		
พระพจนารถ ประกาโธ	2	7.69
ณวมพุทฺธ (สมณะชาบซั้ง สิริเตโช)	2	7.69
พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีเถระ)	1	3.85
พระธรรมโสภณ (พิน ปาสาทิโก)	1	3.85
พระบุญนาค โฆโส และฐิตวณฺโณ ภิกขุ	1	3.85
พระพิมพ์ลธรรม (ชอบ อนุจารีเถระ)	1	3.85
พระมหาเฉลียว กิตติเปาโล	1	3.85
พระมหาพวน (วัชระ) สุานจาโร	1	3.85
พระมหาสุนทร สุนทรธมฺโม	1	3.85
ยาจกตระกูล (พระวรพจน์ อุปลันโต)	1	3.85
อริยวงศาตตญาณ สมเด็จพระสังฆราช	1	3.85
(วาสนมหาเถระ), สมเด็จพระ		
<u>ชาวต่างประเทศ (1 ราย)</u>		
ภิกษุสีลาจาระ (ชาวอังกฤษ)	1	3.85
ฆราวาส (45 ราย)	76	73.08
ฆราวาสชาย (26 ราย)	47	61.84
<u>ชาวไทย (25 ราย)</u>		
บรรจบ บรรณรุจิ	11	23.40
วัชระ คงอดิศักดิ์	8	17.02
วศิน อินทสระ	3	6.38
สุชีพ ปุญญานุภาพ	2	4.26
อดิศักดิ์ ทองบุญ	2	4.26
เกษม บุญศรี	1	2.13
จำเนียร สรฉัตร	1	2.13

ตารางที่ 6 ผู้แต่งจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน (ต่อ)

ผู้แต่ง (N=62)	จำนวน (ชื่อเรื่อง) (N=114)	ร้อยละ
จำรัส ดวงธิดาสาร	1	2.13
จิรวัดมน ภูเพียงใจ	1	2.13
เฉลียว ปิ่นทอง	1	2.13
ชำเลื่อง วุฒิจันทร์, บรรณานิการ	1	2.13
ทงศักดิ์ หงสกุล	1	2.13
ทวี วรรณคุณ	1	2.13
ทองหยก เลียงพิบูลย์	1	2.13
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	1	2.13
พล้อย พรปรีชา	1	2.13
วิกรอง พงษ์สุภา	1	2.13
วิชัย สุธีรขานนท์	1	2.13
วิรัช ธีรพันธุ์เมธี	1	2.13
ศักดิ์ แกววิริยะ	1	2.13
สมพงษ์ ชูสุวรรณ	1	2.13
สมัคร บุราวาศ	1	2.13
สันติสุข ไสภณสิริ	1	2.13
อภัย จันทวิมล	1	2.13
อุปกิตศิลปสาร, พระยา และ ศรีอมรญาณ, หลวง	1	2.13
ชาวต่างประเทศ (1 ราย)		
อาร์โนลด์, เซอร์ เอ็ดวิน (ชาวอังกฤษ)	1	2.13
รวมรวาสหญิง (19 ราย)	29	38.16
ชาวไทย (18 ราย)		
พูลศรี เจริญพงษ์	5	17.24
ฐะปะนีย์ นาครทรรพ	3	10.34
นงไฉน ปริญญาวิชัย	2	6.90
สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์	2	6.90
สลวย โรจนโสโรช	2	6.90
สุมน อมรวิวัฒน์	2	6.90
ชนิตา รัชพัลเมือง	1	3.45

ตารางที่ 6 ผู้แต่งจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน (ต่อ)

ผู้แต่ง (N=62)	จำนวน (ชื่อเรื่อง) (N=114)	ร้อยละ
ทรรคนैया กัลยาณมิตร	1	3.45
ทานตะวัน (จิตต์นิภา ศรีไสย)	1	3.45
เนาวรัตน์ (ทองรมย์) พลเดช	1	3.45
ประภา สุชินัย	1	3.45
ประภาศรี สีหอำไพ	1	3.45
แม่นมาศ ชวลิต, คุณหญิง	1	3.45
ยุพา นันทะไชย	1	3.45
สุภาพ ทัดภู	1	3.45
สุทัสสา อ่อนค้อม	1	3.45
วิญญา วงศ์ศิริวัฒน์	1	3.45
สุวรรณา เกரியงไกรเพ็ชร	1	3.45
ชาวต่างประเทศ (1 ราย)		
เมอริท, เจน แฮมิลตัน (ชาวอเมริกัน)	1	3.45
อื่นๆ (2 ราย)	2	1.92
กลุ่มไประกา	1	50.00
รัศมีธรรม	1	50.00
ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง	10	8.77

2.2 ผู้แปล

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ในด้านลักษณะการเรียบเรียง (ตารางที่ 2) พบว่ามีหนังสือแปลจำนวน 6 ชื่อเรื่อง* การวิเคราะห์ในด้านผู้แปล จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ สถานภาพของผู้แปล และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้แปล ปรากฏผลดังนี้

*รายชื่อหนังสือแปลดูที่ภาคผนวก ง หน้า 232

2.2.1 สถานภาพของผู้แปล

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นหนังสือแปลจำนวน 6 ชื่อเรื่อง พบว่ามีผู้แปล 6 ราย การพิจารณาสถานภาพของผู้แปลโดยจำแนกเป็น 2 สถานภาพ ได้แก่ นักบวช และฆราวาส พบว่า ผู้แปลส่วนใหญ่ จำนวน 4 ราย (ร้อยละ 66.67) เป็นฆราวาส และผู้แปล 1 ราย (ร้อยละ 16.67) เป็นนักบวช นอกจากนี้ยังมีผู้แปลอื่นๆ 1 ราย (ร้อยละ 16.67) เป็นฆราวาสชายและหญิงแปลร่วมกัน

ในกลุ่มผู้แปลที่เป็นฆราวาส (4 ราย) จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 75.00) เป็นฆราวาสหญิง และจำนวน 1 ราย (ร้อยละ 25.00) เป็นฆราวาสชาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผู้แปลจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพของผู้แปล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
นักบวช	1	16.67
ฆราวาส	4	66.67
ฆราวาสชาย	1	25.00
ฆราวาสหญิง	3	75.00
อื่นๆ	1	16.67
รวม	6	100.00

2.2.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้แปล

การวิเคราะห์หนังสือที่เป็นผลงานของผู้แปล พบว่า ผู้แปลทั้งหมด (6 ราย) มีผลงานร้อยละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 16.67) เท่ากัน ผู้แปลที่เป็นนักบวชมี 1 ราย คือ พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) ผู้แปลที่เป็นฆราวาสมี 4 ราย เป็นฆราวาสชาย (1 ราย) คือ แยม ประพัฒน์ทอง และฆราวาสหญิง (3 ราย) ได้แก่ คุณหญิงแมนมาศ ชวลิต บุญยี่น สาริกะภูติ แปลร่วมกับภวิล มนต์น้อม และ หลิว ไอ่ เหลียน (ชาวจีน) นอกจากนี้ยังมีผู้แปลอื่นๆ คือ ฆราวาสชายและหญิงแปลร่วมกันมี 1 ราย คือ ปวีดา ศรีชลาลัย แปลร่วมกับ ปิยะจิต ทาแดง ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผู้แปลจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน

ผู้แปล	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
นักบวช (1 ราย)		
พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์)	1	16.67
ฆราวาส (4 ราย)		
ฆราวาสชาย (1 ราย)		
แย้ม ประพัฒน์ทอง	1	16.67
ฆราวาสหญิง (3 ราย)		
<u>ชาวไทย</u>		
แม่นมาศ ขวลิต, คุณหญิง	1	16.67
บุญยืน สาริกะภูติ และถวิล มั่นสนั่นอม	1	16.67
<u>ชาวต่างประเทศ</u>		
หลิว ไช่ เหลียน (ชาวจีน)	1	16.67
อื่นๆ (1 ราย)		
ปรีดา ศรีชลาลัย และปิยะจิต ทาแดง	1	16.67
รวม	6	100.00

2.3 ผู้จัดทำภาพประกอบ

การวิเคราะห์หนังสือพระพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดทำภาพประกอบ จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การมีภาพประกอบ สถานภาพของผู้จัดทำภาพประกอบ และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดทำภาพประกอบ ปราบกฏผลดังนี้

2.3.1 การมีภาพประกอบ

การวิเคราะห์หนังสือพระพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 จำนวน 114 ชื่อเรื่อง ในด้านภาพประกอบ พบว่าหนังสือส่วนใหญ่จำนวน 86 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.44) มีภาพประกอบ จำนวน 28 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 24.56) ไม่มีภาพประกอบ

หนังสือที่มีภาพประกอบส่วนใหญ่ จำนวน 63 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.26) ปราบกฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ และจำนวน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 26.74) ไม่ปราบกฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามการมีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
มีภาพประกอบ	86	75.44
ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ	63	73.26
ไม่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ	23	26.74
ไม่มีภาพประกอบ	28	24.56
รวม	114	100.00

2.3.2 สถานภาพของผู้จัดทำภาพประกอบ

การวิเคราะห์หนังสือที่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ (63 ชื่อเรื่อง) พบว่ามีผู้จัดทำภาพประกอบ 32 ราย จำแนกตามสถานภาพของผู้จัดทำภาพประกอบเป็น 2 กลุ่ม คือ นักบวชและฆราวาส พบว่า ผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่ จำนวน 27 ราย (ร้อยละ 84.38) เป็นฆราวาส จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 6.25) เป็นนักบวช นอกจากนี้ยังมีผู้จัดทำภาพประกอบอื่นๆ จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 9.37) เป็นกลุ่มบุคคล 2 ราย และไม่ทราบสถานภาพเนื่องจากใช้นามแฝง 1 ราย

ในกลุ่มผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นนักบวช เป็นนักบวชชาวไทย 1 ราย และชาวต่างประเทศ 1 ราย (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน ส่วนในกลุ่มผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นฆราวาส พบว่า เป็นชาวไทยทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 77.78) เป็นฆราวาสชาย และจำนวน 6 ราย (ร้อยละ 22.22) เป็นฆราวาสหญิง ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผู้จัดทำภาพประกอบจำแนกตามสถานภาพ

ผู้จัดทำภาพประกอบ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
นักบวช	2	6.25
ชาวไทย	1	50.00
ชาวต่างประเทศ	1	50.00
ฆราวาส	27	84.38
ฆราวาสชาย	21	77.78
ฆราวาสหญิง	6	22.22
อื่นๆ	3	9.37
รวม	32	100.00

2.3.3 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดทำภาพประกอบ

การวิเคราะห์หนังสือที่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ (63 ชื่อเรื่อง) ตามสถานภาพของผู้จัดทำภาพประกอบพบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 53 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 84.13) มีผู้จัดทำภาพประกอบเป็นภรรยา และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.33) มีผู้จัดทำภาพประกอบเป็นนักบวช นอกจากนี้ยังมีหนังสือจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.69) มีผู้จัดทำภาพประกอบอื่นๆ คือ กลุ่มบุคคล และผู้ใช้นามแฝง

ในกลุ่มหนังสือที่จัดทำภาพประกอบโดยภรรยา พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 43 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.13) มีผู้จัดทำภาพประกอบเป็นภรรยาชาย และหนังสือ 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.87) มีผู้จัดทำภาพประกอบเป็นภรรยาหญิง

การวิเคราะห์ผู้จัดทำภาพประกอบแต่ละกลุ่มและหนังสือที่เป็นผลงาน ปรากฏผล ดังนี้

ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นนักบวช (2 ราย) มีผลงานรายละเอียด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน เป็นชาวไทย 1 ราย คือ พระมหาสาคร เอกวิโร และชาวจีน 1 ราย คือ เหลียน ฉือ ต้าชื่อ

ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นภรรยา (27 ราย) เป็นภรรยาชาย 21 ราย และภรรยาหญิง 6 ราย ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นภรรยาชายที่มีผลงานมากที่สุด คือ ไพบูลย์ อินทศรี จำนวน 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.26) รองลงมา จำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.60) คือ ปยุต เงากระจ่าง และจำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 9.30) เท่ากัน มี 2 ราย ได้แก่ ปราโมทย์ ณ erson และ สมชาย ปานประชา ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นภรรยาชายนอกเหนือจากนี้ (17 ราย) มีผลงานรายละเอียด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.33) เท่ากัน ส่วนผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นภรรยาหญิงที่มีผลงานมากที่สุด คือ วิภาวี บริบูรณ์ จำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.00) รองลงมา จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 20.00) คือ ศรารัตน์ สิงหนาท ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นภรรยาหญิงนอกเหนือจากนี้ (4 ราย) มีผลงานรายละเอียด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.00) เท่ากัน

ผู้จัดทำภาพประกอบอื่นๆ มีจำนวน 3 ราย เป็นกลุ่มบุคคล 2 ราย รายแรกมีผลงานจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.00) คือ วิโชค มุกดามณี และคณะ และรายที่สองมีผลงาน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.50) คือ ปรีเปรม เปลี่ยนบำรุง อุดุทธ์ กล้านาค และประภาสินี เจริญสกุลชัยพร ส่วนผู้จัดทำภาพประกอบที่ไม่ทราบสถานภาพเนื่องจากใช้นามแฝงมี 1 ราย มีผลงาน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.50) ใช้นามแฝงว่า เอ๊ะ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผู้จัดทำภาพประกอบจำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน

ผู้จัดทำภาพประกอบ (N=32)	จำนวนหนังสือ (N=63)	ร้อยละ
นักบวช (2 ราย)	2	2.33
<u>ชาวไทย</u>		
พระมหาสาคร เอกวิโร	1	50.00
<u>ชาวต่างประเทศ</u>		
เหลียน ฉือ ต้าซือ (ชาวจีน)	1	50.00
ฆราวาส (27 ราย)	53	84.13
ฆราวาสชาย (21 ราย)	43	81.13
ไพบูลย์ อินทศรี	10	23.26
ปยุต เงากระจ่าง	8	18.60
ปราโมทย์ ณ ระนอง	4	9.30
สมชาย ปานประชา	4	9.30
เกริก ยุ้นพันธ์	1	2.33
คำนวน ชานันโท	1	2.33
จำเนียร สรฉัตร	1	2.33
ฉลองศักดิ์ มงคลรัตน์	1	2.33
ธีระพันธ์ ลอไพบูลย์	1	2.33
เนาวรัตน์ เทพศิริ	1	2.33
ปกรณ ก่อมเกลี้ยง	1	2.33
ประสงค์ พวงดอกไม้	1	2.33
พิชัย เลิศสุวรรณศรี	1	2.33
มนู ประสานเกตุ	1	2.33
ยศกมล วิชาบุญ	1	2.33
วสันต์ นิยมสมาน	1	2.33
สมคิด ดอกไม้	1	2.33
สมเจตน์ กาฬดิษฐ์	1	2.33
สมบัติ คิ้วฮก	1	2.33
สุเทพ สุวรรณศิลป์	1	2.33
อธิฐาน วงศ์สารศรี	1	2.33
ฆราวาสหญิง (6 ราย)	10	18.87
วิภาวี บริบูรณ์	4	40.00
ศรารัตน์ สิงหนาท	2	20.00

ตารางที่ 11 ผู้จัดทำภาพประกอบ จำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน (ต่อ)

ผู้จัดทำภาพประกอบ (N=32)	จำนวนหนังสือ (N=63)	ร้อยละ
ประคองกุล พงษ์ไพบูลย์	1	10.00
จิราพร ลีไพบูลย์	1	10.00
สุนันท์ ปัทมาคม	1	10.00
วรรณภา เจริญพลนภัชชัย	1	10.00
อื่นๆ (3 ราย)	8	12.69
วิโชค มุกดามณี และคณะ	6	75.00
ปรีเปรม เปลี่ยนบำรุง อุดุลย์ กล้านาค และ ประภาสินี เจริญสกุลชัยพร	1	12.50
เอื้อาะ (นามแฝง)	1	12.50

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้จัดพิมพ์ นำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ประเภทของผู้จัดพิมพ์ และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ ปრაกฏผลดังนี้

3.1 ประเภทของผู้จัดพิมพ์

การวิเคราะห์ผู้จัดพิมพ์จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ และผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน พบว่า มีผู้จัดพิมพ์จำนวน 36 ราย โดยผู้จัดพิมพ์ส่วนใหญ่ จำนวน 25 ราย (ร้อยละ 69.44) เป็นภาคเอกชน และจำนวน 11 ราย (ร้อยละ 30.56) เป็นภาครัฐ

ในกลุ่มผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ (11 ราย) จำแนกย่อยตามหน่วยงานระดับกระทรวงที่ผู้จัดพิมพ์สังกัด* พบว่า ผู้จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นสังกัดอยู่ในหน่วยงาน 4 ประเภท ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวง** ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐส่วนใหญ่ จำนวน 6

*การจำแนกหน่วยงานระดับกระทรวงของภาครัฐ จำแนกตามการแบ่งส่วนราชการในปี พ.ศ. 2544 ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 มีการปฏิรูประบบราชการ ส่งผลให้บางหน่วยงานย้ายสังกัดไปอยู่ภายใต้กระทรวงใหม่ ในงานวิจัยนี้หน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ทบวงมหาวิทยาลัย เดิมเป็นหน่วยงานระดับกระทรวง ปัจจุบันเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

**ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง มีฐานะเป็นกรม ในงานวิจัยนี้คือ ราชบัณฑิตยสถาน

ราย (ร้อยละ 54.55) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 18.18) สังกัดสำนัก-นายกรัฐมนตรี และจำนวน 1 ราย (ร้อยละ 9.09) เท่ากัน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวง นอกจากนี้ยังพบผู้จัดพิมพ์ภาครัฐอื่นๆ จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 9.09)

ในกลุ่มผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน (25 ราย) จำแนกย่อยเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บุคคล และนิติบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 88.00) เป็นนิติบุคคล และจำนวน 3 ราย (ร้อยละ 12.00) เป็นบุคคล และพบว่าผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่เป็นนิติบุคคลส่วนใหญ่ จำนวน 17 ราย (ร้อยละ 77.27) มีสถานภาพเป็นบริษัท/ห้าง/ร้าน จำนวน 5 ราย (ร้อยละ 22.73) เป็นองค์กร/สมาคม/มูลนิธิ ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผู้จัดพิมพ์ จำแนกตามประเภท

ผู้จัดพิมพ์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ	11	30.56
สำนักนายกรัฐมนตรี	2	18.18
กระทรวงศึกษาธิการ	6	54.55
ทบวงมหาวิทยาลัย	1	9.09
ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนัก- นายกรัฐมนตรี และกระทรวง อื่นๆ	1	9.09
ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน	25	69.44
บุคคล	3	12.00
นิติบุคคล	22	88.00
บริษัท/ห้างร้าน	17	77.27
องค์กร/สมาคม/มูลนิธิ	5	22.73
รวม	36	100.00

3.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์

การวิเคราะห์หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ นำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ในภาพรวม หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน ปรากฏผลดังนี้

3.2.1 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ในภาพรวม

การวิเคราะห์หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ โดยจำแนกตามประเภทของผู้จัดพิมพ์เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐและผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน พบว่า ในภาพรวมหนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 60 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 52.63) จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ และจำนวน 54 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 47.37) จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผู้จัดพิมพ์ จำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงานในภาพรวม

ผู้จัดพิมพ์	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ	60	52.63
ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน	54	47.37
รวม	114	100.00

3.2.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ

การวิเคราะห์หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ 11 ราย (60 ชื่อเรื่อง) ซึ่งสังกัดหน่วยงาน 4 ประเภท ได้แก่ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี และกระทรวง พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 58.33) จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมา จำนวน 15 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.00) จัดพิมพ์โดยส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวง จำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 13.33) จัดพิมพ์โดยสำนักงานนายกรัฐมนตรี และจำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.67) เท่ากัน จัดพิมพ์โดยทบวงมหาวิทยาลัย และผู้จัดพิมพ์ภาครัฐอื่นๆ

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยหน่วยงานสังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี (2 ราย) มีจำนวน 8 ชื่อเรื่อง พบว่าส่วนใหญ่จำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.00) จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.00) จัดพิมพ์โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (6 ราย) มีจำนวน 35 ชื่อเรื่อง พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 28 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 80.00) จัดพิมพ์โดยกรมวิชาการ รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 8.57) จัดพิมพ์โดย องค์การค้ำของคุรุสภา หนังสือนอกเหนือจากนี้ จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ 4 ราย รายละเอียด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.86) เท่ากัน

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยหน่วยงานสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (1 ราย) มี 1 ชื่อเรื่อง
จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวง
(1 ราย) มีจำนวน 15 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 93.75) พบว่าทั้งหมด จัดพิมพ์โดย ราชบัณฑิตยสถาน

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐอื่นๆ (1 ราย) มีจำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ
6.25) พบว่าทั้งหมด จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำสมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน

การเปรียบเทียบหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาครัฐพบว่า ผู้จัดพิมพ์ที่มี
หนังสือที่เป็นผลงานมากกว่า 1 ชื่อเรื่องมี 5 ราย เรียงลำดับตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงานดังนี้
กรมวิชาการ (28 ชื่อเรื่อง) ราชบัณฑิตยสถาน (15 ชื่อเรื่อง) คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิม
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (6 ชื่อเรื่อง) องค์การค้ำของคุรุสภา (3 ชื่อเรื่อง) และ
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (2 ชื่อเรื่อง) ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ จำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน

ผู้จัดพิมพ์ (ราย) (N=11)	จำนวน (ชื่อเรื่อง) (N=60)	ร้อยละ
สำนักนายกรัฐมนตรี (2 ราย)	8	13.33
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	6	75.00
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	2	25.00
กระทรวงศึกษาธิการ (6 ราย)	35	58.33
กรมวิชาการ	28	80.00
องค์การค้ำของคุรุสภา	3	8.57
กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	1	2.86
โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยวิทยาวัดอนงค์คาราม	1	2.86
สภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์	1	2.86
สำนักงานบริหารการศึกษาศรีพุทธศาสนาวินิจฉัยวิทยาวัดอนงค์คาราม	1	2.86
ทบวงมหาวิทยาลัย (1 ราย)	1	1.67
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	100.00
ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง (1 ราย)	15	25.00
ราชบัณฑิตยสถาน	15	93.75
อื่นๆ (1 ราย)	1	1.67
คณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำสมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน	1	6.25

3.2.3 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน

การวิเคราะห์หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน 25 ราย (54 ชื่อเรื่อง) ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บุคคล และนิติบุคคล พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 51 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 94.44) จัดพิมพ์โดย นิติบุคคล และ จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.56) จัดพิมพ์โดยบุคคล

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่เป็นบุคคล (3 ราย) มีจำนวน 3 ชื่อเรื่อง ผู้จัดพิมพ์หนังสือจัดพิมพ์รายละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 33.33) เท่ากัน ได้แก่ ชวนชัย เตชศรีสุธี ลัดดา ปิยวงศ์รุ่งเรือง และวิชัย สุธีรชานนท์

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่เป็นนิติบุคคล (22 ราย) มีจำนวน 51 ชื่อเรื่อง หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 38 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 74.51) จัดพิมพ์โดยนิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็น บริษัท/ห้าง/ร้าน และจำนวน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.49) จัดพิมพ์โดยนิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็นองค์การ/สมาคม/มูลนิธิ

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่เป็นนิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็น บริษัท/ห้าง/ร้าน (17 ราย) มีจำนวน 38 ชื่อเรื่อง หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 20 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 52.63) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ธรรมสภา รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.89) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สยาม หนังสือนอกเหนือจากนี้จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ 15 ราย รายละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.63) เท่ากัน

หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่เป็นนิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็น องค์การ/สมาคม/มูลนิธิ (5 ราย) มีจำนวน 13 ชื่อเรื่อง หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 53.85) จัดพิมพ์โดยชมรมพุทธศาสตร์ วัดพระธรรมกาย รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.08) จัดพิมพ์โดยมูลนิธิอภิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย หนังสือนอกเหนือจากนี้จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ 3 ราย รายละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.69) เท่ากัน

การเปรียบเทียบหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนพบว่า มีผู้จัดพิมพ์ 3 ราย มีหนังสือที่เป็นผลงานมากกว่า 1 ชื่อเรื่อง เรียงลำดับตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงานดังนี้ สำนักพิมพ์ธรรมสภา (20 ชื่อเรื่อง) ชมรมพุทธศาสตร์ วัดพระธรรมกาย (7 ชื่อเรื่อง) และสำนักพิมพ์สยาม และมูลนิธิอภิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย (3 ชื่อเรื่อง) เท่ากัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน จำแนกตามจำนวนหนังสือที่เป็นผลงาน

ผู้จัดพิมพ์ (ราย) (N=25)	จำนวน (ชื่อเรื่อง) (N=54)	ร้อยละ
บุคคล (3 ราย)	3	5.56
ชวนชัย เตชศรีสุธี	1	33.33
ลัดดา ปิยวงศ์รุ่งเรือง	1	33.33
วิชัย สุธีรชานนท์	1	33.33
นิติบุคคล (22 ราย)	51	94.44
บริษัท ห้างร้าน (17 ราย)	38	74.51
สำนักพิมพ์ธรรมสภา	20	52.63
สำนักพิมพ์ศยาม	3	7.89
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	1	2.63
บริษัท กราฟิคอาร์ต 28 จำกัด	1	2.63
โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา	1	2.63
โรงพิมพ์ดีแอลเอส	1	2.63
โรงพิมพ์ประยูรวงศ์	1	2.63
สำนักพิมพ์ดวงแก้ว	1	2.63
สำนักพิมพ์ดับเบิลเดียนายน์	1	2.63
สำนักพิมพ์ต้นอ่อน	1	2.63
สำนักพิมพ์บรรณกิจ	1	2.63
สำนักพิมพ์ประดิพัทธ์	1	2.63
สำนักพิมพ์ประสานมิตร	1	2.63
สำนักพิมพ์ปลาตะเพียน	1	2.63
สำนักพิมพ์มติชน	1	2.63
สำนักพิมพ์โลกทิพย์	1	2.63
สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น	1	2.63
องค์กร สมาคม มูลนิธิ (5 ราย)	13	25.49
ชมรมพุทธศาสตร์วัดพระธรรมกาย	7	53.85
มูลนิธิอภิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย	3	23.08
ชมรมศึกษาพระสูตร	1	7.69
พุทธสถานไท่ฮิน	1	7.69
ยุวพุทธิกสมาคมชลบุรี	1	7.69

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านรูปแบบการประพันธ์ นำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ รูปแบบการประพันธ์ในภาพรวม รูปแบบการประพันธ์ของหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดียว และรูปแบบการประพันธ์ของหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

4.1 รูปแบบการประพันธ์ในภาพรวม

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ศึกษาจำนวน 114 ชื่อเรื่อง มีลักษณะการจัดพิมพ์เป็นเรื่องเดียว 70 ชื่อเรื่อง และเป็นรวมเรื่อง 44 ชื่อเรื่อง (รายละเอียดในตารางที่ 1)

การวิเคราะห์รูปแบบการประพันธ์ของหนังสือในภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 57 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 50.00) มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย รองลงมา จำนวน 53 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 46.49) มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน และน้อยที่สุดจำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.51) เป็นเรื่องสั้น

การวิเคราะห์รูปแบบการประพันธ์โดยจำแนกตามการนำเสนอเรื่อง พบว่า หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน จำนวน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.57) เป็นนิทานเรื่องเดียว และจำนวน 40 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 90.91) เป็นรวมนิทาน หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยายมีจำนวน 57 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.43) ทั้งหมดเป็นนวนิยายเรื่องเดียว ส่วนหนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบเรื่องสั้น จำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 9.09) ทั้งหมดเป็นรวมเรื่องสั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์ในภาพรวม

การนำเสนอเรื่อง	เรื่องเดียว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นิทาน	13	18.57	40	90.91	53	46.49
นวนิยาย	57	81.43	-	-	57	50.00
เรื่องสั้น	-	-	4	9.09	4	3.51

4.2 รูปแบบการประพันธ์ของหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดียว

การวิเคราะห์หนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์แบบเรื่องเดียว (70 ชื่อเรื่อง) พบว่ามีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.57) และนวนิยาย 57 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.43) ปรากฏผลดังนี้

หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน (13 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 84.62) แต่งเป็นร้อยแก้ว และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 15.38) แต่งเป็นร้อยกรอง หนังสือที่เป็นร้อยแก้วทั้งหมดเป็นเรื่องแต่ง ส่วนหนังสือที่เป็นร้อยกรองมีรูปแบบการประพันธ์แบบกลอนและกาพย์ รูปแบบละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน

หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย (57 ชื่อเรื่อง) เกือบทั้งหมด จำนวน 56 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 98.25) แต่งเป็นร้อยแก้ว และจำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) แต่งเป็นร้อยกรอง หนังสือที่เป็นร้อยแก้วส่วนใหญ่ จำนวน 52 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 92.86) เป็นเรื่องแต่ง และจำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.14) เป็นเรื่องแปล ส่วนหนังสือที่เป็นร้อยกรอง จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 100.00) มีรูปแบบการประพันธ์แบบกลอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 17

การพิจารณาเฉพาะหนังสือที่แต่งเป็นร้อยแก้ว พบว่า มีจำนวน 67 ชื่อเรื่อง เป็นนิทาน 11 ชื่อเรื่อง และเป็นนวนิยาย 56 ชื่อเรื่อง ส่วนหนังสือที่แต่งเป็นร้อยกรอง มีจำนวน 3 ชื่อเรื่อง เป็นนิทาน 2 ชื่อเรื่อง และเป็นนวนิยาย 1 ชื่อเรื่อง

---

* รายชื่อหนังสือดูที่ ภาคผนวก ง หน้า 235-236

ตารางที่ 17 หนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์แบบเรื่องเดียว จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์*

รูปแบบการประพันธ์	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
นิทาน	13	18.57
ร้อยแก้ว	11	84.62
เรื่องแต่ง	11	100.00
เรื่องแปล	-	-
ร้อยกรอง	2	15.38
กลอน	1	50.00
กาพย์	1	50.00
อื่นๆ	-	-
นวนิยาย	57	81.43
ร้อยแก้ว	56	98.25
เรื่องแต่ง	52	92.86
เรื่องแปล	4	7.14
ร้อยกรอง	1	1.75
กลอน	1	100.00
กาพย์	-	-
อื่นๆ	-	-
รวม	70	100.00

4.3 รูปแบบการประพันธ์ของหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง

การวิเคราะห์หนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์แบบรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) พบว่ามีรูปแบบการประพันธ์แบบรวมนิทาน 40 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 90.91) และรวมเรื่องสั้น 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 9.09) ปรากฏผลดังนี้

หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบรวมนิทาน (40 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 37 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 92.50) แต่งเป็นร้อยแก้ว และจำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.50) แต่งเป็นร้อยกรอง

หนังสือที่เป็นร้อยแก้วส่วนใหญ่ จำนวน 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 94.59) เป็นเรื่องแต่ง และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.41) เป็นเรื่องแปล ส่วนหนังสือที่เป็นร้อยกรอง จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 66.67) มีรูปแบบการประพันธ์แบบกาพย์ และ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 33.33) มีรูปแบบการประพันธ์แบบกลอน

หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบรวมเรื่องสั้นทั้งหมด จำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 100.00) แต่งเป็นร้อยแก้ว และเป็นเรื่องแต่งทั้งหมด

การพิจารณาเฉพาะหนังสือที่แต่งเป็นร้อยแก้ว พบว่า มีจำนวน 41 ชื่อเรื่อง เป็นรวมนิทาน 37 ชื่อเรื่องและรวมเรื่องสั้น 4 ชื่อเรื่อง ส่วนหนังสือที่แต่งเป็นร้อยกรอง มีจำนวน 3 ชื่อเรื่อง เป็นรวมนิทานทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 หนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์แบบรวมเรื่อง จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์*

รูปแบบการประพันธ์	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
รวมนิทาน	40	90.91
ร้อยแก้ว	37	92.50
เรื่องแต่ง	35	94.59
เรื่องแปล	2	5.41
ร้อยกรอง	3	7.50
กลอน	1	33.33
กาพย์	2	66.67
อื่นๆ	-	-
รวมเรื่องสั้น	4	9.09
ร้อยแก้ว	4	100.00
เรื่องแต่ง	4	100.00
เรื่องแปล	-	-
รวม	44	100.00

ตอนที่ 5 เนื้อหา

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นด้านเนื้อหา นำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ เนื้อหาในภาพรวม เนื้อหาของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง เนื้อหาในภาพรวมและสถานภาพของผู้แต่ง และเนื้อหาในภาพรวมและประเภทของผู้จัดพิมพ์ ปรัชญาผล ดังนี้

5.1 เนื้อหาในภาพรวม

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง (114 ชื่อเรื่อง) จำแนกตามเนื้อหาอย่างกว้าง 8 หมวด ได้แก่ หลักจริยธรรมทั่วไป หลักธรรมทางพุทธศาสนา ประวัติ คัมภีร์พระพุทธรักษา เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) นักบวชในพุทธศาสนา หน้าที่ของชาวพุทธ และที่ระลึกทางศาสนา

* รายชื่อหนังสือคู่มือ ภาคผนวก ง หน้า 237-238

พบว่า ในภาพรวมจากเนื้อหา 8 หมวด มีหนังสืออยู่ใน 7 หมวด โดยไม่มีเนื้อหาด้านนักบวชใน พุทธศาสนา หนังสือจำนวนมากที่สุด 34 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 29.82) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อ อธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) รองลงมา จำนวน 28 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 24.56) มีเนื้อหาเป็น หลักธรรมทางพุทธศาสนา จำนวน 24 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 21.05) มีเนื้อหาเป็นประวัติ จำนวน 22 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 19.30) มีเนื้อหาเป็นหลักจริยธรรมทั่วไป ตามลำดับ และจำนวนน้อยที่สุด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เท่ากัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา และที่ระลึกทางศาสนา

การพิจารณาตามเนื้อหาย่อยปรากฏผลดังนี้

เนื้อหาด้านหลักจริยธรรมทั่วไป (22 ชื่อเรื่อง) พบว่าเนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 7 ชื่อ เรื่อง (ร้อยละ 6.14) คือ ความกตัญญูตเวที รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.63) คือ ความ เมตตากรุณา และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) เท่ากัน ได้แก่ ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความอดทนอดกลั้น ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี และความเสียสละ สำหรับเนื้อหาย่อย 10 เนื้อหาที่ไม่ปรากฏ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม การพึ่งตนเอง ความประหยัด ความใฝ่รู้ การรู้จักประมาณตน การมีศีลจจะ ความกล้าทางจริยธรรม ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

เนื้อหาด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา (28 ชื่อเรื่อง) จำแนกย่อยเป็นหลักธรรม 5 หมวด ได้แก่ หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและ การศึกษา หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรปฏิบัติ หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และหลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม ปรากฏผลดังนี้

หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป (19 ชื่อเรื่อง) จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระรัตนตรัย และจำนวน 18 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 15.79) เป็นเนื้อหาอื่นๆ ดังนี้ จำนวนมากที่สุด 14 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.28) คือ มงคล 38 ประการ รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.63) คือ ทศบารมี และจำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) คือ ธรรมจรรยา สำหรับหลักธรรม 4 เนื้อหาที่ไม่ปรากฏ ได้แก่ ชันติโสรัจจะ โอวาท 3 บุญกิริยาวัตถุ 3 และ ศีล 5 ธรรม 5

หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา (1 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องเกี่ยวกับ สัมปยุตธรรม 7 (ร้อยละ 0.88) สำหรับหลักธรรม 3 เนื้อหาที่ไม่ปรากฏ ได้แก่ อิทธิบาท 4 ฆราวาส ธรรม 4 และ มรรคมงคล 8

หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ (2 ชื่อเรื่อง) ไม่ปรากฏ เนื้อหา 5 เนื้อหา ได้แก่ อกุศลมูล 3 กุศลมูล 3 ทุจริต 3 สุจริต 3 และอบายมุข 4 และพบเนื้อหาอื่น จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) เป็นเรื่องเกี่ยวกับ อบายมุข 6

หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ (1 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องเกี่ยวกับ จักร 4 หลักธรรมที่ไม่ปรากฏ 1 เนื้อหา คือ ทิฏฐธรรมมิกกัตถะ 4

หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม (5 ชื่อเรื่อง) เนื้อหาที่มีมากที่สุด จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) คือ พรหมวิหาร 4 รองลงมา จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) คือ สังคหัตถ์ 4 และพบหลักธรรมอื่น จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ทิศ 6 และอุบาสกธรรม 7 เนื้อหาละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เท่ากัน สำหรับหลักธรรมที่ไม่ปรากฏ 3 เนื้อหา ได้แก่ โลกบาลธรรม 2 มิตรแท้มิตรเทียม 4 และ คารวะ 6

เนื้อหาด้านประวัติ (24 ชื่อเรื่อง) เนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) คือ พุทธประวัติ รองลงมา จำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.26) คือ ประวัติพุทธสาวก และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) คือ ประวัติอุบาสิกา สำหรับเนื้อหาที่ไม่ปรากฏ 2 เนื้อหา ได้แก่ ประวัติความสำคัญและประโยชน์ของพุทธศาสนา และประวัติการเผยแผ่ศาสนา

เนื้อหาด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนา (1 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาบาลีและคำศัพท์ทางพุทธศาสนา คือคำว่า “กรรม” (ร้อยละ 0.88) ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

เนื้อหาด้านเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (34 ชื่อเรื่อง) เนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 31 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 27.19) คือ นิบาตชาดก รองลงมา จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เท่ากัน ได้แก่ ชาดกซึ่งไม่ระบุที่มาของชาดก ชาดกนอกนิบาต และธรรมบท

เนื้อหาด้านนักบวชในพุทธศาสนา ไม่พบว่ามีหนังสือเกี่ยวกับเนื้อหาในด้านนี้

เนื้อหาด้านหน้าที่ของชาวพุทธ (4 ชื่อเรื่อง) เนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) คือ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา รองลงมา จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) คือ การทำนุบำรุงศาสนา และและพบเนื้อหาอื่น จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ทั่วไปของชาวพุทธ

เนื้อหาด้านที่ระลึกทางศาสนา (1 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ทางศาสนา (ร้อยละ 0.88) สำหรับเนื้อหาที่ไม่ปรากฏ 2 เนื้อหา ได้แก่ วันสำคัญทางศาสนาและจิตกรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา

การวิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกตามลักษณะการจัดพิมพ์ทั้ง 2 ลักษณะ คือ หนังสือเรื่องเดียว และหนังสือรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยว (70 ชื่อเรื่อง) เมื่อจำแนกตามเนื้อหาใน 8 หมวด พบว่า จากเนื้อหา 8 หมวด มีหนังสืออยู่ใน 6 หมวด โดยไม่มีเนื้อหาด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนา และบวชในพุทธศาสนา หนังสือจำนวนมากที่สุด 27 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.57) มีเนื้อหาเป็นหลักกรรมทางพุทธศาสนา รองลงมา จำนวน 14 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 20.00) มีเนื้อหาเป็นหลักจริยธรรม ทั่วไป จำนวน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.57) มีเนื้อหาเป็นประวัติ ตามลำดับ และจำนวนน้อยที่สุด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.43) มีเนื้อหาด้านที่ระลึกทางศาสนา

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง (44) ชื่อเรื่อง เมื่อจำแนกตามเนื้อหาอย่างกว้าง 8 หมวด พบว่า จากเนื้อหา 8 หมวด มีหนังสืออยู่ใน 5 หมวด โดยไม่มีเนื้อหาด้านนักบวชในพุทธศาสนา หน้าที่ของชาวพุทธ และที่ระลึกทางศาสนา หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 52.27) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่าง ๆ) รองลงมาจำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.00) มีเนื้อหาเป็นประวัติ จำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.18) มีเนื้อหาเป็นหลักจริยธรรมทั่วไป ตามลำดับ และจำนวนน้อยที่สุด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.27) มีเนื้อหาด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนาและหลักกรรมทางพุทธศาสนา ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาในภาพรวม

เนื้อหา	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หลักจริยธรรมทั่วไป	14	20.00	8	18.18	22	19.30
ความมีเหตุผล	1	1.43	1	2.27	2	1.75
ความรับผิดชอบ	2	2.86	-	-	2	1.75
ความขยันหมั่นเพียร	1	1.43	-	-	1	0.88
ความอดทน อดกลั้น	2	2.86	-	-	2	1.75
ความมีระเบียบวินัย	-	-	-	-	-	-
ความซื่อสัตย์สุจริต	1	1.43	-	-	1	0.88
ความยุติธรรม	-	-	-	-	-	-
การพึ่งตนเอง	-	-	-	-	-	-
ความประหยัด	-	-	-	-	-	-
ความใฝ่รู้	-	-	-	-	-	-
การรู้จักประมาณตน	-	-	-	-	-	-
การมีสัจจะ	-	-	-	-	-	-
ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี	-	-	2	4.55	2	1.75
ความกล้าทางจริยธรรม	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 19 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาในภาพรวม (ต่อ)

เนื้อหา	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม	-	-	-	-	-	-
ความเมตตากรุณา	2	2.86	1	2.27	3	2.63
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	-	-	-	-	-	-
ความเสียสละ	1	1.43	1	2.27	2	1.75
ความกตัญญูกตเวที	4	5.71	3	6.82	7	6.14
หลักธรรมทางพุทธศาสนา (5 หมวด)	27	38.57	1	2.27	28	24.56
หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป	18	25.71	1	2.27	19	16.67
พระรัตนตรัย	1	1.43	-	-	1	0.88
ขันติโสรัจจะ	-	-	-	-	-	-
โอวาท 3	-	-	-	-	-	-
บุญกิริยาวัตถุ 3	-	-	-	-	-	-
ศีล 5 ธรรม 5	-	-	-	-	-	-
อื่นๆ	17	24.29	1	2.27	18	15.79
มงคล 38 ประการ	13	18.57	1	2.27	14	12.28
ทศบารมี	3	4.29	-	-	3	2.63
ธรรมจรรยา	1	1.43	-	-	1	0.88
หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา	1	1.43	-	-	1	0.88
อิทธิบาท 4	-	-	-	-	-	-
สมรวาสาธรรม 4	-	-	-	-	-	-
สัปปริสธรรม 7	1	1.43	-	-	1	0.88
มรรคมีองค์ 8	-	-	-	-	-	-
หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ	2	2.86	-	-	2	1.75
อกุศลมูล 3	-	-	-	-	-	-
กุศลมูล 3	-	-	-	-	-	-
ทุจจริต 3	-	-	-	-	-	-
สุจจริต 3	-	-	-	-	-	-
อบายมุข 4	-	-	-	-	-	-
อื่นๆ	2	2.86	-	-	2	1.75
อบายมุข 6	2	2.86	-	-	2	1.75

ตารางที่ 19 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาในภาพรวม (ต่อ)

เนื้อหา	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนา	1	1.43	-	-	1	0.88
เศรษฐกิจ						
ปฏิรูตรัฐมิมิกัดถะ 4	-	-	-	-	-	-
จักร 4	1	1.43	-	-	1	0.88
หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม	5	7.14	-	-	5	4.39
โลกบาลธรรม 2	-	-	-	-	-	-
สังคหวัตถุ 4	1	1.43	-	-	1	0.88
พรหมวิหาร 4	2	2.86	-	-	2	1.75
มิตรแท้มิตรเทียม 4	-	-	-	-	-	-
คารวะ 6	-	-	-	-	-	-
อื่นๆ	2	2.86	-	-	2	1.75
ทิศ 6	1	1.43	-	-	1	0.88
อุบาสกธรรม 7	1	1.43	-	-	1	0.88
ประวัติ	13	18.57	11	25.00	24	21.05
ประวัติ ความสำคัญและ	-	-	-	-	-	-
ประโยชน์ของพุทธศาสนา						
ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา	-	-	-	-	-	-
พุทธประวัติ	7	10.00	1	2.27	8	7.02
ประวัติพุทธสาวก	2	2.86	4	9.09	6	5.26
ประวัติพุทธสาวิกา	-	-	2	4.55	2	1.75
ประวัติอุบาสก	1	1.43	2	4.55	3	2.63
ประวัติอุบาสิกา	3	4.29	2	4.55	5	4.39
คัมภีร์พระพุทธศาสนา	-	-	1	2.27	1	0.88
พระไตรปิฎก	-	-	-	-	-	-
ภาษาบาลีและคำศัพท์ทาง	-	-	1	100	1	0.88
พุทธศาสนา คำว่า “กรรม”						
เรื่องที่ตั้งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก	11	15.71	23	52.27	34	29.82
ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก	-	-	1	2.27	1	0.88
นิบาตชาดก	10	14.29	21	47.73	31	27.19
ชาดกนอกนิบาต	-	-	1	2.27	1	0.88
ธรรมบท	1	1.43	-	-	1	0.88

ตารางที่ 19 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาในภาพรวม (ต่อ)

เนื้อหา	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักบวชในพุทธศาสนา	-	-	-	-	-	-
พระสงฆ์และการดำเนินชีวิต	-	-	-	-	-	-
การปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์	-	-	-	-	-	-
หน้าที่ของชาวพุทธ	4	5.71	-	-	4	3.51
การทำนุบำรุงศาสนา	1	1.43	-	-	1	0.88
การบริหารจิตและเจริญปัญญา	2	2.86	-	-	2	1.75
มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธี	-	-	-	-	-	-
อื่นๆ	1	1.43	-	-	1	0.88
หน้าที่ทั่วไปของชาวพุทธ	1	1.43	-	-	1	0.88
ที่ระลึกทางศาสนา	1	1.43	-	-	1	0.88
วันสำคัญทางศาสนา	-	-	-	-	-	-
สถานที่ทางศาสนา	1	1.43	-	-	1	0.88
จิตรกรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา	-	-	-	-	-	-

5.2 เนื้อหาของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง

การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์เป็นหนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) พิจารณาจากเรื่องย่อในหนังสือแต่ละชื่อเรื่อง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 614 เรื่อง การวิเคราะห์โดยจำแนกตามเนื้อหาอย่างกว้าง 8 หมวด พบว่า มีเนื้อหาครบทั้ง 8 หมวด โดยเรื่องย่อส่วนใหญ่จำนวน 315 เรื่อง (ร้อยละ 51.30) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) รองลงมา จำนวน 152 เรื่อง (ร้อยละ 24.76) มีเนื้อหาเป็นหลักจริยธรรมทั่วไป จำนวน 92 เรื่อง (ร้อยละ 14.98) มีเนื้อหาเป็นประวัติ และจำนวนน้อยที่สุด 1 เรื่อง (ร้อยละ 0.16) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่ของชาวพุทธ

การพิจารณาตามเนื้อหาย่อปรากฏผลดังนี้

เนื้อหาด้านหลักจริยธรรมทั่วไป (152 เรื่อง) พบว่าเนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 46 เรื่อง (ร้อยละ 7.49) คือ ความกตัญญูตเวที รองลงมาจำนวน 34 เรื่อง (ร้อยละ 5.54) คือ ความเมตตา กรุณา จำนวน 17 เรื่อง (ร้อยละ 2.77) คือ ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี จำนวน 16 เรื่อง

(ร้อยละ 2.61) คือ ความมีเหตุผล และพบเนื้อหาอื่นๆ 2 เนื้อหา ได้แก่ คือ การคบมิตร และความพอใจในคู่ครอง จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 0.16) เท่ากัน สำหรับเนื้อหาที่ไม่ปรากฏ 3 เนื้อหา ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความกล้าทางจริยธรรม และความเป็นผู้มีวิถึธรรม

เนื้อหาด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา (39 เรื่อง) จำแนกย่อยเป็นหลักธรรม 5 หมวด ได้แก่ หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และหลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม มีดังนี้

หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป (39 เรื่อง) ไม่ปรากฏเนื้อหา 5 เนื้อหา ได้แก่ พระรัตนตรัย ขันติโสรัจจะ โอวาท 3 บุญกิริยาวัตถุ 3 และศีล 5 ธรรม 5 และพบเนื้อหาอื่นๆ 2 เนื้อหา จำนวน 39 เรื่อง (ร้อยละ 6.35) ได้แก่ มงคล 38 ประการ จำนวน 38 เรื่อง (ร้อยละ 6.19) และหิริโอตตัปปะ จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 0.16)

นอกเหนือจากหลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไปแล้ว ไม่พบว่ามีหนังสือเกี่ยวกับหลักธรรมในหมวดอื่นๆ

เนื้อหาด้านประวัติ (92 เรื่อง) เนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 26 เรื่อง (ร้อยละ 4.23) เท่ากัน คือ ประวัติพุทธสาวก และประวัติอุบาสิการองลงมา จำนวน 21 เรื่อง (ร้อยละ 3.42) คือ ประวัติอุบาสก และจำนวน 14 เรื่อง (ร้อยละ 2.28) คือ ประวัติพุทธสาวิกา เนื้อหาที่ไม่ปรากฏ 2 เนื้อหา ได้แก่ ประวัติ ความสำคัญ และประโยชน์ของพุทธศาสนา และประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา

เนื้อหาด้านคัมภีร์พระพุทธรศาสนา (10 เรื่อง) เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ “กรรม” ทั้งหมด (ร้อยละ 1.63) ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับพระไตรปิฎกในหนังสือรวมเรื่อง

เนื้อหาด้านเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (315 เรื่อง) เนื้อหาที่มีมากที่สุดจำนวน 288 เรื่อง (ร้อยละ 46.91) คือ นิบาตชาดก รองลงมา จำนวน 22 เรื่อง (ร้อยละ 3.58) คือ ชาดกซึ่งไม่ระบุที่มาของชาดก และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.81) คือ ชาดกนอกนิบาต ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมบทในหนังสือรวมเรื่อง

เนื้อหาด้านนักบวชในพุทธศาสนา (2 เรื่อง) มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ทั้งหมด (ร้อยละ 0.33) ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์ในหนังสือรวมเรื่อง

เนื้อหาด้านหน้าที่ของชาวพุทธ (1 เรื่อง) มีเนื้อหาเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธและศาสนา พิธี (ร้อยละ 0.16) เนื้อหาที่ไม่ปรากฏ 2 เนื้อหา ได้แก่ การทำนุบำรุงศาสนา และการบริหารจัดการและ เจริญปัญญา

เนื้อหาด้านที่ระลึกทางศาสนา (2 ชื่อเรื่อง) มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนาและ สถานที่ทางศาสนา (ร้อยละ 0.16) เท่ากัน ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับจิตรกรรมและปฏิมากรรมทาง ศาสนาในหนังสือรวมเรื่อง ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาของ เรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

เนื้อหา	จำนวน (เรื่อง) (N=614)	ร้อยละ
หลักจริยธรรมทั่วไป	152	24.76
ความมีเหตุผล	16	2.61
ความรับผิดชอบ	-	-
ความขยันหมั่นเพียร	4	0.65
ความอดทน อดกลั้น	5	0.81
ความมีระเบียบวินัย	1	0.16
ความซื่อสัตย์สุจริต	5	0.81
ความยุติธรรม	1	0.16
การพึ่งตนเอง	4	0.65
ความประหยัด	1	0.16
ความใฝ่รู้	1	0.16
การรู้จักประมาณตน	4	0.65
การมีศรัทธา	3	0.49
ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี	17	2.77
ความกล้าทางจริยธรรม	-	-
ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม	-	-
ความเมตตากรุณา	34	5.54
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	5	0.81
ความเสียสละ	4	0.65
ความกตัญญูกตเวที	46	7.49
อื่นๆ	2	0.26

ตารางที่ 20 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง (ต่อ)

เนื้อหา	จำนวน (เรื่อง) (N=614)	ร้อยละ
การคบมิตร	1	0.16
ความพอใจในคู่ครอง	1	0.16
หลักธรรมทางพุทธศาสนา (5 หมวด)		
หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป	39	6.35
พระรัตนตรัย	-	-
ขันติโสรัจจะ	-	-
โอวาท 3	-	-
บุญกิริยาวัตถุ 3	-	-
ศีล 5 ธรรม 5	-	-
อื่นๆ	39	6.35
มงคล 38 ประการ	38	6.19
หิริโอตตปปะ	1	0.16
หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา	-	-
หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ	-	-
หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ	-	-
หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม	-	-
ประวัติ	92	14.98
ประวัติ ความสำคัญและประโยชน์ของพุทธศาสนา	1	0.16
ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา	-	-
พุทธประวัติ	4	0.65
ประวัติพุทธสาวก	26	4.23
ประวัติพุทธสาวิกา	14	2.28
ประวัติอุบาสก	21	3.42
ประวัติอุบาสิกา	26	4.23
คัมภีร์พระพุทธศาสนา	10	1.63
พระไตรปิฎก	-	-
ภาษาบาลีและคำศัพท์ทางพุทธศาสนา คำว่า “กรรม”	10	1.63
เรื่องที่ตั้งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก	315	51.30
ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก	22	3.58

ตารางที่ 20 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง (ต่อ)

เนื้อหา	จำนวน (เรื่อง) (N=614)	ร้อยละ
นิบาตชาดก	288	46.91
ชาดกนอกนิบาต	5	0.81
ธรรมบท	-	-
นักบวชในพุทธศาสนา	2	0.33
พระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์	2	0.33
การปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์	-	-
หน้าที่ของชาวพุทธ	1	0.16
การทำนุบำรุงศาสนา	-	-
การบริหารจิตและเจริญปัญญา	-	-
มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธี	1	0.16
ที่ระลึกทางศาสนา	2	0.33
วันสำคัญทางศาสนา	1	0.16
สถานที่ทางศาสนา	1	0.16
จิตรกรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา	-	-

5.3 เนื้อหาในภาพรวมและสถานภาพของผู้แต่ง

การวิเคราะห์หนังสือโดยจำแนกตามเนื้อหาในภาพรวมและสถานภาพของผู้แต่ง พบว่าหนังสือที่แต่งโดยนักบวช (26 ชื่อเรื่อง) จำนวนมากที่สุด 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.46) มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) รองลงมา จำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 30.77) มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติ และจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.08) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา

หนังสือที่แต่งโดยฆราวาส (76 ชื่อเรื่อง) จำนวนมากที่สุด 22 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 28.95) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา รองลงมา จำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 22.37) เท่ากัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักจริยธรรมทั่วไป และเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) และจำนวน 15 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 19.74) มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติ

หนังสือที่แต่งโดยกลุ่มบุคคล (ไม่จำแนกสถานภาพ) (2 ชื่อเรื่อง) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักจริยธรรมทั่วไป 1 ชื่อเรื่อง และมีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) 1 ชื่อเรื่อง

หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (10 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 60.00) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) รองลงมา จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 30.00) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักจริยธรรมทั่วไป และจำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.00) มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเนื้อหาโดยรวมและสถานภาพของผู้แต่ง

เนื้อหา	สถานภาพของผู้แต่ง							
	นักบวช		ฆราวาส		กลุ่มบุคคล		ไม่ปรากฏ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หลักจริยธรรมทั่วไป (N=22)	1	3.85	17	22.37	1	50.00	3	30.00
หลักธรรมทางพุทธศาสนา (N=28)	6	23.08	22	28.95	-	-	-	-
ประวัติ (N=24)	8	30.77	15	19.74	-	-	1	10.00
คัมภีร์พระพุทธศาสนา (N=1)	-	-	1	1.32	-	-	-	-
เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (N=34)	10	38.46	17	22.37	1	50.00	6	60.00
นักบวชในพุทธศาสนา (N=0)	-	-	-	-	-	-	-	-
หน้าที่ของชาวพุทธ (N=4)	1	3.85	3	3.95	-	-	-	-
ที่ระลึกทางศาสนา (N=1)	-	-	1	1.32	-	-	-	-

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ในด้านการนำเสนอเรื่อง นำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การนำเสนอเรื่องในภาพรวม และการนำเสนอเรื่องของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

6.1 การนำเสนอเรื่องในภาพรวม

การวิเคราะห์หนังสือ 114 ชื่อเรื่องในภาพรวม โดยจำแนกตามการนำเสนอเรื่องเป็น 3 แบบ ได้แก่ เรื่องเล่า บรรยาย และจดหมายหรือบันทึก พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 93 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.58) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย รองลงมาจำนวน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.40) เป็นแบบเรื่องเล่า และจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) เป็นแบบจดหมายหรือบันทึก

การวิเคราะห์การนำเสนอเรื่องโดยจำแนกตามลักษณะการพิมพ์เป็น 2 ลักษณะคือ เรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยว (70 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 54 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 77.14) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย รองลงมาจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.43) เท่ากัน เป็นแบบเรื่องเล่า และแบบจดหมายหรือบันทึก

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 88.64) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.36) เป็นแบบเรื่องเล่า ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามการนำเสนอเรื่องในภาพรวม*

การนำเสนอเรื่อง	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องเล่า	8	11.43	5	11.36	13	11.40
บรรยาย	54	77.14	39	88.64	93	81.58
จดหมายหรือบันทึก	8	11.43	-	-	8	7.02

*รายชื่อหนังสือคู่มือ ภาคผนวก ง หน้า 239-240

6.2 การนำเสนอเรื่องของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอเรื่องของหนังสือรวมเรื่อง 44 ชื่อเรื่อง ซึ่งมีเรื่องย่ออยู่ทั้งสิ้น 614 เรื่อง จำแนกตามการนำเสนอเรื่องเป็น 4 แบบ พบว่า เรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่องส่วนใหญ่ จำนวน 513 เรื่อง (ร้อยละ 83.55) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย รองลงมาจำนวน 101 เรื่อง (ร้อยละ 16.54) เป็นแบบเรื่องเล่า ไม่พบการนำเสนอเรื่องเป็นแบบจดหมายหรือบันทึก ดังรายละเอียดในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามการนำเสนอเรื่องของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง

การนำเสนอเรื่อง	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
เรื่องเล่า	101	16.45
บรรยาย	513	83.55
จดหมายหรือบันทึก	-	-
รวม	614	100.00

ตอนที่ 7 ตัวละคร

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านตัวละครนำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ประเภทตัวละครในภาพรวม ประเภทตัวละครของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง เพศตัวละครในภาพรวม และเพศตัวละครของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

7.1 ประเภทตัวละครในภาพรวม

การวิเคราะห์ประเภทตัวละครของหนังสือ (114 ชื่อเรื่อง) โดยพิจารณาจากตัวละครเอกซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ มนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 109 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 95.61) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) มีตัวละครเอกเป็นสัตว์ ไม่พบตัวละครเอกที่เป็นอมนุษย์

ตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ (109 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 92 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 80.70) เป็นฆราวาส จำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 14.91) เป็นนักบวช ตัวละครเอกที่เป็นสัตว์ (5 ชื่อเรื่อง) จำนวนมากที่สุด 2 ชื่อเรื่อง เป็นนก นอกจากนี้เป็นสุนัขจิ้งจอก กวาง และวัว ชนิดละ 1 ชื่อเรื่อง

การวิเคราะห์ประเภทตัวละครโดยจำแนกตามลักษณะการพิมพ์ 2 ลักษณะ คือ เรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยว (70 ชื่อเรื่อง) ทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ โดยส่วนใหญ่จำนวน 61 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 87.14) เป็นฆราวาส และจำนวน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.86) เป็นนักบวช

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 88.64) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.36) มีตัวละครเอกเป็นสัตว์ ตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ ส่วนใหญ่ จำนวน 31 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 70.45) เป็นฆราวาส และจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.18) เป็นนักบวช ดังรายละเอียดในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามประเภทตัวละคร ในภาพรวม

ประเภทตัวละคร	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มนุษย์	70	100.00	39	88.64	109	95.61
อมมนุษย์	-	-	-	-	-	-
ฆราวาส	61	87.14	31	70.45	92	80.70
นักบวช	9	12.86	8	18.18	17	14.91
สัตว์	0	0.00	5	11.36	5	4.39

7.2 ประเภทตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

การวิเคราะห์ประเภทตัวละครในหนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ซึ่งมีเรื่องย่อยรวมทั้งสิ้น 614 เรื่อง จำแนกตามประเภทตัวละครเอกเป็น 3 กลุ่ม พบว่า เรื่องย่อยส่วนใหญ่ จำนวน 439 เรื่อง (ร้อยละ 71.50) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ รองลงมา จำนวน 161 เรื่อง (ร้อยละ 26.22) มีตัวละครเอกเป็นสัตว์ และจำนวน 14 เรื่อง (ร้อยละ 2.28) มีตัวละครเอกเป็นอมมนุษย์

ตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ (439 เรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 355 เรื่อง (ร้อยละ 80.87) เป็นฆราวาส และจำนวน 84 เรื่อง (ร้อยละ 19.13) เป็นนักบวช

ตัวละครเอกที่เป็นสัตว์ (161 เรื่อง) จำนวนมากที่สุดคือ 49 เรื่อง เป็นนก (ร้อยละ 30.43) รองลงมาจำนวน 19 เรื่อง (ร้อยละ 11.80) เป็นกวาง และ จำนวน 14 เรื่อง เป็นลิง (ร้อยละ 8.70)

ตัวละครเอกที่เป็นอมมนุษย์ (14 เรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 8 เรื่อง (ร้อยละ 57.14) เป็นเทวดา รองลงมา จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 14.29) เท่ากัน เป็นกินรีและนาค และจำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 7.14) เท่ากัน เป็นนางฟ้าและยักษ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามประเภทตัวละคร
ของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

ประเภทตัวละคร	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ (N=614)
มนุษย์	439	71.50
สมรवास	355	80.87
นักบวช	84	19.13
อมมนุษย์	14	2.28
เทวดา	8	57.14
กินรี	2	14.29
นาค	2	14.29
นางฟ้า	1	7.14
ยักษ์	1	7.14
สัตว์	161	26.22
นก	49	30.43
กวาง	19	11.80
ลิง	14	8.70
สุนัขจิ้งจอก	10	6.21
ช้าง	9	5.59
เสือ	9	5.59
วัว	7	4.35
เต่า	6	3.73
ปลา	6	3.73
แพะ	5	3.11
ม้า	5	3.11
หมู	5	3.11
กระต่าย	3	1.86
ไก่	2	1.24
สุนัข	2	1.24
หนู	2	1.24
กระป๋อง	1	0.62
กระทิง	1	0.62
ปู	1	0.62
แมว	1	0.62
ลา	1	0.62
สิงโต	1	0.62
เหี้ย	1	0.62

7.3 เพศของตัวละครในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามเพศของตัวละครในภาพรวมพบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 91 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 79.82) มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย และจำนวน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 20.18) มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิง

การวิเคราะห์ประเภทตัวละครโดยจำแนกตามลักษณะการพิมพ์เป็น 2 ลักษณะคือ เรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยว (70 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 53 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.71) มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย และจำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 24.29) เป็นเพศหญิง

หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 38 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 86.36) มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย และจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 13.64) เป็นเพศหญิง ดังรายละเอียดในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามเพศของตัวละครในภาพรวม

เพศตัวละคร	เรื่องเดี่ยว (N=70)		รวมเรื่อง (N=44)		รวม (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	53	75.71	38	86.36	91	79.82
หญิง	17	24.29	6	13.64	23	20.18
ไม่ระบุ	-	-	-	-	-	-

7.4 เพศของตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

การวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งสิ้น 614 เรื่อง พบว่า เรื่องย่อยส่วนใหญ่ จำนวน 480 เรื่อง (ร้อยละ 78.18) มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย จำนวน 81 เรื่อง (ร้อยละ 13.19) มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิง และจำนวน 53 เรื่อง (ร้อยละ 8.63) ไม่ระบุเพศของตัวละครเอก ดังรายละเอียดในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกตามเพศตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

เพศตัวละคร	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ชาย	480	78.18
หญิง	81	13.19
ไม่ระบุ	53	8.63
รวม	614	100.00

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

ลักษณะเด่นของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ หนังสือที่ได้รับรางวัล หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และหนังสือชุดการวิเคราะห์ในด้านลักษณะเด่นของหนังสือ นำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ลักษณะเด่นของหนังสือในภาพรวม หนังสือที่ได้รับรางวัล หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และหนังสือชุด ปรากฏผลดังนี้

8.1 ลักษณะเด่นของหนังสือในภาพรวม

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวน 114 ชื่อเรื่อง ตามการปรากฏของลักษณะเด่น พบว่า ในภาพรวมหนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 84 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.68) มีลักษณะเด่น และ จำนวน 30 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 26.32) ไม่มีลักษณะเด่น

การวิเคราะห์หนังสือตามลักษณะเด่นทั้ง 3 ลักษณะ พบว่าหนังสือบางเรื่องมีลักษณะเด่นมากกว่า 1 ลักษณะ โดยหนังสือจำนวนมากที่สุดคือ 54 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 47.37) เป็นหนังสือชุด รองลงมา จำนวน 45 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 39.47) เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และ จำนวน 27 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.68) เป็นหนังสือที่ได้รับรางวัล ดังรายละเอียดในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะเด่น*

ลักษณะเด่น**	จำนวน (N=114)	ร้อยละ
มีลักษณะเด่น	84	73.68
หนังสือที่ได้รับรางวัล	27	23.68
หนังสือจัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ	45	39.47
หนังสือชุด	54	47.37
ไม่มีลักษณะเด่น	30	26.32

8.2 หนังสือที่ได้รับรางวัล

การวิเคราะห์หนังสือที่ได้รับรางวัล (27 ชื่อเรื่อง) พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.20) ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก หนังสือนอกเหนือจากนี้ จำนวน 4 ชื่อเรื่อง ได้รับรางวัลอื่นๆ รางวัลละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.70) เท่ากัน ได้แก่ รางวัลจากการประกวดแข่งขันกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย สาขาศิลปะ ประเภทนวนิยายสำหรับเด็ก รางวัลจากการประกวดแบบเรียนพุทธประวัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ รางวัลจากการประกวดวรรณกรรมไทยของธนาคารกรุงเทพ จำกัด และรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามรางวัลที่ได้รับ***

รางวัล	จำนวน (N=27)	ร้อยละ
รางวัลการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก	23	85.20
รางวัลการประกวดแข่งขันกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย สาขาศิลปะประเภทนวนิยายสำหรับเด็ก	1	3.70
รางวัลการประกวดแบบเรียนพุทธประวัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ	1	3.70
รางวัลการประกวดวรรณกรรมไทยของธนาคารกรุงเทพ จำกัด	1	3.70
รางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ประเภทหนังสือกวีนิพนธ์	1	3.70

*รายชื่อหนังสือดูที่ ภาคผนวก ง หน้า 241-243

**หนังสือบางเรื่องมีลักษณะเด่นมากกว่า 1 ลักษณะ

***รายชื่อหนังสือ ภาคผนวก ง หน้า 244

8.3 หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ

การวิเคราะห์หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ (45 ชื่อเรื่อง) พบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุด 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 37.78) เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมคำสอนสุดท้ายของพุทธศาสนิกชนในโครงการ "ศีลธรรมของยูวชน คือสันติภาพของโลก" รองลงมาจำนวน 15 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 33.33) จัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา* (พ.ศ. 2516, 2518, 2520, 2521, 2529 และ 2532-2541) และจำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 15.56) เป็นการพิมพ์ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 5 ธ.ค. 2530 หนังสือนอกเหนือจากนี้ จำนวน 7 ชื่อเรื่อง จัดพิมพ์ในโอกาสต่างๆ โอกาสละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.22) เท่ากัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์**

โอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์	จำนวน (N=45)	ร้อยละ
จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมคำสอนสุดท้ายของพุทธศาสนิกชน ในโครงการ "ศีลธรรมของยูวชน คือ สันติภาพของโลก" (พ.ศ. 2535-2540)	17	37.78
พิมพ์พระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา พ.ศ. 2516, 2518, 2520, 2521, 2529 และ 2532 - 2541	15	33.33
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 5 ธ.ค. 2530	7	15.56
เฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539	1	2.22
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธ.ค. 2542	1	2.22
ยุวพุทธิกสมาคมชลบุรีพิมพ์ถวายเป็นมุทิตาสักการะ แต่ พระธรรมสิริวัฒน์ และ พระชินวงศ์เวที วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม	1	2.22
วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามบำเพ็ญกุศลประจำปีถวายแด่อดีตเจ้าอาวาส พระธรรมโกศล 25 ส.ค. 2541	1	2.22
วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ 12 ส.ค. 2530	1	2.22
สมโภชสิริบุญบัง ทำบุญอายุ 87 ปี พระพิมลธรรม ราชบัณฑิต (ชอบ อนุจารีเถระ 23 มี.ค. 2531	1	2.22

*หนังสือที่ได้รับรางวัลการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กและจัดพิมพ์พระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา มีทั้งบันเทิงคดีและสารคดี ในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกมาเฉพาะหนังสือบันเทิงคดี

**รายชื่อหนังสือ ดูที่ภาคผนวก ง หน้า 245-247

8.4 หนังสือชุด

การวิเคราะห์หนังสือที่จัดพิมพ์เป็นหนังสือชุด (54 ชื่อเรื่อง) พบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุด 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.52) เป็นหนังสือชุดทศบารมี รองลงมาจำนวน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 16.67) เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา และจำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.96) เป็นหนังสือชุดนิทานชาดก หนังสือที่จัดพิมพ์เป็นชุด จำนวนน้อยที่สุด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.85) เป็นหนังสือในชุดภาพนิทานไทย ดังรายละเอียดในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามชื่อชุด*

ชื่อชุด	จำนวน (N=54)	ร้อยละ
ทศบารมี	10	18.52
หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา	9	16.67
นิทานชาดก	7	12.96
นิทานธรรม	6	11.11
หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา	6	11.11
หลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ	6	11.11
หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและ จริยธรรม ระดับประถมศึกษา	5	9.26
หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา	4	7.41
ภาพนิทานไทย	1	1.85

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านการจัดรูปเล่ม นำเสนอเป็น 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนประกอบของหนังสือ ส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์ ขนาดหนังสือ จำนวนหน้า ขนาดตัวอักษร ลักษณะปก และภาพประกอบปรากฏผลดังนี้

9.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

การวิเคราะห์หนังสือในด้านส่วนประกอบของหนังสือซึ่งจำแนกเป็น 11 ส่วน โดยหนังสือแต่ละชื่อเรื่องมีส่วนประกอบได้มากกว่า 1 ส่วน พบว่า ส่วนประกอบของหนังสือที่พบมากที่สุด 5 อันดับแรกในหนังสือ มีดังนี้ จำนวน 109 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 95.61) คือ หน้าปกใน รองลงมา จำนวน 84 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.68) คือ หน้าสารบัญ จำนวน 81 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 71.05) คือ หน้าคำนำ และ

* รายชื่อหนังสือ ดูที่ภาคผนวก ง หน้า 247-248

จำนวน 46 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.35) คือ หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ และจำนวน 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 30.70) คือ หน้าลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบส่วนประกอบของหนังสืออื่นๆ ในหนังสือจำนวน 26 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 22.81) ส่วนประกอบอื่นๆ ที่พบมากที่สุด จำนวน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.89) คือ แผนที่แสดงที่อยู่ของผู้จัดพิมพ์ รองลงมา จำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) คือ วิธีปฏิบัติกัมมัฏฐาน หรือสมาธิ และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) คือ คำอธิบายท้ายเล่ม ดังรายละเอียดในตารางที่ 32 ตารางที่ 32 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกตามส่วนประกอบของหนังสือ

ส่วนประกอบของหนังสือ*	หนังสือที่มี (N=114)		หนังสือที่ไม่มี (N=114)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หน้าปกใน	109	95.61	5	4.39
หน้าลิขสิทธิ์	35	30.70	79	69.30
หน้าคำนิยม/คำปรารภ	28	24.56	86	75.44
หน้าคำนำ	81	71.05	33	28.95
หน้าสารบัญ	84	73.68	30	26.32
บรรณานุกรม	14	12.28	100	87.72
อภิธานศัพท์	12	10.53	102	89.47
ภาคผนวก	6	5.26	108	94.74
กิจกรรมท้ายบท	25	21.93	89	78.07
ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์ **	27	23.68	87	76.32
หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ ***	46	40.35	68	59.65
อื่นๆ	26	22.81	88	77.19
คำอธิบายท้ายเล่ม	2	1.75	112	98.25
ชีวประวัติพระสงฆ์	1	0.88	113	99.12
ดรรชนี	1	0.88	113	99.12
เนื้อเพลงเกี่ยวกับศาสนา	1	0.88	113	99.12
ใบแก้คำผิด	1	0.88	113	99.12
ประวัติผู้แต่ง	1	0.88	113	99.12
แผนที่	1	0.88	113	99.12
แผนที่แสดงที่อยู่ของผู้จัดพิมพ์ (วัดพระธรรมกาย)	8	7.02	106	92.98
วิธีปฏิบัติกัมมัฏฐานหรือสมาธิ	9	7.89	105	92.11
หนังสือแนะนำสำหรับอ่านประกอบ	1	0.88	113	99.12

*หนังสือแต่ละชื่อเรื่องมีส่วนประกอบได้มากกว่า 1 ส่วน

**ตัวอย่าง ดูที่ภาคผนวก ซ หน้า 266

**ตัวอย่าง ดูที่ภาคผนวก ซ หน้า 264-265

9.2 ส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์

การวิเคราะห์หนังสือโดยจำแนกส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์เป็น ภาครัฐและภาคเอกชน พบว่าส่วนประกอบที่มีในหนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐและภาคเอกชนในภาพรวมเรียงจากมากไปหาน้อยมีลำดับตรงกัน โดยพบว่า ส่วนประกอบที่พบจำนวนมากที่สุด คือ หน้าปกใน ภาครัฐ 59 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 51.75) ภาคเอกชน 50 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 43.86) รองลงคือ หน้าสารบัญ ภาครัฐ 47 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 41.23) ภาคเอกชน 37 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 32.46) และหน้าคำนำ ภาครัฐ 46 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.35) ภาคเอกชน 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 30.70)

การเปรียบเทียบส่วนประกอบของหนังสือทั้ง 11 ส่วนจากหนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ ภาครัฐและภาคเอกชน พบว่า หนังสือที่ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐจัดพิมพ์มีส่วนประกอบมากกว่าภาคเอกชน ยกเว้นส่วนประกอบ 4 ส่วน ที่หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนมีมากกว่า ได้แก่ บรรณานุกรม ภาครัฐ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) ภาคเอกชน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.40) ส่วนประกอบอื่นๆ ภาครัฐ 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.63) ภาคเอกชน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 20.18) อภิธานศัพท์ ภาครัฐ 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.63) ภาคเอกชน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.89) และ หน้าคำนิยม/คำปรารภ ภาครัฐ 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) ภาคเอกชน 20 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 17.54) ดังรายละเอียดในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์

ส่วนประกอบของหนังสือ	ประเภทของผู้จัดพิมพ์ (N=114)					
	ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ		ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หน้าปกใน	59	51.75	50	43.86	109	95.61
หน้าลิขสิทธิ์	21	18.42	14	12.28	35	30.70
หน้าคำนิยม/คำปรารภ	8	7.02	20	17.54	28	24.56
หน้าคำนำ	46	40.35	35	30.70	81	71.05
หน้าสารบัญ	47	41.23	37	32.46	84	73.68
บรรณานุกรม	1	0.88	13	11.40	14	12.28
อภิธานศัพท์	3	2.63	9	7.89	12	10.53
ภาคผนวก	5	4.39	1	0.88	6	5.26
กิจกรรมทำียบท	21	18.42	4	3.51	25	21.93
ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์	23	20.18	4	3.51	27	23.68
หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ	38	33.33	8	7.02	46	40.35
อื่นๆ	3	2.63	23	20.18	26	22.80
คำอธิบายท้ายเล่ม	-	-	2	1.75	2	1.75
ชีวประวัติพระสงฆ์	-	-	1	0.88	1	0.88
ดรรชนี	-	-	1	0.88	1	0.88
เนื้อเพลงเกี่ยวกับศาสนา	-	-	1	0.88	1	0.88
ใบแก้คำผิด	-	-	1	0.88	1	0.88
ประวัติผู้แต่ง	-	-	1	0.88	1	0.88
แผนที่ประกอบเนื้อหา	1	0.88	-	-	1	0.88
แผนที่แสดงที่อยู่ของผู้จัดพิมพ์ (วัดพระธรรมกาย)	-	-	8	7.02	8	-
วิธีปฏิบัติกัมมัฏฐานหรือสมาธิ	2	1.75	7	6.14	9	7.89
หนังสือแนะนำสำหรับอ่านประกอบ	-	-	1	0.88	1	0.88

9.3 ขนาดหนังสือ

การวิเคราะห์หนังสือในด้านขนาดหนังสือโดยจำแนกเป็น 6 ขนาด พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 69 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 60.53) มีขนาด 16 หน้ายกใหญ่ (14.8 x 21 ซม.) รองลงมา จำนวน 19 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 16.67) มีขนาด 16 หน้ายก (13 x 18.5 ซม.) และจำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 9.65) มีขนาดปกกึ่งตึก (11.3 x 18.5 ซม.) นอกจากนี้ยังพบหนังสือขนาดอื่นๆ อีก 9 ชื่อเรื่อง โดย 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) มีขนาด 16 x 25 ซม. และ 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) มีขนาด 12.5 x 16.5 ซม. ดังรายละเอียดในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามขนาดหนังสือ

ขนาดหนังสือ	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
ปกกึ่งตึก (11.3 x 18 ซม.)	11	9.65
16 หน้ายก (13 x 18.5 ซม.)	19	16.67
16 หน้ายกใหญ่ (14.8 x 21 ซม.)	69	60.53
8 หน้ายก (18.5 x 26 ซม.)	3	2.63
8 หน้ายกใหญ่ (21 x 29.7 ซม.)	3	2.63
อื่นๆ	9	7.89
16 x 25 ซม.	1	0.88
12.5 x 16.5	8	7.02
รวม	114	100.00

9.4 จำนวนหน้า

การวิเคราะห์หนังสือในด้านจำนวนหน้าโดยจำแนกเป็น 5 ขนาด พบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุดคือ 51 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 44.74) มีจำนวนหน้า 49-100 หน้า รองลงมา จำนวน 30 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 26.32) มีจำนวนหน้า 101-150 หน้า และจำนวน 21 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.42) มีจำนวนหน้าไม่เกิน 48 หน้า ดังรายละเอียดในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามจำนวนหน้า

จำนวนหน้า	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
ไม่เกิน 48 หน้า	21	18.42
49-100 หน้า	51	44.74
101-150 หน้า	30	26.32
151-200 หน้า	6	5.26
มากกว่า 200 หน้า	6	5.26
รวม	114	100.00

9.5 ขนาดตัวอักษร

การวิเคราะห์หนังสือในด้านขนาดตัวอักษรโดยจำแนกเป็น 7 ขนาด พบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุดคือ 36 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 31.58) ใช้ตัวอักษรขนาด 17 พ้อยท์ รองลงมา จำนวน 27 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.68) ใช้ขนาด 16 พ้อยท์ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ตัวอักษรขนาดอื่นๆ อีก 4 ขนาด ขนาดละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เท่ากัน ได้แก่ ขนาด 14 พ้อยท์ 22 พ้อยท์ 24 พ้อยท์ และ 30 พ้อยท์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามขนาดตัวอักษร

ขนาดตัวอักษร	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
15 พ้อยท์	13	11.40
16 พ้อยท์	27	23.68
17 พ้อยท์	36	31.58
18 พ้อยท์	15	13.16
19 พ้อยท์	16	14.04
20 พ้อยท์	3	2.63
อื่นๆ	4	3.51
14 พ้อยท์	1	0.88
22 พ้อยท์	1	0.88
24 พ้อยท์	1	0.88
30 พ้อยท์	1	0.88
รวม	114	100.00

9.6 ลักษณะปก

การวิเคราะห์หนังสือในด้านลักษณะปกโดยจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ ปกแข็งและปกอ่อน พบว่า หนังสือเกือบทั้งหมด จำนวน 109 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 95.61) เป็นหนังสือปกอ่อน และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) เป็นหนังสือปกแข็ง

หนังสือที่เป็นปกแข็ง ส่วนใหญ่จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 60.00) เป็นปกแข็งไม่มีใบหุ้มปก และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.00) เป็นปกแข็งมีใบหุ้มปก ส่วนหนังสือที่เป็นปกอ่อน ส่วนใหญ่ จำนวน 64 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 58.72) เป็นปกอ่อนอวบมัน และจำนวน 45 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 41.28) เป็นปกอ่อนด้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะปก

ลักษณะปก	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
ปกแข็ง	5	4.39
ปกแข็งมีใบหุ้มปก	2	40.00
ปกแข็งไม่มีใบหุ้มปก	3	60.00
ปกอ่อน	109	95.61
ปกอ่อนด้าน	45	41.28
ปกอ่อนอวบมัน	64	58.72
รวม	114	100.00

9.7 ภาพประกอบ

การวิเคราะห์หนังสือในด้านภาพประกอบ (รายละเอียดในตารางที่ 9) พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 86 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.44) มีภาพประกอบ และหนังสือจำนวน 28 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 24.56) ไม่มีภาพประกอบ การวิเคราะห์ด้านภาพประกอบจำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ประเภทของภาพ และสีของภาพ ปรากฏผลดังนี้

9.7.1 ประเภทของภาพประกอบ

การวิเคราะห์ประเภทของภาพประกอบโดยจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น พบว่า จากหนังสือ 86 ชื่อเรื่องที่มีภาพประกอบ หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 47 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 54.65) มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น รองลงมาจำนวน 31 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 36.05) มีภาพประกอบเป็นภาพวาด และ 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 8.14) มีภาพประกอบเป็นภาพถ่าย นอกจากนี้ยังพบหนังสือที่มีภาพประกอบประเภทอื่น จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.16) คือ ภาพตัดปะ

ในกลุ่มหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น (47 ชื่อเรื่อง) พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 24 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 51.06) เป็นภาพลายเส้นเหมือนจริง รองลงมา จำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 36.17) เป็นภาพลายเส้นไทยประเพณี และจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.77) เป็นภาพลายเส้นการ์ตูน ดังรายละเอียดในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามประเภทของภาพประกอบ

ประเภทของภาพประกอบ	จำนวน (ชื่อเรื่อง)	ร้อยละ
ภาพถ่าย	7	6.14
ภาพวาด	31	36.05
ภาพลายเส้น	47	54.65
ภาพลายเส้นเหมือนจริง	24	51.06
ภาพลายเส้นการ์ตูน	6	12.77
ภาพลายเส้นไทยประเพณี	17	36.17
ภาพประเภทอื่น	1	1.16
ภาพตัดปะ	1	100.00
รวม	86	100.00

9.7.2 สีของภาพประกอบ

การวิเคราะห์สีของภาพประกอบจากหนังสือ 86 ชื่อเรื่องที่มีภาพประกอบ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาพขาวดำ และภาพสี พบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบส่วนใหญ่ จำนวน 46 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 53.49) มีภาพประกอบเป็นภาพขาวดำ และจำนวน 40 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 46.51) มีภาพประกอบเป็นภาพสี

ในกลุ่มหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพสี พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 34 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.00) มีภาพประกอบเป็นภาพ 4 สี รองลงมา จำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.00) เป็นภาพ 2-3 สี และ จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.00) เป็นภาพ 1 สี ดังรายละเอียดในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามสีของภาพประกอบ

สีของภาพประกอบ	จำนวน	ร้อยละ
ภาพขาวดำ	46	53.49
ภาพสี	40	46.51
1 สี	2	5.00
2-3 สี	4	10.00
4 สี	34	85.00
รวม	86	100.00

9.7.3 ประเภทและสีของภาพประกอบ

การวิเคราะห์หนังสือโดยจำแนกตามประเภทและสีของภาพประกอบ พบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพถ่าย (7 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 57.14) เป็นภาพขาวดำ หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพวาด (31 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 27 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 87.10) เป็นภาพ 4 สี หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น (47 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 40 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.11) เป็นภาพขาวดำ และ หนังสือที่มี ภาพประกอบเป็นภาพประเภทอื่น คือ ภาพตัดปะ (1 ชื่อเรื่อง) เป็นภาพ 4 สี ดังรายละเอียดในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามประเภทของภาพประกอบและสีของภาพประกอบ

ประเภทของภาพประกอบ	ขาวดำ (N=46)		1 สี (N=2)		2-3 สี (N=4)		4 สี (N=34)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาพถ่าย (N=7)	4	57.14	-	-	-	-	3	42.86
ภาพวาด (N=31)	2	6.45	1	3.23	1	3.23	27	87.10
ภาพลายเส้น (N=47)	40	85.11	1	2.13	3	6.38	3	6.38
ภาพประเภทอื่น (N=1)	-	-	-	-	-	-	1	100.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ในด้านผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ รูปแบบการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอ เรื่อง ตัวละคร ลักษณะเด่นของหนังสือ และการจัดรูปเล่ม

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาดก มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า และมีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้แบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นประชากร จำนวน 114 ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. **ข้อมูลหนังสือ** การสรุปและอภิปรายผลด้านข้อมูลหนังสือ นำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ลักษณะการจัดพิมพ์และลักษณะการเรียบเรียง ปีที่พิมพ์ และสถานที่พิมพ์ ปรากฏผลดังนี้

1.1 ลักษณะการจัดพิมพ์และการเรียบเรียง

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 70 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 61.40) จัดพิมพ์เป็นเรื่องเดี่ยว และจำนวน 44 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.60) จัดพิมพ์เป็นรวมเรื่อง โดยหนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 108 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 94.74) มีลักษณะการเรียบเรียงเป็นเรื่องแต่ง และจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.26) มีลักษณะการเรียบเรียงเป็นเรื่องแปล (ตารางที่ 1 และตารางที่ 2)

1.2 ปีที่พิมพ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวนมากที่สุด 43 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 37.72) จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2539-2544 รองลงมา จำนวน 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 34.21) จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2527-2532 และน้อยที่สุดจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) เท่ากัน จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2515-2520 และ 2521-2526 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีการจัดพิมพ์ในช่วงต้นของระยะเวลาที่ทำการวิจัย คือ ช่วงปี พ.ศ. 2515-2520 จำนวนน้อย คือ 10 ชื่อเรื่อง และมีจำนวนสูงสุดในระยะหลังสุด คือ พ.ศ. 2539-2544 จำนวน 43 ชื่อเรื่อง อาจเนื่องมาจากในช่วงเวลาหลังนี้มีความก้าวหน้าและแพร่หลายด้านการพิมพ์ และมีความตื่นตัวในการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กเพิ่มขึ้น (สุกัญญา หาญตระกูล, 2544) ประกอบกับหนังสือที่จัดพิมพ์ในช่วงแรกอาจมีอยู่น้อยและไม่ครบถ้วนเนื่องจากจัดพิมพ์มานานแล้ว จึงอาจสูญหายไป ส่วนหนังสือที่ จัดพิมพ์ในช่วงหลังยังมีอยู่ในห้องสมุดและสำนักพิมพ์ต่างๆ

1.3 สถานที่พิมพ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเกือบทั้งหมด จำนวน 112 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 98.25) จัดพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร มีหนังสือเพียง 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) จัดพิมพ์ในจังหวัดอื่น คือ ขอนแก่น และลพบุรี จังหวัดละ 1 ชื่อเรื่อง (ตารางที่ 4)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเกือบทั้งหมดจัดพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร อาจเนื่องมาจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางด้านการพิมพ์ในประเทศไทย ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร เทคโนโลยี และการเผยแพร่ จึงสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพดี และเผยแพร่ได้ในวงกว้าง

2. ผู้จัดทำ การสรุปและอภิปรายผลด้านผู้จัดทำ ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แต่ง ผู้แปล และผู้จัดทำภาพประกอบ ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผู้แต่ง

2.1.1 สถานภาพของผู้แต่ง

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวน 114 ชื่อเรื่อง มีผู้แต่ง 62 ราย จำแนกตามสถานภาพเป็น นักบวช และฆราวาส พบว่า ผู้แต่งส่วนใหญ่ จำนวน 45

ราย (ร้อยละ 72.58) เป็นฆราวาส รองลงมาจำนวน 15 ราย (ร้อยละ 24.19) เป็นนักบวช ผู้แต่งที่เป็น ฆราวาสส่วนใหญ่ จำนวน 26 ราย (ร้อยละ 41.91) เป็นฆราวาสชาย (57.78) และจำนวน 19 ราย (ร้อยละ 42.22) เป็นฆราวาสหญิง (ตารางที่ 5)

ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นฆราวาส และเป็นชาย อาจเนื่องมาจาก ฆราวาสชายส่วนหนึ่งซึ่งเคยบวชเรียนมาแล้วมีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก เมื่อแต่งหนังสือจึงนำหลักศาสนามาสอดแทรกลงในเรื่องบันเทิงคดีทางโลก ดังที่ บุญยงค์ เกตุเทศ (2536: 112) กล่าวไว้ว่า นักเขียนในกลุ่มบันเทิงคดีอิงธรรมะมักจะเป็นพระภิกษุหรือผู้ที่เคยบวชเรียนมาแล้ว แต่ในปัจจุบันผู้แต่งที่เป็นฆราวาสหญิงก็มีจำนวนไม่น้อยเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 42.22) อาจเนื่องจากสตรีที่มีความสามารถในการประพันธ์หนังสือได้แต่งหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมากขึ้น

2.1.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้แต่ง

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 104 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 91.23) ปราบกฏชื่อผู้แต่ง มีหนังสือ 10 ชื่อเรื่องที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง หนังสือที่ปรากฏชื่อผู้แต่งส่วนใหญ่ จำนวน 76 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.08) แต่งโดยฆราวาส โดย จำนวน 47 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 61.84) แต่งโดยฆราวาสชาย มีหนังสือ 29 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.16) แต่งโดยฆราวาสหญิง

การพิจารณาหนังสือที่เป็นผลงานของผู้แต่งพบว่า ผู้แต่งที่เป็นนักบวชที่มีผลงานมากที่สุด คือ พระเผด็จ ทตฺตชีโว (7 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบฐิตญาณโณ) (3 ชื่อเรื่อง)

ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสชายที่มีผลงานมากที่สุด คือ บรรจบ บรรณรุจิ (11 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ วัชระ คงอดิศักดิ์ (8 ชื่อเรื่อง) วศิน อินทสระ (3 ชื่อเรื่อง) สุชีพ ปุญญานุภาพ และอดิศักดิ์ ทองบุญ (2 ชื่อเรื่อง เท่ากัน)

ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสหญิงที่มีผลงานมากที่สุดคือ พูลศรี เจริญพงศ์ (5 ชื่อเรื่อง) รองลงมาได้แก่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (3 ชื่อเรื่อง) นางไฉน ปริญาธวัช สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ สลวย โรจนสโรช และสุนน อมรวินวัฒน์ (2 ชื่อเรื่อง เท่ากัน) (ตารางที่ 6)

การเปรียบเทียบผลงานของผู้แต่งทุกกลุ่มปรากฏว่า ผู้แต่งที่มีผลงานมากที่สุด คือ บรรจบ บรรณรุจิ (11 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ วัชระ คงอดิศักดิ์ (8 ชื่อเรื่อง) และพระเผด็จ ทตฺตชีโว (7 ชื่อเรื่อง)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่ปรากฏชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยทั่วไปซึ่งระบุชื่อผู้แต่งเป็นส่วนใหญ่ ดังปรากฏในผลการวิจัยของ กลุ่มจิตต์ พลายเวช (2532) ซึ่งพบว่าหนังสือ บันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 ส่วนใหญ่ระบุชื่อผู้แต่ง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะแสดงความรับผิดชอบต่อนเนื้อหาของหนังสือ และช่วยให้หนังสือมีความน่าเชื่อถือ และมีมาตรฐานยิ่งขึ้น

ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า ผู้แต่งที่เป็นฆราวาสที่มีผลงานมากที่สุด คือ บรรจบ บรรณรุจิ และรองลงมา คือ วัชระ คงอดิศักดิ์ ซึ่งนับรวมผลงานได้ 19 ชื่อเรื่อง อาจเป็นเพราะผู้แต่งทั้งสองเคยบวชและเรียนธรรมะในระดับสูงจึงมีความรู้ด้านพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เมื่อลาสิกขาบทมาอยู่ในสถานภาพฆราวาส จึงสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง

2.2 ผู้แปล

2.2.1 สถานภาพของผู้แปล

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นหนังสือแปล จำนวน 6 ชื่อเรื่อง มีผู้แปล 6 ราย ผู้แปลส่วนใหญ่ จำนวน 4 ราย (ร้อยละ 66.67) เป็นฆราวาส ผู้แปล 1 ราย (ร้อยละ 16.67) เป็นนักบวช และผู้แปลอื่นๆ 1 ราย (ร้อยละ 16.67) เป็น ฆราวาสชายและหญิงแปลร่วมกัน ในกลุ่มผู้แปลที่เป็นฆราวาส (4 ราย) จำนวน 3 ราย เป็นฆราวาสหญิง และจำนวน 1 ราย เป็นฆราวาสชาย (ตารางที่ 7)

2.2.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้แปล

ผู้แปลทั้งหมด (6 ราย) มีผลงานรายละ 1 ชื่อเรื่อง ผู้แปลที่เป็นนักบวชมี 1 ราย คือ พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) ผู้แปลที่เป็นฆราวาส 4 ราย เป็นฆราวาสชาย 1 ราย คือ แย้ม ประพัฒน์ทอง และฆราวาสหญิง 3 ราย ได้แก่ คุณหญิงแมนมาศ ชวลิต บุญยยืน สาริกะภูติ แปลร่วมกับถวิล มนัสน้อม และหลิว ใส เหลียวน ส่วนผู้แปลอื่นๆ 1 ราย คือ ผู้แปลที่เป็นฆราวาสชายกับหญิงแปลร่วมกัน คือ ปรีดา ศรีชลาลัย แปลร่วมกับปิยะจิต ทาแดง (ตารางที่ 8)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นหนังสือแปลมีจำนวนเพียง 6 ชื่อเรื่อง เนื่องมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยยึดถือ

ตามที่ระบุไว้ในหนังสือว่าเป็นเรื่องแปล แต่หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งซึ่งหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีที่เป็นชาดกและธรรมบท เช่น หนังสือเรื่อง *ความรู้เรื่องชาดก* (2540) แต่งโดย จำรัส ดวงธิสาร ซึ่งประกอบด้วยนิทานชาดกจากนิบาตชาดก 10 เรื่อง นิทานเหล่านี้ล้วนมีต้นเรื่องมาจากภาษาบาลีทั้งสิ้น ทว่าเป็นการถ่ายทอดโดยการแปลที่มีการดัดแปลงและเสริมความด้วยสำนวนภาษาของผู้แปลอย่างมาก อีกทั้งส่วนใหญ่ไม่ระบุที่มาของต้นฉบับ จึงถือว่าเป็นการเรียบเรียงมิใช่การแปล จึงส่งผลให้หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นหนังสือแปลมีจำนวนน้อย

2.3 ผู้จัดทำภาพประกอบ

2.3.1 การมีภาพประกอบ

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 86 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.44) มีภาพประกอบ ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ จำนวน 63 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.26) ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ (ตารางที่ 9)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ แสดงว่าผู้จัดทำหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นให้ความสำคัญกับภาพประกอบในหนังสือและผู้วาดภาพประกอบ นอกจากนี้ตั้งแต่มีการประกวดหนังสือสำหรับเด็กโดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2515 ได้มีการส่งเสริมให้มีการระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มคุณภาพของหนังสือเนื่องจากการแสดงความรับผิดชอบต่อผลงานและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ผลการวิจัยนี้ยังตรงกับผลการวิจัยของ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 ส่วนใหญ่ระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ และงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่ระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ

2.3.2 สถานภาพของผู้จัดทำภาพประกอบ

หนังสือที่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ (63 ชื่อเรื่อง) มีผู้จัดทำภาพประกอบ 32 ราย ผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่ จำนวน 27 ราย (ร้อยละ 84.38) เป็นฆราวาส ในกลุ่มผู้จัดทำ

ภาพประกอบที่เป็นฆราวาสส่วนใหญ่ จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 77.78) เป็นฆราวาสชาย และจำนวน 6 ราย (ร้อยละ 22.22) เป็นฆราวาสหญิง (ตารางที่ 10)

ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่เป็นฆราวาส (บุคคล) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าผู้จัดทำภาพประกอบของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่เป็นบุคคล อาจเนื่องจากฆราวาสหรือบุคคลธรรมดามีโอกาสศึกษาและฝึกฝนทางด้านศิลปะมากกว่านักบวช และการที่ผู้จัดทำภาพประกอบเป็นบุคคลมากกว่าเป็นกลุ่ม อาจเนื่องจากมีความคล่องตัวและมีอิสระในการแสดงออกมากกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนการที่พบว่า ผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่เป็นฆราวาสชาย อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบอาชีพในด้านการวาดภาพประกอบเป็นชายมากกว่าหญิง ดังการรวบรวมประวัตินักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ของ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527) ซึ่งกล่าวถึงประวัติของนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก 7 ราย พบว่าทั้งหมดเป็นชาย ส่วนวรรณิ ศิริสุนทร (2534) พบว่าในปี พ.ศ. 2534 มีนักวาดภาพประกอบชาวไทย 56 ราย เป็นชาย 47 ราย และเป็นหญิงเพียง 4 ราย

2.3.3 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดทำภาพประกอบ

หนังสือที่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่ จำนวน 53 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 61.63) มีผู้จัดทำภาพประกอบเป็นฆราวาส รองลงมาจำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 8.14) มีผู้จัดทำภาพประกอบเป็นกลุ่มบุคคล และจำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.33) เป็นนักบวช ในกลุ่มหนังสือที่จัดทำภาพประกอบโดยฆราวาส พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 43 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.13) เป็นฆราวาสชาย และจำนวน 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.87) เป็นฆราวาสหญิง

ผู้จัดทำภาพประกอบที่มีผลงานมากที่สุด 3 ลำดับแรก ประกอบด้วยฆราวาสชาย คือ ไพบูลย์ อินทศรี (10 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ ปยุต เงากระจ่าง (8 ชื่อเรื่อง) และปราโมทย์ ณ ระนอง และสมชาย ปานประชา (4 ชื่อเรื่อง เท่ากัน) และผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นฆราวาสหญิง คือ วิภาวี บริบูรณ์ (4 ชื่อเรื่อง)

ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้จัดทำภาพประกอบที่มีผลงานมากที่สุดคือ ไพบูลย์ อินทศรี (10 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ ปยุต เงากระจ่าง (8 ชื่อเรื่อง) นั้นน่าจะเป็นเพราะผู้จัดทำภาพประกอบทั้งสองจัดทำภาพประกอบหนังสือชุด หากพิจารณาหนังสือที่มีใช้หนังสือชุด พบว่าผู้ที่มีผลงานมากที่สุด

(4 ชื่อเรื่อง เท่ากัน) คือ ปราโมทย์ ณ ระนอง สมชาย ปานประชา และวิภาวี บริบูรณ์ ซึ่งเป็นผู้จัดทำภาพประกอบหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

3. ผู้จัดพิมพ์ การสรุปและอภิปรายผลด้านผู้จัดพิมพ์ นำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ประเภทของผู้จัดพิมพ์ และหนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ ปากฎผลดังนี้

3.1 ประเภทของผู้จัดพิมพ์

ผู้จัดพิมพ์มีจำนวน 36 ราย พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 25 ราย (ร้อยละ 69.44) เป็นภาคเอกชน และจำนวน 11 ราย (ร้อยละ 30.56) เป็นภาครัฐ ในกลุ่มผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ เมื่อจำแนกย่อยตามหน่วยงานระดับกระทรวงที่ผู้จัดพิมพ์สังกัด พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 54.55) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 18.18) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และจำนวน 1 ราย (ร้อยละ 9.09) เท่ากัน สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง* และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

ในกลุ่มผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 88.00) เป็นนิติบุคคล และจำนวน 3 ราย (ร้อยละ 12.00) เป็นบุคคล ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่เป็นนิติบุคคล ส่วนใหญ่ จำนวน 17 ราย (ร้อยละ 77.27) มีสถานภาพเป็นบริษัท/ห้าง/ร้าน จำนวน 5 ราย (ร้อยละ 22.73) เป็นองค์กร/สมาคม/มูลนิธิ (ตารางที่ 12)

3.2 หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวน 114 ชื่อเรื่อง พบว่าจำนวน 60 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 52.63) จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ (11 ราย) และจำนวน 54 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 47.37) จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน (25 ราย) (ตารางที่ 13)

หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ (60 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 58.33) จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมา จำนวน 15 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.00) จัดพิมพ์โดยส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง คือ ราชบัณฑิตยสถาน

---

*ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง มีฐานะเป็นกรม ในงานวิจัยนี้คือ ราชบัณฑิตยสถาน

หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดพิมพ์หนังสือมากที่สุด คือ กรมวิชาการ (28 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ องค์การค้ำของครูสภา (3 ชื่อเรื่อง) (ตารางที่ 14)

หนังสือที่เป็นผลงานของผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน (54 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 51 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 94.44) จัดพิมพ์โดยนิติบุคคล โดยหนังสือจำนวน 38 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 74.51) จัดพิมพ์โดยนิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็น บริษัท/ห้าง/ร้าน และจำนวน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 25.49) จัดพิมพ์โดยนิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็นองค์การ/สมาคม/มูลนิธิ

นิติบุคคลที่มีสถานภาพเป็นบริษัท/ห้าง/ร้าน ที่จัดพิมพ์หนังสือมากที่สุด (20 ชื่อเรื่อง) คือ สำนักพิมพ์ธรรมสภา ส่วนหนังสืออีก 15 ชื่อเรื่องจัดพิมพ์โดย บริษัท/ห้าง/ร้าน ต่างๆ แห่งละ 1 ชื่อเรื่อง ส่วนผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนที่มีสถานภาพเป็นองค์การ/สมาคม/มูลนิธิ ที่จัดพิมพ์หนังสือมากที่สุด (7 ชื่อเรื่อง) คือ ชมรมพุทธศาสตร์ วัดพระธรรมกาย (ตารางที่ 15)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของกลุ่มจิตต์ พลายเวช (2532) และทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่า สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก อายุ 12-14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 ส่วนใหญ่เป็นสำนักพิมพ์ของเอกชน และหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอกชน สาเหตุที่ผลการวิจัยแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเป็นมีลักษณะเฉพาะ ใน 2 ประเด็น คือ หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีเป็นการเรียบเรียงเรื่องที่น่าสนใจ วิทยาศาสตร์ให้อยู่ในรูปแบบที่อ่านเพลิดเพลินนั้น ผู้แต่งต้องมีความสามารถเฉพาะด้าน นอกจากนี้ ผู้จัดทำหนังสือต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะแห่งวัยและลักษณะของหนังสือที่ดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างมาก ดังนั้นผู้จัดทำ (ผู้แต่ง ผู้แปล และผู้จัดทำภาพประกอบ) ต้องมีความรู้ความทั้งทางด้านพุทธศาสนาและการประพันธ์หนังสือสำหรับเด็ก หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาจึงมีความพร้อมที่จะจัดทำหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมากกว่าภาคเอกชน เช่น การแต่งตั้งบุคคลเป็นคณะทำงาน และการจัดประกวดต้นฉบับหนังสือ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ จึงพบว่าหนังสือส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา คือ กรมวิชาการ (28 ชื่อเรื่อง) และรองลงมาคือ ราชบัณฑิตยสถาน (15 ชื่อเรื่อง) ซึ่งมีหน้าที่จัดประกวดหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก

4. รูปแบบการประพันธ์

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวน 57 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 50.00) มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย รองลงมา จำนวน 53 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 46.49) มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน และน้อยที่สุดจำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.51) เป็นเรื่องสั้น (ตารางที่ 16)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทนี พานิชผล (2526) ซึ่งพบว่าหนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-14 ปี ที่แปลเป็นภาษาไทย และพิมพ์ขึ้นในประเทศไทย โดยสำนักพิมพ์เอกชน 7 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2525 ส่วนใหญ่เป็นนวนิยาย (สมจริง)

เนื่องจากหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน มี 53 ชื่อเรื่อง (รวมนิทาน 40 ชื่อเรื่อง และเรื่องเดี่ยว 13 ชื่อเรื่อง) ส่วนหนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย มี 57 ชื่อเรื่อง หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน จึงมีจำนวนน้อยกว่าหนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย และไม่เป็นส่วนใหญ่ ผลการวิจัยนี้ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานในประเด็นที่ว่า **หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน**

อย่างไรก็ตามหนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน (53 ชื่อเรื่อง) มีจำนวนใกล้เคียงกับหนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย (57 ชื่อเรื่อง) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กก่อนวัยรุ่นมีความสามารถในการคิดและเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากกว่าในวัยเด็ก อีกทั้งสนใจเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะอื่นๆ ที่กว้างขวางขึ้น (รัญจวน อินทรกำแหง, 2517: 96-97; จินตนา ไบกาชูยี, 2534: 40-41; Tucker, 1990: 144-145) หนังสือที่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย จึงน่าจะเป็นที่นิยมสำหรับเด็กวัยนี้มากกว่านิทาน

5. **เนื้อหา** การสรุปและอภิปรายผลด้านเนื้อหา นำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ เนื้อหาในภาพรวม เนื้อหาของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง และเนื้อหาในภาพรวมกับสถานภาพของผู้แต่งปรากฏผลดังนี้

5.1 เนื้อหาในภาพรวม

เนื้อหาของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ซึ่งแบ่งอย่างกว้าง เป็น 8 หมวด ได้แก่ หลักจริยธรรมทั่วไป หลักธรรมทางพุทธศาสนา ประวัติ คัมภีร์พระพุทธศาสนา เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) นักบวชในพุทธศาสนา หน้าที่ของชาวพุทธ และที่ระลึกทางศาสนา พบว่า ในภาพรวม จากเนื้อหา 8 หมวด หนังสือมีเนื้อหาอยู่ใน 7 หมวด เนื้อหาที่ไม่ปรากฏเลย คือ นักบวชในพุทธศาสนา หนังสือจำนวนมากที่สุด 34 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 29.82) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) รองลงมา จำนวน 28 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 24.56) มีเนื้อหาเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา จำนวน 24 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 21.05) มีเนื้อหาเป็นประวัติ จำนวน 22 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 19.30) มีเนื้อหาเป็นหลักจริยธรรมทั่วไป ตามลำดับ และจำนวนน้อยที่สุด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เท่ากัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับคัมภีร์พระพุทธศาสนาและที่ระลึกทางศาสนา (ตารางที่ 19)

ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีเนื้อหาหลากหลาย และในแต่ละเนื้อหามีจำนวนหนังสือไม่แตกต่างกันมากนัก การที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวนมากที่สุด มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) อาจเนื่องมาจากเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกหรือชาดกต่างๆ มีลักษณะเป็นบันเทิงคดีอยู่แล้ว เนื่องจากชาดกคือขุมนุมนิทานโบราณที่พระพุทธเจ้าทรงหยิบยกมาใช้เพื่อการบรรยายหลักธรรมในแง่ต่างๆ (ศักดิ์ศรี แย้มนัลดดา, 2543: 30) ลักษณะของเรื่องที่เป็นนิทานอยู่ก่อนแล้วนี้ ทำให้สามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นบันเทิงคดีประเภทอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม หนังสือที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกนี้ มีจำนวนเพียงร้อยละ 29.82 ของหนังสือทั้งหมด จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาดก สาเหตุที่ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากการที่หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีเนื้อหาหลากหลาย และในแต่ละเนื้อหามีจำนวนหนังสือไม่แตกต่างกันมากนัก แม้ว่าผลการวิจัยจะไม่สอดคล้องโดยตรงกับสมมติฐานแต่

เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) ก็เป็นเนื้อหาที่พบในหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวนมากที่สุด

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีเนื้อหากระจายใน 7 หมวด โดยไม่มีเนื้อหาด้านนักบวชในพุทธศาสนา อาจเป็นเพราะเนื้อหาด้านนักบวชในพุทธศาสนามีแทรกอยู่ในเนื้อหาหมวดอื่น เช่น ประวัติ ซึ่งจะมีเนื้อหาย่อยเป็นประวัติของภิกษุ และภิกษุณีด้วย ส่วนเนื้อหาที่พบจำนวนน้อย คือ คัมภีร์พระพุทธศาสนา และที่ระลึกทางศาสนานั้น อาจเป็นเพราะเนื้อหาเหล่านี้นำมาแต่งเป็นเรื่องบันเทิงคดีได้ยาก โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา

อนึ่ง การพิจารณาตามเนื้อหาย่อยพบว่า ในด้านหลักจริยธรรมทั่วไป เนื้อหาย่อยที่พบมากที่สุด คือ ความกตัญญูตเวที รองลงมา คือ ความเมตตากรุณา และความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี ด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา เนื้อหาที่พบมากที่สุดเป็นหลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป โดยพบเนื้อหาของหลักธรรมเรื่อง มงคล 38 ประการ มากที่สุด ด้านประวัติ เนื้อหาที่พบมากที่สุดคือ พุทธประวัติ ด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนา มี 1 ชื่อเรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “กรรม” ด้านเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก เนื้อหาที่พบมากที่สุด นิบาตชาดก พบเนื้อหาชาดกซึ่งไม่ระบุที่มาของชาดก ชาดกนอกนิบาต และธรรมบท เนื้อหาละ 1 ชื่อเรื่อง ด้านหน้าที่ของชาวพุทธ เนื้อหาที่มีมากที่สุด คือ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ด้านที่ระลึกทางศาสนา มี 1 ชื่อเรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ทางศาสนา (ตารางที่ 19)

ผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาด้านหลักจริยธรรมทั่วไป เนื้อหาที่พบมากที่สุด คือ ความกตัญญูตเวที รองลงมา คือ ความเมตตากรุณา อาจเนื่องมาจากความกตัญญูตเวทีเป็นจริยธรรมของชาวตะวันออกที่แสดงออกอย่างเด่นชัดในนิทานสอนใจต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการเลือกแปลงานของกองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523) ซึ่งให้ความสำคัญในการแปลและจัดพิมพ์นิทานเกี่ยวกับความกตัญญูของชนชาติ 3 ชาติในเอเชีย (ไทย จีน และญี่ปุ่น) มากกว่าการแปลเรื่องในลักษณะอื่น ส่วนความเมตตากรุณานั้น เป็นจริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทย ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีผู้ทำวิจัยไว้ ซึ่งพบว่า มีเนื้อหาหรือแนวคิดเรื่องความเมตตากรุณามากที่สุด (ทิพวัลย์ ชันธนะ, 2545; วิจิตรา สุภากร, 2523; วชิรินทร์ บรรณเกียรติ, 2529) อนึ่ง ทั้งความกตัญญูตเวทีและความเมตตา ล้วนเป็นคุณธรรมที่พบเสมอในวรรณกรรมอิงพุทธศาสนาของไทย ดังผล การวิจัยของ วัฒนา มุลเมืองแสน (2539) ซึ่งพบว่าหลักคุณธรรมที่ควรประพฤติ ที่พบใน

นวนิยายอิงพุทธศาสนาของไทยในฐานะวรรณกรรมคำสอนร่วมสมัยของนักเขียนนวนิยาย 4 คนที่ศึกษา ได้แก่ ความกตัญญู ความเพียรเพื่อความสำเร็จ ความเมตตาและการให้อภัย ความเสียสละ และความเป็นกัลยาณมิตร

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาด้านหลักจริยธรรมทั่วไป ไม่พบหนังสือที่มีเนื้อหาย่อย 10 เนื้อหา ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม การพึ่งตนเอง ความประหยัด ความใฝ่รู้ การรู้จักประมาณตน การมีศัจจะ ความกล้าทางจริยธรรม ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรม และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งล้วนเป็นจริยธรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวันซึ่งควรปลูกฝังแก่เยาวชนตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อการดำเนินชีวิตที่ราบรื่นทั้งในด้านชีวิตส่วนตัวและต่อสังคมส่วนรวม

ผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา เนื้อหาที่พบมากที่สุดเป็นหลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป โดยพบเนื้อหาของหลักธรรมเรื่อง มงคล 38 ประการมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก มงคล 38 ประการ เป็นเนื้อหาที่ราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้เป็นหัวข้อในการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กปีละ 1 ประการ ต่อเนื่องกันเป็นเวลา 38 ปี (ปี พ.ศ. 2503-2539) ส่งผลให้มีหนังสือที่เป็นหลักธรรมหมวดนี้มากกว่าหมวดอื่นๆ (รายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อในการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ดูที่ ภาคผนวก ข หน้า 259)

ผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนา มี 1 ชื่อเรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "กรรม" คือ หนังสือ *คนมีบาป* ซึ่งคัดมาจากเรื่อง *กฎแห่งกรรม* ของ ท. เลียงพิบูลย์ ในปี พ.ศ. 2519 กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2519) ได้ทำการวิจัยพบว่า หนังสือเรื่องนี้เป็นเรื่องทางศาสนาที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จาก โรงเรียน 12 แห่งในกรุงเทพมหานคร รวม 3,350 คน ชอบมากที่สุด ปัจจุบันหนังสือชุดนี้ (ฉบับพิมพ์ปี พ.ศ. 2505 ในชื่อ *ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว*) ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2544) เนื่องจากเขียนได้อย่างมีชีวิตชีวา มีเค้าโครงเรื่องหลากหลาย แม้แนวคิดหลักของเรื่องย่อยต่างๆ จะคล้ายกัน แต่มีแนวคิดย่อย ตัวละคร และตอนจบที่แตกต่างกัน และเขียนอย่างมีวรรณศิลป์ คือไม่มุ่งสั่งสอนศีลธรรมแก่ผู้อ่านโดยตรง แต่เน้นเรื่องมโนสำนึกของคนผ่านการแสดงออกของตัวละคร

การไม่มุ่งสั่งสอนศีลธรรมนี้ น่าจะเป็นลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้หนังสือชุดนี้ได้รับความนิยมต่อเนื่องมายาวนาน เพราะเด็กก่อนวัยรุ่นไม่ชอบการสั่งสอนโดยตรงหรือการอธิบายที่ยืดเยื้อและจะเลิกอ่านหนังสือทันทีที่รู้สึกว่าการสั่งสอนหรือดูถูกความสามารถของผู้อ่าน

ผู้เขียนที่มีความสามารถจึงมักหลีกเลี่ยงการสั่งสอนโดยตรง (กลุ่มจิตต์ พลายเวช, 2532: 129; จินตนา ไบกาชฎี, 2534: 41) โดยเฉพาะการเขียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา Nosworthy (1991) วิจัยพบว่า หนังสือบันเทิงคดีแบบสมจริงสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 14 ปี ที่ได้รับรางวัลระดับชาติในสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนใหญ่มีการกล่าวถึงศาสนามีลักษณะของการสั่งสอนน้อยมาก

ผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาด้านเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกที่พบมากที่สุด คือ นิบาตชาดก อาจเนื่องมาจากนิบาตชาดกเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายคาถาในพระไตรปิฎก โดยตรงโดยพระอรหันตภิกษุและเล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลากว่า 2500 ปี แม้จะเป็นนิทานศาสนา แต่ก็มีลักษณะเป็นวรรณกรรม และเป็น “วรรณกรรมที่น่าอ่านเป็นอย่างมาก” (ศักดิ์ศรี แย้มนงค์ดา, 2543) เพราะนอกจากจะให้คติสอนใจแล้วยังแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่แถบอินเดียเมื่อ 2,500-3,000 ปีก่อนได้เป็นอย่างดี จึงมีความนิยมในการนำชาดกจากนิบาตชาดกมาแต่งเป็นนิทานมากกว่าเนื้อหาอื่นๆ

5.2 เนื้อหาของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง

การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือที่มีลักษณะการจัดพิมพ์เป็นหนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) โดยพิจารณาจากเรื่องย่อในหนังสือแต่ละชื่อเรื่อง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 614 เรื่อง แล้ววิเคราะห์โดยจำแนกตามเนื้อหา 8 หมวด พบว่า มีเนื้อหาครบทั้ง 8 หมวด เรื่องย่อส่วนใหญ่ จำนวน 315 เรื่อง (ร้อยละ 51.30) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) รองลงมา จำนวน 152 เรื่อง (ร้อยละ 24.76) มีเนื้อหาเป็นหลักจริยธรรมทั่วไป จำนวน 92 เรื่อง (ร้อยละ 14.98) มีเนื้อหาเป็นประวัติ และจำนวนน้อยที่สุด 1 เรื่อง (ร้อยละ 0.16) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่ของชาวพุทธ

การพิจารณาตามเนื้อหาที่พบว่ามีเนื้อหาหลักจริยธรรมทั่วไป เนื้อหาที่พบมากที่สุด คือ ความกตัญญูกตเวที เนื้อหาด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา เนื้อหาที่พบมากที่สุด คือ หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป โดยพบเนื้อหาของหลักธรรมเรื่อง มงคล 38 ประการมากที่สุด เนื้อหาด้านประวัติ ที่พบมากที่สุดมี 2 เนื้อหาเท่ากัน คือ ประวัติพุทธสาวก และประวัติอุบาสิกา เนื้อหาด้านคัมภีร์พระพุทธรักษา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ “กรรม” ทั้งหมด เนื้อหาด้านเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกที่มีมากที่สุด คือ นิบาตชาดก เนื้อหาด้านนักบวชในพุทธศาสนา มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ทั้งหมด เนื้อหาด้านหน้าที่ของชาวพุทธ มี 1 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธและศาสนาพิธี เนื้อหาด้านที่ระลึกทางศาสนา มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา 1 เรื่อง และสถานที่ทางศาสนา 1 เรื่อง เท่ากัน (ตารางที่ 20)

ผลการวิจัยที่พบว่า เรื่องย่อ (614 เรื่อง) ในหนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) มีเนื้อหาครบทั้ง 8 หมวด แสดงให้เห็นว่า หนังสือรวมเรื่องมีเนื้อหาหลากหลาย และการที่พบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.30) เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกนั้น แตกต่างจากผลการวิจัยในภาพรวมซึ่งพบว่า หนังสือจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 29.82) เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก แต่ผลที่พบในหนังสือรวมเรื่องนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาดก

ผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาด้านหลักจริยธรรมทั่วไปที่พบมากที่สุด คือ ความกตัญญู-กตเวที มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยในภาพรวม เช่นเดียวกับเนื้อหาหลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป ซึ่งพบเนื้อหาของหลักธรรมเรื่อง มงคล 38 ประการ มากที่สุด

5.3 เนื้อหาในภาพรวมและสถานภาพของผู้แต่ง

การวิเคราะห์หนังสือโดยจำแนกตามเนื้อหาในภาพรวมและสถานภาพของผู้แต่ง พบว่า หนังสือที่แต่งโดยนักบวช จำนวนมากที่สุด 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 38.46) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) หนังสือที่แต่งโดยฆราวาส จำนวนมากที่สุด 22 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 28.95) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา (ตารางที่ 21)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่แต่งโดยนักบวชจำนวนมากที่สุดมีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก (ชาดกต่างๆ) ส่วนหนังสือที่แต่งโดยฆราวาสจำนวนมากที่สุดมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา อาจเนื่องมาจากฆราวาสที่แต่งหนังสือเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่คือผู้ที่เคยเป็นนักบวชมาก่อนย่อมมีความรู้ทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จึงนำความรู้ที่เคยได้รับการบวชมาผนวกกับความรู้ในทางโลก แต่งเป็นเรื่องบันเทิงคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ส่วนการที่นักบวชที่ยังครองสมณเพศนั้นนิยมเรียบเรียงเรื่องชาดกโดยตรงจากพระไตรปิฎก อาจเนื่องมาจากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลกน้อยกว่าการแต่งเรื่องบันเทิงคดีขึ้นมาใหม่เอง

6. การนำเสนอเรื่อง การสรุปและอภิปรายผลในด้านการนำเสนอเรื่อง นำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การนำเสนอเรื่องในภาพรวม และการนำเสนอเรื่องของเรื่องย่อในหนังสือรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

6.1 การนำเสนอเรื่องในภาพรวม

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 92 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.58) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย รองลงมาจำนวน 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.40) เป็นแบบเรื่องเล่า และจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) เป็นแบบจดหมายหรือบันทึก

การพิจารณาตามลักษณะการพิมพ์เป็น 2 ลักษณะคือ เรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง พบว่าตรงกันคือ หนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยว ส่วนใหญ่ จำนวน 54 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 77.14) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย รองลงมาจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.43) เท่ากัน เป็นแบบเรื่องเล่า และแบบจดหมายหรือบันทึก เช่นเดียวกับหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จำนวน 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 77.14) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.36) เป็นแบบเรื่องเล่า (ตารางที่ 22)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการนำเสนอเหตุการณ์และพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครโดยผู้แต่งเป็นผู้บรรยายสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งหมด อาจเนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวกกว่าการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า ซึ่งต้องมีผู้เล่าทำหน้าที่ดำเนินเรื่อง ต้องสมมุติให้ผู้เล่ามีตัวตนแม้ว่าจะไม่ใช่ตัวละครในเรื่อง ผลการวิจัยนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า

6.2 การนำเสนอเรื่องของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

เรื่องย่อย (614 เรื่อง) ของหนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 513 เรื่อง (ร้อยละ 83.55) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย รองลงมาจำนวน 101 เรื่อง (ร้อยละ 16.54) เป็นแบบเรื่องเล่า ไม่พบการนำเสนอเรื่องเป็นแบบจดหมายหรือบันทึก (ตารางที่ 23)

ผลการวิจัยที่พบว่า เรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่องส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยายมากกว่าแบบเรื่องเล่า อาจเป็นเพราะเรื่องเหล่านี้เป็นนิทานสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นซึ่งมีความสามารถในการอ่านสูง และสามารถเข้าใจประเด็นต่างๆ ในแนวคิดได้โดยไม่ต้องให้ผู้เล่ามีตัวตน เช่น เป็นผี หรือเป็นสัตว์ต่างๆ แบบการเล่านิทาน ซึ่งเหมาะกับเด็กเล็กมากกว่า

7. **ตัวละคร** การสรุปและอภิปรายผลในด้านตัวละคร นำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ประเภทตัวละครในภาพรวม ประเภทตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง เพศตัวละครในภาพรวม และเพศ ตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง ปรากฏผลดังนี้

7.1 ประเภทตัวละครในภาพรวม

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 109 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 95.61) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) มีตัวละครเอกเป็นสัตว์ ไม่พบตัวละครเอกที่เป็นอมมนุษย์ ในกลุ่มของตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ ส่วนใหญ่จำนวน 92 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 80.70) เป็นฆราวาส และจำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 14.91) เป็นนักบวช ตัวละครเอกที่เป็นสัตว์ (5 ชื่อเรื่อง) จำนวนมากที่สุด 2 ชื่อเรื่อง เป็นนก นอกจากนี้เป็นสุนัขจิ้งจอก กวาง และวัว ชนิดละ 1 ชื่อเรื่อง

เมื่อพิจารณาตามลักษณะการพิมพ์ พบว่าหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะเรื่องเดี่ยวทั้งหมด (70 ชื่อเรื่อง) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ โดยส่วนใหญ่ จำนวน 61 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 87.14) เป็นฆราวาส และจำนวน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.86) เป็นนักบวช ส่วนหนังสือที่จัดพิมพ์ในลักษณะรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 88.64) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.36) มีตัวละครเอกเป็นสัตว์ ในกลุ่มตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ (39 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 31 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 70.45) เป็นฆราวาส และจำนวน 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.18) เป็นนักบวช (ตารางที่ 24)

ผลการวิจัยที่พบว่า ในภาพรวม หนังสือส่วนใหญ่มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ โดยตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นฆราวาส อาจเนื่องมาจากการใช้ตัวละครเอกเป็นมนุษย์ซึ่งมีสถานภาพเป็นฆราวาส สามารถเสนอบทบาทต่างๆ ซึ่งผู้อ่านสามารถยอมรับได้หลากหลายและสมจริงมากกว่าตัวละครในสถานภาพอื่น หรือประเภทอื่น

7.2 ประเภทตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

หนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งสิ้น 614 เรื่อง จำแนกตามประเภทตัวละครเอกเป็น 3 กลุ่ม พบว่า เรื่องย่อยส่วนใหญ่ จำนวน 439 เรื่อง (ร้อยละ 71.50) มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ รองลงมา จำนวน 161 เรื่อง (ร้อยละ 26.22) มีตัวละครเอกเป็นสัตว์ และจำนวน 14 เรื่อง (ร้อยละ 2.28) มีตัวละครเอกเป็นอมมนุษย์

ตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์ในเรื่องย่อย ส่วนใหญ่ จำนวน 355 เรื่อง (ร้อยละ 80.87) เป็นฆราวาส และจำนวน 84 เรื่อง (ร้อยละ 19.13) เป็นนักบวช ตัวละครเอกประเภทอื่นๆ มีความหลากหลายโดยตัวละครเอกที่เป็นสัตว์จำนวนมากที่สุดคือ 49 เรื่อง เป็นนก (ร้อยละ 30.43) รองลงมาจำนวน 19 เรื่อง (ร้อยละ 11.80) เป็นกวาง และ จำนวน 14 เรื่อง เป็นลิง (ร้อยละ 8.70) ส่วน ตัวละครเอกที่เป็นอมมนุษย์ ส่วนใหญ่ จำนวน 8 เรื่อง (ร้อยละ 57.14) เป็นเทวดา รองลงมา จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 14.29) เท่ากัน เป็นกิ้งกือและนาค และจำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 7.14) เท่ากัน เป็นนางฟ้าและยักษ์ (ตารางที่ 25)

ผลการวิจัยที่พบว่า เรื่องย่อยส่วนใหญ่มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ น่าจะมาจากเหตุผลเดียวกับตัวละครในภาพรวม คือ มนุษย์ที่มีสถานภาพเป็นฆราวาส สามารถเสนอบทบาทต่างๆ ได้หลากหลายและสมจริง ส่วนที่พบว่า มีตัวละครเอกรองลงมาเป็นสัตว์ และอมมนุษย์ นั้นอาจเนื่องมาจากนิทานเป็นเรื่องแต่งเชิงจินตนาการ สามารถใช้ตัวละครเป็นอมมนุษย์ที่ไม่มีตัวตนอยู่บนโลกจริงในการแทรกแนวคิดด้านศาสนาได้ ดังที่ Rahn (1986) วิจัยเรื่อง “The Expression of Religious and Political Concepts in Fantasy for Children” และพบว่า ผู้แต่งชาวตะวันตกนิยมใช้เทคนิคการใช้ตัวละครที่เป็นอมมนุษย์ที่ไม่มีตัวตนอยู่บนโลก เพื่อแทรกแนวคิดด้านศาสนาและการเมืองในเรื่องแต่งเชิงจินตนาการสำหรับเด็กมาเป็นเวลานานแล้ว

7.3 เพศของตัวละครในภาพรวม

ในภาพรวมพบว่า หนังสือส่วนใหญ่ จำนวน 91 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 79.82) มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย และจำนวน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 20.18) มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิง

เมื่อจำแนกตามลักษณะการพิมพ์เป็นเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง พบว่าหนังสือที่จัดพิมพ์ทั้งสองลักษณะส่วนใหญ่มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย (เรื่องเดี่ยว ร้อยละ 75.71) (รวมเรื่อง ร้อยละ 86.36) และรองลงมามีตัวละครเอกเป็นหญิง (เรื่องเดี่ยวร้อยละ 24.29) (รวมเรื่อง ร้อยละ 13.64) (ตารางที่ 26)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย ทั้งในภาพรวมและเมื่อจำแนกตามลักษณะการพิมพ์เป็นเรื่องเดี่ยวและรวมเรื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าตัวละครเอกในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 เป็นคน และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย การพบผลดังนี้อาจเนื่องมาจากตัวละครที่เป็นเพศชาย สามารถแสดงบทบาทได้หลากหลายและอิสระมากกว่าตัวละครที่เป็นเพศหญิง นอกจากนี้บันทึกคดีที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาส่วนหนึ่งมีตัวละครเอกเป็นนักบวชซึ่งเป็นเพศชาย

7.4 เพศของตัวละครของเรื่องย่อยในหนังสือรวมเรื่อง

การวิเคราะห์หนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) ซึ่งมีเรื่องย่อยทั้งสิ้น 614 เรื่อง พบว่า เรื่องย่อยส่วนใหญ่ จำนวน 480 เรื่อง (ร้อยละ 78.18) มีตัวละครเอกเป็นเพศชาย จำนวน 81 เรื่อง (ร้อยละ 13.19) มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิง และ จำนวน 53 เรื่อง (ร้อยละ 8.63) ไม่ระบุเพศของตัวละครเอก (ตารางที่ 28)

8. ลักษณะเด่นของหนังสือ ลักษณะเด่นของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันทึกคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ หนังสือที่ได้รับรางวัล หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และหนังสือชุด การสรุปและอภิปรายผลนำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ลักษณะเด่นของหนังสือในภาพรวม หนังสือที่ได้รับรางวัล หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และหนังสือชุด ปราบกฏผลดังนี้

8.1 ลักษณะเด่นของหนังสือในภาพรวม

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันทึกคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 84 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.68) มีลักษณะเด่น (หนังสือบางเรื่องมีลักษณะเด่นมากกว่า 1 ลักษณะ) และจำนวน 30 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 26.32) ไม่มีลักษณะเด่น หนังสือจำนวนมากที่สุดคือ 54 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 47.37) มีลักษณะเด่น คือ เป็นหนังสือชุด รองลงมา จำนวน 45 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 39.47) เป็นหนังสือที่ จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ และจำนวน 27 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.68) เป็นหนังสือที่ได้รับรางวัล (ตารางที่ 28)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันทึกคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีลักษณะเด่น และหนังสือบางเรื่องมีลักษณะเด่นมากกว่า 1 ลักษณะ อาจเนื่องมาจากหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันทึกคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมิใช่หนังสือที่พิมพ์จำหน่ายโดยทั่วไป แต่มัก จัดพิมพ์ในวาระพิเศษ หรือเพื่อเผยแพร่หนังสือดีเด่นหรือมีคุณค่าเป็นพิเศษ

8.2 หนังสือที่ได้รับรางวัล

หนังสือที่ได้รับรางวัล (27 ชื่อเรื่อง) ส่วนใหญ่ จำนวน 23 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.20) ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก หนังสือนอกเหนือจากนี้ จำนวน 4 ชื่อเรื่อง ได้รับรางวัลอื่นๆ รางวัลละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.70) เท่ากัน ได้แก่ รางวัลจากการประกวดแข่งขันกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยสาขาศิลปะ ประเภทนวนิยายสำหรับเด็กเยาวชน รางวัลจากการประกวดแบบเรียนพุทธประวัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ รางวัลจากการประกวดวรรณกรรมไทยของธนาคารกรุงเทพ จำกัด และรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ (ตารางที่ 29)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เนื่องมาจากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เป็นการประกวดที่จัดมาเป็นเวลานานและต่อเนื่องถึง 75 ปี หนังสือที่ได้รับรางวัลจึงมีมากกว่าการจัดประกวดอื่นๆ นอกจากนี้ยังเป็นเพราะหนังสือที่ได้รับรางวัลมีการเก็บรักษาไว้ในห้องสมุดต่างๆ จึงยังคงสามารถติดตามตัวเล่มได้ และสามารถรวบรวมเป็นประชากรในการวิจัยได้มาก

8.3 หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ

หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ (45 ชื่อเรื่อง) พบว่า จำนวนมากที่สุด 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 37.78) เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมคำสอนสุดท้ายของพุทธทาสภิกขุในโครงการ "ศีลธรรมของยุวชน คือ สันติภาพของโลก" รองลงมาจำนวน 15 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 33.33) จัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา* (พ.ศ. 2516, 2518, 2520, 2521, 2529 และ 2532-2541) และจำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 15.56) เป็นการพิมพ์ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (5 ธ.ค. 2530) (ตารางที่ 30)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมคำสอนสุดท้ายของพุทธทาสภิกขุในโครงการ "ศีลธรรมของยุวชน คือ สันติภาพของโลก" อาจเนื่องมาจากหนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาส

---

* หนังสือที่ได้รับรางวัลการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กและจัดพิมพ์พระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา มีทั้งบันเทิงคดีและสารคดี ในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกมาเฉพาะหนังสือบันเทิงคดี

พิเศษนี้จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ธรรมสภา ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหนังสือศาสนา จึงมีจำนวนมากว่าการจัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษอื่นๆ นอกจากนี้ พุทธทาสภิกขุเป็นพระเถระผู้ผลิตผลงานในรูปแบบหนังสือเป็นจำนวนมากและมีผู้เลื่อมใสศรัทธาในผลงานมากที่สุดรูปหนึ่งในประเทศไทย แม้มรณภาพไปเป็นเวลานาน ผลงานยังได้รับการจัดพิมพ์และมีผู้อ่านอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะหนังสือเรื่อง *พุทธประวัติสำหรับยุวชน* ซึ่งเป็นหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็กที่เป็นอมตะเรื่องหนึ่งของไทย เพราะมีการจัดปรับปรุงและจัดพิมพ์ซ้ำต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานถึง 47 ปี (พ.ศ. 2497-2544) นั้นในปี พ.ศ. 2544 ธรรมสภา ได้จัดพิมพ์ขึ้นอีกครั้งเพื่อรักษาต้นฉบับเดิมที่สมบูรณ และเพื่อฉลองมงคลกาล 100 ปีของท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่งจะมาถึงในปี พ.ศ. 2549

ส่วนหนังสือที่จัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชาซึ่งมีการจัดพิมพ์ทุกปี แต่คัดเลือกเป็นประชากรในการวิจัยได้เพียง 15 ชื่อเรื่อง ในช่วงเวลา 30 ปี เนื่องจากหนังสืออีก 15 ชื่อเรื่องมีลักษณะไม่เข้าตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสารคดีอย่างชัดเจนคือ กล่าวถึงหลักธรรมคำสอนต่างๆ โดยไม่มีโครงเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนาซึ่งเป็นองค์ประกอบของหนังสือบันเทิงคดี

8.4 หนังสือชุด

หนังสือที่จัดพิมพ์เป็นหนังสือชุด (54 ชื่อเรื่อง) จำนวนมากที่สุด 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.52) เป็นหนังสือชุดทศบารมี รองลงมาจำนวน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 16.67) เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา และจำนวน 7 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.96) เป็นหนังสือชุดนิทานชาดก หนังสือที่จัดพิมพ์เป็นชุดจำนวนน้อยที่สุด 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.85) เป็นหนังสือในชุดภาพนิทานไทย (ตารางที่ 31)

9. การจัดรูปเล่ม การสรุปและอภิปรายผลหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้าน การจัดรูปเล่ม นำเสนอเป็น 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนประกอบของหนังสือ ส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์ ขนาดหนังสือ จำนวนหน้า ขนาดตัวอักษร ลักษณะปก และภาพประกอบ ปรากฏผลดังนี้

9.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

ส่วนประกอบของหนังสือจำแนกเป็น 11 ส่วน โดยหนังสือแต่ละชื่อเรื่องมีส่วนประกอบได้มากกว่า 1 ส่วน หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มี

ส่วนประกอบสำคัญ 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนประกอบของหนังสือที่พบมากที่สุด จำนวน 109 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 95.61) คือ หน้าปกใน รองลงมา จำนวน 84 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 73.68) คือ หน้าสารบัญ และ จำนวน 81 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 71.05) คือ หน้าคำนำ จำนวน 46 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.35) คือ หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ และจำนวน 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 30.70) คือ หน้าลิขสิทธิ์ (ตารางที่ 32)

ผลการวิจัยที่พบว่า ส่วนประกอบที่พบในหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ ได้แก่ หน้าปกใน หน้าสารบัญ หน้าคำนำ หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ และหน้าลิขสิทธิ์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้จัดทำส่วนใหญ่มีความเข้าใจลักษณะของหนังสือที่ดี จึงจัดทำหนังสือให้มีส่วนประกอบสำคัญตามลักษณะหนังสือที่ดี นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากหนังสือที่เป็นประชากรเป็นหนังสือที่ชนะการประกวดและหนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษจึงมีการจัดทำอย่างดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีหน้าลิขสิทธิ์ รองลงมาคือ หน้าคำนำ และหน้าปกใน

9.2 ส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์

หนังสือหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำแนกตามส่วนประกอบของหนังสือและประเภทของผู้จัดพิมพ์ พบว่า ส่วนประกอบที่มีในหนังสือที่จัดพิมพ์ โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐและภาคเอกชนในภาพรวมจากมากไปน้อยมีลำดับตรงกัน โดยส่วนประกอบที่พบจำนวนมากที่สุด คือ หน้าปกใน (จำนวน 59 และ 50 ชื่อเรื่อง) รองลงมา คือ หน้าสารบัญ (จำนวน 74 และ 37 ชื่อเรื่อง) และหน้าคำนำ (จำนวน 46 และ 35 ชื่อเรื่อง)

หนังสือจัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐมีส่วนประกอบมากกว่าภาคเอกชน 8 ส่วน ได้แก่ หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ หน้าคำนำ หน้าสารบัญ ภาคผนวก กิจกรรมทำยบท ภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของการจัดพิมพ์ และหลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ ส่วนประกอบที่หนังสือที่จัดพิมพ์โดย ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนมีมากกว่าภาครัฐมี 4 ส่วน ได้แก่ หน้าคำนิยม/คำปรารภ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ และส่วนประกอบอื่นๆ (ตารางที่ 33)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐมีส่วนประกอบต่างๆ มากกว่าหนังสือที่จัดพิมพ์โดยภาคเอกชน 8 ส่วน โดย 4 ส่วน เป็นส่วนประกอบสำคัญของหนังสือที่ดี ได้แก่ หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ หน้าคำนำ และหน้าสารบัญ 2 ส่วนเป็นส่วนประกอบที่ดีของหนังสือ

สำหรับเด็ก คือ ภาคผนวก และกิจกรรมท้ายบท และ 2 ส่วนเป็นส่วนประกอบเฉพาะที่มักพบในหนังสือพุทธศาสนา คือ ภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของการจัดพิมพ์ และหลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ แสดงให้เห็นคุณภาพด้านการพิมพ์ที่มีมาตรฐานของหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือที่จัดพิมพ์โดยผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนมีส่วนประกอบมากกว่าภาครัฐ 4 ส่วน ได้แก่ คำนิยม/คำปรารภ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ และส่วนประกอบอื่นๆ อาจเนื่องมาจากผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนผลิตหนังสือเพื่อจำหน่าย จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการขายโดยการเพิ่มความน่าเชื่อถือของหนังสือด้วยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเขียนคำนิยม/คำปรารภ และจัดทำส่วนประกอบที่ช่วยเสริมความน่าเชื่อถืออื่นๆ และให้ความรู้เพิ่มเติม คือ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ และส่วนประกอบอื่นๆ เช่น คำอธิบายท้ายเล่ม ดรรชนี และวิธีปฏิบัติกรรมฐาน เป็นต้น

9.3 ขนาดหนังสือ

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 69 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 60.53) มีขนาด 16 หน้ายกใหญ่ (14.8 x 21 ซม.) รองลงมา จำนวน 19 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 16.67) มีขนาด 16 หน้ายก (13 x 18.5 ซม.) และจำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 9.65) มีขนาดพอกเก็ตบุ๊ก (11.3 x 18.5 ซม.) นอกจากนี้ยังพบหนังสือขนาดอื่นๆ อีก 9 ชื่อเรื่อง โดย 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) มีขนาด 16 x 25 ซม. และ 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.02) มีขนาด 12.5 x 16.5 ซม. (ตารางที่ 34)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีขนาด 16 หน้ายกใหญ่ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532) และทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 และหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีขนาด 16 หน้ายก

การที่หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีขนาด 16 หน้ายกใหญ่ (A5 หรือแบบเวียนธรรมดา) อาจเนื่องมาจากการเลือกใช้กระดาษสำหรับพิมพ์ ซึ่งโรงพิมพ์อาจไม่ใช้กระดาษขนาดธรรมดาที่นิยมใช้กันแต่เดิม คือ ขนาด 31 x 43 นิ้ว ซึ่งเมื่อพิมพ์เสร็จแล้วจะได้หนังสือขนาด 8 หน้ายก 16 หน้ายก และ 32 หน้ายก แต่เลือกใช้กระดาษขนาดเล็กกว่า คือ 24 x 35 นิ้ว ซึ่งเป็นขนาดที่องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน

(International Organization for Standardization : ISO) กำหนดเป็นมาตรฐานของกระดาษและสิ่งพิมพ์ ซึ่งเมื่อพิมพ์เสร็จแล้วจะได้หนังสือขนาดที่เรียกตามชื่อชุดของกระดาษ คือ ชุดเอ (A) และชุดบี (B) ขนาดที่พบเห็นทั่วไปในปัจจุบันคือ ขนาด A4 และ A5 หรือ 16 หน้ายกใหญ่ (14.8 x 21 ซม.) การกำหนดขนาดสิ่งพิมพ์ ขนาดกระดาษ และขนาดเครื่องพิมพ์ให้สอดคล้องกันจะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ได้มาก เนื่องจากทำให้มีการตัดเจียนน้อยในขั้นตอนสุดท้ายของการพิมพ์ (จินตนา ไบกาซูยี ม.ป.ป.: 200; สมควร เพียรพิทักษ์ 2544: 56)

9.4 จำนวนหน้า

จำนวนหน้าจำแนกเป็น 5 ขนาด หนังสือจำนวนมากที่สุดคือ 51 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 44.74) มีจำนวนหน้า 49-100 หน้า รองลงมา จำนวน 30 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 16.32) มีจำนวนหน้า 101-150 หน้า และจำนวน 21 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.42) มีจำนวนหน้าไม่เกิน 48 หน้า (ตารางที่ 35)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวนมากที่สุดมีจำนวนหน้า 49-100 หน้า รองลงมา มีจำนวนหน้า 101-150 หน้า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 จำนวนมากที่สุดมีจำนวนหน้า 101-150 หน้า การที่หนังสือหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีจำนวนหน้าน้อยกว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นทั่วไป อาจเนื่องมาจากหนังสือหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีมีเนื้อหาที่หนักกว่าหนังสือบันเทิงคดีทั่วไป หากแต่ให้มีเนื้อหามาก ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กก่อนวัยรุ่นอาจเบื่อหน่ายและไม่ให้ความสนใจหนังสือประเภทนี้ ผู้แต่งจึงแต่ง ให้มีความยาวที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

9.5 ขนาดตัวอักษร

ขนาดตัวอักษรจำแนกเป็น 7 ขนาด หนังสือจำนวนมากที่สุดคือ 36 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 31.58) ใช้ตัวอักษรขนาด 17 พ้อยท์ รองลงมา จำนวน 27 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.68) ใช้ขนาด 16 พ้อยท์ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้ตัวอักษรขนาดอื่นๆ อีก 4 ขนาด ขนาดละ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.88) เท่ากัน ได้แก่ ขนาด 14 พ้อยท์ 22 พ้อยท์ 24 พ้อยท์ และ 30 พ้อยท์ (ตารางที่ 36)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวนมากที่สุดใช้ตัวอักษรขนาด 17 พ้อยท์ รองลงมา ใช้ขนาด 16 พ้อยท์ และเมื่อรวมหนังสือที่ใช้ตัวอักษร

ทั้งสองขนาดนี้จะพบว่า หนังสือส่วนใหญ่ (63 ชื่อเรื่อง ร้อยละ 55.26) ใช้ตัวอักษรขนาด 16-17 พ้อยท์ ซึ่งเป็นขนาดที่ชัดเจน อ่านง่าย เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ผลการวิจัยนี้บางส่วนจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 จำนวนมากที่สุดใช้ ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์

9.6 ลักษณะปก

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น เกือบทั้งหมด จำนวน 109 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 95.61) เป็นหนังสือปกอ่อน และจำนวน 5 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.39) เป็นหนังสือปกแข็ง หนังสือที่เป็นปกอ่อน ส่วนใหญ่จำนวน 64 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 58.72) เป็นปกอ่อนอวบมัน และจำนวน 45 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 41.28) เป็นปกอ่อนด้าน ส่วนหนังสือที่เป็นปกแข็ง ส่วนใหญ่จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 60.00) เป็นปกแข็งไม่มีใบหุ้มปก และ 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.00) เป็นปกแข็งมีใบหุ้มปก (ตารางที่ 37)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือเกือบทั้งหมดเป็นหนังสือปกอ่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่เป็นปกอ่อน สาเหตุที่หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ในท้องตลาดนิยมจัดพิมพ์เป็นปกอ่อน อาจเนื่องมาจากประหยัดต้นทุนในการผลิตมากกว่าการจัดพิมพ์เป็นปกแข็ง และความนิยมของเด็กที่เกิดจากเหตุผลหลายประการ เช่น ความน่าสนใจของปก ซึ่งมักจะสวยงามกว่าปกแข็งเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กได้ดี ขนาดที่เล็กกะทัดรัดซึ่งทำให้ดูจะอ่านง่ายกว่าฉบับที่เป็นปกแข็งและพกพาไปอ่านยังที่ต่างๆ ได้สะดวก การจำหน่ายซึ่งมักมีวางจำหน่ายทั่วไป และยังมีราคาถูกกว่าฉบับปกแข็งทำให้ซื้อเป็นเจ้าของได้ง่ายด้วย (Marshall, 1988: 221-222)

9.7 ภาพประกอบ

9.7.1 ประเภทของภาพประกอบ

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีภาพประกอบ 86 ชื่อเรื่อง ส่วนใหญ่ จำนวน 47 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 54.65) มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น รองลงมาจำนวน 32 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 37.21) มีภาพประกอบเป็นภาพวาด และ 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 6.98) มี

ภาพประกอบเป็นภาพถ่าย นอกจากนี้ยังพบหนังสือที่มีภาพประกอบประเภทอื่น จำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.16) คือ ภาพตัดปะ

ในกลุ่มหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น (47 ชื่อเรื่อง) พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 24 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 51.06) เป็นภาพลายเส้นเหมือนจริง รองลงมา จำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 36.17) เป็นภาพลายเส้นไทยประเพณี และจำนวน 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.77) เป็นภาพลายเส้นการ์ตูน (ตารางที่ 38)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น อาจเนื่องมาจากภาพลายเส้นมีลักษณะที่หลากหลาย อีกทั้งยังพิมพ์บนกระดาษได้แทบทุกชนิด ยกเว้นการพิมพ์ที่ต้องการเส้นที่ประณีตละเอียดเป็นพิเศษ ทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพิมพ์ภาพวาดซึ่งมีระดับสีต่างๆ จึงเป็นที่นิยมใช้ในการพิมพ์มาก (จินตนา ไบกาชุยี และคณะ, 2543: 275) ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น

9.7.2 สีของภาพประกอบ

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีภาพประกอบส่วนใหญ่ จำนวน 46 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 53.49) มีภาพประกอบเป็นภาพขาวดำ และจำนวน 40 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 46.51) มีภาพประกอบเป็นภาพสี ในกลุ่มหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพสี พบว่าส่วนใหญ่ จำนวน 34 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.00) มีภาพประกอบเป็นภาพ 4 สี รองลงมา จำนวน 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.00) เป็นภาพ 2-3 สี และ จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.00) เป็นภาพ 1 สี (ตารางที่ 39)

เมื่อจำแนกตามประเภทของภาพและสีของภาพประกอบ พบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น และหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพถ่าย ส่วนใหญ่เป็นภาพขาวดำ ส่วนหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพวาด และหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพประเภทอื่น (ภาพตัดปะ) เป็นภาพ 4 สี (ตารางที่ 40)

ผลการวิจัยที่พบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพขาวดำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ซึ่งพบว่าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก

เด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 ส่วนใหญ่เป็นภาพขาวดำ ผลการวิจัยนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของภาพส่วนใหญ่ที่เป็นภาพลายเส้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องจัดพิมพ์หลายสีก็มีความคมชัดสวยงาม ในขณะที่ภาพประกอบประเภทอื่น คือ ภาพวาดและภาพถ่ายอาจมีความจำเป็นต้องจัดพิมพ์เป็นภาพสี ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการจำแนกตามประเภทของภาพและสีของภาพประกอบ ซึ่งพบว่าหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นส่วนใหญ่เป็นภาพขาวดำ (ตารางที่ 40)

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่กำหนดไว้มีดังนี้

หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาดก มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า และมีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น

ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งประเด็นที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้

ประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ประเด็นที่กำหนดว่า **หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาดก** ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 **จำนวนมากที่สุด** (ร้อยละ 29.82) มีเนื้อหาเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก ผลการวิจัยนี้แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับสมมติฐานในประเด็นนี้ แต่ก็ยังเป็นจำนวนมากที่สุด

ประเด็นที่กำหนดว่า **หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน** ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 50.00) มีรูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยาย แต่จำนวน **รองลงมา** มีรูปแบบการประพันธ์แบบนิทาน (ร้อยละ 46.49) ซึ่งแม้ประเด็นนี้จะไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่ก็มีจำนวนใกล้เคียงกัน

ประเด็นที่กำหนดว่า **หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่า** ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.58) มีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย และจำนวนรองลงมา (ร้อยละ 11.40) เป็นแบบเรื่องเล่า จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานในประเด็นนี้

ประเด็นที่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ประเด็นที่กำหนดว่า **หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น** ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2544 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.65) มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น จึงสอดคล้องกับสมมติฐานในประเด็นนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการจัดหาและให้บริการ

1. ห้องสมุดที่ให้บริการหนังสือแก่เด็กก่อนวัยรุ่น ควรพิจารณาจัดหาหรือจัดทำสำเนาหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น โดยเฉพาะหนังสือที่ได้รับรางวัลไว้ให้บริการแก่ผู้อ่าน
2. ห้องสมุดทุกประเภทที่มีหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรจัดหาหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีลักษณะเด่นเพิ่มเติม ควรมีระบบการจัดเก็บและค้นคืนที่เป็นมาตรฐาน และจัดทำเครื่องมือช่วยค้น เช่น รายชื่อสาระสังเขป หรือบรรณนิทัศน์เผยแพร่ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงหนังสือประเภทนี้ได้โดยสะดวก
3. ห้องสมุดที่เป็นแหล่งจัดเก็บหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเป็นจำนวนมากและมีความพร้อมในการให้บริการ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นิทรรศการ หรือจัดทำจุดเชื่อมโยงในเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากหนังสือประเภทนี้มากยิ่งขึ้น

4. ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียนควรจัดหาหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นไว้บริการและควรจัดมุมหรือชั้นให้บริการหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยเฉพาะ

5. ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนรายวิชาหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนควรพิจารณาจัดหาหรือจัดทำสำเนาหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นโดยเฉพาะหนังสือที่ได้รับรางวัลไว้เพื่อใช้ประกอบการศึกษา

ข้อเสนอแนะด้านการผลิต

1. ผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรแต่งหนังสือในเนื้อหาที่ยังไม่มี เช่น การพึ่งตนเอง ความประหยัด ความใฝ่รู้ การรู้จักประมาณตน การมีสัจจะ และความกล้าทางจริยธรรม และควรนำเสนอให้มีความน่าอ่าน คือ ไม่เป็นการสั่งสอนศีลธรรมโดยตรง และแต่งเรื่องที่มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิงเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีความหลากหลายและเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ผู้แปลหนังสือสำหรับเด็ก ควรพิจารณาแปลหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในเนื้อหาอื่นนอกเหนือจากชาดก และควรระบุข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือต้นฉบับให้ครบถ้วนเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงและศึกษาค้นคว้า

3. ผู้จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ควรร่วมมือกับผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนในการผลิตเพื่อส่งเสริมให้มีหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีคุณภาพดีทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กกลุ่มวัยรุ่นและเด็กเล็ก

2. ควรมีการประเมินค่าหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กกลุ่มวัยต่างๆ

3. ควรศึกษาการอ่านหนังสือพุทธศาสนาของเยาวชน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กลุ่มจิตต์ พลายเวช. รายงานผลการวิจัย เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529.

กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

กอบกุล อิงคุทานนท์. ศัพท์วรรณกรรม. กรุงเทพฯ: ษรจัด, 2540.

กิ่งแก้ว อัดถากร. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2519.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519.

เกษม บุญศรี. วาทศาสตร์. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2512.

เกษม บุญศรี. พระพุทธโอวาท 3 ข้อ ความเชื่อ ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง ปธานความเพียร 4 สุขของคฤหัสถ์ 4 พรหมวิหาร 4 อมตธรรม 5 ของ เกษม บุญศรี. กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ, 2504.

งามดี กาญจนวสุนธรา. ศิลป์วิจารณ์. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2545.

จันทิพย์ พานิชผล. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็ก ที่แปลเป็นภาษาไทย พ.ศ. 2520 – 2525. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

จับ อึ้งประทีป. ทฤษฎีมีกัตตประโยชน์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2513.

จารุพรรณ ทรัพย์ปรุ่ง. การเขียนภาพประกอบ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2543.

จำเนียร ษรจัด. นางบาป. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ, 2517.

จินตนา เกษรบัวขาว. การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.

จินตนา ไบกาชุกี. การเขียนสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, (ม.ป.ป.).

จินตนา ไบกาชุกี. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2534.

จินตนา ไบกาชุกี และคณะ. คู่มือบรรณารักษ์: สำหรับนักเขียน บรรณารักษ์ และผู้พิมพ์.

กรุงเทพฯ: สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, 2543.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. คำอธิบายรายวิชา หลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต สาขาสาหรณนเทศศึกษา. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา : <http://www.arts.chula.ac.th/~libsci/> [5 มกราคม 2547]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ประมวลหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน พุทธศักราช 2471-

2477. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

(จัดพิมพ์เป็นที่ระลึก ครบรอบ 100 ปี แห่งพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในพิธีเปิดอาคารประชาธิปไตยภิรมย์ 4 สิงหาคม 2537)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. ก การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, 2527.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. ข ชีวประวัตินักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก.

พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, 2527.

เฉลิม มากนวล. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป. กรุงเทพฯ:

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2518.

เฉลิมชัย ศิริภาพร. การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน. ปรินญาณิพนธ์

ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.

ชุติมา สัจจามันท์ และคณะ. การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบัน

ภาษาไทย กรมวิชาการ, 2543.

เชียงใหม่ภัณฑาสชาดก. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, 2541.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. นิทานภาพพุทธอภินิหาร. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, 2538.

ณรงค์ ทองปาน. การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและ

เอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2526.

ถวัลย์ มาศจรัส. ตัวอย่างการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ:

ธารอักษร, 2544.

ท. เลียงพิบูลย์. กฎแห่งกรรม ชุดสามวิญญาณ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา,

2543.

ทัศนีย์ สลัดยะนันท์ และลัดดา รุ่งวิสัย. วรรณกรรมซึ่งตอบสนองความต้องการของวัยรุ่น.

พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุง. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

2537.

ทิพวัลย์ ชันธนะ. การวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลใน

การประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

- นวลจันทร์ รัตนากร, ชูติมา สัจจามันท์ และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ. รางวัลวรรณกรรมไทย พ.ศ. 2450-2529. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2529.
- นวลจันทร์ รัตนากร, ชูติมา สัจจามันท์ และมารศรี ศิวรักษ์. รางวัลวรรณกรรมในประเทศไทย: ประวัติและรายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวด (พ.ศ.2450-2522). กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522.
- นิราลัย (บุญนพ สุทธิสีโล). โอบาสถานอาจารย์พุทธทาสแต่...ยุวชน. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2536.
- นิตา ชูโต และกล่อมจิตต์ พลายเวช. สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์-ประชาชน, 2527.
- นิตา ชูโต, กล่อมจิตต์ พลายเวช และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ. หนังสือสำหรับเด็ก: รายชื่อและบรรณนิทัศน์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2524.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ปี่ซังข้าวน้อย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530.
- บุญยงค์ เกศเทศ. แลลอดวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2536.
- ปัญญา บริสุทธิ์. วิเคราะห์วรรณคดีไทยโดยประเภท. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2534.
- ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก, 2526.
- ปราณี พุกภักดี. ดาไล ลามะ. ธนบุรี: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2503.
- ปรียา ธาดาเดช. หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทยซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520 – 2527.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2538.
- พจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อักษร ข-ฉ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2530.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ศาสนาและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.
- พระธรรมบทจรภาค. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2531. (จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 5 ธันวาคม 2530)
- พระธรรมโสภณ (ฟื้น ปาสาทิโก). กตัญญูทเวที. กรุงเทพฯ: กราฟฟิกอาร์ต 28, 2541.
- พระมหาสุพจน์ ธรรมโชติ. ศาสนบรรณเรียงสำหรับเยาวชนภาคหนึ่งเรื่อง ความผันแปรของคนเรา.
พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2494.
- พล้อย พรปรีชา. อบายมุข 6. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2530.

- พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. ข้อบังคับพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2508. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.anamai.moph.go.th/occmed/bath/rule.html> [5 มกราคม 2547]
- พลศรี เจริญพงษ์. การงานที่ปราศจากโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, 2523.
- ไพโรจน์ บุญประกอบ. การเขียนสร้างสรรค์ เรื่องสั้น-นวนิยาย. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2539.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2543.
- มนสิกุล โอวาสเกสซ์. การกลับมาของศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. Current Course Description. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา : http://sa.ipied.tu.ac.th/tu_class_net/course_serch.php [5 มกราคม 2547]
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. ปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์, [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา : <http://www.swu.ac.th/hu/lib-sci/philosophy.html#literature> [5 มกราคม 2547]
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. ประวัติมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521.
- ยูวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- ยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. ประวัติความเป็นมาของยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.ybat.org/> [5 มกราคม 2547]
- รัชนี แพรนิมิตร. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11-14 ปีที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 – 2522. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.
- รัตพร ชังธาดา. หนังสือสำหรับเด็ก. มหาสารคาม: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531.
- รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2517.

ราชบัณฑิตยสถาน. แจ้งความราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง ประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนา แก่เด็ก ประจำปีพุทธศักราช 2546. [ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา : <http://www.royin.go.th> [30 มิถุนายน 2545]

ราชบัณฑิตยสถาน. รายนามราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน: ๑. สำนัก ธรรมศาสตร์และการเมือง. [ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา : <http://www.royin.go.th/members/member001.html> [10 มีนาคม 2546]

ราชบัณฑิตยสถาน. หน้าที่ของราชบัณฑิตยสถาน. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา : <http://www.royin.go.th/task.html> [5 มกราคม 2547]

เรณู คุปต์ขจีเยร ยุพิน เตชะมณี และหัสยา เกียรติวิวัฒน์. กระบวนการให้บรรณบำบัดแก่เยาวชนในสถานแรกรับเด็กชายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2531.

เรวัต การพจน์. ภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ลมูล รัตตากร. การเขียนและแปลหนังสือสำหรับวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก, 2529.

วรรณะ บรรจง. ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้ ใน รางวัลผลงานวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ประจำปี 2541, หน้า 32-48. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2542.

วรรณษา ชัยเลิศ. การวิเคราะห์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

วรรณีย์ ศิริสุนทร. การเล่านิทาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่, 2539.

วรรณีย์ ศิริสุนทร. ทำเนียบประวัตินักเขียนและนักวาดภาพหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2534.

วัชระ คงอดิศักดิ์. วรรณกรรมพระพุทธศาสนา ฉบับได้รับพระราชทานรางวัล. 2 เล่ม. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.), 2522.

วัชรินทร์ บรรณเกียรติ. การศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พุทธศักราช 2515-2527. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

วัชรีย์ ฤทธิธรรม. 60 ทักษะการปลูกฝังวินัย. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร, 2528.

- วัฒนา มูลเมืองแสน. นวนิยายอิงพุทธศาสนา : วรรณกรรมคำสอนร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วัฒนธรรมสัมพันธ์, กอง. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. นิทานกตัญญู ไทย-จีน-
ญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: กอง, 2523.
- วิจิตรา สุภากร. วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2522. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.
- วิจิตรวาทการ, หลวง. วรรณคดีชาดก ฉบับหลวงวิจิตรวาทการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร:
คลังวิทยา, 2499.
- วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรพระพุทธรูปศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2531
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2535.
- วิทยากร เชียงกุล และคณะ. สารานุกรมแนะนำหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควร
อ่าน. กรุงเทพฯ: สายธาร, 2544.
- วินัย รอดจ่าย. หนังสือสำหรับเด็ก. ใน ถวิล มนัสน้อม (บรรณาธิการ), การเขียนหนังสือและจัดทำ
สื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า 9. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน แกรมมี่, 2540.
- ศักดิ์ชัย เกียรติจินดา. บทที่ 5 การ์ตูน (Cartoon) ศาสตร์และศิลป์แห่งจินตนาการ. ใน ถวิล
มนัสน้อม (บรรณาธิการ), การเขียนหนังสือและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน,
หน้า 76-99. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน แกรมมี่, 2540.
- ศักดิ์ศรี แย้มนั้ดดา. วรรณคดีพุทธศาสนาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. การพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. [ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา :
<http://202.29.141.18/cdc/buddhism001.html> [5 กุมภาพันธ์ 2545]
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิสามัญศึกษา, กรม. รายงานการสัมมนาเรื่อง การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก
เด็ก ณ ศูนย์ฝึกอบรมครู กรมวิสามัญศึกษา 17-20 กุมภาพันธ์ 2515. พระนคร: กรม,
2515.
- สโตนเบิร์ก, มาเรีย ริตา. บรรณบำบัด: กรรมวิธีการบำบัดด้วยหนังสือแก่เด็กมีปัญหา. แปลโดย
สุนันท์ งานโคกกรวด. ชมรมนิสิตวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
3 (2526): 72-79.

- สมควร เพียรพิทักษ์. เขาทำหนังสือกันอย่างไร. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2544.
- สมพร จารุณัญญ์. คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2541.
- สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน. โครงการคัดสรรหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. 500 เล่มหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: บ้านบนต้นไม้ แพลนเน็ต, 2542.
- สมัคร บุรวาศ. องคุลิมาล. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2537.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 13. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.
- สืบพงศ์ ธรรมชาติ. วรรณคดีชาดก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2542.
- สุกัญญา หาญตระกูล. มือต้อง ตาคุณู หูฟัง: คู่มือครอบครัวมีความสุข ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านอย่าง สมวัย. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2544.
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. เชิงผานิมพานต์. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2541.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. ไต้ร่มกาสาพัสตร์. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2537.
- สุชีโว ภิกขุ. ไต้ร่มกาสาพัสตร์. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2498.
- สุพัตรา ศักรภพณ์. พัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สุรีย์ ใจนัสกุลพานิช. การวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองที่ชนะการประกวดของธนาคารกรุงเทพ วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาศิลปศาสตร์. เอกสารการสอนรายวิชา สิ่งพิมพ์ทั่วไป หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พุทธวจนะในธรรมบท = The Buddha's words in the Dhammapada. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2525.
- หทัย ต้นหยง. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก, 2525.
- หอสมุดแห่งชาติ. ประวัติหอสมุดแห่งชาติ. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา : <http://www.nlt.go.th/history.htm> [5 มกราคม 2547]
- หอสมุดแห่งชาติ. บัตรรายการหนังสือภาษาไทยของหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 3 หมวดศาสนา 200. กรุงเทพฯ: กองหอสมุดแห่งชาติ, 2520.

องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. กรุงเทพฯ:

[ม.ป.ท.], 2537.

เอนก นาวิกมูล. นักวาดในดวงใจ. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์, 2545.

ภาษาอังกฤษ

Arbuthnot, May Hill. Children and books. Revised edition. Chicago: Scott, Foresman, 1957.

Campbell, Carol. Classic religious books for children. Church and Synagogue Library Association, 2001.

Blume, Judy. Judy Blume talks about censorship. [Online]. 2003. Available from: <http://www.judyblume.com/censors.html> [2003, November 25]

Dole, Patricia Pearl. Children's books about religion. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited, 1999.

ERIC REC Bibliographies. Bibliotherapy–Elementary Level. [Online]. 2002. Available from: http://www.indiana.edu/~eric_rec/www/digbib/bibprint.cgi?filemane=biblele.txt [2002, November 30]

Global Vision Project: Global Vision of Rehabilitation and Recreation for People with Disabilities in the 21st Century. LITERATURE: "Bibliotherapy Literature" (1). [Online]. 2002. Available from: <http://www.jccniowa.org/~recdsabl/LITBibliotherapy.htm> [2002, March 5]

Hurlock, Elizabeth B. Development psychology. 3rd ed. New York: McGraw – Hill, 1968.

Lay, Kathryn. Writing for the teen religious market [Online]. 2002. Available from: <http://writng-world.com/freelance/teen.html> [2002, March 3]

Marshall, Margaret R. An introduction to the world of children books. 2nd ed. Aldershot: Gower, 1988.

Mendt, K. L. Spiritual themes in young adult books. ALAN Review. [Online journal]. 1996. Available from: <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/ALAN/Spring96/Mendt.html> [2002, March 3]

- Nosworthy, Sylvia Byington. The role of religion in children's realistic fiction (children literature). Doctoral Dissertation, University of Minnesota. [Online]. 1991.
Abstract from: Dissertation Abstract Online Pub Number: AAI9202835
[2003, July 28]
- Pilgrim, Geneva H. and McAllister, Mariana K. Books, young people and reading guidance. 2nd ed. New York: Harper & Row, 1968.
- Rahn, Suzanne. The expression of religious and political concepts in fantasy for children. Doctoral Dissertation, University of Washington. [Online]. 1986.
Abstract from: Dissertation Abstract Online Pub Number: AAI8626689
[2003, July 28]
- Raynolds, David S. Faith in fiction: The emergence of religious literature in America.
Cambridge, MA: Harvard University Press, 1981.
- Shaw, Dara Gray. The treatment of religious and the independent investigation of spiritual truth in fiction for adolescents. ALAN Review. [Online journal]. 1995.
Available from: <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/ALAN/winter95/Shaw.html>
[2002, March 3]
- Spink, John. Children as readers: A study. London: Clive Bingley, 1989.
- Starret, Gregory. The margin of print: Children's religious literature in Egypt. Journal of the Royal Anthropology Institute. 2 (2001): 117-139.
- Tucker, Nicholas. The child and the book: A psychological and literary exploration.
Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Wood, Naomi. Introduction: Children's literature and religion. Children's Literature Association Quarterly 24,1 (Spring 1999): 1-3.

บรรณานุกรม

- จุฬารัตน์ เขาแก้ว. บรรณารักษ์ ห้องสมุดยวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์,
30 พฤษภาคม 2545.
- ทิพากรณ์ ธารีเกษ. นักวรรณศิลป์ กองศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน. สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม
2545.
- ธรรมโฆษ (นามแฝง). นิทานปรัชญาชีวิต. พระนคร: บันดาลสาส์น, 2511.
- นิตา ชูโต, กล่อมจิตต์ พลายเวช และกานต์มณี คักดีเจริญ. หนังสือสำหรับเด็ก: รายชื่อและ
บรรณนิทัศน์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2524.
- บุญหยด พันธุ์เพ็ง. หนังสือแสดงพระพุทธรูปศาสนาแก่เด็ก เรื่อง ความเป็นผู้สดับมาก. พระนคร:
โรงพิมพ์สามมิตร, 2510.
- ประทีน อภินทสมิต. การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พระครูธรรมวิการ (พิน ปาสาทิโก). กตัญญูทเวที: หนังสือสอนพระพุทธรูปศาสนาแก่เด็กฉบับที่
ได้รับพระราชทานรางวัลชั้นที่ 1 พ.ศ. 2489. พระนคร: นิธิเผยแพร่พุทธธรรม วัดราชบพิธ,
2503.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- พระมหาสุพจน์ ธรรมโชติ. ศาสนบรรณเรียงสำหรับเยาวชน ภาคหนึ่ง เล่ม 1. พระนคร:
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2494.
- พระราชวิสุทธิโมลี. นายพัดกับเด็กชายพร. พระนคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2508.
- พระศรีศิลป์สุนทรวาที. นิทานชีวิต. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยมิตร, 2504.
- พิฑูร มลิวัลย์. แบบเรียนวิชาธรรม สำหรับนักเรียนและธรรมศึกษาชั้นตรี. กรุงเทพฯ:
กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา, 2540.
- ภิกษุสีลาจารย์. พุทธประวัติสำหรับเยาวชน. แปลและเรียบเรียงโดย กองตำรา คณะธรรมทาน.
พิมพ์ครั้งที่ 2. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์ธรรมทาน, 2505.

- มุกดา ต້องเสรีกุล. บรรณารักษ์ ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์,
21 พฤษภาคม 2545.
- รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดวงกลม,
2520.
- เรืองอุไร กุศลาศัย. เล่าเรื่องทศชาติ. พระนคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2513.
- วรรณิ ศิริสุนทร. วรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2528.
- วรรณิ ศิริสุนทร. วรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์,
2530.
- วิจิตรวาทการ, หลวง. วรรณคดีชาดก ฉบับหลวงวิจิตรวาทการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร:
คลังวิทยา, 2499.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. [ออนไลน์]. 2544. แหล่งที่มา :
<http://202.29.141.18/cdc/buddhism001.html> [5 กุมภาพันธ์ 2545]
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2535.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2535.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. วิชาการ, กรม. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2531
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมฯ, 2535.
- สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน. โครงการคัดสรรหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน.
500 เล่มหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: บ้านบนต้นไม้ แพลนเน็ต, 2542.
- องค์การค้ำของคุรุสภา. รายการสินค้า: หนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ: องค์การ, 2544.
- องค์การค้ำของคุรุสภา. รายการสินค้า: หนังสืออ่านเพิ่มเติมห้องสมุดระดับมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ: องค์การ, 2544.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เรื่อง การสงเคราะห์บุตร-ภริยา ฉบับได้รับ
พระราชทานรางวัลชั้นที่ 1 ประจำปี 2513-14. พัทลุง: [ม.ป.ท.], 2514.
- พระมหา ดร. ไพเราะ สุตสีโล. ผู้อำนวยการ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์. สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2545.

พระสุรศักดิ์ สุรญาโณ. ผู้จัดการห้องสมุดศาลาจำปาศักดิ์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์. สัมภาษณ์,
14 กรกฎาคม 2545.

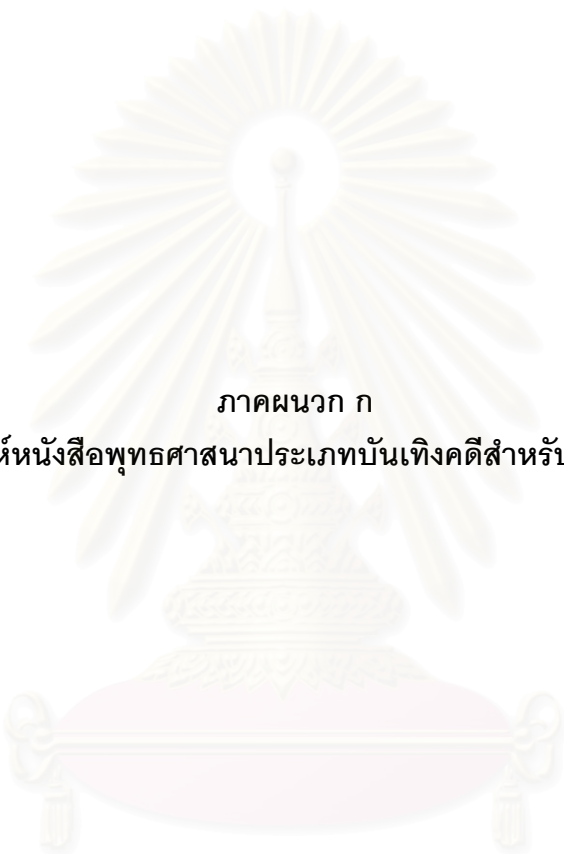

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
แบบวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ประเภทเรื่องเดียว

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

- 1.1 ชื่อเรื่อง.....
- 1.2 ปีที่พิมพ์ ..... 1.3 สถานที่พิมพ์ .....
- 1.4 ลักษณะการจัดพิมพ์ เรื่องเดียว 1.5 ลักษณะการเรียบเรียง เรื่องแต่ง
 รวมเรื่อง เรื่องแปล

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

- 2.1 ผู้แต่ง
- 2.1.1 ชื่อ ไม่ระบุ
 ระบุ .....
- 2.1.2 สถานภาพ ไม่ระบุ
 นักบวช
 สมรवास ชาย หญิง
 อื่นๆ ระบุ.....
- 2.2 ผู้แปล
- 2.2.1 ชื่อ ไม่ระบุ
 ระบุ .....
- 2.2.2 สถานภาพ ไม่ระบุ
 นักบวช
 สมรवास ชาย หญิง
 อื่นๆ ระบุ.....
- 2.3 ผู้จัดทำภาพประกอบ
- 2.3.1 ชื่อ ไม่ระบุ
 ระบุ .....
- 2.3.2 สถานภาพ ไม่ระบุ
 นักบวช
 สมรवास ชาย หญิง
 อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

- 3.1 ชื่อ .....
- 3.2 ประเภท ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ สังกัด
 สำนักนายกรัฐมนตรี
 กระทรวงศึกษาธิการ
 ทบวงมหาวิทยาลัย
 ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง (เช่น ราชบัณฑิตยสถาน)
 อื่นๆ (ระบุ) .....

- ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน
- บุคคล
- นิติบุคคล
- บริษัท/ห้าง/ร้าน
- องค์กร/สมาคม/มูลนิธิ
- สถานศึกษา
- อื่นๆ .....

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

- นิทาน ร้อยแก้ว
- ร้อยกรอง กลอน กาพย์ อื่นๆ.....
- เรื่องสั้น
- นวนิยาย ร้อยแก้ว
- ร้อยกรอง กลอน กาพย์ อื่นๆ.....

ตอนที่ 5 เนื้อหา

5.1 หลักจริยธรรมทั่วไป

☐ ความมีเหตุผล	☐ การพึ่งตนเอง	☐ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
☐ ความรับผิดชอบ	☐ ความประหยัด	☐ ความเมตตากรุณา
☐ ความซื่อสัตย์สุจริต	☐ ความใฝ่รู้	☐ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
☐ ความอดทน อดกลั้น	☐ การรู้จักประมาณตน	☐ ความเสียสละ
☐ ความมีระเบียบวินัย	☐ การมีสำนึก	☐ ความกตัญญูกตเวที
☐ ความซื่อสัตย์สุจริต	☐ ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี	☐ อื่นๆ .....
☐ ความยุติธรรม	☐ ความกล้าทางจริยธรรม	☐ .....

5.2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา

5.2.1 หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป

☐ พระรัตนตรัย	☐ บุญกิริยาวัตถุ 3
☐ ขันติโลภรัจฉา	☐ ศีล 5 ธรรม 5
☐ โฉवास 3	☐ อื่นๆ .....

5.2.2 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา

☐ อิทธิบาท 4	☐ มรรคมีองค์ 8
☐ ขรวาจาธรรม 4	☐ อื่นๆ .....
☐ สปัปฺริสธรรม 7	☐

5.2.3 หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ

☐ อกุศลมูล 3	☐ สุจริต 3
☐ กุศลมูล 3	☐ อบายมุข 4
☐ ทุจริต 3	☐ อื่นๆ .....

- 5.2.4 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ
☐ ภูมิธรรมมิกกัตถะ 4	☐ อื่นๆ .....
☐ จักร 4	☐

- 5.2.5 หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม
☐ โลกบาลธรรม 2	☐ มิตรแท้มิตรเทียม 4
☐ สังคหวัตถุ 4	☐ คารวะ 6
☐ พรหมวิหาร 4	☐ อื่นๆ .....

- 5.3 ประวัติ
☐ ประวัติความสำคัญและประโยชน์ของพุทธศาสนา	☐ ประวัติพุทธสาวิกา
☐ ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา	☐ ประวัติอุบาสก
☐ พุทธประวัติ	☐ ประวัติอุบาสิกา
☐ ประวัติพุทธสาวก	☐ อื่นๆ .....

- 5.4 คัมภีร์พระพุทธศาสนา
☐ พระไตรปิฎก	
☐ ภาษาบาลีและคำศัพท์ทางพุทธศาสนา (ระบุ)	

- 5.5 เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก
☐ ชาดก	☐ ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก	☐ นิบาตชาดก	☐ ชาดกนอกนิบาต
☐ ธรรมบท			
☐ อื่นๆ			

- 5.6 นักบวชในพุทธศาสนา
☐ พระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์
☐ การปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์

- 5.7 หน้าที่ของชาวพุทธ
☐ การทำนุบำรุงศาสนา	☐ มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธี
☐ การบริหารจิตและเจริญปัญญา	☐ อื่นๆ .....

- 5.8 ที่ระลึกทางศาสนา
☐ วันสำคัญทางศาสนา	☐ จิตรกรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา
☐ สถานที่ทางศาสนา	☐ อื่นๆ .....

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง

☐ เรื่องเล่า
☐ บรรยาย
☐ จดหมายหรือบันทึก
☐ อื่นๆ .....

ตอนที่ 7 ตัวละคร (ตัวละครเอก)

7.1 ประเภท

- มนุษย์ ธรรมชาติ
- อมนุษย์ (ระบุ).....
- สัตว์ (ระบุ).....
- อื่นๆ (ระบุ).....

7.2 เพศ

- ชาย
- หญิง
- ไม่ระบุ

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

- มี ไม่มี

8.1 หนังสือได้รับรางวัล (ระบุ) .....

อันดับ..... ประจำปี พ.ศ. .... จาก .....

8.2 หนังสือที่จัดพิมพ์พิมพ์ในโอกาสพิเศษ (ระบุ) .....

8.3 หนังสือชุด (ระบุ) .....

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

9.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

หน้าปกใน	( ) มี ( ) ไม่มี	อภิธานศัพท์	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าลิขสิทธิ์	( ) มี ( ) ไม่มี	ภาคผนวก	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าคำนิยม/คำปรารภ	( ) มี ( ) ไม่มี	กิจกรรมท้ายบท	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าคำนำ	( ) มี ( ) ไม่มี	ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ในการจัดพิมพ์	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าสารบัญ	( ) มี ( ) ไม่มี	หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ	( ) มี ( ) ไม่มี
บรรณานุกรม	( ) มี ( ) ไม่มี	อื่นๆ (ระบุ).....	

9.2 ขนาดหนังสือ

- พอกเก็ตบุ๊ก (11.3 x 18 ซม.) 8 หน้ายก (18.5 x 26 ซม.)
- 16 หน้ายก (13 x 18.5 ซม.) 8 หน้ายกใหญ่ (21 x 29.7 ซม.)
- 16 หน้ายกใหญ่ (14.8 x 21 ซม.) อื่นๆ (ระบุ).....

9.3 จำนวนหน้า

- ไม่เกิน 48 หน้า
- 49 - 100 หน้า
- 101 - 150 หน้า
- 151 - 200 หน้า
- มากกว่า 200 หน้า

9.4 ขนาดตัวอักษร

- 15 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 16 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 17 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 18 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 19 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 20 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- อื่นๆ (ระบุ) .....

9.5 ลักษณะปก

- ปกแข็ง   มีใบหุ้มปก   ไม่มีใบหุ้มปก
- ปกอ่อน   ปกอ่อนด้าน   ปกอ่อนอบมัน
- อื่นๆ .....

9.6 ภาพประกอบ

- มี   ไม่มี

ประเภทของภาพ	☐	ภาพถ่าย
	☐	ภาพวาด
	☐	ภาพลายเส้น
	☐	ภาพลายเส้นเหมือนจริง
	☐	ภาพลายเส้นการ์ตูน
	☐	ภาพลายเส้นไทยประเพณี
	☐	อื่นๆ (ระบุ) .....
สีของภาพ	☐	ขาวดำ
	☐	สี
	☐	1 สี
	☐	2 - 3 สี
	☐	4 สี
	☐	อื่นๆ .....

แบบวิเคราะห์หนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ประเภทรวมเรื่อง

ตอนที่ 1 ข้อมูลหนังสือ

- 1.3 ชื่อเรื่อง.....
- 1.4 ปีที่พิมพ์ ..... 1.3 สถานที่พิมพ์ .....
- 1.4 ลักษณะการจัดพิมพ์ เรื่องเดียว 1.5 ลักษณะการเรียบเรียง เรื่องแต่ง
 รวมเรื่อง เรื่องแปล

ตอนที่ 2 ผู้จัดทำ

- 2.1 ผู้แต่ง
- 2.1.1 ชื่อ ไม่ระบุ
 ระบุ .....
- 2.1.2 สถานภาพ ไม่ระบุ
 นักบวช
 สมรवास ชาย หญิง
 อื่นๆ ระบุ.....
- 2.2 ผู้แปล
- 2.2.1 ชื่อ ไม่ระบุ
 ระบุ .....
- 2.2.2 สถานภาพ ไม่ระบุ
 นักบวช
 สมรवास ชาย หญิง
 อื่นๆ ระบุ.....
- 2.3 ผู้จัดทำภาพประกอบ
- 2.3.1 ชื่อ ไม่ระบุ
 ระบุ .....
- 2.3.2 สถานภาพ ไม่ระบุ
 นักบวช
 สมรवास ชาย หญิง
 อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 ผู้จัดพิมพ์

- 3.1 ชื่อ .....
- 3.2 ประเภท ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐ สังกัด
 สำนักนายกรัฐมนตรี
 กระทรวงศึกษาธิการ
 ทบวงมหาวิทยาลัย
 ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง (เช่น ราชบัณฑิตยสถาน)
 อื่นๆ (ระบุ) .....
- ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน

- บุคคล
- นิติบุคคล
- บริษัท/ห้าง/ร้าน
- องค์การ/สมาคม/มูลนิธิ
- สถานศึกษา
- อื่นๆ .....

ตอนที่ 4 รูปแบบการประพันธ์

- รวมนิทาน จำนวน.....เรื่อง   ร้อยแก้ว
- ร้อยกรอง   กลอน   กาพย์   อื่นๆ.....
- รวมเรื่องสั้น จำนวน.....เรื่อง

ตอนที่ 5, 6 และ 7 แยกวิเคราะห์เป็นเรื่องย่อย

ตอนที่ 8 ลักษณะเด่นของหนังสือ

- มี   ไม่มี
- 8.1 หนังสือได้รับรางวัล (ระบุ) .....
อันดับ..... ประจำปี พ.ศ. .... จาก .....
- 8.2 หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ (ระบุ) .....
.....
- 8.3 หนังสือชุด (ระบุ) .....

ตอนที่ 9 การจัดรูปเล่ม

9.1 ส่วนประกอบของหนังสือ

หน้าปกใน	( ) มี ( ) ไม่มี	อภิธานศัพท์	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าลิขสิทธิ์	( ) มี ( ) ไม่มี	ภาคผนวก	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าคำนิยม/คำปรารภ	( ) มี ( ) ไม่มี	กิจกรรมท้ายบท	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าคำนำ	( ) มี ( ) ไม่มี	ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ในการจัดพิมพ์	( ) มี ( ) ไม่มี
หน้าสารบัญ	( ) มี ( ) ไม่มี	หลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ	( ) มี ( ) ไม่มี
บรรณานุกรม	( ) มี ( ) ไม่มี	อื่นๆ (ระบุ).....	.....

9.3 ขนาดหนังสือ

- พอกเก็ตบุ๊ก   (11.3 x 18 ซม.)   8 หน้ายก   (18.5 x 26 ซม.)
- 16 หน้ายก   (13 x 18.5 ซม.)   8 หน้ายกใหญ่   (21 x 29.7 ซม.)
- 16 หน้ายกใหญ่   (14.8 x 21 ซม.)   อื่นๆ (ระบุ).....

9.4 จำนวนหน้า

- ไม่เกิน 48 หน้า
- 49 - 100 หน้า
- 101 - 150 หน้า
- 151 - 200 หน้า
- มากกว่า 200 หน้า

9.4 ขนาดตัวอักษร

- 15 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 16 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 17 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 18 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 19 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- 20 พ้อยท์ (ตัวอย่าง กกก)
- อื่นๆ (ระบุ) .....

9.5 ลักษณะปก

- ปกแข็ง   มีใบหุ้มปก   ไม่มีใบหุ้มปก
- ปกอ่อน   ปกอ่อนด้าน   ปกอ่อนอบมัน
- อื่นๆ.....

9.6 ภาพประกอบ

- มี   ไม่มี

ประเภทของภาพ

- ภาพถ่าย
- ภาพวาด
- ภาพลายเส้น
- ภาพลายเส้นเหมือนจริง
- ภาพลายเส้นการ์ตูน
- ภาพลายเส้นไทยประเพณี
- อื่นๆ (ระบุ) .....

สีของภาพ

- ขาวดำ
- สี
- 1 สี
- 2 - 3 สี
- 4 สี
- อื่นๆ .....

[จ...../.....]

แบบวิเคราะห์เรื่องย่อ สำหรับหนังสือประเภทรวมเรื่อง (ตอนที่ 5, 6 และ 7)

ชื่อหนังสือ ..... เรื่องที่ ..... ชื่อเรื่อง .....

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

5.1 หลักจริยธรรมทั่วไป

☐ ความมีเหตุผล	☐ การพึ่งตนเอง	☐ ความเป็นผู้มีวิวัฒนาการ
☐ ความรับผิดชอบ	☐ ความประหยัด	☐ ความเมตตา กรุณา
☐ ความซื่อสัตย์สุจริต	☐ ความใฝ่รู้	☐ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
☐ ความอดทน อดกลั้น	☐ การรู้จักประมาณตน	☐ ความเสียสละ
☐ ความมีระเบียบวินัย	☐ การมีศีลจจะ	☐ ความกตัญญูตเวที
☐ ความซื่อสัตย์สุจริต	☐ ความเป็นผู้มีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี	☐ อื่นๆ .....
☐ ความยุติธรรม	☐ ความกล้าทางจริยธรรม	☐ .....

5.2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา5.2.1 หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป

☐ พระรัตนตรัย	☐ บุญกิริยาวัตถุ 3
☐ ขันติโลว์จจะ	☐ ศีล 5 ธรรม 5
☐ โอวาท 3	☐ อื่นๆ .....

5.2.2 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา

☐ อิทธิบาท 4	☐ มรรคมีองค์ 8
☐ สมรวาสนธรรม 4	☐ อื่นๆ .....
☐ สปัปฐมธรรม 7	

5.2.3 หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ

☐ อกุศลมูล 3	☐ สุจริต 3
☐ กุศลมูล 3	☐ อบายมุข 4
☐ ทุจริต 3	☐ อื่นๆ .....

5.2.4 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ

☐ ทิฏฐธัมมิกัตถะ 4	☐ อื่นๆ .....
☐ จักร 4	

5.2.5 หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม

☐ โลกบาลธรรม 2	☐ มิตรแท้มิตรเทียม 4
☐ สังคหวัตถุ 4	☐ คารวะ 6
☐ พรหมวิหาร 4	☐ อื่นๆ .....

5.3 ประวัติ

☐ ประวัติ ความสำคัญและประโยชน์ของพุทธศาสนา	☐ ประวัติพุทธสาวิก
☐ ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา	☐ ประวัติอุบาสก
☐ พุทธประวัติ	☐ ประวัติอุบาสิก
☐ ประวัติพุทธสาวก	☐ อื่นๆ .....

- 5.4 คัมภีร์พระพุทธศาสนา
- พระไตรปิฎก
- ภาษาบาลีและคำศัพท์ทางพุทธศาสนา (ระบุ) .....

- 5.5 เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก
- ชาดก ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก นิบาตชาดก ชาดกนอกนิบาต
- ธรรมบท
- อื่นๆ .....

- 5.6 นักบวชในพุทธศาสนา
- พระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์
- การปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์

- 5.7 หน้าที่ของชาวพุทธ
- การทำนุบำรุงศาสนา มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธี
- การบริหารจัดการและเจริญปัญญา อื่นๆ .....

- 5.8 ที่ระลึกทางศาสนา
- วันสำคัญทางศาสนา จิตกรรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา
- สถานที่ทางศาสนา อื่นๆ .....

ตอนที่ 6 ข้อมูลด้านการนำเสนอเรื่อง

- เรื่องเล่า จดหมายหรือบันทึก
- บรรยาย อื่นๆ .....

ตอนที่ 7 ข้อมูลด้านตัวละคร (ตัวละครเอก)

7.1 ประเภท

- มนุษย์ สรวัส
- นักบวช
- อมนุษย์ (ระบุ).....
- สัตว์ (ระบุ).....
- อื่นๆ (ระบุ).....

7.2 เพศ

- ชาย
- หญิง
- ไม่ระบุ

ตารางบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์เรื่องย่อ สำหรับหนังสือประเภทรวมเรื่อง (ตอนที่ 5, 6 และ 7)

ชื่อหนังสือ ..... จำนวนเรื่องย่อ รวม ..... เรื่อง

ตอนที่ 5 เนื้อหา ..... เนื้อหาที่มีความถี่สูงสุด คือ.....

5.1 หลักจริยธรรมทั่วไป รวม ..... เรื่อง

ความมีเหตุผล		การพึ่งตนเอง		ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม	
ความรับผิดชอบ		ความประหยัด		ความเมตตากรุณา	
ความขยันหมั่นเพียร		ความใฝ่รู้		ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	
ความอดทน อดกลั้น		การรู้จักประมาณตน		ความเสียสละ	
ความมีระเบียบวินัย		การมีสำนึก		ความกตัญญูตเวที	
ความซื่อสัตย์สุจริต		ความเป็นผู้มีสติรู้จัก รับผิดชอบต่อชีวิต		อื่นๆ	
ความยุติธรรม		ความกล้าทาง จริยธรรม		.....	

5.2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา รวม ..... เรื่อง

5.2.1 หลักธรรมเพื่อการประกอบความดีทั่วไป รวม ..... เรื่อง

พระรัตนตรัย		บุญกิริยาวัตถุ 3	
ขันติโศรัจจะ		ศีล 5 ธรรม 5	
โอวาท 3		อื่นๆ	

5.2.2 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและการศึกษา รวม ..... เรื่อง

อิทธิบาท 4		มรรคมีองค์ 8	
ฆราวาสธรรม 4		อื่นๆ	
สัปปุริสธรรม 7			

5.2.3 หลักธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรละเว้นและควรประพฤติ รวม ..... เรื่อง

อกุศลมูล 3		สุจริต 3	
กุศลมูล 3		อบายมุข 4	
ทุจริต 3		อื่นๆ	

5.2.4 หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ รวม ..... เรื่อง

ทิฏฐธัมมิกัตถะ 4		อื่นๆ	
จักร 4			

5.2.5 หลักธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม รวม ..... เรื่อง

โลกบาลธรรม 2		มิตรแท้มิตรเทียม 4	
สังคหวัตถุ 4		คารวะ 6	
พรหมวิหาร 4		อื่นๆ	

5.3 ประวัติ รวม ..... เรื่อง

ประวัติ ค. สำคัญ ปย. ของศาสนา		ประวัติพุทธสาวิกา	
ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนา		ประวัติอุบาสก	
พุทธประวัติ		ประวัติอุบาสิกา	
ประวัติพุทธสาวก		อื่นๆ.....	

5.4 คัมภีร์พระพุทธศาสนา รวม ..... เรื่อง

พระไตรปิฎก	
ภาษาบาลีและคำศัพท์ทางพุทธศาสนา (ระบุ)	

5.5 เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎก รวม ..... เรื่อง

ชาดก	ชาดกที่ไม่ระบุที่มาของชาดก		นิบาตชาดก		ชาดกนอกนิบาต	
ธรรมบท						
อื่นๆ	.....					

5.6 นักบวชในพุทธศาสนา รวม ..... เรื่อง

พระสงฆ์และการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์	อื่นๆ .....
การปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์	

5.7 หน้าที่ของชาวพุทธ

การทำนุบำรุงศาสนา		มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธี	
การบริหารจิตและเจริญปัญญา		อื่นๆ	

5.8 ที่ระลึกทางศาสนา รวม ..... เรื่อง

วันสำคัญทางศาสนา		จิตรกรรมและปฏิมากรรมทางศาสนา	
สถานที่ทางศาสนา		อื่นๆ	

ตอนที่ 6 การนำเสนอเรื่อง การนำเสนอเรื่องที่มีความถี่สูงสุด คือ.....

เรื่องเล่า		จดหมายหรือบันทึก	
บรรยาย		อื่นๆ	

ตอนที่ 7 ตัวละคร

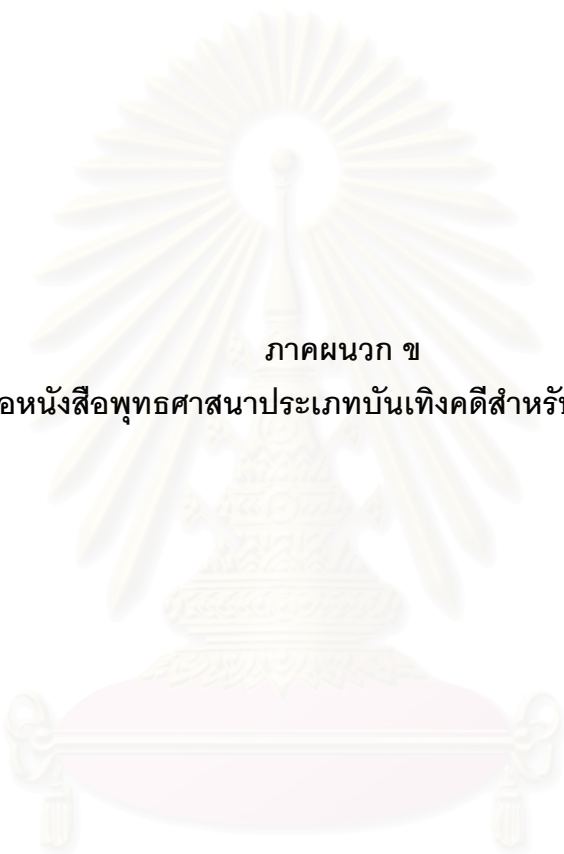
7.1 ประเภท ประเภทตัวละครที่มีความถี่สูงสุด คือ.....

มนุษย์		สัตว์.....	
อมนุษย์		.....	
นักบวช		.....	
อมมนุษย์.....		อื่นๆ	

7.2 เพศ เพศตัวละครที่มีความถี่สูงสุด คือ.....

ชาย	
หญิง	
ไม่ระบุ	

ภาคผนวก ข
รายชื่อหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

กลุ่มไບระกา. นิทานชาดกชุด “เมืองคนดี”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดีแอลเอส, 2534. 143 หน้า.

ภาพประกอบ.

เกษม บุญศรี. การบูชาคนที่ควรบูชา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2535. 61 หน้า.

ภาพประกอบ.

จำเนียร สรฉัตร. นางบาป. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ, 2517. 119 หน้า. ภาพประกอบ.

จำรัส ดวงวิสาร. ความรู้เรื่องชาดก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2540. 64 หน้า.

ภาพประกอบ.

จิรวัดน์ ภูเพียงใจ. ความอดทน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ประดิพัทธ์, 2543. 71 หน้า.

ภาพประกอบ.

เฉลียว ปิ่นทอง. การทำพระนิพพานให้แจ้ง. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2535. 78 หน้า.

ชนิตา รักรัษพลเมือง. สองคนยลรอบทิศ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิม

พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 80 หน้า. ภาพประกอบ

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์, บรรณาธิการ. สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้าง

เอกลักษณ์ของชาติ, 2542. 193 หน้า. ภาพประกอบ, แผนที่.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. นิทานทศชาติคำกาพย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2537.

146 หน้า. ภาพประกอบ.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. นิทานภาพพุทธรักษา. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, 2538.

100 หน้า. ภาพประกอบ.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. สี่ปฐิสธรรม. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 97 หน้า. ภาพประกอบ.

ถนอมพุทธ (สมณะชาบซิ่ง สิริเตโช). นิทานพุทธ 27 เรื่อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ,

2529. 73 หน้า. ภาพประกอบ.

ถนอมพุทธ (สมณะชาบซิ่ง สิริเตโช). เมตตาพุทธนิมม. กรุงเทพฯ: ฟ้าอภัย, 2541. 64 หน้า.

ภาพประกอบ.

ทวงศ์ศักดิ์ หงสกุล. นิทานธรรมะ. กรุงเทพฯ: โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม,

2534. 39 หน้า. ภาพประกอบ.

ทรรคนैया กัลยาณมิตร. อยู่กับพระรัตนตรัย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528. 27 หน้า.

ภาพประกอบ.

ทวี วรคุณ. ครูอาวี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2540. 88 หน้า. ภาพประกอบ.

ทองหยก เลียงพิบูลย์. คนมีบาป. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 173 หน้า. ภาพประกอบ.

ทานตะวัน (จิตต์นิภา ศรีไสย์). นิทานทศชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 6. ดับเบิลยู.บี. 2542. 168 หน้า.

ภาพประกอบ.

นางไฉน ปริญาธวัช. พี่ชาย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528. 133 หน้า. ภาพประกอบ.

นางไฉน ปริญาธวัช. หนูน้อยกลอยใจ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528. 71 หน้า. ภาพประกอบ.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ปี่ซังข้าวน้อย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 51 หน้า. ภาพประกอบ.

เนาวรัตน์ (ทองรมย์) พลเดช. นิทานคำกาศมงามคณสูต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543. 241 หน้า.

บรรจบ บรรณรุจิ. สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, [2535] [320 หน้า]

ภาพประกอบ.

ประภา สุชีนัย. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2536. 68 หน้า.

ประภาศรี สีหอำไพ. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงาน

เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 72 หน้า. ภาพประกอบ.

พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีเถระ) อนาถปิณฑิกเศรษฐี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2532. 210 หน้า.

พระธรรมโสภณ (พิน ปาสาทิโก). กตัญญูทเวที. กรุงเทพฯ: กราฟิคอาร์ต 28, 2541. 72 หน้า.

พระบุญนาค ไชยใส และฐิตินุโณ ภิกขุ. เที่ยวกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: สภาการศึกษาหม่อมกุฎราชวิทยาลัย, 2538. 118 หน้า. ภาพประกอบ.

พระพจนารถ ประภาโส. จิตเกษม. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2539. 90 หน้า.

พระพจนารถ ประภาโส. เนกขัมมบารมี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2540. 78 หน้า.

พระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีเถระ). จักร 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2531. 40 หน้า.

พระมหาเฉลียว กิตติเปาโล. วิริยบารมี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2541. 54 หน้า.

พระมหาพวน (วัชระ) สุานจาโร. พรหมวิหาร 4. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว, 2541. 72 หน้า.

พระมหาสุนทร สุนทรธมโม. นิทานชาดก เล่มที่ 1. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2544. 142 หน้า. ภาพประกอบ.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ) และจรัส ดวงธิดาร. ประวัติอุบาสก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 89 หน้า. ภาพประกอบ.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ) และจรัส ดวงธิดาร. ประวัติอุบาสิก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 73 หน้า. ภาพประกอบ.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ). ประวัติพระภิกษุณี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 72 หน้า. ภาพประกอบ.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ). ประวัติพระสาวก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530.

84 หน้า. ภาพประกอบ.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบฐิติญาโณ). ประวัติอุบาสก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531.

57 หน้า. ภาพประกอบ.

พล้อย พรปรีชา. อุบายมุข 6. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี, 2530. 30 หน้า. ภาพประกอบ.

พูลศรี เจริญพงษ์. การงานที่ปราศจากโทษ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, 2523.

65 หน้า.

พูลศรี เจริญพงษ์. แก้วตา – ขวัญใจ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิม

พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 72 หน้า. ภาพประกอบ.

พูลศรี เจริญพงษ์. ใครหนอรักเราเท่าซี้ด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุ

วิทยาลัย, 2521. 82 หน้า.

พูลศรี เจริญพงษ์. แม่ของฉัน. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

พูลศรี เจริญพงษ์. รางวัลความดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย,

2526. 64 หน้า. ภาพประกอบ.

ภิกษุสีลาจารย์. พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2538. 261 หน้า.

แม่นมาศ ชวลิต, คุณหญิง. พระพุทธประวัติ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528. 42 หน้า.

ยากตระกูล (พระวรพจน์ อุปสันโต). ความสวยพร้อมด้วยความดี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:

ฟ้าอภัย, 2544. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

ยุพา นันทชัย. หนุ่มเรือเกลือ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 31 หน้า. ภาพประกอบ.

แย้ม ประพัฒน์ทอง. มหาบัณฑิตแห่งมิลินทนคร. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2538. 529 หน้า.

รัศมีธรรม. นิทานปล่อยัสต์ว์ เล่ม 3. แปลจาก เฝิงเชิน เตอ กู๋ ซื่อ โดย หลิว ไถ่ เหลียน.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พุทธสถานไท่อิน, 2536. 119 หน้า. ภาพประกอบ.

วศิน อินทสระ. พระเจ้าอโศกมหาราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 38 หน้า.

ภาพประกอบ.

วศิน อินทสระ. ประวัติพระสาวก เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 105 หน้า.

ภาพประกอบ.

วศิน อินทสระ. ประวัติพระสาวก เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 103 หน้า.

ภาพประกอบ.

วัชระ คงอดิศักดิ์. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2520. 81 หน้า.

วัชระ คงอดิศักดิ์. การประพฤติพรหมจรรย์. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2533. 92 หน้า.

- วัชระ คงอดิศักดิ์. การไม่เศร้าโศก. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2537. 73 หน้า.
- วัชระ คงอดิศักดิ์. การสงเคราะห์ญาติ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2518. 62 หน้า.
- วัชระ คงอดิศักดิ์. การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2521. 57 หน้า.
- วัชระ คงอดิศักดิ์. การเห็นอริยสัจทั้งหลาย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2534. 87 หน้า.
- วัชระ คงอดิศักดิ์. ทาน การเสียสละ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2516. 68 หน้า.
- วัชระ คงอดิศักดิ์. พรหมวิหารธรรม. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 62 หน้า. ภาพประกอบ.
- วิกรอง พงษ์สุภา. การบำรุงบิดามารดา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี้, 2529. 48 หน้า.
- วิชัย สุธีรชานนท์. นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท. พิมพ์ครั้งที่ 5. ลพบุรี: ม.ป.ท., 2536. 62 หน้า.
- วิญญา วงศ์ศิริวัฒน์. ก้าวไปในโลกสีขาว. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, 2543. 77 หน้า.
- วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. ประวัติพุทธบริษัท. กรุงเทพฯ: มติชน, 2540. 95 หน้า. ภาพประกอบ.
- ศักดิ์ แวงวิริยะ. ความเป็นผู้ว่าง่าย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2529. 82 หน้า.
- สมพงษ์ ชุสุวรรณ. พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร, 2543. 64 หน้า. ภาพประกอบ.
- สมักร บุรวาต. องคฺลิมาล. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2537. 125 หน้า. ภาพประกอบ.
- สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษภาพเขียนทางพุทธศาสนา โดย ครูเหม เวชกร. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2540. 169 หน้า. ภาพประกอบ.
- สลวย โรจนสโรจ. หมอบุญเชื้อ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528. 124 หน้า. ภาพประกอบ.
- สลวย โรจนสโรจ. อันความปรารถนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 72 หน้า. ภาพประกอบ.
- สันติสุข โสภณสิริ. พระพุทธเจ้าของฉัน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2543. 136 หน้า. ภาพประกอบ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ, 2523. 232 หน้า. ภาพประกอบ.
- สำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย. นิทานธรรมะสำหรับคุณนัศึกษพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2537. 40 หน้า. ภาพประกอบ.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. ไต้ร่มกาสาวพัสตร์. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2537. 121 หน้า. ภาพประกอบ.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. ลีลาชีวิต. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 47 หน้า. ภาพประกอบ.
- สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. เจ้าชายสิทธัตถะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา,

2538. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. หัวใจพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543. 110 หน้า.

สุทัสสา อ่อนค้อม. ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2539.

136 หน้า. ภาพประกอบ.

สุภาพ ทัดภู. เรื่องของดาวเด่น. กรุงเทพฯ: โลกทิพย์, 2533. 136 หน้า. ภาพประกอบ.

สุนน อมรวิวัฒน์. ประวัติพระภิกษุณี. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 60 หน้า.

สุนน อมรวิวัฒน์. ประวัติอุบาสิก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 57 หน้า.

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. บารมีสิบทิศ. กรุงเทพฯ: ปลาตะเพียน, 2530. 168 หน้า. ภาพประกอบ.

อดิศักดิ์ ทองบุญ. การสงเคราะห์บุตร. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2538. 49 หน้า.

อดิศักดิ์ ทองบุญ. ธรรมจริยา การประพฤติธรรม. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงาน

เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

อภัย จันทวิมล. เล่านิทานคำกาพย์ เรื่อง พระเวสสันดร. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ, 2532. 86 หน้า.

ภาพประกอบ.

อริยวงศาตตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (वासนมहाเถระ), สมเด็จพระ. สังคหวัดถุ 4. กรุงเทพฯ:

ยุวพุทธภิกษุสมาคมชลบุรี, 2528. 54 หน้า.

อาร์โนล, เซอร์ เอ็ดวิน. ประทีปแห่งชมพูทวีป แปลจาก The Light of Asia โดย แม้นมาส ชวลิต,

คุณหญิง. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 74 หน้า. ภาพประกอบ.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา และศรีอมรญาณ, หลวง. นิทานไทยเรื่อง พระสมุทโรโฆษ พระรณเสนา

พระสุธน พระสังข์ทอง พระสรพสิทธิ์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2515. 157 หน้า.

ภาพประกอบ.

แอมิลตัน-เมอริท, เจน. หม่อมเจ้าวัด แปลจาก A Mediator's Diary โดย บุญเย็น สาริกะภูติ และ

ถวิล ชนะนนท์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 146 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือชุด (23 ชื่อเรื่อง)

หนังสือชุดทศบารมี

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, [2539] 10 เล่ม. ภาพประกอบ.

พระเตมีย์. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระมหาชนก. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระสุวรรณสาม. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระเนมิราช. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระมโหสถ. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระภริทัต. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระจันทกุมาร. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระนารทพรหม. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระวิภูรบัณฑิต. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

พระเวสสันดร. 29 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือชุดนิทานธรรม.

ธรรมสภา. นิทานธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, [2540] 6 เล่ม. ภาพประกอบ.

นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ. 128 หน้า. ภาพประกอบ.

นิทานธรรม ฉบับผู้นำ. 127 หน้า. ภาพประกอบ.

นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ. 124 หน้า. ภาพประกอบ.

นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้. 132 หน้า. ภาพประกอบ.

นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด. 126 หน้า. ภาพประกอบ.

นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม. 131 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือชุด นิทานชาดก

พระເເຕັຈ ທດຕະຊີໂວ. นิทานชาดก. กรุงเทพฯ: ชมรมพุทธศาสตร์, 2531. 7 เล่ม. ภาพประกอบ.

เล่ม 1 136 หน้า. ภาพประกอบ.

เล่ม 2 112 หน้า. ภาพประกอบ.

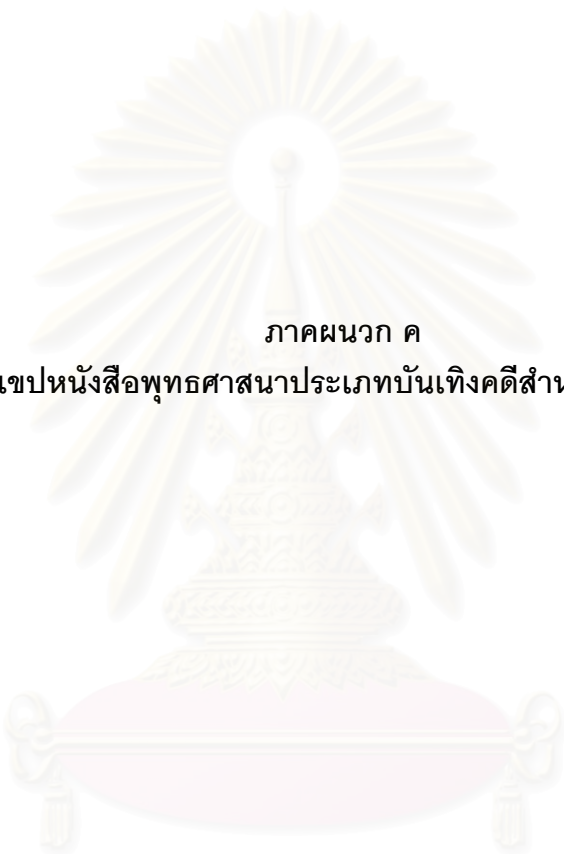
เล่ม 3 116 หน้า. ภาพประกอบ.

เล่ม 4 112 หน้า. ภาพประกอบ.

เล่ม 5 104 หน้า. ภาพประกอบ.

เล่ม 6 112 หน้า. ภาพประกอบ.

เล่ม 7 96 หน้า. ภาพประกอบ.

ภาคผนวก ค
สาระสังเขปหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารสังเขปหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

กลุ่มไບระกา (นามแฝง) นิทานชาดกชุด "เมืองคนดี". ภาพประกอบโดย เอื้อะ (นามแฝง).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดีแอลเอส, 2534. 143 หน้า.

หนังสือรวมนิทาน 22 เรื่อง ซึ่งดัดแปลงจากนิทานชาดกโดยใช้ภาษาที่ง่าย มีการสอดแทรกมุขตลกและใช้ภาพการ์ตูนประกอบ

เกษม บุญศรี. การบูชาคนที่ควรบูชา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2535. 61 หน้า.
ภาพประกอบ.

หนังสือที่ได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ในการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก พ.ศ. 2505 แต่งเป็นนวนิยายเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 3 ในมงคล 38 ประการ คือ การบูชาคนที่ควรบูชา เดิมกระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2503 ต่อมาได้ปรับปรุงให้เป็นหนังสือหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

จำเนียร สรจัตตร. นางบาป. ภาพประกอบโดย จำเนียร สรจัตตร. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ, 2517. 119 หน้า.

หนังสือชนะการประกวดวรรณกรรมไทยประเภทร้อยกรองของธนาคารกรุงเทพ จำกัด พ.ศ. 2515 เป็นเรื่องแปลมาจากภาษาบาลีเกี่ยวกับพุทธประวัติช่วงหนึ่ง ตัวเอกคือ พระนางสามาวดี มเหสีเอกของพระเจ้าอุเทน กษัตริย์แห่งแคว้นโกสัมพี ซึ่งเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรมแต่ถูกพระนางมาคันทิยา มเหสีองค์ที่ 3 กลั่นแกล้งด้วยความริษยาจนสิ้นชีวิต และด้วยความพยายามที่พระพุทธเจ้าเคยปฏิเสธที่จะรับนางเป็นบาทบริจาริกา ตามที่บิดาของนางเสนอ นางได้ว่าจ้างอันธพาลให้ตามด่าทอเหล่าภิกษุสงฆ์จนพระอานนท์ทูลขอให้พระพุทธเจ้าย้ายที่ประทับ ผลที่สุดของการก่อกกรรม พระนางมาคันทิยาผู้มีความงามเป็นเลิศจึงต้องจบชีวิตอย่างน่าสลดใจ ภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นเหมือนจริงวาดโดยผู้แต่ง

จรัส ดวงธิดา. ความรู้เรื่องชาดก. ภาพประกอบโดย สมคิด ดอกไม้. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2540. 64 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ความรู้เรื่องชาดกสั้นๆ และนิทานชาดกจากนิบาตชาดก 10 เรื่อง ได้แก่ วัตรอยเท้าราชสีห์ (วิโรจนชาดก) สัตว์ป่าถวายเป็นสังฆทานพระฤๅษี (อัมพชาดก) นางนกไส้ล้มช้างเถื่อน (ลกุฎิกชาดก) สภานกอลเวง (อุกุกชาดก) ช้างกับหมาเพื่อนรัก (อภิณหชาดก) พญาปลาซ่อนขอฝน (มัจฉชาดก) สามสัตว์เพื่อนตาย (กรุงคมิชชาดก) หมาจิ้งจอกจอมมยุง (วัณณาโรหชาดก) ลิงรดน้ำต้นไม้ (อารามทุสกชาดก) และนายพรานเบ็ดโลภมาก (อุกโตภฏฐชาดก)

จิระวัฒน์ ภูเพียงใจ. ความอดทน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ประดิพัทธ์, 2543. 71 หน้า.

ภาพประกอบ.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2528 ของราชบัณฑิตยสถาน เจ้าของได้มอบให้ฝ่ายวิชาการ วัดพระธรรมกาย นำมาจัดพิมพ์เผยแพร่ให้กว้างขวางขึ้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับขันติหรือความอดทน โดยผูกเป็นนิยายสั้นๆ มีตัวละครเอกเป็นเด็กชาย ซึ่งดำเนินชีวิตด้วยความยากลำบากแต่ยังดำรงตนเป็นคนดีได้ด้วยความอดทนอดกลั้น

เฉลียว ปิ่นทอง. การทำพระนิพพานให้แจ้ง. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2535. 78 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2535 มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 34 ในมงคล 38 ประการ คือ การทำพระนิพพานให้แจ้ง โดยแต่งเป็นนวนิยาย มีตัวละครสำคัญคือ เด็กในครอบครัวที่อบอุ่นครอบครัวหนึ่ง

ชนิตา รักษ์พลเมือง. สองคนยลรอบทิศ. ภาพประกอบโดย วิโชค มุกดามณี และคณะ.

กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

,
2530. 80 หน้า.

หนังสือในชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เรียบเรียงขึ้นเพื่ออธิบายเรื่อง ทิศ 6 ได้แก่ ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา) ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) ทิศเบื้องหลัง (บุตรภรรยา) ทิศเบื้องซ้าย (มิตร) ทิศเบื้องต่ำ (ป่าว) และทิศเบื้องบน (สมณพราหมณ์) โดยนำเสนอเรื่องในรูปแบบจดหมายระหว่างแม่กับลูกชายซึ่งไปศึกษาต่อต่างประเทศ

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, บรรณาธิการ. สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน. ภาพประกอบโดย สุรินทร์
ปัทมาคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2542. 193 หน้า. แผนที่.

จัดพิมพ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 เป็นการรวบรวมภาพถ่าย
ปัจจุบันของสถานที่สำคัญตามพุทธประวัติมาแสดงไว้พร้อมด้วยบทกลอนแต่งโดย สุมน
อมรวิวัฒน์ มีภาพซึ่งวาดโดย เหม เวชกร ประกอบในบางสถานที่

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. นิทานทศชาติคำภีร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2537.
146 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น
เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องทศชาติชาติดก แต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2520 โดยอาศัยแนวเรื่องจากเรื่อง
พระทศชาติ ของ แปลก สนธิรักษ์ โดยแต่งเป็นร้อยกรองประเภทกาพย์และฉันท์ มีภาพประกอบ
เป็นภาพวาด 4 สี

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. นิทานภาพพุทธรักษา. ภาพประกอบโดย ฉลองศักดิ์ มงคลรัตน์. กรุงเทพฯ:
องค์การคำของคุรุสภา, 2538. 100 หน้า.

องค์การคำของคุรุสภาจัดพิมพ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 โดยได้รวบรวม
นิทานแฝงหลักธรรมซึ่งแต่งเป็นกาพย์และกลอน 60 เรื่อง พร้อมภาพประกอบแบบไทยประเพณี
มาจาก วารสารพุทธรักษา ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เคยได้รับรางวัล
หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นประเภทคำประพันธ์ จากการประกวดหนังสือสำหรับเด็กในงาน
สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2524 โดยการพิมพ์ครั้งนั้นมีนิทานรวม 19 เรื่อง ได้รับการ
คัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องสำหรับเด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. สัปปริสธรรม. ภาพประกอบโดย ธีระพันธ์ ลอไพบูลย์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 97 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาอธิบายธรรมะในหมวดสัปปริสธรรม 7 ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีมีคุณค่าโดยแตงเป็นนวนิยายเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ของเด็กนักเรียนเพื่อนำมาประกอบการรายงานในชั้นเรียน โดยมีป่าของนักเรียนผู้หนึ่งเป็นหลักในการให้ความรู้

ณวมพุทธ (นามแฝง). นิทานพุทธ 27 เรื่อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ, 2529. 73 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานสั้นๆ จากชาดก 27 เรื่อง ซึ่งแปลตามคาถาจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มีพุทธภาษิตจากพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับชาดกแต่ละเรื่องต่อท้ายนิทานทุกเรื่อง

ณวมพุทธ (นามแฝง). เมตตาพุทธนิยาม. ภาพประกอบโดย วรณา เจริญพลนภัชชัย. กรุงเทพฯ: ฟ้าอภัย, 2541. 64 หน้า.

รวมชาดก 7 เรื่อง ที่เกี่ยวกับความเมตตา จากพระไตรปิฎกแต่นำมาตั้งชื่อใหม่ ได้แก่ สายฝนแห่งเมตตา (มัจฉชาดก) เมตตาและอดทน (นิโคธรมิคชาดก) ยักษ์ยังเมตตา (อัยกภูชาดก) บทแผ่เมตตา (ขันธปริตตชาดก) เมตตาเพื่อนพาล (อสัมปทานชาดก) เชี่ยนด้วยเมตตา (ติลมงฺกุฐิชาดก) และเมตตาญาติสังคราม (อุรคชาดก)

ทงศักดิ์ หงสกุล. นิทานธรรมะ. กรุงเทพฯ: โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม. 2534. 51 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานธรรมะ 6 เรื่อง ซึ่งได้นำเนื้อหาจากฝ่ายศาสนสงเคราะห์ กรมการศาสนาจากนั้นสำนักเรียนวัดอนงคารามจึงได้จัดทำรูปประกอบ และจัดพิมพ์แจกศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างๆ ทั่วประเทศ นิทาน 6 เรื่อง ประกอบด้วยเรื่อง ต้นมะขาม ลูกไม้ ผู้มีปัญญา ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นกสอนคน และอย่าหลงอำนาจ ทุกเรื่องมีพุทธภาษิตประกอบ

ทรงศนียา กัลยาณมิตร. อยู่กับพระรัตนตรัย. ภาพประกอบโดย สมชาย ปานประชา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 27 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมระดับประถมศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในวัดไทย โดยมีฉากเป็นหมู่บ้านในชนบทแห่งหนึ่ง และใช้ตัวละครเป็นเด็กชายอายุ 12 ปี ชื่อมะกล่ำเป็นตัวละครเอก

ทวี วรคุณ. ครูอารี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2537. 88 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา เนื้อหาอธิบายหลักธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ โดยผ่านตัวละครหลักคือครูอารี ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา แก่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทองหยก เลียงพิบูลย์. คนมีบาป. ภาพประกอบโดย ศรารัตน์ สิงหนาท. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 173 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา เป็นเรื่องสั้นจำนวน 9 เรื่อง ที่รวบรวมมาจากหนังสือ กฎแห่งกรรม แต่ละเรื่องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำ ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกยับยั้งชั่งใจในการกระทำที่ไม่ดีและมีศรัทธาในการกระทำดี ประกอบด้วยเรื่อง ชะตากรรม มรดกชิ้นสุดท้าย นึกไม่ถึง กุศลสะท้อน ความดีที่ไม่สูญ คนมีบาป ความดีที่เป็นมงคล สร้างทุกข์ และคู่ปรับ

ทานตะวัน (นามแฝง). นิทานทศชาติ. ภาพประกอบโดย สมบัติ คิ้วฮก. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ดับเบิลเดย์, 2542. 168 หน้า.

หนังสือเรียบเรียงทศชาติชาดก ซึ่งเป็น 10 ชาตีสุดท้ายก่อนที่พระพุทธเจ้าจะประสูติเป็น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทศชาติประกอบด้วย เตมีย์ มหาชนก สุวรรณสาม เนมิราช มโหสถ ภูริทัตติ จันทกุมาร นารทะ วิฑูรย์บัณฑิต และเวสสันดร เขียนเป็นนิทานด้วยภาษาที่ง่าย และมีภาพลายเส้นแบบไทยประเพณีกึ่งการ์ตูนประกอบ

นงไฉน ปริญาธวัช. พี่ชาย. ภาพประกอบโดย วิภาวี บริบูรณ์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528.
133 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความซื่อสัตย์ แต่งเป็นนวนิยายแสดงถึงการต่อสู้ชีวิตของเด็ก 6 คน ที่ถูกพ่อแม่ทิ้งให้เผชิญชีวิตด้วยความยากลำบาก พี่ชายคนโตจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแลน้องทั้ง 5 คนให้ดำเนินชีวิตจนเติบโตขึ้นได้

นงไฉน ปริญาธวัช. หนูน้อยกลอยใจ. ภาพประกอบโดย ศรารัตน์ สิงหนาท. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528. 71 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมระดับประถมศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับความกตัญญู แต่งเป็นนวนิยายโดยยกขาดกมาประกอบหลายเรื่อง เพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น ตัวละครเป็นครอบครัวของครูในชนบทครอบครัวหนึ่ง

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ปี่ซังข้าวน้อย. ภาพประกอบโดย ประคองกุล พงษ์ไพบูลย์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 51 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมระดับประถมศึกษา แต่งขึ้นโดยใช้เหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นฉาก มีตัวละครสำคัญคือ เด็กชายเที่ยง ซึ่งเป็นตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมเรื่อง ความอดทนอดกลั้น นับตั้งแต่เรื่องทางร่างกาย เช่น การเข้าเฝือกจากการกราดยิงของเครื่องบินรบ และความอดทนทางใจจากความเปลี่ยนแปลงของชีวิตจากการอาศัยอยู่อย่างมีความสุขในชนบทเข้าไปอยู่ในเมืองซึ่งปลอดภัยกว่า รวมทั้งการสูญเสียบุคคลที่เป็นที่รัก และการถูกเหยียดหยามจากบุคคลอื่น

เนาวรัตน์ (ทองมธ) พลเดช. นิทานคำกาพย์มงคลสูตร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543. 241 หน้า.

หนังสือได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ จากการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2544 ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้เขียนได้แรงบันดาลใจจากการอ่านหนังสือ มงคลที่เปลี่ยนแปลงโดยพิศดาร ของพระครูศิริปัญญาภรณ์ (อ่อน) ซึ่งได้แปลนิทานชาดกจากพระสูตรต่างๆ มาประกอบมงคลสูตร 38 ข้อ ข้อละเรื่อง โดยเว้นข้อที่ 30 และ 34 แต่ในมงคลที่ 33 นั้นมีนิทานทั้งหมด 3 เรื่อง จึงรวมนิทานทั้งสิ้นได้ 38 เรื่อง

บรรจบ บรรณรุจิ. สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า. ภาพประกอบโดย ปกรณ์ กล่อมเกลี้ยง.
กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535). (320 หน้า).

หนังสือรวมเล่มของหนังสือชุดสมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้าซึ่งเดิมจัดพิมพ์แยกเป็น 10 เล่ม ได้แก่ กำเนิดสิทธัตถะกุมาร ชีวิตในวัยหนุ่มของเจ้าชาย เจ้าชายออกบวชบำเพ็ญบารมี เจ้าชายตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า อัครสาวกของพระพุทธเจ้า แสดงธรรมโปรดพุทธบิดา เทวทัต ผู้ปองร้ายพระพุทธเจ้า แสดงธรรมโปรดชาวโลก แสดงธรรมโปรดพุทธมารดา และ เสด็จดับขันธปรินิพพาน แต่ละเล่มจะแบ่งเป็น 14 ตอน ทุกตอนมีรูปลายเส้นการ์ตูนประกอบ ในการพิมพ์รวมเล่มยังคงรักษารูปแบบไว้เหมือนเล่มเดี่ยว

ประภา สุชินัย. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2536. 68 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2536 มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 35 ในมงคล 38 ประการ คือ จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม โดยแต่งเป็นนวนิยายมีตัวละครสำคัญ คือ หลานและตากับยาย

ประภาศรี สีหอำไพ. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย. ภาพประกอบโดย วิโชค มุกดามณี และคณะ.
กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
,
2530. 58 หน้า.

หนังสือในชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ มีตัวละครเป็นคนไทยคณะหนึ่งเดินทางไปแสวงบุญ ณ สังเวชนียสถานในอินเดีย นอกจากจะบันทึกเรื่องราวสถานที่ต่างๆ ที่ไปเยี่ยมชมและนมัสการแล้วยังได้สอดแทรกเรื่องอุบาสกธรรมด้วย

พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีเถระ). อนาถบิณฑิกเศรษฐี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน,
2532. 210 หน้า.

จัดพิมพ์เป็นหนังสือพระราชทานในวันวิสาขบูชาแทนหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กประจำปี พ.ศ. 2532 เนื่องจากไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดเนื้อหาเป็นประวัติของมหาอุบาสกสมัยพุทธกาล ซึ่งมีชื่อจริงว่า สุทัตต์ แต่ผู้คนนิยมเรียกว่า อนาถบิณฑิกเศรษฐี โดยเริ่มตั้งแต่ว่าการได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า การบรรลุโสดาบัน การสร้างวัดเชตวันมหาวิหาร ความตกต่ำของฐานะ

เทวดาประจำเรือนต้องโทษ ชีวิตของบุตรธิดาแต่ละคน การป่วย การตาย การไปจุติเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นดุสิต และการกลับมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่งเป็นร้อยแก้วรูปแบบนวนิยายโดยมีบทสนทนาและความคิดเห็นของผู้แต่งประกอบตลอดเรื่อง

พระธรรมโสภณ (พิน ปาสาทิโก). กตัญญูกตเวทิตี. กรุงเทพฯ: กราฟิการ์ต 28, 2541. 72 หน้า.

ได้รับพระราชทานรางวัลจากการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กในปี พ.ศ. 2489 จากราชบัณฑิตยสถาน นำมาจัดพิมพ์ใหม่เพื่อเผยแพร่ในโอกาสที่วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามบำเพ็ญกุศลประจำปีอุทิศถวายอดีตเจ้าอาวาส หนังสือนี้ยกเอานิทาน 6 เรื่องมาเป็นตัวอย่างของความกตัญญูกตเวทิตี ได้แก่เรื่อง ฤๅษีตรีวิวัจนะ พระเจ้าชยทิส พระสารีบุตร เจ้าชายอลีนจิต พระอานนท์ และหัวหน้าพ่อค้าเกวียน

พระบุญนาท โสโธ และ ฐิตวณฺโณ ภิกขุ. เที่ยวกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น.

ภาพประกอบโดย สุเทพ สุวรรณศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538. 118 หน้า.

เที่ยวกรรมฐาน เป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติของพระบุญนาท โสโธ โดยเล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่เขารูดังค์ปฏิบัติวิปัสณากรรมฐานอยู่ตามป่าแถบภาคอีสานและประเทศลาวเพียงลำพังในช่วง พ.ศ. 2470–2475 ต่อมาได้เข้ามาอุปสมบทในกรุงเทพมหานครแล้วเขียนเรื่องนี้ถวายเจ้าจอมมารดาทัตติมาเมื่อปี พ.ศ. 2480 ได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้แล้วหลายครั้งแต่ไม่ได้มีการบันทึกสถิติไว้ พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มีความประทับใจในงานเขียนนี้ซึ่งส่งเสริมการปฏิบัติกรรมฐานโดยตรง แต่มีเนื้อหาที่อ่านสนุก น่าตื่นเต้น อีกทั้งเขียนได้น่าติดตาม และเข้าใจง่าย จึงปรับปรุงเพิ่มเชิงอรรถเกี่ยวกับภาษาบาลีขึ้นแล้วจัดพิมพ์เป็นการส่วนตัวครั้งหนึ่ง ต่อมาได้เพิ่มข้อเขียนของตนเองสมัยที่ใช้ชื่อว่า ฐิตวณฺโณ ภิกขุ เรื่อง วิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น ไว้ตอนท้าย แล้วจึงมอบให้สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยจัดพิมพ์จำหน่ายครั้งแรกในปี พ.ศ. 2537

พระพจนารถ ประภาโส. จิตเกษม. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2539. 90 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2539 มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อสุดท้ายในมงคล 38 ประการ คือ จิตเกษม โดยแต่งเป็นจดหมายโต้ตอบระหว่างพระภิกษุซึ่งมีศักดิ์เป็นลุงกับหลานชาย

พระพจนารถ ปรากฏาไส. เนกขัมมบารมี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2540. 78 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2540 มีเนื้อหาเกี่ยวกับเนกขัมมบารมี ซึ่งเป็นบารมีหนึ่งในทศบารมี โดยแต่งเป็นจดหมายจากพ่อถึงลูก

พระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีเถร). จักร 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2531. 40 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 2 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2480 จัดพิมพ์เพื่อสมโภชสิริรัตนยัญญุ พัตยศ และทำบุญอายุ 87 ปี ของพระพิมลธรรม ราชบัณฑิต (ชอบ อนุจารีเถร) นำเสนอในรูปแบบนวนิยายที่มีตัวละครสำคัญ คือ ครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง

พระมหาเฉลียว กิตติเปาโล. วิริยบารมี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2541. 54 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลชั้นที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2541 มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิริยบารมี ซึ่งเป็นบารมีหนึ่งในทศบารมี โดยแต่งเป็นจดหมายโต้ตอบระหว่างแม่ซึ่งจำเป็นต้องเดินทางไปทำงานต่างประเทศกับลูกสาวซึ่งอาศัยอยู่กับยายที่ประเทศไทย

พระมหาพวน (วัชระ) สุานจาโร. พรหมวิหาร 4. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว, 2541. 72 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2498 แต่งเป็นนิยายสั้นๆ แบ่งเป็น 4 บท เนื้อหามุ่งสอนเรื่องพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา การสอนแสดงผ่านคำสั่งสอนของพ่อที่มีต่อลูกชายซึ่งยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องต่อหลักธรรมหมวดนี้ เป็นหนังสือเล่มแรกของพันเอก (พิเศษ) วัชระ คงอดิศักดิ์ ที่ได้รับพระราชทานรางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระมหาสุนทร สุนทรธมฺโม. นิทานชาดก เล่มที่ 1. ภาพประกอบโดย พระมหาสาคร เอกวีโร.

ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2544. 142 หน้า.

รวมนิทานชาดกจากพระไตรปิฎก 54 เรื่อง แต่ละเรื่องจะมีโครงสร้างของเรื่องอยู่ 4 ตอน คือ ตอนที่หนึ่ง เป็นบทนำให้ทราบว่า พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ใด ปรารภถึงใคร จึงตรัสนิทานเรื่องนี้ ตอนที่ 2 เป็นเรื่องชาดกโดยตรง ตอนที่ 3 เป็นคาถาประจำนิทานเรื่องนั้นๆ ซึ่งมีทั้งเป็นคาถาของพระพุทธเจ้า เทวดา บัณฑิต พระโพธิสัตว์ และสัตว์ในเรื่อง และตอนที่ 4 เป็นคติประจำนิทานให้ทราบว่า นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้สิ่งใด

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ สุตญาณโน) และจรัส ดวงธิดาร. ประวัติอุบาสก. ภาพประกอบโดย ประสงค์ พวงดอกไม้. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 73 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา นำเสนอประวัติอุบาสกคนสำคัญในพระพุทธศาสนา 7 ท่าน ได้แก่ พระเจ้าพิมพิสาร อนุาถปิณฑิกเศรษฐี จัตตปาณิ หมอชิวก โกमारภัจจ์ พระเจ้าสุทโธทนะ พระเจ้ามหานามะ และ กุมภโฆษกเศรษฐี

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ สุตญาณโน) และจรัส ดวงธิดาร. ประวัติอุบาสิก. ภาพประกอบโดย สมชาย ปานประชา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 73 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา เสนอประวัติและผลงานของอุบาสิกสำคัญในสมัยพุทธกาล 7 ท่าน ได้แก่ นางวิสาขา เจ้าหญิงมัลลิกา พระนางสามาวดี นางชุชชุตตรา นางอุตตรา นางสิริมา และนางจุฬภัททา

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ สุตญาณโน). ประวัติภิกษุณี. ภาพประกอบโดย วสันต์ นิยมสมาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 72 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา รวมประวัติพระภิกษุณี 7 รูป ได้แก่ พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี พระเชมาเถรี พระอุบลวรรณาเถรี พระปฐาจาราเถรี พระธรรมทินนาเถรี พระพิมพ์ายโสธราเถรี และพระภัททาคุณทลเถรี

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จูติญาณโน). ประวัติพระสาวก. ภาพประกอบโดย คำนวน ชานันท์.
กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 84 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา นำเสนอประวัติและผลงานของพระสาวกรูปสำคัญในสมัยพุทธกาล จำนวน 7 รูป ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ พระมหากัจจายนะ พระอนนท์ และพระปุลณณะมันตานีบุตร

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จูติญาณโน). ประวัติอุบาสก. ภาพประกอบโดย ปราโมทย์ ณะระนอง.

กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 57 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา นำเสนอประวัติและผลงานของอุบาสกคนสำคัญในพุทธศาสนา จำนวน 7 ท่าน ได้แก่ พระเจ้าพิมพิสาร อนาถบิณฑิกเศรษฐี ชีวกโกมารภัจจ์ หัตถกะ อาฬวกะ นกุลปิตา และจิตตะคหบดี

พล้อย พรปรีชา. อบายมุข 6. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี, 2530. 30 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2475 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยด้วยพระองค์เองว่าสมควรได้รับพระราชทานรางวัล และได้โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์แจกในวันวิสาขบูชา พ.ศ. 2475 ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติได้นำมาจัดพิมพ์อีกครั้ง เพราะเป็นเรื่องของพ่อที่อยู่ห่างจากลูก จึงได้เขียนจดหมายอบรมลูกด้วยความหวังใยโดยเฉพาะในเรื่องอบายมุข 6 ประการ อันเป็นหนทางแห่งความเสื่อมที่ควรระมัดระวัง

พลตรี เจริญพงษ์. การงานที่ปราศจากโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิกรรมมหาธาตุวิทยาลัย, 2523. 65 หน้า.

หนังสือได้รับพระราชทานรางวัลที่ 2 ในการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กประจำปี พ.ศ. 2519 มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 18 ในมงคล 38 ประการ คือ การงานที่ปราศจากโทษ แต่งเป็นจดหมายโต้ตอบระหว่างแม่กับลูก

พูลศรี เจริญพงษ์. แก้วตา-ขวัญใจ. ภาพประกอบโดย วิโชค มุกดามณี และคณะ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 72 หน้า.

หนังสือในชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก โดยนำเสนอในรูปแบบสั้นๆ แต่ละบทมีคำถามท้ายบทเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของเด็กคล้ายกับหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถาน มีภาพประกอบเป็นภาพสถานที่สำคัญทางศาสนา

พูลศรี เจริญพงษ์. ใครหนอรักเราเท่าชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, 2521. 82 หน้า.

รวมเรื่องสั้น 4 เรื่อง ได้แก่ ลูกรักของแม่ ดวงใจของพ่อ ชีวิตเมื่อคิดไป และมารดา-บิดา ซึ่งเขียนขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกของพ่อแม่กับลูก เพื่อให้ลูกเข้าใจและมีและกตัญญูกตเวทิต่อท่านเพื่อตอบแทนพระคุณ

พูลศรี เจริญพงษ์. แม่ของฉัน. ภาพประกอบโดย วิโชค มุกดามณี และคณะ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือในชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เรียบเรียงเป็นบันทึกความทรงจำของผู้เขียนที่มีต่อแม่ เนื้อหามุ่งสอนคุณธรรมหลายข้อ ที่สำคัญคือ ความเห็นอกเห็นใจและความเสียสละ

พูลศรี เจริญพงษ์. รางวัลความดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, 2526. 64 หน้า.

หนังสือนวนิยายสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2523 มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับกตัญญูกตเวทิต่อบุตรธิดาพึงมีแก่บิดามารดา และยังสอดแทรกเรื่องความเมตตาและกรรมด้วย

ภิกษุสีลาจารย์. พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2538. 261 หน้า.

ภาพประกอบ.

พุทธทาสภิกขุในนามกองตำราคณะธรรมทานแปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาอังกฤษซึ่งแต่งโดย ภิกษุสีลาจารย์ (J. F. McKechnie) เพื่อสอนพุทธศาสนาแก่เด็กในประเทศ ศรีลังกา ในปี พ.ศ. 2484 และใช้หนังสือนี้เป็นเครื่องมือในการสอนพุทธประวัติแก่พระภิกษุ โดยให้อ่านและวิพากษ์วิจารณ์กัน แล้วจัดทำคำบันทึกท้ายเล่มเกี่ยวกับข้อความที่ขัดแย้งกับพุทธประวัติที่ศึกษากันในประเทศไทย และปทานุกรมท้ายเล่มเพื่อให้ค้นเรื่องได้สะดวก กองตำราคณะธรรมทานได้จัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497 และได้รับความนิยมมาก ต่อมามีการจัดพิมพ์อีกหลายครั้ง ในปี พ.ศ. 2538 ธรรมสภาได้นำมาพิมพ์ใหม่อีกครั้งในชื่อ พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน โดยจัดทำภาพประกอบใหม่เป็นภาพตัดปะพิมพ์ 4 สี

แม่ammaส ขวลิต, คุณหญิง. พระพุทธประวัติ. ภาพประกอบโดย วิภาวี บริบูรณ์. กรุงเทพฯ:

กรมวิชาการ, 2528. 42 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธานุภาพและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ แต่งเป็นนวนิยายแสดงพุทธประวัติและพระจริยาวัตรของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยใช้สำนวนโวหารที่สละสลวย ท้ายบทแต่ละบทมีรวมศัพท์ คำถามเพื่อทบทวนเรื่องราว และการแนะนำกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น วาดภาพ เขียนบทละคร แต่งร้อยกรอง และสร้างหุ่นจำลอง ตามความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละบท

ยาจกตระกูล (นามแฝง). ความสวยพร้อมด้วยความดี. ภาพประกอบโดย มนุ ประสานเกตุ.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชมรมศึกษาพระสูตร, 2535. 61 หน้า. ภาพประกอบ.

ประวัตินางวิสาขา มหาอุบาสิกา ผู้ถึงพร้อมด้วยความสวย คือ มีลักษณะงาม 5 ประการ สมเป็นเบญจกัลยาณี และมีความดีซึ่งสามารถชนะใจพ่อบุญธรรมที่นับถือศาสนาอื่นให้หันมานับถือพุทธศาสนาได้ อีกทั้งประกอบคุณงามความดีเพื่อพุทธศาสนาอีกหลายประการ ได้แก่ การสร้างบุพพาราม วิเริ่มการถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุสงฆ์ และช่วยวินิจฉัยอภินิหารของ นางภิกษุณีรูปหนึ่งซึ่งได้ตั้งครุฑมาก่อนนบวช มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้นเหมือนจริง

ยุพา นันทะไธย. หนุ่มเรือเกลือ. ภาพประกอบโดย สมชาย ปานประชา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2531. 31 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมหัวข้ออธิบายมุข 6 โดยแต่งเป็นนวนิยาย เล่าถึงความทรงจำในอดีตเกี่ยวกับชีวิตของหนุ่มเรือเกลือคนหนึ่งขณะที่ผู้เขียนมีอายุ 12 ขวบ

แย้ม ประพัฒน์ทอง. มหาบัณฑิตแห่งมิลิลานคร. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2538. 529 หน้า.

หนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้เขียนใช้เวลา 10 ปีในการถอดความมหิสถาดกจากภาษาบาลีมาเป็นภาษาไทย เนื่องจากประทับใจในความสนุกและให้แง่คิดเกี่ยวกับการเผชิญชีวิตในแง่มุมต่างๆ ทั้งสงคราม ความรัก และการต่อสู้ ด้วยปัญญาอันฉลาดแหลมคมของมหิสถ ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง เนื้อเรื่องแบ่งเป็น 4 ภาค 75 ตอน

รัศมีธรรม. นิทานปล่อยัสต์ว์ เล่ม 3. แปลจาก เฟิงเซิน เตอ กู ซื่อ โดย หลิว ไอ่ เหลียน.

ภาพประกอบโดย เหลียน ซื่อ ต้าซื่อ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พุทธสถานไต้หวัน, 2536. 119 หน้า.

รวมนิทานเกี่ยวกับความเมตตาต่อสัตว์โลก 34 เรื่อง แปลจากภาษาจีน ซึ่งเป็นเรื่องในอดีตที่เล่าสืบต่อกันมาเพื่อปลูกฝังความดีและจรรโลงคุณธรรมแก่ชนรุ่นหลัง โดยทุกเรื่องเป็นเรื่องราวสั้นๆ ที่แสดงถึงเหตุการณ์ไ้เมตตาที่คนได้กระทำต่อสัตว์ และผลกรรมที่ได้รับ

วศิน อินทสระ. พระเจ้าอโศกมหาราช. ภาพประกอบโดย ปราโมทย์ ณ ระนอง. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 38 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา กล่าวถึงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาของพระเจ้าอโศกมหาราชจักรพรรดิแห่งอินเดีย ผู้เป็นบุคคลสำคัญในการทำให้มีพุทธศาสนาในประเทศไทย โดยเขียนเป็นนวนิยายอิงชีวประวัติ พร้อมภาพประกอบ 4 สี

วศิน อินทสระ. ประวัติพระสาวก เล่ม 1. ภาพประกอบโดย วิภาวี บริบูรณ์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 105 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษาชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา รวมประวัติและคุณธรรมของพระสาวก 3 รูป คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระปุลณณะมันตานี บุตรและพระอานนท์ โดยเขียนเป็นนวนิยายอิงชีวประวัติ พร้อมภาพประกอบแบบไทยประเพณี

วศิน อินทสระ. ประวัติพระสาวก เล่ม 2. ภาพประกอบโดย วิภาวี บริบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542. 103 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษาชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา รวมประวัติและคุณธรรมของพระสาวก 5 รูปคือ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ พระมหากัจจายนะ และพระโมฆราช โดยเขียนเป็นนวนิยายอิงชีวประวัติ พร้อมภาพประกอบแบบไทยประเพณี

วัชระ คงอดิศักดิ์. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2520. 81 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2520 จากราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 19 ในมงคล 38 ประการ คือ การงดเว้นจากบาป โดยแต่งเป็นนวนิยายแสดงชีวิตของเด็กชายแฝดคนหนึ่งซึ่งถูกแม่นำมาทิ้งให้ครอบครัวคนใจบุญเลี้ยงดู

วัชระ คงอดิศักดิ์. การประพฤติพรหมจรรย์. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2533. 92 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2533 จากราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 32 ในมงคล 38 ประการ คือ การประพฤติพรหมจรรย์ โดยแต่งเป็นนวนิยายที่มีตัวละครสำคัญคือ ลูกกับหลานชาย

วัชระ คงอดิศักดิ์. การไม่เศร้าโศก. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2537. 73 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2537 จากราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 36 ในมงคล 38 ประการ คือ การไม่เศร้าโศก โดยแต่งเป็นนวนิยายเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กชายหญิงคนหนึ่ง

วัชระ คงอดิศักดิ์. การสงเคราะห์ญาติ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2518. 62 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2518 จากราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 17 ในมงคล 38 ประการ คือ การสงเคราะห์ญาติ โดยแต่งเป็นนวนิยาย เกี่ยวกับการสงเคราะห์ญาติพี่น้องที่เดือดร้อนของครอบครัวเล็กๆ ครอบครัวหนึ่ง ในการเล่าเรื่องได้ยกพุทธประวัติมาประกอบเพื่อให้เห็นหลักธรรมชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

วัชระ คงอดิศักดิ์. การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2521. 45 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2521 จากราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 20 ในมงคล 38 ประการ คือ การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา โดยแต่งเป็นนิยายสั้นๆ แสดงการสอนของครูผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา

วัชระ คงอดิศักดิ์. การเห็นอริยสังข์ทั้งหลาย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2534. 87 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2534 จากราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 33 ในมงคล 38 ประการ คือ การเห็นอริยสังข์ทั้งหลาย โดยแต่งเป็นนวนิยาย มีตัวละครสำคัญ คือ ครูกับนักเรียน

วัชระ คงอดิศักดิ์. ทาน การเสียสละ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2516. 68 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2516 มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 15 ในมงคล 38 ประการ คือ การให้ทาน โดยแต่งเป็นนิยายสั้นๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรสาวของมารดาผู้หนึ่งให้บุตรเห็นประโยชน์ของการให้ทาน และวิธีการให้ทานที่ถูกต้อง มีการยกพุทธประวัติบางตอนประกอบเพื่อให้เห็นหลักธรรมชัดเจนขึ้น

วัชระ คงอดิศักดิ์. พรหมวิหารธรรม. ภาพประกอบโดย วิโชค มุกดามณี และคณะ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 62 หน้า.

หนังสือในชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพรหมวิหารธรรม หรือคุณธรรมของผู้ใหญ่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แต่งเป็นนิยายสั้นๆ โดยมีตัวละครสำคัญคือ บิดาให้การอบรมสั่งสอนสั่งสอนบุตร ตอนท้ายของแต่ละบทมีคำถามท้ายบทเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของเด็กคล้ายกับหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถาน มีภาพประกอบเป็นภาพสถานที่สำคัญทางศาสนา

วิกรอง พงษ์สุภา. การบำรุงมารดาบิดา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2529. 48 หน้า.

หนังสือได้รับรางวัลในการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถานประจำปี พ.ศ. 2512 จัดพิมพ์ครั้งที่ 2 เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ 12 สิงหาคม 2530 เนื้อหาว่าด้วยเรื่องการบำรุงมารดาบิดา ซึ่งเป็นมงคลข้อ 11 ในมงคล 38 ประการ แต่งเป็นนิยายโดยมีฉากเป็นโรงเรียน และมีครูเป็นตัวละครเอก

วิชัย สุธีรชานนท์. นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท. พิมพ์ครั้งที่ 5. ลพบุรี, 2536. 62 หน้า.

ประวัติชีวิตและผลงานที่นางวิสาขามหาอุบาสิกาที่ได้ปฏิบัติเพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา โดยเน้นการสร้างวิหารชื่อ โลหปราสาท ซึ่งเป็นประสาทสองชั้นมีห้องทั้งหมดหนึ่งพันห้อง ยอดปราสาททำด้วยทองคำและทองสัมฤทธิ์ และเป็นโลหปราสาทแห่งแรกในโลก พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2520 ในงานนิทรรศการและวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

วิญญา วงศ์ศิริวัฒน์. ก้าวไปในโลกสีขาว. ภาพประกอบโดย ปรีเปรม เปลี่ยนบำรุง, อุดุลย์ กล้านาค

และประภาสินี เจริญสกุลชัยพร. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, 2543. 77 หน้า.

รวมเรื่องสั้นๆ 9 เรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติและประเพณีวัฒนธรรมในพระพุทธศาสนาโดยผ่านตัวละครในวัยประถมปลาย พร้อมภาพประกอบ 4 สี

วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. ประวัติพุทธบริษัท. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ: มติชน, 2540. 95 หน้า.

รวมประวัติพุทธบริษัท 4 เหล่า ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนาในช่วงที่พระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์ชีพอยู่โดยคัดเลือกมา 30 ท่าน และเรียบเรียงโดยใช้ภาษาที่ง่ายเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาอ่านเข้าใจได้

ศักดิ์ แวรวิริยะ. ความเป็นผู้ว่างาย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2529. 82 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2529 มีเนื้อหาเกี่ยวกับมงคลข้อที่ 28 ในมงคล 38 ประการ คือ ความเป็นผู้ว่างาย โดยแต่งเป็นนวนิยาย มีตัวละครเป็นเด็ก 2 คน ซึ่งมีปู่เป็นผู้มีความรู้ทางศาสนาเป็นอย่างดีคอยสอนโดยยกนิทานเป็นตัวอย่างประกอบหลายเรื่อง

สมพงษ์ ชูสุวรรณ. พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร, 2543. 64 หน้า.
ภาพประกอบ.

นำเสนอแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพเยาวชนด้วยการเล่านิทานให้ลูกฟัง โดยยกนิทานชาดก 8 เรื่อง มาเล่าซ้อนในเหตุการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวันของครอบครัวเล็กๆ ครอบครัวหนึ่ง นิทาน 8 เรื่อง ได้แก่เรื่อง หมาป่าเจ้าปัญญา ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว เกี่ยวพันกับนกมูลไก หม่อมกตัญญู กวางป่าสามพี่น้อง ศิษย์คิดล้างครู พระเจ้ามหาสีลวะ และมะม่วงขม

สมักร บุรวาต. องค์อุลิมาล. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2537. 125 หน้า. ภาพประกอบ.

แต่ขึ้นในปี พ.ศ. 2494 ตามความต้องการของสภาพระธรรมกถึก ซึ่งมองเห็นความสำคัญของการปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชนโดยใช้หนังสือ ผู้แต่งเลือกแต่งนวนิยายเกี่ยวกับชีวิตขององค์อุลิมาลเพราะเป็นเรื่องที่มีอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และเป็นการชี้ให้เห็นว่าชีวิตของมหาโจรที่เคยทำทารุณกรรมคนมามากมายยังได้กลับกลายมาเป็นศิษย์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนดี และเป็นบัณฑิตในพุทธศาสนาได้ เนื้อเรื่องเริ่มจากการศึกษาในสำนักทศปาโมกษ์แห่งเมืองกตศิลา ความริษยาของอาจารย์ทศปาโมกษ์ การแปรเปลี่ยนไปเป็นมหาโจร จนได้ถึงการเสด็จมาโปรดของพระพุทธเจ้าและจบที่การบรรลุอรหัตต์ของพระองค์อุลิมาล ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน

สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์ภาพเขียนทางพุทธศาสนา โดยครูเหม เวชกร.

กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2540. 169 หน้า.

หนังสือนี้เกิดขึ้นจากคำริของสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริ) เมื่อครั้งทรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมวโรดม ได้โปรดให้ เหม เวชกร เขียนภาพตามหนังสือ *ปฐมสมโพธิ* ฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส จำนวน 80 ภาพและจัดพิมพ์เป็นหนังสือ 4 สีสวยงาม จากนั้นมา มีการจัดพิมพ์อีกหลายครั้ง แต่ยังเป็นที่ต้องการอย่างสูง ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ จัดพิมพ์ด้วยสีเดียวคือ สีเทาอมม่วง และเข้าเล่มปกแข็งโดยวิธีเย็บกึ่งเพื่อความคงทนและสวยงาม

สลดวย โจรจนสโรช. หมอบุญเอื้อ. ภาพประกอบโดย สมเจตน์ กาฬดิษฐ์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 124 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคุณธรรมหลายข้อ ที่สำคัญที่สุดคือ ความเพียรพยายาม โดยเขียนเป็นนวนิยายอิงชีวประวัติของนายแพทย์บุญเอื้อ ผู้มีชีวิตวัยเด็กที่ยากลำบากแต่มียายคอยให้การอบรม จึงเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความมุ่งมั่นที่จะทำความฝันให้สำเร็จแม้จะพบกับอุปสรรคมากมายในชีวิต

สลดวย โจรจนสโรจ. อันความปรารถนา. ภาพประกอบโดย สมชาย ปานประชา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2530. 72 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา ซึ่งมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจในคุณธรรม 2 ข้อ คือ ความรับผิดชอบหน้าที่ และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยแต่งเป็นนวนิยายเกี่ยวกับชุมชนเล็กๆ ในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีสมาชิกใหม่คือ แม่ข่ายที่สามีเสียชีวิตและลูกชายชื่อ วิทย์ ซึ่งต้องปรับตัวและฝ่าฟันปัญหาในการดำเนินชีวิตก่อนจะพบความสำเร็จ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สันติสุข ไสภณศิริ. พระพุทธเจ้าของฉัน. ภาพประกอบโดย พิชัย เลิศสุวรรณศรี. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: ศยาม, 2543. 136 หน้า.

จัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นปีเยาวชนสากล โดยมูลนิธิโกมลคีมทองซึ่งต้องการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะสำหรับเด็กขึ้นและมอบหมายให้ สันติสุข ไสภณศิริ ขณะเมื่อยังบวชเป็นพระภิกษุนามว่า พระสันติสุข สันติสุขโข เรียบเรียงขึ้น ในการจัดพิมพ์ครั้งที่สองโดยมูลนิธิโกมลคีมทอง มีการแก้ไขข้อความให้กระชับรัดชัดแจ่มยิ่งขึ้น และเขียนภาพประกอบใหม่ทั้งหมดเพื่อให้เป็นหนังสือพุทธประวัติสำหรับเยาวชนที่มีคุณภาพดี ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2543 ยังคงใช้เนื้อหาและภาพประกอบเดิม ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ:
สำนักงานฯ, 2523. 232 หน้า. ภาพประกอบ.

ผลงานของงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ เป็นโครงการแปลวรรณกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมในประเทศใกล้เคียงซึ่งพบว่า วัฒนธรรมด้านจริยธรรมของชาวตะวันออกมีเอกลักษณ์ที่การเน้นคุณธรรมเกี่ยวกับความกตัญญู ซึ่งเห็นได้ชัดจากนิทานคติธรรม หนังสือนี้รวบรวมนิทานไทย จีน และญี่ปุ่นซึ่งแสดงคุณธรรมเรื่อง ความกตัญญูกตเวที ชาติละ 10 เรื่อง รวมเป็น 30 เรื่อง

สำนักงานบริหารการศึกษาศาสนาพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย. ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์.
กองศาสนศึกษา. กรมการศาสนา. นิทานธรรมะสำหรับศูนย์ศึกษาศาสนาพุทธศาสนาวันอาทิตย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2537. 40 หน้า.
ภาพประกอบ.

รวมนิทานธรรมะ 8 เรื่อง จัดพิมพ์เพื่อแจกไปยังศูนย์พุทธศาสนวันอาทิตย์ทั่วประเทศ นิทาน 5 เรื่องซ้ำกับนิทานธรรมะซึ่งจัดพิมพ์โดยโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ วัดอนงคารามในปี พ.ศ. 2534 ได้แก่ เรื่องต้นมะขาม ลูกไม้ ผู้มีปัญญา ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นกสอนคน และอย่าหลงอำนาจ มีนิทานที่เพิ่มขึ้นมาจากนี้เพียง 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเณรน้อยปราบผีเสื้อน้ำ และกวางน้อย

สุชีพ ปุญญานุภาพ. ไต้ร่มกาสาพัสตร์. ภาพประกอบโดย ยศกมล วิชาบุญ. กรุงเทพฯ : ศยาม,
2537. 121 หน้า.

นวนิยายอิงพุทธศาสนาเรื่องแรกของไทย แต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2484 เมื่อผู้แต่งยังอุปสมบทเป็นพระภิกษุนามว่า สุชีโวภิกขุ ผู้แต่งได้รับแรงบันดาลใจจาก *กามนิต-วาสิฏฐี* ของ Carl Gjellerup ซึ่งเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่อาศัยเค้าโครงเรื่องจากคัมภีร์พุทธศาสนาทั้งฝ่ายมหายานและเถรวาท และคัมภีร์อุปนิษัทของศาสนาฮินดู แต่ ไต้ร่มกาสาพัสตร์ เป็นนวนิยายอิงพุทธศาสนานิกายเถรวาทล้วนๆ กล่าวถึงชีวิตของพระองค์สิมมาลในร่มเงาของพระพุทธศาสนาที่เปลี่ยนชีวิตจากจอมโจรสู้การบรรลุลุรหันต์ ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

สุชีพ ปุญญานุภาพ. ลีลาชีวิต. ภาพประกอบโดย จิราพร ลิ้มบุญย์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ,
2530. 47 หน้า.

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยเรื่องสั้น 8 เรื่อง ซึ่งคัดมาจากหนังสือ ลีลาวดี ของสุชีพ ปุญญานุภาพ เนื้อหาส่วนใหญ่แสดงสภาวะของกฎแห่งกรรม

สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. เจ้าชายสิทธัตถะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา,
2538. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

นำเสนอพุทธประวัติในรูปแบบนวนิยาย ตั้งแต่ประสูติ การประลองฝีมือเพื่อชิงเจ้าหญิงยโสธรา จนถึงการออกผนวช

สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. หัวใจพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543. 110 หน้า.

นวนิยายเขียนเล่าชีวิตของเด็กชายจิต ซึ่งมีบิดาเป็นอดีตครูจริยศึกษา จึงได้ดำเนินชีวิตตามแนวทางของพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยนิยมแนวทางของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่เน้นว่าหัวใจพุทธศาสนา คือ ความรู้ที่รู้ว่าสิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นตัวเราหรือของเรา ถ้าพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะพบว่า ทุกสิ่งไม่มีตัวตน ซึ่งไตรสิกขา หรือศีล สมาธิ ปัญญา จะช่วยถอนความยึดมั่นในตัวเรา-ของเราได้ องค์ประกอบของหัวใจพระพุทธศาสนา คือ พระรัตนตรัย ซึ่งประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

สุทัสสา อ่อนค้อม. ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2539.

136 หน้า. ภาพประกอบ.

นวนิยายที่เขียนจากเรื่องจริงที่ผู้เขียนได้รับฟังมาจาก พระราชสุทธินิพนธ์มงคล วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี มุ่งปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนเรื่อง ความกตัญญูต่เวทิต โดยผ่านการดำเนินชีวิตของแป๊ะเตี้ยผู้ยึดอาชีพเชือดหมูขายและไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม กับลูกชายผู้เชื่อมั่นในกฎแห่งกรรมและต่อสู้กับบิดาทุกวิถีทางเพื่อบวชอุทิศกุศลให้บิดา ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในชื่อ The Story of Old Man Tiow

สุภาพ ทัดภู. เรื่องของดาวเด่น. ภาพประกอบโดย อธิฐาน วงศ์สารศรี. กรุงเทพฯ: โลกทิพย์, 2533. 136 หน้า. ภาพประกอบ.

นวนิยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวทางการปฏิบัติตนของเยาวชนชาวพุทธ โดยมีตัวละครสำคัญคือ ดาวและเด่น สองพี่น้องในครอบครัวที่ใกล้ชิดศาสนาครอบครัวหนึ่ง

สุมน อมรวิวัฒน์. ประวัติพระภิกษุณี. ภาพประกอบโดย ปราโมทย์ ณ रणอง. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 60 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยประวัติของพระภิกษุณี 7 รูป ได้แก่ พระมหาปชาบดีโคตมี พระโสณาเถรี พระธัมมทินนาเถรี พระปฎาจาธาเถรี พระภัททาคุณทลเถรี และพระอุบลวันณาเถรี โดยแต่งเป็นร้อยแก้ว แต่มีบทร้อยกรองสอดแทรกอยู่ทุกเรื่อง และมีภาพประกอบเป็นภาพวาด 4 สี

สุมน อมรวิวัฒน์. ประวัติอุบาสิกา. ภาพประกอบโดย ปราโมทย์ ณ रणอง. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 57 หน้า.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยประวัติของอุบาสิกา 7 ท่าน ได้แก่ นางวิสาขามหาอุบาสิกา พระนางสามาวดี นางชุชชุตรา นางอุตตรา นางสิริมา นางสุชาดา และนางกาณา โดยแต่งเป็นร้อยแก้วแต่มีบทร้อยกรองสอดแทรก มีภาพประกอบเป็นภาพวาด 4 สี

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. บารมีสิบทิศ. ภาพประกอบโดย เนาวรัตน์ เทพศิริ. กรุงเทพฯ: ปลาตะเพียน, 2530. 168 หน้า.

บารมีสิบทิศ หมายถึง ทศชาติชาดก ทศชาติชาดกฉบับนี้ผู้เขียนได้นำเสนอด้วยภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจตามเค้าโครงของเรื่องทศชาติชาดกทุกประการ และมีภาพประกอบ 4 สี เป็นภาพเขียนไทยประเพณีแบบภาคเหนือ

อดิศักดิ์ ทองบุญ. การสงเคราะห์บุตร. ภาพประกอบโดย วิโชค มุกดามณี และคณะ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2538. 49 หน้า.

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2513 จากราชบัณฑิตยสถาน และได้จัดพิมพ์พระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชาแล้ว นำมาจัดพิมพ์ซ้ำเพื่อพระราชทานในปี พ.ศ. 2538 เนื่องจากในการจัดประกวดในปี พ.ศ. 2538 ไม่มีสำนวนใดได้รับรางวัลที่ 1 เนื้อหาเป็นมงคลข้อที่ 12 ในมงคล 38 ประการ คือ การสงเคราะห์บุตร โดยแต่งเป็นจดหมายจากพ่อถึงลูกชายที่ไปศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร

อดิศักดิ์ ทองบุญ. ธรรมจริยา: การประพฤติธรรม. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2530. 56 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือในชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เป็นสำนวนที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กของราชบัณฑิตยสถาน ในปี พ.ศ. 2517 เรียบเรียงเป็นนิยายสั้นๆ เพื่อสอนเรื่องกุศลกรรมบถ 10 ได้แก่ กายสุจริต 3 วจีสุจริต 4 และมโนสุจริต 3

อภัย จันทวิมล. เล่านิทานคำกาพย์เรื่องพระเวสสันดร. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ, 2532. 86 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือร้อยกรองที่เรียบเรียงเป็นกาพย์และกลอนที่ใช้ภาษาต่างๆ เพื่อให้เด็กอ่านได้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับมหาเวสสันดรชาดก ซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาประสูติเป็นพระพุทธเจ้า โดยในพระชาตินี้บำเพ็ญบารมีสำคัญคือ ทานบารมี

อริยวงศาตตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ), สมเด็จพระ. สังคหวัตถุ 4.

กรุงเทพฯ: ยิวพุทธิกสมาคมชลบุรี, 2528. 54 หน้า.

หนังสือได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก ในปี พ.ศ. 2474 เมื่อสมเด็จพระสังฆราชฯ ดำรงสมณศักดิ์ พระครูวิจิตรธรรมคุณ จัดพิมพ์อีกครั้งในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2528 และเพื่อเป็นมูทิตาสักการะแด่ พระธรรมสิริวัฒน์ และพระชินวงศาฯ ที่ ซึ่งช่วยเหลืองานสมเด็จพระสังฆราชมาโดยตลอด หนังสือเรียบเรียงเป็นจดหมายจากบิดาถึงบุตรชาย ซึ่งจากบ้านมาเรียนหนังสือในกรุงเทพมหานคร

อาร์โนล, เซอร์เอ็ดวิน. ประทีปแห่งชมพูทวีป. แปลจาก The light of Asia โดย

แม่น้ำมาส ชวลิต, คุณหญิง. ภาพประกอบโดย เกริก ชุ่นพันธ์. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2529. 74 หน้า.

หนังสือเขียนย่อจากเรื่อง The Light of Asia ของ Sir Edwin Arnold พิมพ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์สยามนิกรรายวัน เมื่อ พ.ศ. 2486 ต่อมานำมาจัดพิมพ์เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม สังคมศึกษาชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติและพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าโดยแต่งเป็นนวนิยาย

อุปกิตศิลปสาร, พระยา และศรีอมรญาณ, หลวง. นิทานไทยเรื่อง พระสมุทฺธิโฆษ พระรถเสน

พระสุธน พระสังข์ทอง พระสุวรรณพิทธี. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2515. 157 หน้า.

ภาพประกอบ.

นิทานไทย 5 เรื่องนี้มีเค้ามาจากปัญญาชาดก ได้แก่ สมุทฺธิโฆษชาดก รถเสนชาดก สุธนชาดก สุวรรณสังฆชาดก และสุวรรณพิทธีชาดก นิทานเรื่องแรก คือ พระสมุทฺธิโฆษ เรียบเรียงโดยพระยาอุปกิตศิลปสาร ส่วนอีก 4 เรื่อง เรียบเรียงโดยหลวงศรีอมรญาณ นิทานทั้งหมดนี้เคยจัดพิมพ์มาแล้วในปี พ.ศ. 2474 เนื้อหามีการสอดแทรกคุณธรรมในพุทธศาสนาไว้ เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทศพิธราชธรรม ความกตัญญูกตเวที และความอดทน เนื่องจากภาษาที่ใช้มีคำศัพท์อยู่บ้าง จึงมีเชิงอรรถเสริมความช่วยอธิบายศัพท์ในหน้านั้นๆ ด้วย ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน

แอมิลตัน-เมอร์ริท, เจน. แห่หม่มเข้าวัด แปลจาก A mediator's diary โดย บุญยืน สาริกะภูติ และถวิล ชนะนันท์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542.

หนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา แปลมาจากต้นฉบับภาษาอังกฤษซึ่งเป็นเรื่องเล่าจากความทรงจำของ Jane Hamilton-Merritt ซึ่งเป็นชาวตะวันตกที่สนใจมาเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาในประเทศไทย โดยเล่าถึงเหตุการณ์และความรู้สึกที่ระหว่างที่มาเรียนปฏิบัติกัมมัฏฐานที่วัดบวรนิเวศวิหาร เรียนพุทธปรัชญาที่วัดสระเกศ และเรียนปฏิบัติกัมมัฏฐานขั้นสูงที่วัดเม็องมางในจังหวัดเชียงใหม่

หนังสือชุด

หนังสือชุดทศบารมี

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระเตมีย์. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือในชุดทศบารมี เล่มที่ 1 และเป็นชาติแรกของทศชาติ ชาตินี้พระพุทธรูปเจ้าเสวยชาติเป็นพระเตมีย์ ซึ่งได้บำเพ็ญเนกขัมมบารมีขั้นสูงสุด คือ ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ว่าจะออกบวชให้ได้ตั้งแต่พระชนมายุยังน้อย ทรงแกล้งทำตนพิการ งอแงเปลี้ยเพื่อจะไม่ต้องเป็นกษัตริย์ ไม่ว่าจะถูกทดสอบด้วยวิธีใดๆ ก็ไม่ทรงมีปฏิกิริยาโต้ตอบจนกระทั่งถูกนำไปทิ้งไว้นอกเมือง จึงได้โอกาสเลิกทำตนพิการและออกบวชจนบรรลุธรรม

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระมหาชนก. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 2 ในชุดทศบารมี ชาตินี้พระพุทธรูปเจ้าทรงบำเพ็ญวิริยบารมีขั้นสูงสุด คือ ทรงพากเพียรว่ายน้ำข้ามมหาสมุทร เมื่อคราวเดินเรือไปค้าขายแล้วเรือเกิดอับปางทั้งที่ไม่ทราบว่าจะถึงฝั่งได้เมื่อไร และยังมีความเพียรพยายามที่จะออกบวชแม้ว่าพระมเหสีและชาวเมืองจะทำอุบายขัดขวางมากมายเพียงใด

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระสุวรรณสาม. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 3 ในชุด ทศบารมี ชาตินี้พระพุทธรูปเจ้าทรงบำเพ็ญเมตตาบารมีขั้นสูงสุด คือ เมตตาและอยู่ร่วมกับสัตว์ป่านานาชนิดได้อย่างมีความสุข รักบิดามารดาและเลี้ยงดูให้มีความสุขตามอัธยาศัย จนแม้ถูกขโมยชิงจะสิ้นชีพก็ยังรักเป็นห่วงบิดามารดา และไม่ถือโทษผู้ที่ฆ่าตนด้วยคุณธรรมที่ได้บำเพ็ญส่งผลให้ฟื้นคืนชีพและบำเพ็ญธรรมจนบรรลุ

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระเนมิราช. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 4 ในชุด ทศบารมี ในชาตินี้ พระพุทธรูปเจ้าได้ทรงบำเพ็ญอธิษฐานบารมีขั้นสูงสุด คือ ทรงแน่วแน่มั่นคงไม่หวั่นไหว แม้ว่าเหล่าเทวดาจะเชื่อเชิญให้เสวยสุขอยู่บนสวรรค์ก็ทรงปฏิเสธ ทรงเลือกที่จะเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์และบำเพ็ญเพียรด้วยพระองค์เอง จนได้ไปจุดที่ยังพรหมโลก

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระมโหสถ. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 5 ในชุด ทศบารมี ในชาตินี้ พระพุทธรูปเจ้าทรงบำเพ็ญปัญญาบารมี โดยได้ใช้ปัญญาของตนแก้ไขปัญหามากมาย ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตในทางที่ชอบ แม้มีคนกลั่นแกล้งก็ไม่ตอบโต้ จนผู้ที่คิดร้ายบางครั้งกลับกลายเป็นมิตร เพราะมโหสถไม่เคยใช้ปัญญาในทางที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระภูริทัต. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 6 ในชุดทศบารมี ในชาตินี้ พระพุทธรูปเจ้าทรงบำเพ็ญศีลบารมีขั้นสูงสุด คือ แม้จะถูกเบียดเบียนให้ทุกข์ทรมานปางตายก็ไม่ทำร้ายผู้ที่ทรมานนั้นเพราะกลัวจะเสียศีล หากเสียศีลแล้วจะไม่ได้ไปเกิดเป็นเทวดา ซึ่งเป็นสิ่งที่พระภูริทัตตั้งใจไว้

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระจันทกุมาร. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ:
ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 7 ในชุดทศบารมี ชาตินี้ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญขันติบารมี คือ แม้จะ
ทรงถูกพระบิดานำไปบูชาญญ เนื่องด้วยเชื่อถืออุยงของพราหมณ์ ก็ไม่ผูกใจเจ็บแค้น และเมื่อ
รอดชีวิตจากการบูชาญญ ก็ยังเลี้ยงดูพระบิดาซึ่งถูกขับไล่จากชาวเมืองให้ไปอยู่ในป่าให้เป็นสุข

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระนารทพหุ. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ:
ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 8 ในชุดทศบารมี ในชาตินี้ พระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นพระนารทพหุซึ่ง
ได้บำเพ็ญอุเบกขาบารมีขั้นสูงสุด คือ การช่วยทำลายล้างมิชฌาติฐิของพระเจ้าอังคตราช เป็นผู้
ช่วยให้พระเจ้าอังคตราช ซึ่งถูกพราหมณ์ทำให้หลงผิด ไม่เชื่อในบาปบุญ กฎแห่งกรรม และการ
ทำทาน กลับมามีความเข้าใจที่ถูกต้อง และเลิกมัวเมาในกามคุณ

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระวิฑูรบัณฑิต. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ:
ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 9 ในชุดทศบารมี ชาตินี้ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญสังขบารมีขั้นสูงสุด คือ
ถือความสัตย์เคร่งครัด เมื่อตกที่นั่งกลายเป็นของพนันของยักษ์กับพระเจ้าธัญชัยโกรัพยะแล้ว
เมื่อยักษ์ชนะพนันก็ยอมลาจากบุตรภรรยาไปโดยดี ไม่ยอมช่วยตนให้พ้นภัยตามที่
พระเจ้าธัญชัยโกรัพยะชี้ช่องทางให้ ด้วยความที่มีสัจจะทั้งต่อตนเองและผู้อื่นนี้เองทำให้มีชีวิตร
รอดจากการทำร้ายต่างๆ และกลับมายังบ้านเมืองได้

บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระเวสสันดร. ภาพประกอบโดย ไพบุลย์ อินทศรี. กรุงเทพฯ:
ธรรมสภา, (2535) 31 หน้า.

หนังสือเล่มที่ 10 ในหนังสือชุด ทศบารมี เป็นชาติที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นชาติสุดท้าย
ก่อนที่พระโพธิสัตว์จะมาเสวยชาติเป็นพระพุทธเจ้า ในชาตินี้พระเวสสันดรตั้งมั่นมุ่งหวังใน
โพธิญาณตั้งแต่วัยทรงพระเยาว์จนเป็นที่เลื่องลือถึงความใญ่บุญในการบริจาคทาน จนในที่สุดได้
ทรงบริจาคช้างปัจจัยนาเคนทร์ ซึ่งเป็นช้างคู่บ้านคูเมืองให้แก่เมืองอื่นไปเป็นสาเหตุให้ถูกขับออก
จากพระนคร เมื่อบวชเป็นพราหมณ์แล้วมีคนมาขอบุตรและภรรยากับบริจาคให้ไปด้วยมุ่งหวัง
โพธิญาณอันจะเป็นการช่วยสัตว์โลกหมู่มา เมื่อสิ้นอายุแล้วจึงได้มาประสูติเป็นพระพุทธเจ้า

หนังสือชุดนิทานธรรม

นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2540). 128 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานซึ่งได้เค้าเรื่องมาจากนิทานชาดก 15 เรื่อง ได้แก่ น้ำใจวางทอง ภัยของกา เจ้าชายกับต้นสะเดา หงษ์ทองให้ลาภ หนูฆ่าแมว สงบไว้เมื่อภัยมา เจ้าชายสอนยักษ์ วัวเจ้าพลัง แผนร้ายของพระราชาสัตว์ 3 สหาย ไกวิเศษ ศิษย์ผู้เกียจคร้าน สุนัขผู้กล้าหาญ หม่าจิ้งจอกผู้เหิมเกริม และม้านักรบ

นิทานธรรม ฉบับผู้นำ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2540). 128 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานซึ่งได้เค้าเรื่องมาจากนิทานชาดก 15 เรื่อง ได้แก่ ผู้นำกลางทะเลทราย พญาช้างผู้เสียสละ นกทะเลาะกัน เจ้าชายผู้รัก ลูกกวาง 2 ฟีนอง น้ำใจเพื่อน ดิงขโมยสร้อย มะม่วงขม หมูเจ้าสำราญ พ่อค้า 2 ตระกูล วัวด้ายอดกตัญญู เสนาบดีขี่โกง นกคุ้มกับไฟป่า ถาดทองคำ และพระราชามมหอก

นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2540) 124 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานซึ่งได้เค้าเรื่องมาจากนิทานชาดก 15 เรื่อง ได้แก่ พญาลิงผู้เสียสละ คนมีศีล เล็กหรือใหญ่ไม่สำคัญ พระราชาผู้ดุร้าย หมูสอนธรรมะ กลลวงของหญิง กาผู้โลเล คนช่วยช้าง เห็นกงจักรเป็นดอกบัว พญากระต่าย นางมณีเมขลา ฤๅษียึดอำนาจ ช่างทองหาคู่ พระราชา ตกวิมาน และ 2 ฤๅษี

นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2540) 132 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานซึ่งได้เค้าเรื่องมาจากนิทานชาดก 15 เรื่อง ได้แก่ หนูดายนำโชค ดิงเจ้าปัญญา ฤๅษีกับพระราชาคำเตือนของนกพิราบ คนกับสัตว์ พญาลิงกับจระเข้ มิตรแท้ ของเจ้าชาย แพะระลึกชาติ ปูกับนกกระยาง ศิษย์คิดล้างครู ดิงยอดกตัญญู รักกลางป่า เสียหน่อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย ช่างเกเรกลับใจ และมนตรีเรียกเงิน

นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2540) 126 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานซึ่งได้เค้าเรื่องมาจากนิทานชาดก 15 เรื่อง ได้แก่ ธรรมะของพระราชา กบเจ้าเล่ห์ ชายหนุ่มผู้ปราบยักษ์ นางกวางผู้เสียสละ หมูฆ่าเสือ ฤาษีสำนึกผิด โลกมากลาภหาย นกแขกเต้าผู้สันโดษ นางฟ้ากับเศรษฐี เทวดาอิจฉา ทำอย่างใดได้อย่างนั้น นางในดอกบัว ฤาษีกับคนแจวเรือ ลูกม้าจากลุ่มน้ำสินธุ และเทวดาผู้หวังดี

นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (2540) 131 หน้า. ภาพประกอบ.

รวมนิทานซึ่งได้เค้าเรื่องมาจากนิทานชาดก 15 เรื่อง ได้แก่ ราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก ช้างเพื่อนแก้ว คำเตือนของพ่อ กระจ่างตื่นตูม ทายาทที่ดีของตระกูล หงษ์เลือกคู่ คนทำดี พระอินทร์กับบอสร นกยูงแสดงธรรม เจ้าชายจากแดนไกล พญาสุนัขจิ้งจอกสำนึกผิด สีล 5 ช่วยให้ฝนตก ปู่ทองผู้พ่ายแพ้ ความรักของผี และฤาษีช่วยชีวิต

หนังสือชุดนิทานชาดก

พระเมธีจ ทตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 1. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:

ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 136 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมธีจ ทตฺตชีโว ซึ่งแสดง ทุกปายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 1 ประกอบด้วยนิทานชาดก 9 เรื่อง ได้แก่ อปินณกชาดก วัณณุปถชาดก เสรีวาณิชชาดก จุลลกเศรษฐีชาดก ตัณฑุลนาฬิชาดก เทวธรรมชาดก กัมมฐาหาริกชาดก มฆเทวชาดก และสุขวิหารีชาดก

พระเมธีจ ทตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 2. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:

ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 112 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมธีจ ทตฺตชีโว ซึ่งแสดง ทุกปายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 2 ประกอบด้วยนิทานชาดก 10 เรื่อง ได้แก่ ลักขณชาดก นิโครมิกชาดก กัณฐินชาดก วาตมิกชาดก ขราทียชาดก ตีปลัดถมิกชาดก มาลุต ชาดก มตกมัตชาดก อายาจิตมัตตาชาดก และ นพปานชาดก

พระเมธีจ ตตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 3. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:
ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 112 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมธีจ ตตฺตชีโว ซึ่งแสดง
ทุกบ่ายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก
ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 3 ประกอบด้วยนิทานชาดก 9 เรื่อง ได้แก่
กรุงมิดชาดก กุกกุรชาดก โถชาชานีชาดก ตัญญูชาดก มหิฬามุขชาดก อภินนชาดก
นันทวิศาลชาดก กัณหาชาดก และมุนิกะชาดก

พระเมธีจ ตตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 4. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:
ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 136 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมธีจ ตตฺตชีโว ซึ่งแสดง
ทุกบ่ายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก
ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 4 ประกอบด้วยนิทานชาดก 9 เรื่อง ได้แก่
โมรณัจจชาดก สัมโมทมานชาดก มัจฉชาดก วัฏฏชาดก สกุนชาดก ติตติรชาดก พกชาดก
นันทชาดก และขพิริงคารชาดก

พระเมธีจ ตตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 5. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:
ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 104 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมธีจ ตตฺตชีโว ซึ่งแสดง
ทุกบ่ายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก
ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 5 ประกอบด้วยนิทานชาดก 10 เรื่อง ได้แก่
โลสกชาดก กโปตกชาดก เวฬุชาดก มกสชาดก โรหิณีชาดก อารามทูลกชาดก วารุณีชาดก
เวทัพพชาดก นักขัตตชาดก และทุมเมธชาดก

พระเมด็จ ทตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 6. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:
ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 112 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมด็จ ทตฺตชีโว ซึ่งแสดง
ทุกบ่ายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก
ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 6 ประกอบด้วยนิทานชาดก 9 เรื่อง ได้แก่
มหาสีลวชาดก ปุณณปาตักชาดก ผลชาดก ปัญจาวุธชาดก ตโยธัมมชาดก วานรินทรชาดก
เภริวาทชาดก และสังฆมนชาดก

พระเมด็จ ทตฺตชีโว. นิทานชาดก เล่ม 7. ภาพประกอบโดย ปยุต เงากระจ่าง. กรุงเทพฯ:
ชมรมพุทธศาสตร์, 2537. 96 หน้า.

หนังสือชุดนิทานชาดก รวบรวมจากพระธรรมเทศนาของพระเมด็จ ทตฺตชีโว ซึ่งแสดง
ทุกบ่ายวันอาทิตย์ที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการอธิบายสรุป วิเคราะห์ และให้ข้อคิดจากชาดก
ทุกเรื่อง จัดพิมพ์โดยแบ่งเป็น 7 เล่ม เล่มที่ 7 ประกอบด้วยนิทานชาดก 6 เรื่อง ได้แก่
อสาตมันชาดก อัมภฤตติชาดก ตักกชาดก ทูรชานชาดก มุทุลักษณาชาดก และอุจจิงคชาดก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

รายชื่อหนังสือพุทธศาสนาประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำแนกตามผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4

1. ลักษณะการจัดพิมพ์ (ใช้กับตารางที่ 1)
2. ปีที่พิมพ์ (ใช้กับตารางที่ 3)
3. รูปแบบการประพันธ์ (หนังสือเรื่องเดียว) (ใช้กับตารางที่ 17)
4. รูปแบบการประพันธ์ (หนังสือรวมเรื่อง) (ใช้กับตารางที่ 18)
5. การนำเสนอเรื่อง (ใช้กับตารางที่ 22)
6. ลักษณะเด่น 3 ลักษณะ (ใช้กับตารางที่ 28)
7. รางวัลที่ได้รับ (ใช้กับตารางที่ 29)
8. โอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ (ใช้กับตารางที่ 30)
9. ชื่อชุด (ใช้กับตารางที่ 31)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. รายชื่อหนังสือจำแนกตามลักษณะการจัดพิมพ์ (ใช้กับตารางที่ 1)

หนังสือเรื่องเดียว (70 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องแต่ง 66 ชื่อเรื่อง และเรื่องแปล 4 ชื่อเรื่อง
เรื่องแต่ง (66 ชื่อเรื่อง)

1. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	32. พระจันทกุมาร
2. การงานที่ปราศจากโทษ	33. พระเตมีย์
3. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	34. พระนารทพรหม
4. การบำรุงมารดาบิดา	35. พระเนมิราช
5. การบูชาคนที่ควรบูชา	36. พระพุทธเจ้าของฉันท
6. การประพาศพรหมจรรย์	37. พระพุทธประวัติ
7. การไม่เศร้าโศก	38. พระภูริทัต
8. การสงเคราะห์ญาติ	39. พระมหาชนก
9. การสงเคราะห์บุตร	40. พระมหโสด
10. การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา	41. พระวิสุทธิบัณฑิต
11. การเห็นอริยสังขันธ์ทั้งหลาย	42. พระเวสสันดร
12. แก้วตา-ขวัญใจ	43. พระสุวรรณสาม
13. ครูอารี	44. พี่ชาย
14. ความเป็นผู้ว่าง่าย	45. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย
15. ความสวยพร้อมด้วยความดี	46. ไฟไหนเล่าร้อนเท่าไฟนรก
16. ความอดทน	47. แม่ของฉันท
17. จักร 4	48. รางวัลความดี
18. จิตเกษม	49. เรื่องของดาวเด่น
19. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	50. เล่านิทานคำกาพย์ พระเวสสันดร
20. เจ้าชายสิทธัตถะ	51. วิริยบารมี
21. ได้ร่มกาสาวพัสตร์	52. สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า
22. ทาน การเสียสละ	53. สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์
23. เทียบกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น	ภาพเขียนทางพุทธศาสนา โดย ครูเหม
24. ธรรมจริยา: การประพฤติธรรม	เวชกร
25. นางบาป	54. สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน
26. นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท	55. สองคนยลรอบทิศ
27. เนกขัมมบารมี	56. สังคหวัตถุ 4
28. ปี่ซังข้าวน้อย	57. สัมปยุตธรรม
29. พรหมวิหาร 4	58. หนุ่มเรือเกลือ
30. พรหมวิหารธรรม	59. หนูน้อยกลอยใจ
31. พระเจ้าอโศกมหาราช	60. หมอบัญเื้ออ

61. หัวใจพระพุทธศาสนา	64. อบายมุข 6
62. องคุลิมาล	65. อยู่กับพระรัตนตรัย
63. อนาคตบิณฑกติกเศรษฐี	66. อันความปรารถนา

เรื่องแปล (4 ชื่อเรื่อง)

1. ประทีปแห่งชมพูทวีป	3. มหาบัณฑิตแห่งมิลินดาคร
2. พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน	4. แหม่มเข้าวัด

หนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องแต่ง 42 ชื่อเรื่อง และเรื่องแปล 2 ชื่อเรื่อง

เรื่องแต่ง (42 ชื่อเรื่อง)

1. กตัญญูกตเวที	22. นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้
2. ก้าวไปในโลกสีขาว	23. นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด
3. คนมีบาป	24. นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม
4. ความรู้เรื่องชาดก	25. นิทานธรรมะ
5. ใครหนอรักเราเท่าชีวิต	26. นิทานธรรมะสำหรับศูญย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
6. นิทานคำกาศมมงคลสูตร	27. นิทานพุทธ 27 เรื่อง
7. นิทานชาดก เล่ม 1	28. นิทานภาพพุทธรักษา
8. นิทานชาดก เล่ม 2	29. บารมีสิบทัศ
9. นิทานชาดก เล่ม 3	30. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับประถมศึกษา)
10. นิทานชาดก เล่ม 4	31. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับมัธยมศึกษา)
11. นิทานชาดก เล่ม 5	32. ประวัติพระสาวก (ระดับประถมศึกษา)
12. นิทานชาดก เล่ม 6	33. ประวัติพระสาวก เล่ม 1
13. นิทานชาดก เล่ม 7	34. ประวัติพระสาวก เล่ม 2
14. นิทานชาดก เล่มที่ 1	35. ประวัติพุทธบริษัท
15. นิทานชาดกชุด “เมืองคนดี”	36. ประวัติอุบาสก (ระดับประถมศึกษา)
16. นิทานทศชาติ	37. ประวัติอุบาสก (ระดับมัธยมศึกษา)
17. นิทานทศชาติคำกาศม	38. ประวัติอุบาสิกา (ระดับประถมศึกษา)
18. นิทานไทยเรื่อง พระสมุทโรฆฆ พระรถเสน พระสุธน พระสังข์ทอง พระสรพสิทธิ์	39. ประวัติอุบาสิกา (ระดับมัธยมศึกษา)
19. นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ	40. พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง
20. นิทานธรรม ฉบับผู้นำ	41. เมตตา พุทธนิยาม
21. นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ	42. ลีลาชีวิต

เรื่องแปล (2 ชื่อเรื่อง)

1. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น	2. นิทานปล่อยสัตว์ เล่ม 3

2. รายชื่อหนังสือจำแนกตามปีที่พิมพ์ (ใช้กับตารางที่ 3)

พ.ศ. 2515-2520 (5 ชื่อเรื่อง)

1. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	4. นางบาป
2. การสงเคราะห์ญาติ	5. นิทานไทย เรื่อง พระสมุทรมโฆษ พระรถเสน
3. ทาน การเสียสละ	พระสุธน พระสังข์ทอง พระสรรพสิทธิ์

พ.ศ. 2521-2526 (5 ชื่อเรื่อง)

1. การงานที่ปราศจากโทษ	4. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น
2. การสำรวจจากการต็มน้ำเมา	5. รางวัลความดี
3. ใครหนอรักเราเท่าชีวิต	

พ.ศ. 2527-2532 (39 ชื่อเรื่อง)

1. การบำรุงบิตามารดา	21. ประวัติอุบาสิกา (ระดับมัธยม)
2. แก้วตา - ขวัญใจ	22. ปี่ซังข้าวน้อย
3. คนมีบาป	23. พรหมวิหารธรรม
4. ความเป็นผู้ว่าง่าย	24. พระพุทธประวัติ
5. จักร 4	25. พี่ชาย
6. ธรรมจริยา: การประพฤติธรรม	26. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย
7. นิทานชาดก เล่ม 1	27. แม่ของฉัน
8. นิทานชาดก เล่ม 2	28. ลีลาชีวิต
9. นิทานชาดก เล่ม 3	29. เล่านิทานคำกาพย์พระเวสสันดร
10. นิทานชาดก เล่ม 4	30. สองคนยลรอบทิศ
11. นิทานชาดก เล่ม 5	31. สังคหวัตถุ 4
12. นิทานชาดก เล่ม 6	32. สัปบุริสธรรม
13. นิทานชาดก เล่ม 7	33. หนุ่มเรือเกลือ
14. นิทานพุทธ 27 เรื่อง	34. หนูน้อยกลอยใจ
15. บารมีสิบทิศ	35. หมอบุญเคื้อ
16. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับประถม)	36. อนาคตบิณฑกเศรษฐี
17. ประวัติพระสาวก (ระดับประถม)	37. อบายมุข 6
18. ประวัติอุบาสก (ระดับประถม)	38. อยู่กับพระรัตนตรัย
19. ประวัติอุบาสก (ระดับมัธยม)	39. อันความปรารถนา
20. ประวัติอุบาสิกา (ระดับประถม)	

พ.ศ. 2533–2538 (22 ชื่อเรื่อง)

1. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	13. นิทานชาดกชุด "เมืองคนดี"
2. การบูชาคนที่ควรบูชา	14. นิทานทศชาติคำกาพย์
3. การประพาศิพพรหมจรรย์	15. นิทานธรรมะ
4. การไม่เศร้าโศก	16. นิทานธรรมะสำหรับศูญย์ศึกษา
5. การสงเคราะห์หีนุตตร	พระพุทศศาสนาวันอาทิตย์
6. การเห็นอริยสัจทั้งหลาย	17. นิทานปล่อยสัตว์ เล่ม 3
7. ครูอาร์	18. พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน
8. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	19. มหาบัณฑิตแห่งมิลินดาคร
9. เจ้าชายสิทธัตถะ	20. เรื่องของดาวเด่น
10. ได้ร่ำภาสวาสพัสดร์	21. สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า
11. เทียบกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น	22. อังคอุลิมาล
12. นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท	

พ.ศ. 2539–2544 (43 ชื่อเรื่อง)

1. กตัญญูกตเวที	23. พรหมวิหาร 4
2. ก้าวไปในโลกสี่ขาว	24. พระจันทกุมาร
3. ความรู้เรื่องชาดก	25. พระเจ้าอโศกมหาราช
4. ความสวยพร้อมด้วยความดี	26. พระเตมีย์
5. ความอดทน	27. พระนารทพรหม
6. จิตเกษม	28. พระเนมิราช
7. นิทานคำกาพย์มงคลสูตร	29. พระพุทธเจ้าของฉัน
8. นิทานชาดก เล่มที่ 1	30. พระภริยทัต
9. นิทานทศชาติ	31. พระมหาชนก
10. นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ	32. พระมหโสถ
11. นิทานธรรม ฉบับผู้นำ	33. พระวิฑูรย์บัณฑิต
12. นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ	34. พระเวสสันดร
13. นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้	35. พระสุวรรณสาม
14. นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด	36. พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง
15. นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม	37. ไฟไหนเล่าร้อนเท่าไฟนรก
16. นิทานภาพพุทธรักษา	38. เมตตา พุทธนิยาม
17. เนกขัมมบารมี	39. วิริยบารมี
18. ประทีปแห่งชมพูทวีป	40. สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์
19. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับมัธยม)	ภาพเขียนทางพุทธศาสนา โดย ครูเหม เวชกร
20. ประวัติพระสาวก เล่ม 1 (ระดับมัธยม)	41. สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน
21. ประวัติพระสาวก เล่ม 2 (ระดับมัธยม)	42. หัวใจพระพุทธศาสนา
22. ประวัติพุทธบริษัท	43. แหม่มเข้าวัด

3. รายชื่อหนังสือจำแนกตามรูปแบบการประพันธ์ (หนังสือเรื่องเดียว) (ใช้กับตารางที่ 17)

หนังสือเรื่องเดียว (70 ชื่อเรื่อง) เป็นนิทาน 13 ชื่อเรื่อง และนวนิยาย 57 ชื่อเรื่อง

นิทาน (13 ชื่อเรื่อง) เป็นร้อยแก้ว 11 ชื่อเรื่อง และร้อยกรอง 2 ชื่อเรื่อง

ร้อยแก้ว (11 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องแต่งทั้งหมด

เรื่องแต่ง (11 ชื่อเรื่อง)

1. พระจันทกุมาร	7. พระมหาชนก
2. พระเทมีย์	8. พระมโหสถ
3. พระนารทพรหม	9. พระวิฑูรย์บัณฑิต
4. พระเนมิราช	10. พระเวสสันดร
5. พระพุทธเจ้าของฉันท	11. พระสุวรรณสาม
6. พระภริทัต	

ร้อยกรอง (2 ชื่อเรื่อง) เป็นกลอน 1 ชื่อเรื่อง และกาพย์ 1 ชื่อเรื่อง

กลอน (1 ชื่อเรื่อง)

สมุทรภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน

กาพย์ (1 ชื่อเรื่อง)

เล่านิทานคำกาพย์พระเวสสันดร

นวนิยาย (57 ชื่อเรื่อง) เป็นร้อยแก้ว 56 ชื่อเรื่อง และร้อยกรอง 52 ชื่อเรื่อง

ร้อยแก้ว (56 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องแต่ง 52 ชื่อเรื่อง และเรื่องแปล 4 ชื่อเรื่อง

เรื่องแต่ง (52 ชื่อเรื่อง)

1. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	12. แก้วตา-ขวัญใจ
2. การงานที่ปราศจากโทษ	13. ครูอารี
3. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	14. ความเป็นผู้ว่าง่าย
4. การบำรุงมารดาบิดา	15. ความสวยพร้อมด้วยความดี
5. การบูชาคนที่ควรบูชา	16. ความอดทน
6. การประพฤติพรหมจรรย์	17. จักร 4
7. การไม่เศร้าโศก	18. จิตเกษม
8. การสงเคราะห์ญาติ	19. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม
9. การสงเคราะห์บุตร	20. เจ้าชายสิทธัตถะ
10. การสำรวจจากการตีมน้ำเมา	21. ได้ร่วมกาสาวพัสตร์
11. การเห็นอริยสัจทั้งหลาย	22. ทาน การเสียสละ

23. เทียบกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น
24. ธรรมจริยา: การประพาศติธรรม
25. นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท
26. เนกขัมมบารมี
27. ปี่ซังข้าวน้อย
28. พรหมวิหาร 4
29. พรหมวิหารธรรม
30. พระเจ้าอโศกมหาราช
31. พระพุทธประวัติ
32. พี่ชาย
33. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย
34. ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก
35. แม่ของฉัน
36. รางวัลความดี
37. เรื่องของดาวเด่น
38. วิริยบารมี
39. สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์ภาพเขียนทางพุทธศาสนา โดย ครูเหม เวชกร
40. สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า
41. สองคนยลรอบทิศ
42. สังคหวัตถุ 4
43. สัปบุริสธรรม
44. หนุ่มเรือเกลือ
45. หนูน้อยกลอยใจ
46. หมอนบุญเอื้อ
47. หัวใจพระพุทธศาสนา
48. องคุลิมาล
49. อนาคตบัณฑิตเศรษฐี
50. อบายมุข 6
51. อยู่กับพระรัตนตรัย
52. อันความปรารถนา

เรื่องแปล (4 ชื่อเรื่อง)

1. ประทีปแห่งชมพูทวีป	3. มหาบัณฑิตแห่งมิลินทร
2. พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน	4. แหม่มเข้าวัด

ร้อยกรอง (1 ชื่อเรื่อง) เป็นกลอน

กลอน (1 ชื่อเรื่อง)

นางบาป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. รายชื่อหนังสือจำแนกตามรูปแบบการประพันธ์ (หนังสือรวมเรื่อง)

(ใช้กับตารางที่ 18)

หนังสือรวมเรื่อง (44 ชื่อเรื่อง) เป็นรวมนิทาน 40 ชื่อเรื่อง และรวมเรื่องสั้น 4 ชื่อเรื่อง

รวมนิทาน (40 ชื่อเรื่อง) เป็นร้อยแก้ว 37 ชื่อเรื่อง และร้อยกรอง 3 ชื่อเรื่อง

ร้อยแก้ว (37 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องแต่ง 35 ชื่อเรื่อง และเรื่องแปล 2 ชื่อเรื่อง

เรื่องแต่ง (35 ชื่อเรื่อง)

1. กตัญญูตกเวที	18. นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด
2. ความรู้เรื่องชาดก	19. นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม
3. นิทานชาดก เล่ม 1	20. นิทานธรรมะ
4. นิทานชาดก เล่ม 2	21. นิทานธรรมะสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
5. นิทานชาดก เล่ม 3	22. นิทานพุทธ 27 เรื่อง
6. นิทานชาดก เล่ม 4	23. บารมีสิบทิศ
7. นิทานชาดก เล่ม 5	24. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับประถม)
8. นิทานชาดก เล่ม 6	25. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับมัธยม)
9. นิทานชาดก เล่ม 7	26. ประวัติพระสาวก (ระดับประถม)
10. นิทานชาดก เล่มที่ 1	27. ประวัติพระสาวก เล่ม 1 (ระดับมัธยม)
11. นิทานชาดกชุด “เมืองคนดี”	28. ประวัติพระสาวก เล่ม 2 (ระดับมัธยม)
12. นิทานทศชาติ	29. ประวัติพุทธบริษัท
13. นิทานไทย เรื่อง พระสมุทรมโฆษ พระรถเสน พระสุธน พระสังข์ทอง พระสรพสิทธิ	30. ประวัติอุบาสก (ระดับประถม)
14. นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ	31. ประวัติอุบาสก (ระดับมัธยม)
15. นิทานธรรม ฉบับผู้นำ	32. ประวัติอุบาสิกา (ระดับประถม)
16. นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ	33. ประวัติอุบาสิกา (ระดับมัธยม)
17. นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้	34. พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง
	35. เมตตา พุทธนิยาม

เรื่องแปล (2 ชื่อเรื่อง)

1. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น	2. นิทานปล่อยัสต์ว์ เล่ม 3

ร้อยกรอง (3 ชื่อเรื่อง) เป็นกลอน 1 ชื่อเรื่อง และกาพย์ 1 ชื่อเรื่อง

กลอน (1 ชื่อเรื่อง)

นิทานภาพพุทธรักษา

กาพย์ (2 ชื่อเรื่อง)

1. นิทานทศชาติคำกาพย์
2. นิทานคำกาพย์มงคลสูตร

รวมเรื่องสั้น (4 ชื่อเรื่อง) เป็นร้อยแก้วทั้งหมด

ร้อยแก้ว (4 ชื่อเรื่อง) เป็นเรื่องแต่งทั้งหมด

เรื่องแต่ง (4 ชื่อเรื่อง)

1. ก้าวไปในโลกสีขาว
2. คนมีบาป
3. ใครหนอรักเราเท่าชีวิต
4. ลีลาชีวิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. รายชื่อหนังสือจำแนกตามการนำเสนอเรื่อง (ใช้กับตารางที่ 22)

เรื่องเล่า (13 ชื่อเรื่อง)

1. คนมีบาป	8. แม่ของฉัน
2. ใครหนอรักเราเท่าซีวี	9. หนุ่มเรือเกลือ
3. เทียบกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น	10. หัวใจพระพุทธศาสนา
4. นิทานชาดกชุด “เมืองคนดี”	11. แหม่มเข้าวัด
5. นิทานธรรมะ	12. อนาคตบัณฑิตกเศรษฐี
6. นิทานภาพพุทธรักษา	13. อันความปรารถนา
7. ปี่ซังข้าวน้อย	

บรรยาย (93 ชื่อเรื่อง)

1. กตัญญูตเวที	24. นางบาป
2. การงดเว้นจากบาป (ความซัว)	25. นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท
3. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	26. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น
4. การบำรุ้งบิดามารดา	27. นิทานคำกาพย์มงคลสูตร
5. การบูชาคนที่ควรบูชา	28. นิทานชาดก เล่ม 1
6. การประพติพรหมจรรย์	29. นิทานชาดก เล่ม 2
7. การไม่เศร้าโศก	30. นิทานชาดก เล่ม 3
8. การสงเคราะห์ญาติ	31. นิทานชาดก เล่ม 4
9. การสำรวจจากการตีมน้ำเมา	32. นิทานชาดก เล่ม 5
10. การเห็นอริยสังข์ทั้งหลาย	33. นิทานชาดก เล่ม 6
11. ก้าวไปในโลกสี่ขาว	34. นิทานชาดก เล่ม 7
12. แก้วตา - ขวัญใจ	35. นิทานชาดก เล่มที่ 1
13. ครูอารี	36. นิทานทศชาติ
14. ความเป็นผู้ว่าง่าย	37. นิทานทศชาติคำกาพย์
15. ความรู้เรื่องชาดก	38. นิทานไทย เรื่อง พระสมุทรมโฆษ พระรถเสน พระสุนัน พระสังข์ทอง พระสรพสิทธิ
16. ความสวยพร้อมด้วยความดี	39. นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ
17. ความอดทน	40. นิทานธรรม ฉบับผู้นำ
18. จักร 4	41. นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ
19. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	42. นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้
20. เจ้าชายสิทธัตถะ	43. นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด
21. ได้ร่วมกาสาวพัสตร์	44. นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม
22. ทาน การเสียสละ	
23. ธรรมจริยา: การประพติธรรม	

45. นิทานธรรมะสำหรับศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	70. พระมหาชนก
46. นิทานปล่อยสัตว์ เล่ม 3	71. พระมโหสถ
47. นิทานพุทธ 27 เรื่อง	72. พระวิภูรบัณฑิต
48. บารมีสิบทัศ	73. พระเวสสันดร
49. ประทีปแห่งชมพูทวีป	74. พระสุวรรณสาม
50. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับประถม)	75. พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง
51. ประวัติพระภิกษุณี (ระดับมัธยม)	76. พี่ชาย
52. ประวัติพระสาวก (ระดับประถม)	77. พุทธประวัติฉบับสำหรับเด็ก
53. ประวัติพระสาวก เล่ม 1 (ระดับมัธยม)	78. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย
54. ประวัติพระสาวก เล่ม 2 (ระดับมัธยม)	79. ไฟไหม้แล้วร้อนเท่าไฟนรก
55. ประวัติพุทธบริษัท	80. มหาบัณฑิตแห่งมิลินทนคร
56. ประวัติอุบาสก (ระดับประถม)	81. เมตตา พุทธนิยาม
57. ประวัติอุบาสก (ระดับมัธยม)	82. รางวัลความดี
58. ประวัติอุบาสิกา (ระดับประถม)	83. เรื่องของดาวเด่น
59. ประวัติอุบาสิกา (ระดับมัธยม)	84. ลีลาชีวิต
60. พรหมวิหาร 4	85. เล่านิทานคำกาพย์พระเวสสันดร
61. พรหมวิหารธรรม	86. สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์ ภาพเขียนทางพุทธศาสนา โดย ครูเหม เวชกร
62. พระจันทกุมาร	87. สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า
63. พระเจ้าอโศกมหาราช	88. สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน
64. พระเตมีย์	89. สัปรีธรรม
65. พระนารทพรหม	90. หนูน้อยกลอยใจ
66. พระเนมิราช	91. หมอบุญเอื้อ
67. พระพุทธเจ้าของฉัน	92. องคูลิมาล
68. พระพุทธประวัติ	93. อยู่กับพระรัตนตรัย
69. พระภูริทัต	

จดหมายหรือบันทึก (8 ชื่อเรื่อง)

1. การงานที่ปราศจากโทษ	5. วิริยบารมี
2. การสงเคราะห์บุตร	6. สองคนยลรอบทิศ
3. จิตเกษม	7. สังคหวัตถุ 4
4. เนกขัมมบารมี	8. อบายมุข 6

6. รายชื่อหนังสือจำแนกตามลักษณะเด่น 3 ลักษณะ

(ใช้กับตารางที่ 28)

ชื่อเรื่อง	ลักษณะเด่น			รวม
	ได้รับรางวัล	จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ	หนังสือชุด	
หนังสือเรื่องเดียว (60 ชื่อเรื่อง)				
กตัญญูทเวที	3	3		2
การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	3	3		2
การทำพระนิพพานให้แจ้ง	3	3		2
การบำรุงมารดาบิดา	3	3		2
การประพฤติพรหมจรรย์	3	3		2
การไม่เศร้าโศก	3	3		2
การสงเคราะห์บุตร	3	3		2
การสงเคราะห์ญาติ	3	3		2
การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา	3	3		2
การเห็นอริยสัจทั้งหลาย	3	3		2
แก้วตา - ขวัญใจ		3	3	2
ความเป็นผู้ว่าง่าย	3	3		2
จักร 4	3	3		2
จิตเกษม	3	3		2
จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	3	3		2
ทาน การเสียสละ	3	3		2
นิทานภาพพุทธรักษา		3	3	2
เนกขัมมบารมี	3	3		2
พรหมวิหารธรรม	3		3	2
พระพุทธประวัติ	3		3	2
พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย		3	3	2
แม่ของฉัน		3	3	2
วิริยบารมี	3	3		2
สองคนยลรอบทิศ		3	3	2
สังคหวัดถุ 4	3	3		2
อบายมุข 6	3	3		2
การงานที่ปราศจากโทษ	3			1
การบูชาคนที่ควรบูชา	3			1

6. รายชื่อหนังสือจำแนกตามลักษณะเด่น 3 ลักษณะ (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ลักษณะเด่น			รวม
	ได้รับรางวัล	จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ	หนังสือชุด	
คนมีบาป			3	1
ครูอารี			3	1
ความรู้เรื่องชาดก			3	1
ความอดทน	3			1
ธรรมจริยา: การประพฤติธรรม		3	3	1
นางบาป	3			1
นิทานคำกาศมมงคลสูตร	3			1
ประทีปแห่งชมพูทวีป			3	1
ประวัติพระภิกษุณี			3	1
ประวัติพระภิกษุณี			3	1
ประวัติพระสาวก			3	1
ประวัติพระสาวก เล่ม 1			3	1
ประวัติพระสาวก เล่ม 2			3	1
ประวัติอุบาสก			3	1
ประวัติอุบาสก			3	1
ประวัติอุบาสิกา			3	1
ประวัติอุบาสิกา			3	1
ปี่ขังข้าวน้อย			3	1
พรหมวิหาร 4	3			1
พระเจ้าอโศกมหาราช			3	1
พี่ชาย			3	1
รางวัลความดี	3			1
ลีลาชีวิต			3	1
สมุดภาพประวัติพระพุทธเจ้า		3		1
สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน		3		1
สัปบุริสธรรม			3	1
หนุ่มเรือเกลือ			3	1
หนุ่มน้อยกลอยใจ			3	1
หมอนบุญเชื้อ			3	1
อนาถบิณฑิกเศรษฐี		3		1
อยู่กับพระรัตนตรัย			3	1
อันความปรารถนา			3	1

6. รายชื่อหนังสือจำแนกตามลักษณะเด่น 3 ลักษณะ (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ลักษณะเด่น (ชื่อเรื่อง)			รวม
	ได้รับรางวัล	จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ	หนังสือชุด	
หนังสือชุด				
หนังสือชุดนิทานธรรม 6 เล่ม		3	3	2
หนังสือชุดทศบารมี 10 เล่ม		3	3	2
หนังสือชุดนิทานชาดก 7 เล่ม			3	1
รวม 84 ชื่อเรื่อง	27	45	54	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. รายชื่อหนังสือจำแนกตามรางวัลที่ได้รับ (ใช้กับตารางที่ 29)

รางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก (23 ชื่อเรื่อง)

1. กตัญญูทเวที	13. ความเป็นผู้ว่าง่าย
2. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	14. ความอดทน
3. การงานที่ปราศจากโทษ	15. จักร 4
4. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	16. จิตเกษม
5. การบำรุงมารดาบิดา	17. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม
6. การบูชาคนที่ควรบูชา	18. ทาน การเสียสละ
7. การประพาศิพรหมจรรย์	19. เนกขัมมบารมี
8. การไม่เศร้าโศก	20. พรหมวิหาร 4
9. การสงเคราะห์ญาติ	21. วิริยบารมี
10. การสงเคราะห์บุตร	22. สังคหวัตถุ 4
11. การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา	23. อบายมุข 6
12. การเห็นอริยสัจทั้งหลาย	

รางวัลจากการประกวดแข่งขันกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย สาขาศิลปะ ประเภท

นวนิยายสำหรับเด็กเยาวชน (1 ชื่อเรื่อง)

รางวัลความดี

รางวัลจากการประกวดแบบเรียนพุทธประวัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานฉลอง

25 พุทธศตวรรษ (1 ชื่อเรื่อง)

พระพุทธประวัติ

รางวัลจากการประกวดวรรณกรรมไทยของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (1 ชื่อเรื่อง)

นางบาป

รางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ (1 ชื่อเรื่อง)

นิทานคำกาศมงคลสูตร

8. รายชื่อหนังสือจำแนกตามโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ (ใช้กับตารางที่ 30)

พิมพ์พระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา พ.ศ. 2516, 2518, 2520, 2521, 2529 และ

2532 – 2541 (15 ชื่อเรื่อง)

1. การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	9. อนาคตนิมิตพิเศษ
2. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	10. ความเป็นผู้ว่าง่าย
3. การประพาศิพพหุจรย	11. จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม
4. การสงเคราะห์ญาติ	12. จิตเกษม
5. การสงเคราะห์บุตร	13. ทาน การเสียสละ
6. การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา	14. เนกขัมมบารมี
7. การเห็นอริยสัจทั้งหลาย	15. วิริยบารมี
8. การไม่เศร้าโศก	

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 5 ธ.ค. 2530 (7 ชื่อเรื่อง)

1. แก้วตา-ขวัญใจ	5. แม่ของฉัน
2. ธรรมจริยา: การประพาศิพพหุจรย	6. สองคนยลรอบทิศ
3. พรหมวิหารธรรม	7. อบายมุข 6
4. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย	

จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมคำสอนสุดท้ายของพุทธศาสนิกชน ในโครงการ “ศีลธรรมของยูวชน คือสันติภาพของโลก” (17 ชื่อเรื่อง)

1. นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ	10. พระเนมิราช
2. นิทานธรรม ฉบับผู้นำ	11. พระภูริทัต
3. นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ	12. พระมหาชนก
4. นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้	13. พระมโหสถ
5. นิทานธรรม ฉบับสำนักผิด	14. พระวิฑูรย์บัณฑิต
6. นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม	15. พระเวสสันดร
7. พระจันทกุมาร	16. พระสุวรรณสาม
8. พระเตมีย์	17. สมุคภาพพระวัดพระพุทธเจ้า
9. พระนารทพรหม	

เฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 (1 ชื่อเรื่อง)

นิทานภาพพุทธรักษา

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธ.ค. 2542 (1 ชื่อเรื่อง)

สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน

ยุวพุทธภิกษมาคมชลบุรีพิมพ์ถวายเป็นมูทิตาสักการะ แต่ พระธรรมสิริวัฒน์ และ

พระชินวงศ์เวที วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม (1 ชื่อเรื่อง)

สังคหวัดถุ 4

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามบำเพ็ญกุศลประจำปีถวายแด่อดีตเจ้าอาวาส

พระธรรมโกศล 25 ส.ค. 2541 (1 ชื่อเรื่อง)

กตัญญูกตเวที

วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ 12 ส.ค. 2530 (1 ชื่อเรื่อง)

การบำรุงมารดาบิดา

สมโภชหิรัณยบัฏ ทำบุญอายุ 87 ปี พระพิมลธรรม ราชบัณฑิต (ชอบ อนุจารีเถระ)

23 มี.ค. 31 (1 ชื่อเรื่อง)

จักร 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. รายชื่อหนังสือจำแนกตามชื่อชุด (ใช้กับตารางที่ 31)

หนังสือชุดทศบารมี (10 ชื่อเรื่อง)

1. พระจันทกุมาร	6. พระมหาชนก
2. พระเตมีย์	7. พระมโหสถ
3. พระนารทพรหม	8. พระวิฑูรย์บัณฑิต
4. พระเนมิราช	9. พระเวสสันดร
5. พระภริทัต	10. พระสุวรรณสาม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา (9 ชื่อเรื่อง)

1. ครูอาร์	6. ประวัติพระสาวก เล่ม 2
2. ความรู้เรื่องชาดก	7. ประวัติอุบาสก
3. ประทีปแห่งชมพูทวีป	8. ประวัติอุบาสิก้า
4. ประวัติพระภิกษุณี	9. พระเจ้าอโศกมหาราช
5. ประวัติพระสาวก เล่ม 1	

หนังสือชุดนิทานชาดก (7 ชื่อเรื่อง)

1. นิทานชาดก เล่ม 1	5. นิทานชาดก เล่ม 5
2. นิทานชาดก เล่ม 2	6. นิทานชาดก เล่ม 6
3. นิทานชาดก เล่ม 3	7. นิทานชาดก เล่ม 7
4. นิทานชาดก เล่ม 4	

หนังสือชุดนิทานธรรม (6 ชื่อเรื่อง)

1. นิทานธรรม ฉบับน้ำใจ	4. นิทานธรรม ฉบับมิตรแท้
2. นิทานธรรม ฉบับผู้นำ	5. นิทานธรรม ฉบับสำนึกผิด
3. นิทานธรรม ฉบับผู้เสียสละ	6. นิทานธรรม ฉบับแสดงธรรม

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา (6 ชื่อเรื่อง)

1. ปี่ซังข้าวน้อย	4. หนูน้อยกลอยใจ
2. พี่ชาย	5. อยู่กับพระรัตนตรัย
3. ลีลาชีวิต	6. อันความปวารณา

หนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ (6 ชื่อเรื่อง)

1. แก้วตา-ขวัญใจ	4. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย
2. ธรรมจริยา: การประพฤติธรรม	5. แม่ของฉัน
3. พรหมวิหารธรรม	6. สองคนยลรอบทิศ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา (5 ชื่อเรื่อง)

1. ประวัติพระภิกษุณี	4. ประวัติอุบาสิก
2. ประวัติพระสาวก	5. พระพุทธประวัติ
3. ประวัติอุบาสก	

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา (4 ชื่อเรื่อง)

1. คนมีบาป	3. หนุ่มเรือเกลือ
2. สัปริศธรรม	4. หมอบนุญเชื้อ

หนังสือชุดภาพนิทานไทย (1 ชื่อเรื่อง)

นิทานภาพพุทธรักษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

ประวัติความเป็นมาของการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก

และ

แจ้งความราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง

ประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก ประจำปีพุทธศักราช 2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติความเป็นมาของการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก

การประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก มีกำเนิดจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงดำริว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนมากนิยมนับถือแต่ การเผยแผ่ให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมของศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เด็กและเยาวชนนั้น ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร จึงทรงมีพระราชอุทิศหาพระชนกในพระองค์เป็นพิเศษ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: คำปรารภ) โดยโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ราชบัณฑิตยสถานจัดประกวดและจัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2472 และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลต่อๆ มา ได้สนับสนุนกิจกรรมนี้ต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2546) นับเป็นเวลา 74 ปี

จากการค้นคว้าที่ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถานและตรวจสอบรายชื่อกับงานวิจัยต่างๆ พบว่ามีหนังสือที่ได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 รวม 68 ชื่อเรื่อง (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527: 199-200; สุพัทธา ศักรภพณ์, 2532: 259-262; นวลจันทร์ รัตนากร, ชุตินา สัจจามันท์ และกานต์มณี ศักดิ์เจริญ, 2529: 17-19) เพราะบางปีมีผู้ส่งผลงานเข้าประกวดน้อยจนไม่สามารถหาผู้เหมาะสมที่จะรับรางวัลได้ แต่ในปีที่ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1 อาจมีการนำหนังสืออื่นมาจัดพิมพ์แทนหรือ งดเว้นการจัดพิมพ์ตามความเหมาะสม ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

การประกวดหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กนี้ ในระยะแรกมีผู้สนใจจำนวนมาก คือ ในปี พ.ศ. 2472 มีผู้ส่งผลงานเข้าประกวด 24 ราย มีทั้งหญิงชายและพระภิกษุ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537: 17) ปี พ.ศ. 2475 มีพระภิกษุส่งผลงานเข้าประกวดถึง 54 รายและสามเณรอีก 7 ราย (พล้อย พรปรีชา, 2530: 3) แต่ในสมัยต่อมาคือ ในสมัยรัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2489) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงปรารภว่าผู้ส่งหนังสือเข้าประกวดมีจำนวนลดน้อยลงมาก คือ มีเพียง 3 ราย จึงทรงเชิญชวนผู้รู้เรื่องศาสนาโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ให้ช่วยกันแต่งหนังสือส่งเข้าประกวด (พระธรรมโสภณ, 2541: (2))

ความสนใจในการส่งหนังสือเข้าประกวดยังคงมีค่อนข้างน้อยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บางปีไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1 และมีผู้ได้รับรางวัลซ้ำหลายครั้ง แต่ปัจจุบันความนิยมในการส่งผลงานเข้าประกวดกลับมีมากขึ้น และขยายวงโดยเฉพาะฆราวาสหญิง มีความสามารถในการแต่งหนังสือจนได้รับรางวัลเช่นกัน โดยในปี พ.ศ. 2536 นางประภา สุขินัย ได้รับรางวัลที่ 1 จากเรื่อง *จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม* ในปี พ.ศ. 2545 มีผู้สนใจส่งผลงานเข้าประกวดทั้งสิ้น 39 ราย ผู้ได้รับรางวัลเป็นฆราวาสหญิงทั้งหมด ได้แก่ (งามดี กาญจนวสุนธรา, 2545)

รางวัลที่ 1 นางสาวงามดี กาญจนวสุนธรา

รางวัลที่ 2 นางฉันทนา อุตสาหลักษณ์

รางวัลที่ 3 นางเนาวรัตน์ พลเดช

หนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กเหล่านี้ นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่ละรัชกาลจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จัดพิมพ์เพื่อพระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชาในแต่ละปีแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังได้นำหนังสือสอนพุทธศาสนาเรื่องแรกๆ ที่ได้รับรางวัลมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือแบบเรียนและหนังสือเสริมประสบการณ์ด้วย เช่น เรื่อง ศาสนคุณ อริยทรัพย์ ทิศ 6 อบายมุข 6 ปฏิฐัมมิกัตถประโยชน์ สัมปรายิกัตถประโยชน์ อธิฐานธรรม 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 และ ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะสถาน 4 เป็นต้น หนังสือเหล่านี้เป็นแบบเรียนรุ่นเก่าที่จัดพิมพ์ช่วงปี พ.ศ. 2490 – 2500 แต่หนังสือบางเล่มยังได้รับการจัดพิมพ์ซ้ำเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ เช่น เรื่อง ปฏิฐัมมิกัตถประโยชน์ พิมพ์เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2513 (ฉบับ อึ้งประทีป, 2513) เรื่อง วินัยที่ได้ศึกษาดีแล้ว จัดพิมพ์เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม สังคมศึกษา ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ในปี พ.ศ. 2528 และเรื่อง การบูชาคนที่ควรบูชา จัดพิมพ์ครั้งที่สามเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน ในปี พ.ศ. 2535 เป็นต้น

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2512 กรมวิชาการยังรับสนองพระบรมราชโองการในการจัดพิมพ์หนังสือที่แต่งดีเหมาะที่บุคคลทั่วไปจะใช้ในการศึกษารวมให้แพร่หลายคือเรื่อง วาจาสุภาสิต ของ เกษม บุญศรี ซึ่งชนะการประกวดในปี พ.ศ. 2511 โดยกรมวิชาการได้กำหนดให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 (เกษม บุญศรี, 2512) การจัดพิมพ์หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กเล่มนี้มีความพิเศษอีกประการหนึ่ง คือ มีภาพประกอบ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ เหม เวชกร เป็นผู้วาด

Europa Publication ได้นำรางวัลหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กไปพิมพ์รวมไว้ในหนังสือ World Dictionary of Awards and Prizes ด้วย (นวลจันทร์ รัตนากร, ชุติมา สัจจามันท์ และ มารศรี ศิวรักษ์, 2522: 16) ปัจจุบันการประกวดยังคงจัดให้มีทุกปี โดยราชบัณฑิตยสถานจะมีประกาศแจ้งความเผยแพร่ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ดังรายละเอียดในแจ้งความประจำปี พ.ศ. 2546 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545)

แจ้งความราชบัณฑิตยสถาน

เรื่อง

ประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๖

ราชบัณฑิตยสถานจะจัดประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ในหัวข้อเรื่อง “ขันติบารมี” ซึ่งเป็นบารมีหนึ่งใน “ทศบารมี” เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้คุ้นเคยกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้เข้าใจและรู้จักนำคำสอนต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเป็นการกลมกลืนและพัฒนาจิตใจให้รู้จักผิดชอบชั่วดีและประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ประพฤติตนให้เป็นปัญหาต่อพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ เพื่อน และสังคม ทั้งยังเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีและถูกต้องแก่เด็ก ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า ให้เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป จำนวนที่คณะกรรมการประกวด ราชบัณฑิตยสถานจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อขอรับพระราชทานรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจัดพิมพ์เป็นหนังสือสำหรับ พระราชทานในวันวิสาขบูชา จึงขอเชิญชวนผู้สนใจส่งเรื่องเข้าประกวด โดยมีรายละเอียดใน การจัดประกวดดังนี้:-

๑. ลักษณะหนังสือ

- แต่งเป็นภาษาไทย อธิบายความง่ายๆ เพื่อให้เด็กอายุประมาณ ๑๐ ปี อ่านเข้าใจได้ การยกตัวอย่างประกอบ ถ้อยคำสำนวน และภาษาที่ใช้ต้องเหมาะสม เข้ากันได้กับสภาพสังคมไทย ในปัจจุบัน สามารถโน้มน้าวจิตใจเด็กหรือผู้อ่านให้เห็นคุณค่าของการประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

- เรื่องที่แต่ง ต้องเป็นเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมในพระไตรปิฎก และมีให้อธิบายความย่อด้วยลัทธิและศาสนาอื่น

- ขนาดความยาว ๒๕ - ๓๐ หน้ากระดาษพิมพ์ดีด (A4) พิมพ์หรือเขียนตัวบรรจง หน้าละ ๒๔ บรรทัด

๒. ผู้มีสิทธิส่งเรื่องเข้าประกวด

- บุคคลทั่วไปยกเว้นเจ้าพนักงานตัดสิน
- ส่งเรื่องเข้าประกวดได้คนละ ๑ สำนวน

๓. การส่งเรื่องเข้าประกวด

- ให้ส่งต้นฉบับจำนวน ๓ ชุด ไปที่ราชบัณฑิตยสถาน ในพระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ ภายในวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๕

- ต้นฉบับที่ส่งเข้าประกวดทุกสำนวน ราชบัณฑิตยสถานจะไม่ส่งคืนให้แก่ผู้แต่ง

๔. การตัดสินรางวัล

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราชบัณฑิตยสถานแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคณะหนึ่งเป็นผู้ตัดสินและคัดเลือกจำนวนที่ดีที่สุด เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย รวม ๓ จำนวน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดสำนวนใด จะทรงเลือกพิมพ์เป็นหนังสือพระราชทานในวันวิสาขบูชา และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะการประกวด ดังนี้:-

รางวัลที่ ๑ จำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ ๒ จำนวนเงิน ๓,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ ๓ จำนวนเงิน ๒,๐๐๐ บาท

- ลิขสิทธิ์ของเรื่องที่ได้รับพระราชทานรางวัลที่ ๑, ๒ และ ๓ เป็นของราชบัณฑิตยสถาน

๕. กำหนดการพระราชทานรางวัล

- วันงานพระราชพิธีวิสาขบูชา ประจำปี ๒๕๔๖ (ภายหลังการตั้งเปรี๊ญ)

ผู้สนใจติดต่อขอทราบรายละเอียดได้ที่ ราชบัณฑิตยสถาน ในพระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๒๑ ๑๑๔๐, ๐ ๒๒๒๒ ๑๒๑๓ โทรสาร ๐ ๒๒๒๔ ๙๙๑๐, ๐ ๒๒๒๑ ๖๗๒๖ ในวันและเวลาราชการ

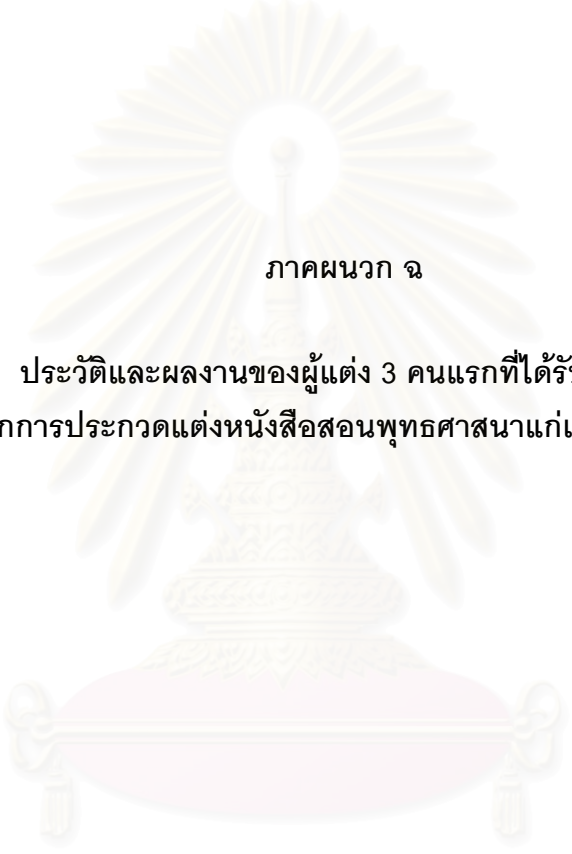
แจ้งความ ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๕

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ)

นายกกราชบัณฑิตยสถาน

(ที่มา: <http://www.royin.go.th> 30 มิ.ย. 2545)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

ประวัติและผลงานของผู้แต่ง 3 คนแรกที่ได้รับรางวัล
จากการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กมากที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติและผลงานของผู้แต่ง 3 คนแรกที่ได้รับรางวัล จากการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กมากที่สุด

การประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กซึ่งจัดมายาวนานถึง 75 ปี มีผู้ส่งผลงานเข้าประกวดจำนวนมาก จากการจัดลำดับผู้ได้รับรางวัล พบว่ามีผู้แต่ง 3 ราย ที่ได้รับรางวัลบ่อยครั้งโดดเด่นจากผู้แต่งอื่น เรียงตามรางวัลที่ได้รับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วัชระ คงอดิศักดิ์ เกษม บุญศรี และอดิศักดิ์ ทองบุญ ซึ่งมีรายละเอียดของประวัติและผลงานดังนี้

วัชระ คงอดิศักดิ์

วัชระ คงอดิศักดิ์ เริ่มส่งหนังสือเข้าประกวดในปี พ.ศ. 2496 ขณะที่อยู่อุปสมบทอยู่ที่ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ กองอนุศาสนาจารย์ กองทัพบก ระหว่างปี พ.ศ. 2529–2530 เป็นผู้ที่ได้รับรางวัลจากการประกวดของราชบัณฑิตยสถานจำนวนมากที่สุด โดยได้รับรางวัลครั้งแรกในปี พ.ศ. 2498 จากเรื่อง *พรหมวิหาร 4* โดยขณะนั้นยังอยู่ในสมณเพศและใช้ชื่อเดิมว่า พระมหาพวน สุานจาโร ต่อมาเมื่อลาอุปสมบทมารับราชการที่กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก ก็ยังคงแต่งหนังสือเข้าประกวดและได้รับพระราชทานรางวัลอีกหลายครั้ง หากนับถึงปี พ.ศ. 2521 ได้รับรางวัลที่ 1 รวม 8 ครั้ง รางวัลที่ 2 รวม 3 ครั้ง (วัชระ คงอดิศักดิ์, 2522)

ในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นปีเยาวชนสากล วัชระ คงอดิศักดิ์ ได้มอบหมายให้น้องชายคือ พิชัย คงอดิศักดิ์ ขออนุญาตราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์หนังสือชุด *วรรณกรรมพระพุทธศาสนา ฉบับได้รับพระราชทานรางวัล* ขึ้น ประกอบด้วยหนังสือ 2 เล่ม เล่มแรกประกอบด้วยหนังสือที่ได้รับพระราชทานรางวัลที่ 1 จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่

พรหมวิหาร 4 (พ.ศ. 2498)

สัปปุริสบัญญัติ 3 (พ.ศ. 2499)

การไม่คบคนพาลและการคบบัณฑิต (พ.ศ. 2503)

ความเป็นผู้มีบุญที่ได้กระทำไว้ในปางก่อน (พ.ศ. 2506)

ทาน การเสียสละ (พ.ศ. 2516) และ

การสงเคราะห์ญาติ (พ.ศ. 2518)

เล่มที่สอง ประกอบด้วยวรรณกรรมพุทธศาสนาฉบับได้รับพระราชทานรางวัล จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

การงดเว้นจากบาป (พ.ศ. 2520)

การสำรวจจากการดื่มน้ำเมา (พ.ศ. 2521)

วาทะสุนทรพจน์ (รางวัลที่ 2 พ.ศ. 2511)

การบำรุงมารดาบิดา (รางวัลที่ 2 พ.ศ. 2512) และ

การสงเคราะห์ภรรยา (รางวัลที่ 2 พ.ศ. 2514)

ส่วนเรื่องที่ 6 และ 7 คือ เรื่อง ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย และ เรื่อง พระพุทธศาสนา ในทัศนะของนักศึกษา นั้น เรื่องแรกเป็นเรื่องที่ส่งเข้าประกวดในปี พ.ศ. 2522 และเรื่องที่สองเป็น เรื่องที่ผู้จัดพิมพ์แต่งประกวดและได้รับรางวัลที่ 1 จากชมรมพุทธศาสตร์และประเพณี เมื่อเป็น นักศึกษาในปี พ.ศ. 2510 หลังจากการจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ วัชระ คงอดิศักดิ์ ยังได้รับรางวัลที่หนึ่ง จากการประกวดของราชบัณฑิตยสถานอีก 5 ครั้ง ได้แก่

ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย (พ.ศ. 2522)

ความเคารพ (พ.ศ. 2523)

การประพฤติพรหมจรรย์ (พ.ศ. 2533)

การเห็นอริยสัจทั้งหลาย (พ.ศ. 2534) และ

การไม่เศร้าโศก (พ.ศ. 2537)

นับเป็นผู้ที่ได้รับพระราชทานรางวัลจากการประกวดหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็กของ ราชบัณฑิตยสถานมากที่สุด คือ รางวัลที่ 1 รวม 13 ครั้ง ส่วนรางวัลที่สอง เท่าที่มีการพิมพ์เผยแพร่ มีรวม 3 ครั้ง

เกษม บุญศรี

เกษม บุญศรี เคยอุปสมบทโดยได้รับสมณศักดิ์เป็น พระศรีสมโภช (เกษม ภาทุมโม) เป็น ประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชบัณฑิตสาขาศิลปกรรม ซึ่งในปี พ.ศ. 2520 ได้เป็นผู้แทนราชบัณฑิตสำนักศิลปกรรมในการปรับปรุง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2538: ญ) ต่อมารับหน้าที่เป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา วารสารพุทธจักร ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ได้รับ พระราชทานรางวัลที่ 1 จากการประกวดมากรองลงมาจก วัชระ คงอดิศักดิ์ โดยได้รับพระราชทาน รางวัลที่ 1 รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง 9 ชื่อเรื่อง ได้แก่

สุขของคฤหัสถ์ 4 (พ.ศ. 2484)

ความเชื่อ (พ.ศ. 2487)

ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง (พ.ศ. 2490)

อมตธรรม 5 (พ.ศ. 2500)

ปธานความเพียร 4 (พ.ศ. 2502)

การบูชาคนที่ควรบูชา (พ.ศ. 2504)

การอยู่ในประเทศอันสมควร (พ.ศ. 2505)

ความเป็นผู้สดับมาก (พ.ศ. 2508) และ

วจาสุภาสิต (พ.ศ. 2511)

กระทรวงศึกษาธิการได้นำผลงานที่ได้รับพระราชทานรางวัลของ เกษม บุญศรี (2504) ทั้งรางวัลที่ 1 และรางวัลที่ 2 รวม 7 เรื่อง มาจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2504 ได้แก่ พระพุทธโอวาท 3 ข้อ ความเชื่อ ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง ปธานความเพียร 4 สุขของคฤหัสถ์ 4 พรหมวิหาร 4 และ อมตธรรม 5

อดีศักดิ์ ทองบุญ

อดีศักดิ์ ทองบุญ เคยอุปสมบทและได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก่อนที่จะลาสิกขาบทมารับราชการเป็นนักวรรณศิลป์ ที่กองธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน จนกระทั่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการกอง เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้แตกฉานด้านพุทธศาสนา จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนกองธรรมศาสตร์และการเมือง ในการจัดทำหนังสือ พระธรรมบทจตุรภาค เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 5 ธันวาคม 2530 เช่นเดียวกับเกษม บุญศรี ซึ่งเป็นตัวแทนของสำนักศิลปกรรม (พระธรรมบทจตุรภาค, 2531: คำนำ) ปัจจุบันเกษมรับราชการแล้วและเป็นภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สาขาวิชาอภิปรัชญาและญาณวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) อดีศักดิ์ ทองบุญ ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวด 4 ครั้ง ได้แก่

การสงเคราะห์บุตร (พ.ศ. 2513)

การสงเคราะห์ภรรยา (พ.ศ. 2514)

การงานไม่อาภูล (พ.ศ. 2515) และ

ธรรมจริยา การประพฤติธรรม (พ.ศ. 2517)

ในปี พ.ศ. 2538 มีผู้ส่งหนังสือเข้าประกวดเพียง 4 ราย และผู้ตรวจพิจารณาเห็นว่าไม่มีสำนวนใดสมควรได้รับรางวัลชั้นที่ 1 ราชบัณฑิตยสถานจึงคัดเลือกและจัดพิมพ์เรื่อง การสงเคราะห์บุตร ซึ่งได้รับรางวัลในปี พ.ศ. 2513 แทน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538: -1-) ผลงานของ อดีศักดิ์ ทองบุญ จึงได้รับการจัดพิมพ์รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง 4 ชื่อเรื่อง

ภาคผนวก ซ

รายชื่อผู้แต่งและรายชื่อหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กตั้งแต่ พ.ศ. 2471-2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้แต่งและรายชื่อหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ตั้งแต่ พ.ศ. 2471-2545

พ.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อหนังสือ/หัวข้อในการประกวด	หมายเหตุ
2471	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมาภิไธยทิตฺติโนรส	พุทธมามกะ	ไม่มีการประกวด
2472	ม.จ. หญิงพูนพิศมัย ดิศกุล	ศาสนคุณ	เริ่มจัดการประกวด
2473	พระวินิจวรรณการ (แสง สาลิตุล)	อริยทรัพย์	
2474	พระครูวิจิตรธรรมคุณ (วาสน์ นิลประภา)	ทิศ 6	สมเด็จพระสังฆราช ฯ(วาสนมหาเถระ)
2475	รองอำมาตย์เอกพล้อย พรปรีชา	อบายมุข 6	
2476	จ๊ับ อึ้งประทีป	ทิฐฐัมมิกัตถประโยชน์ 4	
2477	อ๋า ศรีเปารยะ	สัมปรายิกัตถประโยชน์ 4	
2478	พระมหาลออ ทินนาโก	อธิฐานธรรม 4	
2479	พร มะลิตอง	อิทธิบาท 4	
2480	พร มะลิตอง	วุฒิ 4	
2481	ลออ ทองเสวต	จักร 4	
2482	พระมหาชั้น ญาณรโต	เวสัชชกรณธรรม 5	
2483	พระจุลคณิศร (วาสน์ นิลประภา)	สังคหวัตถุ 4	สมเด็จพระสังฆราชฯ (วาสนมหาเถระ)
2484	พระศรีสมโภช (เกษม ภาทุมโม)	สุขของคฤหัสถ์ 4	เกษม บุญศรี
2485	ทินกร ทองเสวต	ธรรมของฆราวาส 4	
2486	พระมหาชอบ อนุจारी	ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ ไม่ได้ไม่นานเพราะสถาน 4	
2487	พระศรีสมโภช (เกษม ภาทุมโม)	ความเชื่อ	เกษม บุญศรี
2488	สง กรอุไร	สัปบุริสธรรม 7	
2489	พระครูธรรมาธิการ (พิน ปาสาทิโก)	กตัญญูกตเวที	
2490	เกษม บุญศรี	ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง	
2491	ทินกร ทองเสวต	คารวะ 6	

รายชื่อผู้แต่งและรายชื่อหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ตั้งแต่ พ.ศ. 2471-2545 (ต่อ)

พ.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อหนังสือ/หัวข้อในการประกวด	หมายเหตุ
2492	ทินกร ทองเสวต	บุคคลหาได้ยาก 2	
2493	ม.จ. สิบพันพารเสนอ โสณกุล	ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 อย่าง	
2494	พระปริยัติโมลี (พิน ปาสาทิโก)	โอวาทพระพุทธเจ้า 3 อย่าง	
2495	วรากร กันตามระ	อธิปไตย 3	
2496	สง กรอุไร	กุศลมูล 3	
2497	กมล ดิฐกมล	ธรรมมีอุปการะมาก 2	
2498	พระมหาพวน (วัชระ) สุานจาโร	พรหมวิหาร 4	วัชระ คงอดิศักดิ์
2499	พวน คงอดิศักดิ์	สัปบุริสบัญญัติ 3	วัชระ คงอดิศักดิ์
2500	เกษม บุญศรี	อมตธรรม 5	
2501	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(บุญกิริยาวัตถุ 3)	ไม่มีการจัดพิมพ์หนังสือ
2502	เกษม บุญศรี	ปธาน ความเพียร 4	
2503	วัชระ คงอดิศักดิ์	การไม่คบคนพาลและการคบ บัณฑิต	
2504	เกษม บุญศรี	การบูชาคนที่ควรบูชา	
2505	เกษม บุญศรี	การอยู่ในประเทศอันสมควร	
2506	วัชระ คงอดิศักดิ์	ความเป็นผู้มีบุญ (ความดี) อันได้ กระทำไว้แล้วแต่ปางก่อน	
2507	เกษม บุญศรี	การตั้งตนไว้ชอบ	
2508	เกษม บุญศรี	ความเป็นผู้สดับมาก	
2509	อาภรณ์ ดิลกโสภณ	ศิลป์	
2510	สมภพ จันทรประภา	วินัยที่ได้ศึกษาดีแล้ว	
2511	เกษม บุญศรี	วาจาสุภาสิต	
2512	วิกรอง พงษ์สุภา	การบำรุงบิดามารดา	
2513	อดิศักดิ์ ทองบุญ	การสงเคราะห์บุตร	
2514	อดิศักดิ์ ทองบุญ	การสงเคราะห์ภริยา	

รายชื่อผู้แต่งและรายชื่อหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ตั้งแต่ พ.ศ. 2471-2545 (ต่อ)

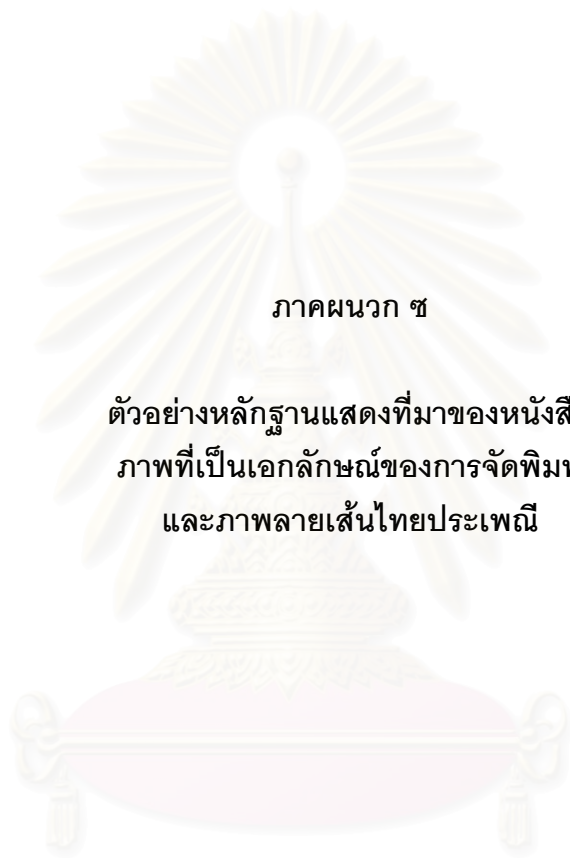
พ.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อหนังสือ/หัวข้อในการประกวด	หมายเหตุ
2515	อดิศักดิ์ ทองบุญ	การงานไม่อาภูล	
2516	วัชระ คงอดิศักดิ์	ทาน การเสียสละ	
2517	อดิศักดิ์ ทองบุญ	ธรรมจรรยา การประพฤติธรรม	
2518	วัชระ คงอดิศักดิ์	การสงเคราะห์ญาติ	
2519	พีระ ฉลาดธัญกิจ	การงานที่ปราศจากโทษ	
2520	วัชระ คงอดิศักดิ์	การงดเว้นจากบาป	
2521	วัชระ คงอดิศักดิ์	การสำรวมจากการดื่มน้ำเมา	
2522	วัชระ คงอดิศักดิ์	ความไม่ประมาทในธรรม ทั้งหลาย	
2523	วัชระ คงอดิศักดิ์	ความเคารพ	
2524	พระมหาบุญมี ดิกขุวิโร	ความถ่อมตน	
2525	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(ความสันโดษ)	พิมพ์ พิธีวิสาขบูชา แปล ศัพท์พระนิพนธ์ ทำ สังคายนารัชระไตรปิฎก นวกรรมทางศาสนา ของ กรมหมื่นพิทยลาภ พฤฒิยากร แทน
2526	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(ความกตัญญู)	ไม่มีการจัดพิมพ์หนังสือ
2527	ไวทย์ สันตยารมณ	การพึงธรรมโดยกาล	
2528	จิรวัดมน ภูเพียงใจ	ความอดทน	
2529	ศักดิ์ แกววิริยะ	ความเป็นผู้ว่างาย	
2530	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(การเห็นสมณะทั้งหลายอันมีมา ในมงคลสูตร)	ไม่มีการจัดพิมพ์หนังสือ
2531	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(การทบทวนธรรมโดยกาล)	พิมพ์ พระแม่สามเมือง มหาอุบาสิกาวีสาขา ของ พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีเถระ) แทน

รายชื่อผู้แต่งและรายชื่อหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ตั้งแต่ พ.ศ. 2471-2545 (ต่อ)

พ.ศ.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อหนังสือ/หัวข้อในการประกวด	หมายเหตุ
2532	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(ตบะความเพียรเป็นเครื่องเผา กิเลส)	พิมพ์ อนาคตบัณฑิตเศรษฐี ของ พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีเถระ) แทน
2533	วัชระ คงอดิศักดิ์	การประพฤติพรหมจรรย์	
2534	วัชระ คงอดิศักดิ์	การเห็นอริยสัจทั้งหลาย	
2535	เฉลียว ปิ่นทอง	การทำพระนิพพานให้เห็นแจ้ง	
2536	ประภา สุชีนัย	จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	ชมราวาสหญิงคนแรก ที่ได้รับรางวัล
2537	วัชระ คงอดิศักดิ์	การไม่เศร้าโศก	
2538	ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ 1	(จิตปราศจากกิเลส)	พิมพ์ การสงเคราะห์บุตร ของ อดิศักดิ์ ทองบุญ (ได้รับรางวัล พ.ศ. 2513) แทน
2539	พระพจนารถ ประภาโส	จิตเกษม	
2540	พระพจนารถ ประภาโส	เนกขัมมบารมี	
2541	พระมหาเฉลียว กิตติเปาโล	วิริยบารมี	
2542	พระมหาทองสา นาดวิริโย (สิงห์ธนู)	เมตตบารมี	
2543	พระมหาทองสา นาดวิริโย (สิงห์ธนู)	อธิษฐานบารมี	
2544	สามารถ ไชยอ้วน	ปัญญาบารมี	
2545	งามดี กาญจนวสุนธรา	ศีลบารมี	ชมราวาสหญิงคนที่สอง ที่ได้รับรางวัล

(ที่มา: นวลจันทร์ รัตนากร, ชุติมา สัจจานันท์ และมารศรี ศิวรักษ์. รางวัลวรรณกรรมในประเทศไทย: ประวัติ
และรายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวด (พ.ศ.2450-2522). กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522.)

ภาคผนวก ซ

ตัวอย่างหลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ
ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์
และภาพลายเส้นไทยประเพณี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา ชุด พระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา เรื่อง ประวัติพระสาวก เล่ม ๑ ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๔

พร.จ.ม.

(นายพนอม แก้วกำเนิด)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างหลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ

(ที่มา: วดีน อินทสระ. ประวัติพระสาวก เล่ม 1. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2542)

ที่ รด 0003/ 03344 สำนักการ.เสนาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. 10200

5 มีนาคม 2545

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนา
แก่เด็ก

เรียน นายกราชบัณฑิตยสถาน

อ้างถึง หนังสือราชบัณฑิตยสถาน ที่ รท 0004/503 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ราชบัณฑิตยสถาน
ได้ประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ประจำปี 2545 ในหัวข้อเรื่อง "ศีลบารมี"
เพื่อรับพระราชทานรางวัล โดยปีนี้มีผู้เข้าประกวดรวม 39 ราย ผลการตรวจพิจารณามีจำนวน
ที่สมควรจะได้รับพระราชทานรางวัล คือ

รางวัลที่ 1 ได้แก่ จำนวนของนางสาวงามดี กาญจนวสุนธรา
รางวัลที่ 2 ได้แก่ จำนวนของนางฉันทนา อุดลาหสัทยภรณ์
รางวัลที่ 3 ได้แก่ จำนวนของนางเนาวรัตน์ พลเดช

ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลแก่จำนวนตามที่เสนอทั้ง 3 ราย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงบุตรี วีระโกทยะ)
รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์
โทร. 02 2263457 - 62 ต่อ 3303 โทรสาร 02 2222110

ตัวอย่างหลักฐานแสดงที่มาของหนังสือ

(ที่มา: งามดี กาญจนวสุนธรา. ศีลบารมี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2545.)

พระพุทธรูปนัตราชาราช

วัดกษัตราธิราชวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระพุทธรูปปางมารวิชัย สมัยอยุธยา

ตัวอย่างภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดพิมพ์

(ที่มา: งามดี กาญจนวสุนธรา. ศิลปะการพิมพ์. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2545.)

ตัวอย่างภาพถ่ายลายเส้นไทยประเพณี

(ที่มา: ทานตะวัน. นิทานทศชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนาคร, 2542.)

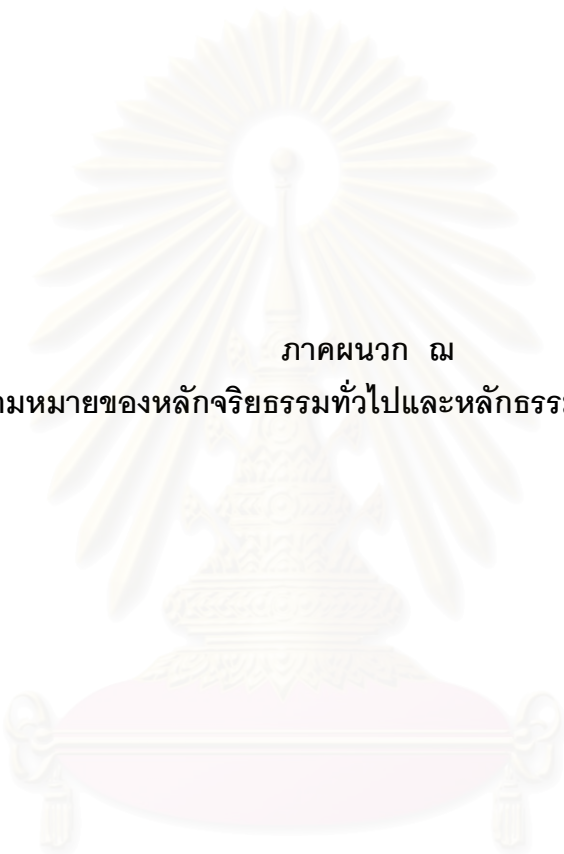

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างภาพลายเส้นไทยประเพณี

(ที่มา: บรรจบ บรรณรุจิ. ทศบารมี: พระเนมิราช. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, (2539)

ภาคผนวก ฅ
ความหมายของหลักจริยธรรมทั่วไปและหลักธรรมทางพุทธศาสนา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหมายของหลักจริยธรรมทั่วไป

ความมีเหตุผล	ความสามารถในการใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุอันเป็นที่มาแห่งผล
ความรับผิดชอบ	การมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จ และปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง
ความขยันหมั่นเพียร	ความพยายามในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ทอดทิ้ง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง
ความอดทน อดกลั้น	การรู้จักควบคุมกระทำและอารมณ์ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ ไม่ก่อปฏิกิริยาใดๆ ที่ได้รับการกระทบจากการยั่วอารมณ์ ประสบภัย ผิดหวัง หรือมีอุปสรรค
ความมีระเบียบวินัย	การควบคุมตนเองให้ประพฤติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย ข้อบังคับ กติกาของสังคม อันนำมาซึ่งความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบในสังคม
ความซื่อสัตย์สุจริต	การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น
ความยุติธรรม	การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ปราศจากความลำเอียง
การพึ่งตนเอง	ความสามารถที่จะกระทำการใดๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา หรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ
ความประหยัด	การรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตนและส่วนรวมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
ความใฝ่รู้	ความอยากรู้ อยากรู้ ในสิ่งต่างๆ และพยายามขวนขวายแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
การรู้จักประมาณตน	การดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพ ฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง เพื่อนำไปสู่ชีวิตที่เป็นสุขและเหมาะสมในสังคม
การมีสัจจะ	การปฏิบัติและพูดตรงตามความเป็นจริงด้วยความปรารถนาดี เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจถูกต้อง อีกทั้งปฏิบัติตามคำสัญญา ปณิธานต่างๆ ที่ตนให้ไว้

ความเป็นผู้มีสติรู้จัก ผิดชอบชั่วดี	การรู้ตัวในสิ่งที่ตนกำลังกระทำ หรือจะกระทำว่ามีความถูกต้องตาม ทำนองคลองธรรมอย่างไร
ความกล้าทางจริยธรรม	การแสดงความกล้าในการคิดและกระทำแต่สิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม กับบุคคลและกาลเทศะ
ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม	การแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่สังคมนั้นยอมรับว่าเป็นการกระทำที่ งดงาม ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ
ความเมตตากรุณา	การมีความรัก ปราบปรามที่ดีที่จะทำให้ผู้อื่นเป็นสุขและช่วยให้ผู้อื่นพ้น ทุกข์
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	การกระทำที่แสดงไมตรีจิต โอบอ้อมอารี แบ่งปัน และช่วยเหลือเจือจุน ให้ผู้อื่นมีความสุขความพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
ความเสียสละ	การละความเห็นแก่ตัว ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวัง ผลตอบแทน
ความกตัญญูกตเวทิตี	ความสำนึกในบุญคุณของบุคคลหรือสิ่งอื่นที่มีต่อตนเองและสังคม อีกทั้ง ทั้งพยายามตอบแทนบุญคุณนั้นอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

(ที่มา : ประทีน อภินทรมิต. การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2531(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหมายของหลักธรรมทางพุทธศาสนา

- กรรม 2   การกระทำ, การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม มี 2 ประเภท ได้แก่
1. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล, กรรมชั่ว, การกระทำที่ไม่ดี ไม่ฉลาด ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โสภะ โทสะ หรือ โมหะ
  2. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล, กรรมดี, การกระทำที่ดี ฉลาด เกิดจากปัญญา ส่งเสริมคุณภาพของชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ หรือ อโมหะ
- กุศลมูล 3   รากเหง้าของกุศล, ต้นตอของความดี ประกอบด้วย
1. อโลภะ ความไม่โลภ, ธรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับโลภะ, ความคิดเผื่อแผ่, จาคะ
  2. อโทสะ ความไม่คิดประทุษร้าย, ธรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับโทสะ, เมตตา
  3. อโมหะ ความไม่หลง, ธรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับความหลง, ปัญญา
- กุศลวิตก 3   ความตรึกที่เป็นกุศล, ความนึกคิดที่ดีงาม
1. เนกขัมมวิตก ความตรึกปลอดจากกาม, ความนึกคิดในทางเสียสละ, ไม่ติดในการปรนปรีอสนองความอยากของตน
  2. อพยابาทวิตก ความตรึกปลอดจากพยาบาท, ความนึกคิดที่ประกอบด้วยเมตตา ไม่ขัดเคืองหรือเพ่งมองในแง่ร้าย
  3. อวิหิงสาวิตก ความตรึกปลอดจากการเบียดเบียน, ความนึกคิดที่ประกอบด้วยกรุณาไม่คิดร้ายหรือมุ่งทำลาย
- ขันติโสรัจจะ   ธรรมทำให้งาม 2 ได้แก่
1. ขันติ ความอดทน, อดทนได้เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ
  2. โสรัจจะ ความเสงี่ยม, อภัยคัยงาม รักษาความประณีตหมดจดเรียบร้อยงดงาม
- คารวะ 6   ความเคารพ, การถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะพึงใส่ใจและปฏิบัติด้วยความเอื้อเฟื้อ หรือด้วยความหนักแน่นจริงจัง, การมองเห็นคุณค่าและความสำคัญและปฏิบัติต่อ

บุคคลหรือสิ่งนั้นโดยถูกต้อง ด้วยความจริงใจ ประกอบด้วย

1. สัตถุคารวตา ความเคารพในพระศาสดา ข้อนี้บางแห่งเขียนเป็น พุทธคารวตา แปลว่า ความเคารพในพระพุทธเจ้า
  2. ธัมมคารวตา ความเคารพในธรรม
  3. สังฆคารวตา ความเคารพในสงฆ์
  4. ลิกขาคารวตา ความเคารพในการศึกษา
  5. อัปมาคารวตา ความเคารพในความไม่ประมาท
  6. ปฏิสันถารคารวตา ความเคารพในปฏิสันถาร
- ธรรม 6 อย่างนี้ย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เสื่อมแห่งภิกษุ

ฆราวาสธรรม 4 ธรรมสำหรับฆราวาส, ธรรมสำหรับการครองเรือน, หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ประกอบด้วย

1. สัจจะ ความจริง, ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง
2. ทมะ การฝึกฝน, การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว, รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา
3. ขันติ ความอดทน, ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย
4. จาคะ ความเสียสละ, สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน ได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว

ในธรรมหมวดนี้ ทมะ มุ่งด้านปัญญา ส่วน ขันติ เน้นแง่วิริยะ

จักร 4 ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจล้อนำรถไปสู่ที่หมาย ประกอบด้วย

1. ปฏิรูปเทสวาสะ อยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
2. สัมปยุตตสัมมาสมาคมนิสัย สัมมาคมกับสัตบุรุษ
3. อุตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกทาง
4. ปุพเพกตปุญญตา ความเป็นผู้ทำได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมดี, ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น

ธรรม 4 ข้อนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พหุการธรรม คือ ธรรมมีอุปการะมาก เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างสมความดีอื่นๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต บรรลุความงอกงามไพบูลย์

ฉาน 4	การเพ่งอารมณ์จนใจแน่วแน่ เป็นอัปนาสมาธิ, ภาวะจิตสงบประณีตซึ่งมีสมาธิ เป็นองค์ธรรมหลัก ฉาน 4 คือ
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฐมฉาน มีองค์ 5 (วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา) 2. ทุตติยฉาน มีองค์ 3 (ปีติ สุข เอกัคคตา) 3. ตติยฉาน มีองค์ 2 (สุข เอกัคคตา) 4. จตุตถฉาน มีองค์ 2 (อุเบกขา เอกัคคตา)
ไตรลักษณ์	ลักษณะสาม คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความมิใช่ตัวตน (อนิจจตา ทุกขตา อนตตา)
ทิวฐัมมิกัตถะ 4	<p>ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อุกุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญา สอดส่องตรวจตรา หาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี 2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย 3. กัลยาณมิตรตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย เลือกเสวนาสำเนียงศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา 4. สมชีวีตา มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ใ้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้
ทิวฐิต 3	<p>ความประพฤติชั่ว, ประพฤติไม่ดี ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กายทิวฐิต ความประพฤติชั่วด้วยกาย ได้แก่ การทำชีวิตให้ตกลง, การถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้โดยการขโมย และ ความประพฤติผิดในกาม 2. วจิวฐิต ความประพฤติชั่วด้วยวาจา ได้แก่ การพูดเท็จ, วาจาใส่ร้าย, วาจาหยาบ และคำพูดเพื่อเจ้อ 3. มโนทิวฐิต ความประพฤติชั่วด้วยใจ ได้แก่ เพ่งเล็งอยากได้ของเขา, คิดร้ายผู้อื่น และเห็นผิดจากคลองธรรม

- บุญกิริยาวัตถุ 3 ที่ต้องแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี, หลักการทำทำความดี, ทางทำความดี ประกอบด้วย
1. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ ทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ
  2. สีลมัย บุญกิริยาวัตถุ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย
  3. ภาวนามัย บุญกิริยาวัตถุ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือ ผีอกอบรมจิตใจ
- ปฏิจจสมุปบาท สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น, การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดขึ้น, การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยต่อเนื่องกันมา มีองค์ คือห้วงข้อ 12 ดังนี้ อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ ชรามรณะ
- ปธาน 4 ความเพียรที่ชอบ เป็นสัมมาวายามะ มี 4 อย่าง ได้แก่
1. สังวรปธาน เพียรระวังบาปอกุศลที่ยังไม่เกิด มิให้เกิด
  2. ปหานปธาน เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว
  3. ภวานาปธาน เพียรเจริญทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น
  4. อนุรักษนาปธาน เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไปและให้เพิ่มไพบูลย์
- พรหมวิหาร 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะเชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ประกอบด้วย
1. เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า
  2. กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์
  3. มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นมีความสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงอยู่ในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีความสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป
  4. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควร

แก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมอดดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบต่อตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบต่อตนเอง หรือเขาสมควรได้รับผลอันสมควรแก่รับผิดชอบของตน

พรหมวิหารนี้ บางทีแปลว่า ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม, ธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหม, ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือเสมอด้วยพรหม, หรือธรรมเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่

พระรัตนตรัย
(สรวณะ 3)

รัตนะ 3, แก้วอันประเสริฐ หรือสิ่งล้ำค่า 3 ประการ, หลักที่เคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน 3 อย่าง ได้แก่

1. พระพุทธเจ้า พระผู้ตรัสรู้เองและสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม
2. พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ
3. พระสงฆ์ หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

มรรคมีองค์ 8

ทางมีองค์แปดประการอันประเสริฐ หรือ องค์ 8 ของมรรค ประกอบด้วย

1. สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ได้แก่ ความรู้หรือยัสัจ 4 หรือ เห็นไตรลักษณ์ หรือ รู้อกุศลและอกุศลมูลกับกุศลและกุศลมูล หรือเห็นปฏิจจสมุปบาท
2. สัมมาสัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ได้แก่ เนกขัมมสังกัปปี อพยาบาทสังกัปปี อวิหิงสาสังกัปปี (ดู กุศลวิตก 3)
3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่ วจีสุจจริต 4
4. สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ได้แก่ กายสุจจริต 3
5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ เว้นมิจฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ
6. สัมมาวายามะ พยายามชอบ ได้แก่ ปธาน หรือ สัมมปธาน 4
7. สัมมาสติ ระลึกชอบ ได้แก่ สติปัฏฐาน 4
8. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ ฌาน 4

มิตรแท้ 4

มิตรมีใจดี, มิตรที่จริงใจ ได้แก่

1. มิตรอุปการะ มี 4 ลักษณะ คือ
  - 1) เพื่อนประมาท ช่วยรักษาเพื่อน
  - 2) เพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน
  - 3) เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้

- 4) มีกิจจำเป็น ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก
2. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข มี 4 ลักษณะ คือ
  - 1) บอกความลับแก่เพื่อน
  - 2) ปิดความลับของเพื่อน
  - 3) มีภัยอันตราย ไม่ละทิ้ง
  - 4) แม้ชีวิตก็สละให้ได้
3. มิตรณะประโยชน์ มี 4 ลักษณะ คือ
  - 1) จะทำชั่วเสียหาย คอยห้ามปรามไว้
  - 2) คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
  - 3) ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง
  - 4) บอกทางสุขทางสวรรค์ให้
4. มิตรมีน้ำใจ
  - 1) เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบายใจ
  - 2) เพื่อนมีสุข พลอยแจ่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย)
  - 3) เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้งแก้ไขให้
  - 4) เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน

มิตรเทียม 4

- คนเทียมมิตร, คนที่ฟังทราบว่าเป็นศัตรูผู้มาในร่างของมิตร ได้แก่
1. คนปกอลอก คนชนเขาของเพื่อนไปถ่ายเดียว มี 4 ลักษณะ คือ
    - 1) คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
    - 2) ยอมเสียน้อย โดยหวังจะเอาให้มาก
    - 3) ตัวมีภัย จึงมาช่วยทำกิจของเพื่อน
    - 4) คบเพื่อน เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์
  2. คนดีแต่พูด มี 4 ลักษณะ คือ
    - 1) ดีแต่ยกของหมดแล้วมาปราศรัย
    - 2) ดีแต่อ้างของยังไม่มาปราศรัย
    - 3) สงเคราะห์ด้วยสิ่งหาประโยชน์มิได้
    - 4) เมื่อเพื่อนมีกิจ อ้างแต่เหตุขัดข้อง
  3. คนหัวประจบ มี 4 ลักษณะ คือ
    - 1) จะทำชั่วก็เออออ
    - 2) จะทำดีก็เออออ

- 3) ต่อหน้าสรรเสริญ
  - 4) ลับหลังนินทา
4. คนชวนจับหาย มี 4 ลักษณะ คือ
- 1) คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา
  - 2) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน
  - 3) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น
  - 4) คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน
- โลกบาลธรรม 2   ธรรมคຸ່ມครองโลก ธรรมที่ช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อน และสับสนวุ่นวาย ประกอบด้วย
1. หิริ ความอายบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว
  2. โอตตัปปะ ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่ว
- ศีล 5   ความประพฤติชอบทางกายและวาจา, การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ประกอบด้วย
- (เบญจศีล หรือ ธรรม 5)
1. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน
  2. อทินนทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้, เว้นจากการลักโกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน
  3. กามะสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติผิดในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน
  4. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง
  5. สุราเมรัยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ
- ศีล 5 ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า *สิกขาบท 5* (ข้อปฏิบัติในการฝึกตน) บ้าง *ธรรม 5* บ้าง เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ก็ถือว่าเป็นผู้มีศีล คือ เป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล คำว่า *เบญจศีล* ในพระไตรปิฎก ต่อมามีการเรียกว่า *นิจศีล* (ศีลที่ควรหัดควรรักษาเป็นประจำ) หรือ *มनुषยธรรม* (ธรรมของมนุษย์หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์)
- สติปฏิฐาน 4   ที่ตั้งของสติ, การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามที่สิ่งนั้นๆ มันเป็นของมันเอง ประกอบด้วย

1. กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน การตั้งสติกำหนดพิจารณากาย ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นเพียงแต่กาย ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา
2. เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นเพียงแต่เวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือ มีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ
3. จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นเพียงแต่จิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือ มีสติรู้ชัดว่าจิตของตนมีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้นๆ
4. ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นเพียงแต่ธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือ มีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลาย ได้แก่ นิเวศน์ 5 อายตนะ 12 โพชฌงค์ 4 อริยสัจ 4 ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีในตนหรือไม่ เกิดขึ้น เจริญบริบูรณ์ และดับไปได้อย่างไร เป็นต้น

สังคหัตถุ 4

ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์ ประกอบด้วย

1. ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน
2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คือ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดต็มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดจนถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม
3. อัถถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม
4. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดจนถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

สัปปริสธรรม 7

ธรรมของสัตตบุรุษ, ธรรมที่ทำให้เป็นสัตตบุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดี
ได้แก่

1. ฉัมมัญญุตตา ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ภิกษุรู้ว่าธรรมข้อนั้นๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่าการปกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่า จะต้องกระทำเหตุอันนี้ๆ หรือกระทำตามหลักการข้อนี้ๆ จึงจะเกิดผลที่ต้องการอันนั้นๆ เป็นต้น
2. อัตถัญญุตตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมายหรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายรู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ หรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาษิตข้อนั้นๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้ว จะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นต้น
3. อัตถัญญุตตา ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้มีเท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป
4. มัตถัญญุตตา ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น
5. กาลัญญุตตา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการกระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้เหมาะเวลา เป็นต้น
6. ปริสัจญุตตา ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจการที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจการอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น
7. ปุคคลัญญุตตา หรือ ปุคคลปโรรัญญุตตา ความรู้จักบุคคล คือ รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอริยาคัย ความสามารถ และคุณธรรม ว่าใครยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้ จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

- สุจริต 3   ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ ประกอบด้วย
1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย คือ การประพฤติตรงข้ามกับกายทุจริต 3 ข้อ
  2. วาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา คือ การประพฤติตรงข้ามกับวาจาสุจริต 4 ข้อ
  3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ คือ การประพฤติตรงข้ามกับมโนทุจริต 3 ข้อ
- อกุศลมูล 3   รากเหง้าของอกุศล, ต้นตอของความชั่ว ประกอบด้วย
1. โลกะ ความอยากได้
  2. โทสะ ความคิดประทุษร้าย
  3. โมหะ ความหลง
- อบายมุข 4   ช่องทางแห่งความเสื่อม, ทางที่จะนำไปสู่ความพินาศ, เหตุย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ ได้แก่
1. อิตถิธุดตตะ เป็นนักเลงหญิง, นักเที่ยวผู้หญิง
  2. สุรารุธุดตตะ เป็นนักเลงสุรา, นักดื่ม
  3. อักขุธุดตตะ เป็นนักการพนัน
  4. ปาปมิตตตะ คบคนชั่ว
- อริยสัจ 4   ความจริงอย่างประเสริฐ, ความจริงของพระอริยะ, ความจริงที่ทำให้คนให้เป็นอริยะ มี 4 อย่าง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค
- อิทธิบาท 4   คุณเครื่องให้ความสำเร็จ, คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย
1. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำในสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป
  2. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง
  3. จิตตะ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลนหายไป

4. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อย่อหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

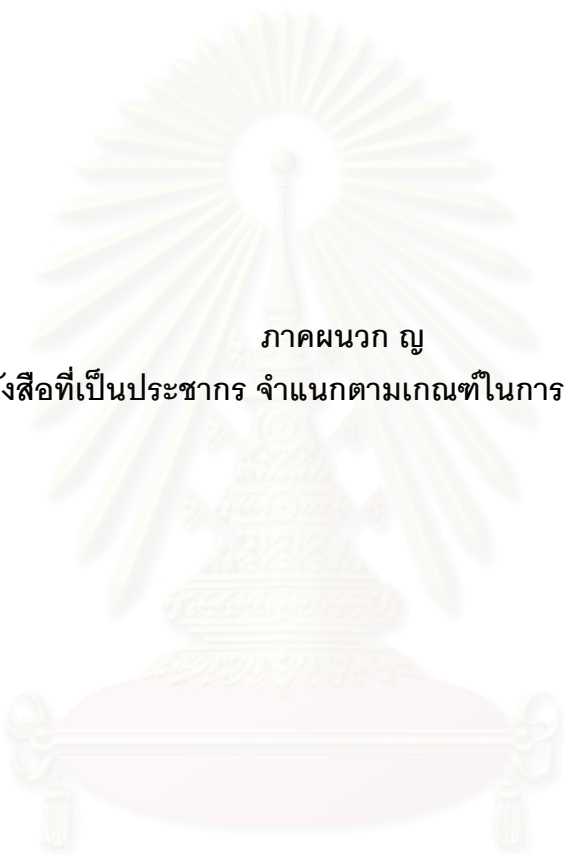
โอวาท 3 ประมวลคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นหลักใหญ่ 3 ข้อ ได้แก่

- (พุทธโอวาท 3)
1. สัพพปาปสฺส อภรณฺโณ ไม่ทำความชั่วทั้งปวง
  2. กุสลสฺสุปฺสมปทา ทำแต่ความดี
  3. สจฺจิตฺตปริโยทปนฺน ทำใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์

(ที่มา: พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.

พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ญ
หนังสือที่เป็นประชากร จำแนกตามเกณฑ์ในการเลือกหนังสือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือที่เป็นประชากร จำแนกตามเกณฑ์ในการเลือกหนังสือ (ต่อ)

	ชื่อเรื่อง	เกณฑ์ในการเลือกหนังสือ							
		เนื้อหา	ภาษา	ภาพประกอบ	ตัวอักษร	รูปเล่ม	ปก	กิจกรรมท้ายเล่ม	รวม
31.	ประวัติอุบาสก (ระดับมัธยม)	3	3	3	3	3	3		6
32.	ประวัติอุบาสิกา (ระดับประถม)	3	3	3	3	3	3		6
33.	ประวัติอุบาสิกา (ระดับมัธยม)	3	3	3	3	3	3		6
34.	ปี่ซังข้าวน้อย	3	3	3	3	3	3		6
35.	พระจันทกุมาร	3	3	3	3	3	3		6
36.	พระเจ้าอโศกมหาราช	3	3	3	3	3	3		6
37.	พระเตมีย์	3	3	3	3	3	3		6
38.	พระนารทพรหม	3	3	3	3	3	3		6
39.	พระเนมิราช	3	3	3	3	3	3		6
40.	พระพุทธรูปเจ้าของฉั่น	3	3	3	3	3	3		6
41.	พระภูริทัต	3	3	3	3	3	3		6
42.	พระมหาชนก	3	3	3	3	3	3		6
43.	พระมโหสถ	3	3	3	3	3	3		6
44.	พระวิภูรบัณฑิต	3	3	3	3	3	3		6
45.	พระเวสสันดร	3	3	3	3	3	3		6
46.	พระสุวรรณสาม	3	3	3	3	3	3		6
47.	พ่อเล่านิทานให้ลูกฟัง	3	3	3	3	3	3		6
48.	พี่ชาย	3	3	3	3	3	3		6
49.	ไฟไหนเล่าร้อนเท่าไฟนรก	3	3	3	3	3	3		6
50.	ลีลาชีวิต	3	3	3	3	3	3		6
51.	สปิริตธรรม	3	3	3	3	3	3		6
52.	หนูน้อยกลอยใจ	3	3	3	3	3	3		6
53.	หมอนุญเอื้อ	3	3	3	3	3	3		6
54.	อยู่กับพระรัตนตรัย	3	3	3	3	3	3		6
55.	อันความปรารถนา	3	3	3	3	3	3		6
56.	คนมีบาป	3	3	3	3	3	3		6
57.	ความสวยพร้อมด้วยความดี	3	3	3	3	3	3		6
58.	ใครหนอรักเราเท่าชีวี	3	3		3	3	3	3	6
59.	เที่ยวกรรมฐานและวิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น	3	3	3	3	3		3	6

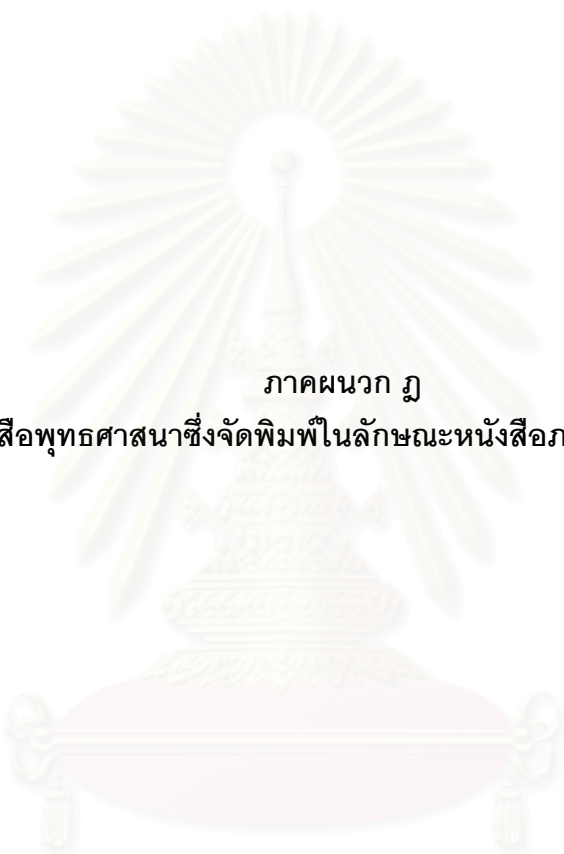
ตารางที่ 43 หนังสือที่เป็นประชากร จำแนกตามเกณฑ์ในการเลือกหนังสือ (ต่อ)

	ชื่อเรื่อง	เกณฑ์ในการเลือกหนังสือ							
		เนื้อหา	ภาษา	ภาพประกอบ	ตัวอักษร	รูปเล่ม	ปก	กิจกรรมท้ายเล่ม	รวม
60.	นิทานทศชาติคำกาพย์	3	3	3	3	3	3		6
61.	นิทานปลอ่ยสัตว์ เล่ม 3	3	3	3	3	3	3		6
62.	ประวัติพระภิกษุณี (ระดับมัธยม)	3	3	3	3	3	3		6
63.	ประวัติพระสาวก เล่ม 1 (ระดับมัธยม)	3	3	3	3	3	3		6
64.	ประวัติพระสาวก เล่ม 2 (ระดับมัธยม)	3	3	3	3	3	3		6
65.	พุทธประวัติฉบับสำหรับเยาวชน	3	3	3		3	3	3	6
66.	เรื่องของดาวเด่น	3	3	3	3	3	3		6
67.	สองคนยลรอบทิศ	3	3	3	3	3		3	6
68.	การสำรวจจากการตีน้ำเมา	3	3		3	3		3	5
69.	การทำพระนิพพานให้แจ้ง	3	3		3	3		3	5
70.	การบำรุงบิดามารดา	3	3		3	3		3	5
71.	การประพาศพิภพจรีย์	3	3		3	3		3	5
72.	การสงเคราะห์ญาติ	3	3		3	3		3	5
73.	การเห็นอริยสังข์ทั้งหลาย	3	3		3	3		3	5
74.	แก้วตา - ขวัญใจ	3	3	3		3		3	5
75.	ความเป็นผู้ว่าง่าย	3	3		3	3		3	5
76.	จักร 4	3	3		3	3		3	5
77.	จิตเกษม	3	3		3	3		3	5
78.	จิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	3	3		3	3		3	5
79.	ทาน การเสียสละ	3	3		3	3		3	5
80.	ธรรมจริยา: การประพฤติธรรม	3	3	3		3		3	5
81.	ประวัติพระภิกษุณี (ระดับมัธยม)	3	3	3	3	3			5
82.	นางวิสาขา ผู้สร้างโลหปราสาท	3	3		3	3	3		5
83.	นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น	3	3	3	3	3			5
84.	นิทานคำกาพย์มิ่งคลสุตร	3	3		3	3	3		5
85.	นิทานทศชาติ	3	3	3		3	3		5
86.	นิทานพุทธ 27 เรื่อง	3	3	3	3		3		5
87.	นิทานภาพพุทธรักษา	3	3	3	3		3		5

ตารางที่ 43 หนังสือที่เป็นประชากร จำแนกตามเกณฑ์ในการเลือกหนังสือ (ต่อ)

	ชื่อเรื่อง	เกณฑ์ในการเลือกหนังสือ							
		เนื้อหา	ภาษา	ภาพประกอบ	ตัวอักษร	รูปเล่ม	ปก	กิจกรรมท้ายเล่ม	รวม
88.	เนกขัมมบารมี	3	3		3	3		3	5
89.	พรหมวิหาร 4	3	3		3	3		3	5
90.	พรหมวิหารธรรม	3	3	3		3		3	5
91.	เมตตา พุทธนิยาม	3	3	3	3	3			5
92.	แม่ของฉัน	3	3	3	3			3	5
93.	รางวัลความดี	3	3		3	3	3		5
94.	วิริยบารมี	3	3		3	3		3	5
95.	สมุดภาพพระประวัติพระพุทธเจ้า	3	3	3	3		3		5
96.	สมุดภาพพระพุทธประวัติ ฉบับอนุรักษ์ภาพเขียน...	3	3	3		3	3		5
97.	สมุดภาพพุทธภูมิเพื่อเยาวชน	3	3	3	3		3		5
98.	อบายมุข 6	3	3		3	3		3	5
99.	การสงเคราะห์บุตร	3	3		3	3		3	5
100.	ได้ร่มกาสาวพัสตร์	3	3	3		3	3		5
101.	นางบาป	3	3	3	3		3		5
102.	หัวใจพระพุทธศาสนา	3	3			3	3	3	5
103.	องค์อุลิมาล	3	3	3		3	3		5
104.	กตัญญูกตเวที	3	3		3	3			4
105.	การงานที่ปราศจากโทษ	3	3			3		3	4
106.	การไม่เศร้าโศก	3	3			3		3	4
107.	นิทานธรรมะสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3	3	3			3		4
108.	พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย	3	3	3		3			4
109.	สังคหวัตถุ 4	3	3		3	3			4
110.	การงดเว้นจากบาป (ความชั่ว)	3	3			3		3	4
111.	ประวัติพุทธบริษัท	3	3	3			3		4
112.	มหาบัณฑิตแห่งมิลินทนคร	3	3			3	3		4
113.	อนาถบิณฑิกเศรษฐี	3	3		3	3			4
114.	นิทานไทย เรื่อง พระสมุทรมโฆษ...	3	3	3	3				4
	รวม	114	114	86	100	105	82	44	

ภาคผนวก ฎ
หนังสือพุทธศาสนาซึ่งจัดพิมพ์ในลักษณะหนังสือภาพสำหรับเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือพุทธศาสนาซึ่งจัดพิมพ์ในลักษณะหนังสือภาพสำหรับเด็ก

พ.ศ. 2520 เรื่อง *พญากวางทอง* เรียบเรียงโดย ม.ร.ว. สายสิงห์ (สวัสดีวัฒน์) ศิริบุตร จัดทำภาพประกอบโดย อรุณ วัชรสวัสดิ์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ดวงกมล ได้รับรางวัลชมเชยในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2520 ประเภทหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น

พ.ศ. 2527 โครงการนิทานภาพชาดก คัดเลือกนิทานชาดก 6 เรื่อง มาจัดพิมพ์เป็นหนังสือภาพซึ่งมีภาพประกอบสวยงามแปลกตา เรียบเรียงเนื้อเรื่องโดย ม.ร.ว. สายสิงห์ (สวัสดีวัฒน์) ศิริบุตร ภาพประกอบโดย ปณยา ไชยะคำ บรรณาธิการ คือ สมบูรณ์ คิงฆมานันท์ นิทาน 6 เรื่อง ได้แก่ *กวางน้อย พญาวานรกับต้นอ้อ พญานกแขกเต้า พญากวางนิโครธ นกกระทา ลิง และช้าง และกระต่ายในดวงจันทร์* ตอนท้ายทุกเล่ม มีคำอธิบายว่า นิทานเรื่องนั้นมีที่มาจากชาดกเรื่องใด และพระพุทธเจ้าทรงตรัสชาดกเรื่องนั้นในเวลาใด ตัวละครใดเป็นใครในปัจจุบัน (เวลาที่เล่าเรื่อง) จัดพิมพ์โดยบริษัทพับลิค บิซิเนส พรินต์

พ.ศ. 2528 *พระเวสสันดร : นิทานชาดกไทย* เรียบเรียงและจัดทำภาพประกอบโดย ปณยา ไชยะคำ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

พ.ศ. 2529 *ลูกหงส์กตัญญู* เรียบเรียงโดย พรจันทร์ จันทวิมล จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ต้นอ้อ เป็นนิทานภาพที่ได้เค้าโครงจากพระธรรมเทศนาของพระครูสังฆรักษ์ สำนักสงฆ์เขานันทาพาสูภาพ จังหวัดปราจีนบุรี

พ.ศ. 2530 หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา ชุดนิทานชาดก เรียบเรียงโดย จำรัส ดวงธิดา จัดทำรูปเล่มและภาพประกอบโดย ประเทศ สุขสถิตย์ ประกอบด้วยนิทานชาดกซึ่งคัดเลือกจากพระไตรปิฎก แล้วนำมาเขียนใหม่ด้วยสำนวนภาษาที่ง่าย 10 เรื่อง ดังนี้

1. กระต่ายในดวงจันทร์
2. กากับนกกาน้ำ
3. ชูذب่อน้ำในทะเลทราย
4. คนมักขอ
5. ผลไม้ต้องห้าม

6. ผู้ว่านอนสอนง่าย
7. พระฤๅษีเลี้ยงงูเห่า
8. ราชสีห์กับนกหัวขวาน
9. ศิษย์โง่กับงอนไถ
10. หมาจิ้งจอกจอมขี้ขลาด

พ.ศ. 2532 นิทานชาดก 12 เรื่อง ของสำนักพิมพ์ปลาตะเพียน เรียบเรียงโดย สุวรรณา เกรียงไกรเพชร จัดทำภาพประกอบโดย เกรียง สไตส์ จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2532 จำนวน 6 ชื่อเรื่อง ดังนี้

1. เต่าทองกับพ่อค้า (จากเรื่อง สุวรรณกัจฉปชาดก)
2. สिरสาเนื้อทอง (จากเรื่อง สุวรรณสิริสาชาดก)
3. ทดสอบสหาย (จากเรื่อง ทุกัมมานิกชาดก)
4. ลูกแก้ว (จากเรื่อง รัตนปโชตชาดก)
5. พรหมณชื้อจอกกับพระราชาหุเบา (จากเรื่อง ทูลกบัณฑิตชาดก)
6. จันทรกุมาร (จากเรื่อง จันทรราชาดก)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 จัดพิมพ์ในลักษณะเดียวกันเพิ่มอีก 6 ชื่อเรื่อง ได้แก่

7. แม่โคกับเสือโคร่ง (จากเรื่อง พหลคาวิชาดก)
8. เมืองทอง (จากเรื่อง กนกวรรณชาดก)
9. หงส์ทองสองหัว (จากเรื่อง พาราณสิราชชาดก)
10. สองสหาย (จากเรื่อง สิทธิสารชาดก)
11. พญาครุฑกับตึกแตน (จากเรื่อง สลภชาดก)
12. เต่าน้อยกับตายาย (จากเรื่อง สุวรรณกัจฉปชาดก)

หนังสือชุดนี้ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ 3 ชื่อเรื่อง ได้แก่ *สิริสาเนื้อทอง* ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก ในการประกวดประจำปี พ.ศ. 2532 *แม่โคกับเสือโคร่ง* ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11ปี) ในปี พ.ศ. 2534 และ *หงส์ทองสองหัว* ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก ในปี พ.ศ. 2534

พ.ศ. 2532 หนังสือชุด พระพุทธประวัติสำหรับเยาวชน เรียบเรียงโดย ระวี ภาวิไล จัดทำภาพประกอบโดย คำนวณ ชานันโท จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ประกอบด้วยหนังสือภาพ 4 เล่ม ได้แก่

เล่ม 1 ประสูตรพระกุมาร

เล่ม 2 เจริญวัย

เล่ม 3 พระบรมศาสดา

เล่ม 4 ปัจฉิมกาล

พ.ศ. 2532 หนังสือภาพวรรณคดีชุด ทศชาติชาดก เป็นโครงการหนังสือเด็กและหนังสืออ่านทั่วไปของบริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เรียบเรียงเป็นทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง (กาพย์) โดยเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ภาพประกอบจัดทำโดย ปิณยา ไชยะคำ

พ.ศ. 2533 ผลแห่งความดี เรียบเรียงโดย ทำนุ อ้นประเสริฐ เป็นหนังสือเล่มเล็กขององค์การค้ำของคุรุสภา ซึ่งยุวพุทธภิกษุมาคมชลบุรี ในพระสังฆราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อการกุศล

พ.ศ. 2534 หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระดับประถมศึกษา ชุดความรู้เรื่องพระไตรปิฎก เป็นนิทานชาดก จำนวน 3 เล่ม เรียบเรียงโดย จำรัส ดวงธิดาร แต่เล่มประกอบด้วยนิทานที่คัดเลือกมาจากพระไตรปิฎก 7 - 8 เรื่อง

พ.ศ. 2536 หลวงตาของวีระ เรียบเรียงโดย อภิวรรณ วีระ เป็นหนังสือชุดภาพและการ์ตูนขององค์การค้ำของคุรุสภา มีภาพสีสวยงามประกอบเนื้อเรื่องซึ่งแต่งเป็นร้อยแก้ว (กลอน 8)

พ.ศ. 2539 นิทานจากใบลาน และ นิทานโบราณสอน เรียบเรียงโดย ลุงต้อย ว. ในวังชาย (นามแฝง) เป็นการ์ตูนชาดก 4 สี พิมพ์อย่างสวยงามเป็นหนังสือปกแข็งอามัน โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า

พ.ศ. 2541 นิทานสมานวัย พระเวสสันดรผู้ยิ่งใหญ่ด้วยทานบารมี เรียบเรียงและเขียนการ์ตูนโดย เจตน์ มหาเกตุ จัดพิมพ์โดย สุวีริยาสาส์น ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือการ์ตูนจากการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2541

พ.ศ. 2542 การบูชาสิ่งที่ควรบูชา เรียบเรียงโดย แม่พลอย (นามแฝง) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เป็นนิทานภาพซึ่งแต่งเป็นร้อยกรองโดยได้เค้าโครงมาจากเรื่องของ

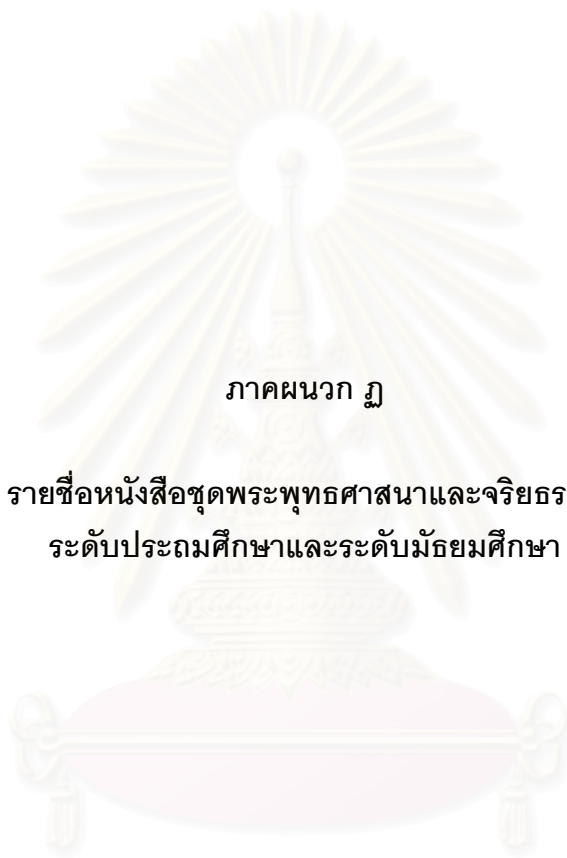
อุบาสิกานในพุทธศาสนา คือ นางโกสาคี ซึ่งสิ้นชีวิตด้วยอุบัติเหตุแต่ก็ได้ไปจุติเป็นเทพธิดา เนื่องจากมีใจศรัทธาบูชาพระรัตนตรัยและกระทำสักการะบูชาอยู่เสมอ การบูชาสิ่งที่ควรบูชา จัดว่าเป็นมงคล สูงสุดข้อหนึ่งในมงคล 38 ประการ มีผลคือ ก่อให้เกิดความสุขความเจริญเป็นอันมาก

พ.ศ. 2543 วันอาสาฬหบูชา เรียบเรียงโดย แจ่มศรี บุญยรัตพันธ์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช เป็นนิทานภาพ ซึ่งแต่งเป็นร้อยกรองประกอบภาพสีสวยงาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อหนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อหนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา (13 ชื่อเรื่อง)

หนังสือส่งเสริมการอ่าน (8 ชื่อเรื่อง)

1. ปี่ซังข้าวน้อย
2. พี่ชาย
3. แม่
4. ลูกนก
5. สีสีน้อง
6. หนูน้อยกลอยใจ
7. อยู่กับพระรัตนตรัย
8. อันความปรารถนา

หนังสืออ่านเพิ่มเติม (5 ชื่อเรื่อง)

9. พระพุทธประวัติ
10. ประวัติพระสาวก
11. ประวัติอุบาสก
12. ประวัติพระภิกษุณี
13. ประวัติอุบาสิกา

หนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา (23 ชื่อเรื่อง)

หนังสือส่งเสริมการอ่าน (12 ชื่อเรื่อง)

1. คนมีบาป
2. จดหมายถึงลูก
3. ธรรมะเพื่อครองใจคน
4. ธรรมเพื่อความสำเร็จในชีวิต
5. แม่
6. รำพึงวันฝนตก
7. ลิลิตสรรเสริญพระพุทธคุณ
8. ลีลาชีวิต
9. วัดกับชีวิตไทย
10. สัมปยุตธรรม
11. หนูมเร็วเกลือ

รายชื่อหนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษา (13 ชื่อเรื่อง)

หนังสือส่งเสริมการอ่าน (8 ชื่อเรื่อง)

1. ปี่ซังข้าวน้อย
2. พี่ชาย
3. แม่
4. ลูกนก
5. สีสีน้อง
6. หนูน้อยกลอยใจ
7. อยู่กับพระรัตนตรัย
8. อันความปรารถนา

หนังสืออ่านเพิ่มเติม (5 ชื่อเรื่อง)

9. พระพุทธประวัติ
10. ประวัติพระสาวก
11. ประวัติอุบาสก
12. ประวัติพระภิกษุณี
13. ประวัติอุบาสิกา

หนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับมัธยมศึกษา (23 ชื่อเรื่อง)

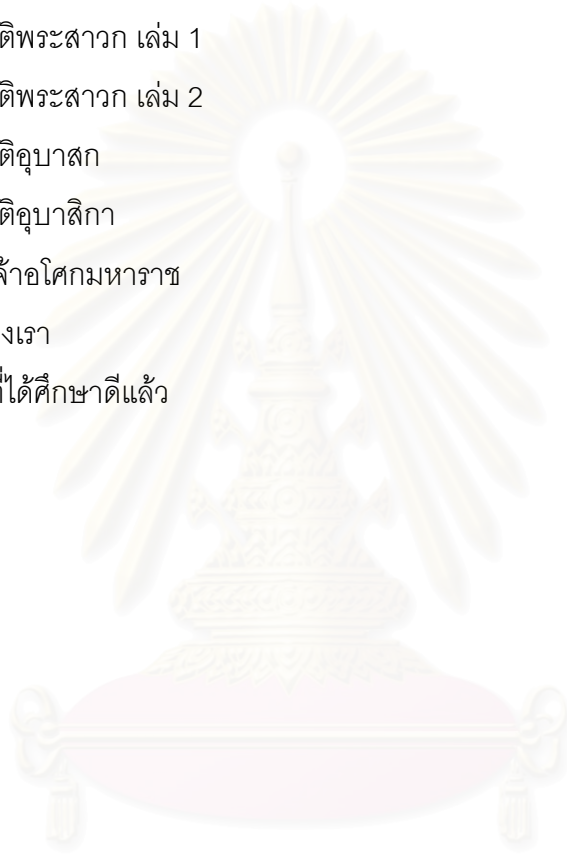
หนังสือส่งเสริมการอ่าน (12 ชื่อเรื่อง)

1. คนมีบาป
2. จดหมายถึงลูก
3. ธรรมะเพื่อครองใจคน
4. ธรรมเพื่อความสำเร็จในชีวิต
5. แม่
6. รำพึงวันฝนตก
7. ลิลิตสรรเสริญพระพุทธคุณ
8. ลีลาชีวิต
9. วัดกับชีวิตไทย
10. สัมปยุตธรรม
11. หนูมเร็วเกลือ

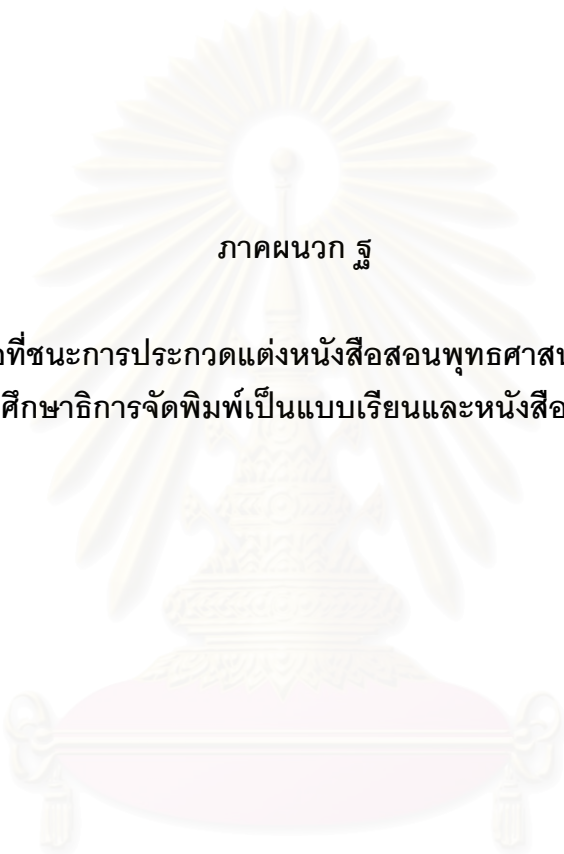
12. หมอบัญเื้อ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม (11 ชื่อเรื่อง)

13. ครูอารี
14. ความรู้เรื่องชาดก
15. ประทีปแห่งชมพูทวีป
16. ประวัติพระภิกษุณี
17. ประวัติพระสาวก เล่ม 1
18. ประวัติพระสาวก เล่ม 2
19. ประวัติอุบาสก
20. ประวัติอุบาสิกา
21. พระเจ้าอโศกมหาราช
22. วัดของเรา
23. วินัยที่ได้ศึกษาดีแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฐ

หนังสือที่คณะกรรมการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก
ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์เป็นแบบเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม

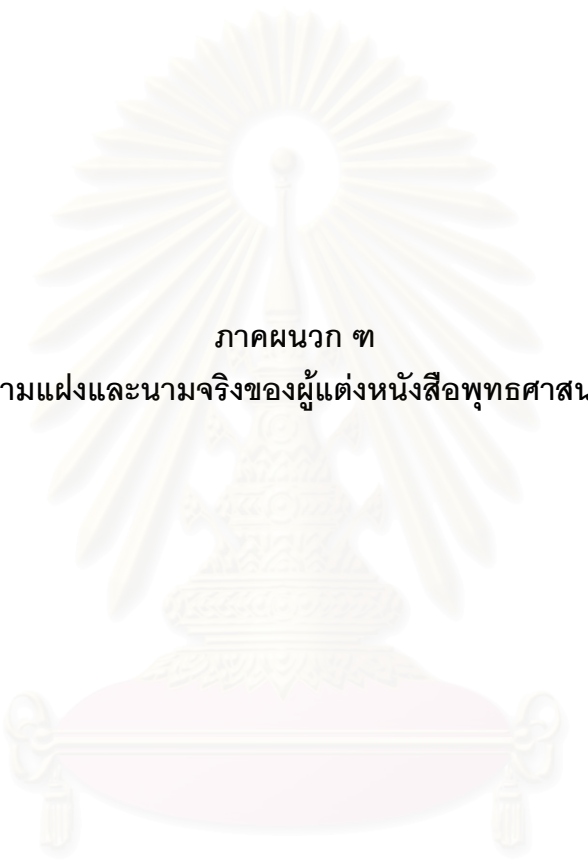
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือที่คณะกรรมการประกวดแต่งหนังสือสอนพุทธศาสนาแก่เด็ก ที่กระทรวงศึกษาธิการ
จัดพิมพ์เป็นแบบเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้แต่ง	ชื่อเรื่อง	ปีที่ได้รับรางวัล
ม.จ. หญิงพูนพิศมัย ดิศกุล	ศาสนคุณ	2472
พระวินิจวรรณการ (แสง สาลิตุล)	อริยทรัพย์	2473
พระครูวิจิตรธรรมคุณ (วาสน์ นิลประภา)	ทศ 6	2474
จ๊ับ อึ้งประทีป	ทิวฐัมมิกัตถประโยชน์	2476
อ๋า ศรีปารยะ	สัมปรายิกัตถประโยชน์	2477
พระมหาลออ ทินนาโก	อธิฐานธรรม 4	2478
พร มะลิทอง	อิทธิบาท 4	2479
พระจุลคณิศร (วาสน์ นิลประภา)	สังคหวัตถุ 4	2483
พระมหาชอบ อนุจรี	ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ ไม่ได้นานเพราะสถาน 4	2486
พระศรีสมโภช (เกษม ภทฺธมฺโม)	ความเชื่อ	2487
สง กรอุไร	สัปปริสธรรม 7	2488
สมภพ จันทรประภา	วินัยที่ได้ศึกษาดีแล้ว	2510
เกษม บุญศรี	วาทาสุภาสิต	2511

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ท
นามแฝงและนามจริงของผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นามแฝงและนามจริงของผู้แต่งหนังสือพุทธศาสนา

นามแฝง	นามจริง
กาญจนา นาคันันท์, น.จ.น.	นางไฉน ปริญญาธวัช
คามहुโณ, ประสก, เปรี๊ญ 7, จ. ดวงธิสาร	จำรัส ดวงธิสาร
ฉวมพุทธ	สมณะชาบซิ่ง สิริเตโ
ท. เลียงพิบูลย์	ทองหยก เลียงพิบูลย์
ทานตะวัน	จิตต์นิภา ศรีไสย์
ธรรมโฆษ	แสง จันทร้งาม
พ. พรปรีชา, แม่พร	หลวงพรปรีชา (พร้อย พรปรีชา)
พุทธทาสภิกขุ	พระธรรมโกษาจารย์ (เง่อม อินทปัญญโญ)
แพรเยอไม้	พระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กญฺจนิโก)
ยาจกตระกูล	พระวรพจน์ อูปลันโต
โรจนากร, สิริมา, รอย โรจนานนท์	คุณหญิงแม่นมาศ ชวลิต
ศุภาสินี	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณฯ (วาสน์ วาสโน)
สันติวัน, ศรีวัน, ป. ปุณณสิริ	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณฯ (ปุณ ปุณณสิริ)
สุชีโว ภิกขุ	สุชีพ ปุญญาภภาพ

(ที่มา: วรรณคดีและประวัติศาสตร์, กอ. กรมศิลปากร. ประวัตินักเขียนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม.

กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, 2527.

วาณี ฐาปนวงศ์สานติ. การลงชื่อผู้แต่งในบัตรรายการและนามแฝง-นามจริงของผู้แต่ง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

หอสมุดแห่งชาติ, กอ. ศิลปากร, กรม. นามประพันธ์นักเขียนไทยที่ใช้ในบัตรรายการของหอสมุดแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: กอหอสมุดแห่งชาติ, 2529.)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชมนาด บุญอารีย์ เกิดเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2518 ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (เกียรตินิยม) จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2540 จากนั้นเข้าทำงานในบริษัทลิงค์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันเป็นพนักงานวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย